d vinus quas ...
nulla c... nus ...
... p... sunt ...
genitone cu ... filius ... omis
... ſui ... ſup ...
mitte eis tempus ...
... ſione ſua qui vnus ... pepat
... mis ... vim ... illud e
regnatores qui ...
... ſr ... ſilios ...
tempus qui ppius ...
ſic ſic ...
Regnatu...
... ſcam ...
... die ...
... ſupaput ...
... inde q no ...

pedit ſilius ...
ſuam · me ...
Dni ... me ...
... polucos · qui om...
gnerme · na ...
fuit q...
nor q...
ppue q...
regni ...
nos ...
... quaſi ...
nomi ...
... illo ſilius ...
... qui ... iuſte ...

Liber Hyſagoge Joannici.
Liber Philareti de pulſibus.
Liber Theophili de vrinis.
Liber Aphoriſmoꝝ Hypo. cũ an-
tiqua trãſlatiõe ⁊ noua Theodo
ri gaze elegantiſſima.
Liber pronoſticorũ Hypocratis.
Liber Tegni Gal.
Liber aphoriſmorum Damaſceni.
Floſculi in medicina ex Cornelio
Celſo extracti.
Collectio Aphoriſmoruꝫ Hypo.
ad vnamquãq; egritudinem per
tinentium.

1 M x 60

27876 Hist.

¶ Incipiunt Hyſagoge Joannici ad Tegni Galieni.

Medicina diuiditur in duas partes.ſ.in theoricā ⁊ practicam. Quarū theorica ī tria diuidit͛: ſcilicet in cōtēplationē rer͛ naturalium ⁊ non nāliū: ⁊ ear͛ que ſunt contra nām: ex quib⁹ egritudinis ⁊ ſanitatis ⁊ neutralitatis ⁊ ſuar͛ cauſarum ⁊ ſignificationum ſciētia procedit: quādo extra curſum nālem quattuor humores excreſcunt: ex qua occaſione vel ex qua ſignificatione egritudo habeatur.

¶ De rebus naturalibus.

Res v͛o naturales ſunt ſeptem.ſ.elementa: commixtiōes compoſitiones: membra: virtutes operationes: ⁊ ſpiritus Et alij addiderūt his alia quattuor.ſ.etates: colores: figuras ⁊ diſtantia inter maſculum ⁊ feminam.

¶ De quattuor elementis.

Elementa ſunt quattuor.ſ. ignis.aer.aqua.⁊ terra. Ignis calidus ⁊ ſiccus. Aer calidus ⁊ humidus. Aqua frigida ⁊ humida. Terra frigida ⁊ ſicca.

¶ De commixtionibus.

Commixtiones ſunt nouem: octo inequales: ⁊ vna equalis. de inequalibus v͛o quattuor ſūt ſimplices: hoc eſt calidum ⁊ frigidū: ⁊ humidū ⁊ ſiccū. Et quattuor ex his cōpoſite.ſ.calidū ⁊ humidū: calidū ⁊ ſiccū: frigidū ⁊ humidū: frigidū ⁊ ſiccū. Equalis v͛o eſt qn̄ cū moderatiōe corp⁹ icolume ducit͛.

¶ De humoribus.

Compoſitiones ſūt quattuor.ſ.ſanguis.flegma.colera rubea ⁊ colera nigra. Sāguis eſt calidus ⁊ hūidus. Flegma frigidum ⁊ humidum. Colera rubea calida ⁊ ſicca. Colera nigra frigida ⁊ ſicca.

¶ De flegmate.

Flegmatis autem quinqȝ ſunt modi. Eſt autem flegma ſalſum calidius ⁊ ſiccius ceteris: infectum humore colerico. Et eſt flegma dulce pertinens ad caliditatem ⁊ humectationem infectum ſanguineo. Eſt ⁊ acre pertinens ad frigiditatem ⁊ ſiccitatem infectum melancolico. Eſt etiam flegma vitreum quod naſcitur ex magna frigiditate ⁊ coagulatione: ſicut in ſenib⁹ naturali calore deſtitutis. Et eſt aliud frigidū ⁊

humidum: illud vero ſaporem non habet: ſed propriam reti-
net frigiditatem ⁊ humiditatem.

De colera rubea.

Colera rubea quinqȝ modis conſtat. Eſt colera rubea cla
ra vel pura naturalit' ⁊ ſubſtantialit' calida: cuius origo
eſt ab epate. Alia eſt citrina: cuius exordiũ eſt a compoſitiõe
aquoſi flegmatis: ⁊ colere rubee pure: ideoqȝ ẽ calida minus.
Alia eſt vitellina ſimilis vitellis ouoꝝ que naſcit' ex cõmixtio
ne flegmatis coagulati ⁊ colere rubee clare: que ẽ min⁹ calida.
Alia eſt colera praſſina ad modũ praſſij viridis: cuius origo
magis eſt a ſtomacho q̃ ab epate. Eſt ⁊ alia eruginoſa ad mo-
dum viridi eris ⁊ vrit' in modũ veneni: q̃ naſcit' ex nimia adu
ſtione: que ꝓpriũ habet colorẽ ꝓpriãqȝ eius v̓tutem ⁊ maliciã.

De colera nigra.

Colera nigra duobus modis conſtat. Uno mõ eſt nãlis in
modũ fecis ſanguinis ⁊ eiuſdẽ ꝑturbatiõis: ⁊ cognoſcit'
eſſe a coloribus nigris cũ inferius vel ſuperius extra manat: ⁊
iſte modus eſt veraciter frigidus ⁊ ſiccus. Eſt ⁊ ali⁹ modus ex-
tra nãlẽ curſuȝ: cuius origo eſt de vſtione colerice cõmixtiõis:
⁊ hic veraciter appellat' niger: ⁊ eſt calidior ⁊ leuior a ſuperiori
modo habẽs in ſe impetũ ꝑnecabilẽ: ⁊ qualitatẽ ꝑniciosam.

De modis membrorum.

Membroꝝ modi ſunt quattuor: eoꝝ eni ſunt quedã prin
cipalia: ⁊ ſunt quaſi materia ⁊ fũdamẽta: ſcilicet cerebꝝ:
cor: epar: ⁊ teſticuli. Et ſunt alia quedã que ꝑdictis principali-
bus deſeruiunt: vt ſunt nerui qui cerebro miniſtrãt. Arterie
que deſeruiũt cordi: vene que deſeruiũt epati. Et vaſa ſꝑmati
ca que deſeruiũt teſticulis: ⁊ illis ſperma miniſtrãt. Sũt vero de
mẽbris alia ꝓpriaȝ v̓tutẽ habẽtia: vnde eadẽ mẽbra regunt' ⁊
eorum qualitas cõſtat. Ut ſunt oſſa: ⁊ cartilagines: ⁊ membra-
ne: que ſunt iter coriũ ⁊ carnẽ: ⁊ muſculi: ⁊ pinguedo: ⁊ caro.
Alia ſunt que ꝓpria virtute eni xa: tamẽ principiũ habẽt ⁊ vi-
gorẽ a principalibus fundamẽtis: vt eſt ſtomachus: renes: in-
teſtina: omneſqȝ lacerti: hec eni ſua virtute ꝓpria appetũt ci-
bum ⁊ mutãt: ⁊ operant' ſuos actus ſecũdũ nãm: habẽt ⁊ alias
ꝓprias v̓tutes decurrẽtes a principalibus fũdamẽtis: de qui-
bus principalibus conſtat ſenſus ⁊ vita cũ volũtario motu.

De numero virtutum ⁊ diuiſione.

Virtutis itaqȝ trina fit particio. Eſt virtus animalis. Et
ſpiritualis ⁊ naturalis. Uirtus ſiquidem naturalis vna

eſt que miniſtrat:altera cui miniſtrat. Sed nālis virt⁹ cui miniſtratur modo generat:modo nutrit:modo paſcit. Virt⁹ aūt que miniſtrat ⁊ nō miniſtratur ei:modo appetit:⁊ retinet:⁊ digerit:⁊ expellit que deſeruiunt paſcēti virtuti:quēadmodum paſcens virtus nutribili. Et generāti virtuti deſeruiunt alie due. Vna que imutat cibū:altera que informat:que in ſe differunt. Nam prior virtus imutat cibū ⁊ miniſtrat virtuti generanti ſine informatione. Secūda vo imutat ⁊ miniſtrat generanti virtuti cū informatione:ſed informatiue virtutis opationes ſūt qnq̃. Aſſimilatiua:cōcaua pforabil':aſpera ⁊ lenis.

De virtute ſpirituali.

DE virtute ſpirituali duo procedunt: vnum operatiuū: aliud ab hoc operatū:operatiua virtus eſt que cor dilatat ⁊ arterias:⁊ iterum conſtringit. Ab operata vo hec naſcūtur:ira:indignatio:victoria:dn̄atio:aſtucia:⁊ ſollicitudo.

De virtute animali.

ZOdiaca virtus tria cōplectit. Eſt vna virtus animalis q̄ ordinat ⁊ cōponit ⁊ diſcernit. Secūda que mouetur voluntario motu. Tertia q̄ ſenſibilis vocat. De ordinatiua ⁊ diſcretiua ⁊ cōpoſitiua vtute hec pcedunt. Fantaſia in fronte. Cogitatio vel ratio in cerebro. Memoria in occipitio. Virt⁹ vo voluntarie mobilis lacertos qbus cetera membra mouētur mouet:que voluntario motu mouent. Virtus itaq̃ ſenſibilis conſtat viſu.auditu.guſtu.tactu. ⁊ odoratu.

De operationibus.

OPerationes duobus modis ſunt. Sūt opationes:quarum vnaqueq̃ ſingulariter quod ſuum eſt pficit vt eſt cibi appetitus p caliditatem ⁊ ſiccitatē. Digeſtio p caliditatē ⁊ humectationē:retētio p frigiditatē ⁊ ſiccitatē. Expulſio p illud quod eſt frigidum ⁊ humidū. Sunt ⁊ cōpoſite que a duobus cōponunt:vt eſt deſideriū:⁊ deportatio. Nam deſideriū virtute duplici componit. Quaꝝ vna eſt que appetit:altera q̄ ſentit. Stomachus enim ſuam manſionem ſentit. Deportatio vo duplici virtute vel amplius componit:vna que expellit:altera que attrahit vel ſentit:altera que appetit.

De ſpiritibus.

SPiritus igit ſunt tres. Primus naturalis qui ſumit principium ab epate. Secūdus vitalis a corde. Tertius animalis a cerebro. Horum primus ab epate per venas que nō habent pulſum in totum corpus diffundit. Secundus a corde

de per arterias in totũ corpus dirigitur. Tertius vo per ner‑
uos in totum corpus a cerebro dirigitur: que in ſeptima par‑
te rerum naturalium. i. in ſpiritu. cognoſcuntur.

¶ De numero etatum.

Quattuor ſunt etates. ſ. adoleſcẽtia. iuuẽtus. ſenectus: ⁊ ſenium. Adoleſcentia complexionis: videlicet calide ⁊ humide eſt. in qua creſcit ⁊ augetur corpus vſq; ad. xxv. vel. xxx. perueniens annum: hanc iuuentus ſequitur que calida eſt ⁊ ſicca: pfectũ ſine diminutione virium corpus conſeruans q̄ xxxv. vel. xl. anno finitur: huic ſuccedit ſenectus frigida ⁊ ſicca: in qua quidẽ minui ⁊ decreſcere corpus incipit: tamen virtus non deficit: quinquageſimo qnto anno vel ſexageſimo perſiſtens: huic ſuccedit ſeniũ collectiõe flegmatis hũoris frigidi ⁊ humidi: in quo v̾tutis appet defectus: qđ ſuos annos vite termino metitur.

¶ De colore cutis ⁊ diuiſione.

Color cutis duobus modis fit: aut. n. hunc interiora ſubminiſtrant: aut exteriora deducunt. Ab interioribus autem duobus modis accidit: vel ex abundãtia: ſeu ab equalitate humorum. Ab equalitate eſt ille: q eſt cõpoſitus ex albedine ⁊ rubore. Ab ĩequalitate v̾o pcedũt niger: citrinus: rubeus: glaucus ⁊ albus color. Color nãq; rubeus: ⁊ niger: ⁊ citrinus: ſignificant hũorẽ corpori dñantẽ. Citrinus v̾o ſolus ſignificat colerã rubeã: niger v̾o ſolus colerã nigrã: rubeus ſolus abũdãtiam ſanguinis. Albus nãq; ⁊ glaucus abũdãtẽ frigiditatẽ corpori dñantẽ: ſed glaucus ex melancolia: albus ex flegmate ſui cauſas hĩc ſignificat. Ab exterioribus nẽpe colores adueniũt ſicut ex frigore ſcotis: ⁊ ex calore ethiopibus: ⁊ ex alijs multis accidẽtibus. Sunt ⁊ alij ſpãles vel ſpirituales colores: aut ex timore: aut ex ira: aut ex triſticia: vel aliis animi motibus.

¶ De coloribus capillorum.

Capillorum colores ſũt quattuor. ſ. niger: rubeus: glaucus: ⁊ canicies: niger fit ex abũdantia colerici incẽſi vel cõbuſtione multa ſanguinis: rubeus a nimietate caloris nõ aduſti: vnde ſemp fiunt rubei capilli. Glaucus ex abũdãtia melãcolie. Canicies v̾o fit ex nimia defectõe caloris nãlis: ⁊ ex effectu putridi flegmatis hoc pluribus fit in ſenibus.

¶ De tunicis oculorum.

Oculorum tunices ſũt ſeptẽ: ⁊ humores tres. Prima tunica dr̃ retina. Secũda ſecũdina. Tertia ſcliros. Quarta tella aranee. Quinta vuea. Sexta cornea. Septia cõiuncti.

na. Humor vero primus eſt vitreus. Secūdus criſtallinus. Et tertius albugineus qui eſt ante vuea tunicam.

¶ De coloribus oculorum.

Oculorum colores ſūt quattuor. ſ. niger: ſubalbidus: varius: et glaucus. Nigredo fit ex defectu viſibilis ſpūs: vel ex perturbatiōe ipſius: aut ex penuria criſtallini hūoris: vſq; plurimū recedit iterius ipſe criſtallinus hūor: aut ex hūore abūdātia: qui eſt ſimilis albugini oui: aut ex perturbatiōe ipſius: aut ex abūdantia qualitatis vuei hūoris. Subalbedo fit ex ſeptē rebus ſuperioribus cōtrarijs. i. ex abūdātia ſpūs viſibilis: vel claritate ipſius: aut ex magnitudine criſtallini hūoris et eminentia ipſius: aut ex minorātia albuginei hūoris. et claritate ipſius: et defectione qualitatis vuei humoris: varius vero color et glaucus fit: ſi cōueniūt cū rebus que accidunt nigredini et ſubalbedini. Varius vero color ſignificat ſpūm viſibilē magis abūdare et clareſcere in ſua varietate. Glaucus vero color ſignificat ſpūm viſibilem minus abūdare et ſubnigreſſere in ſua glaucedine.

¶ De modis qualitatum corporis.

Modi qualitatis corporis quinq; ſūt. ſ. craſſitudo nimia: et extenuata macies: ſintheſis: ſqualiditas: et equalitas. Craſſitudinis due ſunt ſpēs. ſ. abūdantia carnis: et pinguedo: abundantia carnis fit ex abundantia caloris et humoris. Pinguedo fit ex frigiditate et humiditate intenſa. Pinguedinis diminutio vel extenuata macies fit ex caliditate et ſiccitate intenſa. Sintheſis fit ex frigiditate et ſiccitate intenſa. Squaliditas nēpe fit ex frigiditate: et intēſa hūiditate: aut ſimul vtriuſq; itēſis. Equalitas itaq; fit ex hūoris equalitate: corporis hec ſūt forme.

¶ De diſtantia inter maſculū et feminam.

Maſculus a femina differt in eo quod hic calidior et ſiccior eſt: illa vero eſt econtrario frigidior et humidior.

¶ Incipit tractatus rerum non naturalium. Et primo de aeris mutatione.

Aeris mutatio fit quinq; modis: aut enim fit ex anni temporibus et ex ortu ſtellarum et occaſu: ventis: terris et earum fumoſitatibus.

¶ De temporibus anni.

Anni tempora ſunt quattuor. ſ. ver equale calidū et humidum. Eſtas calida et ſicca. Autūnus frigidus et ſiccus. Et hyems frigida et humida. Ex ſtellis immutatur aeris na-

craſſitudo
extenuata macies
ſintheſis
ſqualiditas
equalitas

de rebus non naturalibus

tura. Nam cum appꝛopinquauerit ſol ſtellis vel ipſe illi calidioꝛ fit aer his quidem a ſe ſeparatis frigiditas aeris mutatur. ſ. aut augetur aut minuitur.

¶ De numero ventoꝝ ⁊ eoꝝ qualitatibus.

Uenti quattuoꝛ ſunt. ſ. ſubſolanus: fauonius: ſeptentrioꝛ ⁊ auſter. Quoꝛum vnus habet virtutem frigidā ⁊ ſiccā. alter calidā ⁊ humidā: ceteri vō duo equalis virtutis ſunt. Quoꝛum vni. ſ. ſubſolano caliditas: ⁊ ſiccitas. alteri vō fauonio frigiditas ⁊ humiditas attribuuntur. Et auſter paulo calidioꝛ ⁊ humidioꝛ: ſeptentrio vero frigidioꝛ ⁊ ſiccioꝛ.

¶ De modis terrarum ⁊ earum qualitatibus.

Terraruꝫ modi ſunt quattuoꝛ: altitudo ꝓfūditas: vicinitas montium ⁊ maris: equalitas terrarum ſeu locoꝛuꝫ. quibus terre a ſe differunt: altitudine ⁊ ꝓfunditate: qm̄ altitudo frigiditatē: pꝛofunditas huic cōtrariū reddit: pꝛopinquitate montiū eueniūt hec: qm̄ ſi ipſi fuerint a parte meridiana terra erit frigida. Nam montes calidis meridiani obſtant vētis. Septētrionales vēti frigidis eam petūt flatibus. Si vō ſeptētrio mōtes habuerit ſuperioꝛi terre contraria erit vicinitate maris. Qm̄ meridies calidā ⁊ ſiccā: ſepētrio frigidā ⁊ ſiccā terrā pꝛebet. Pꝛeterea terre ſui natura inter ſe differunt. Naꝫ ſi fuerit terra petroſa: frigida ⁊ ſicca: ſi vō pinguis ⁊ craſſa calida ⁊ humida: lutea auteꝫ frigida ⁊ humida erit: immutatur quoqꝫ aer fumoſitate videlicet paludum ſiue putredinis alicuius. Unde fiunt moꝛbi ac peſtes in hominibus.

¶ De exercitio coꝛpoꝛis.

Exercitium imutat coꝛpus: quia quādo equale eſt equalem pꝛeſtat caloꝛem: cum vō amplius fit magis calefacit. Sed poſtea infrigidat ⁊ deſiccat. Ocioſitate coꝛpus immutatur: quia ſi inequalis eſt ⁊ frigiditatem facit ⁊ humectationeꝫ inequalem: ſi vō equalis equaliter.

¶ De diuiſione balnei.

Balnea autem dulcis ſunt aque aut non dulcis. Sed dulcis aque balneum remollit. Calidum calefacit. ⁊ frigidū infrigidat. Nō dulcis vō aque balneum deſiccat coꝛpus qđ ſi ex aqua ſalſa vel amara ſiue ſulphurea fuerit: calefacit ⁊ deſiccat. Si vō a luminoſa ⁊ gipſea infrigidat ⁊ deſiccat.

¶ De modis ciboꝛum.

Modi ciboꝝ ſunt duo. Eſt eni cibus bonus qui bonum gignit humoꝛem: ⁊ eſt malus qui malum gignit humoꝛeꝫ

Bonū aūt gignit q bonū ſanguinē creat: ⁊ equalē in cōmixtio ne ⁊ ope: vt ē panis mūdus recēs ⁊ fermētatus: ⁊ caro aialis agni ⁊ hedulina. Malus aūt cōtraria opatur: vt eſt panis opi rus nō recēs: ⁊ bouina ⁊ hyrcina caro vetuſta. Preterea bonū malūq; humorē creātiū ciboꝝ duo ſūt modi grauis: atq; le uis. Grauis eſt caro porcina: ⁊ bouina. Leuis pulloꝝ vel pi ſcium: caro mediocriū magis mobilium ⁊ minus pinguiu; ⁊ ſquamoſoꝝ. Eſt ⁊ oleꝝ genus quod malū generat humorē. ſ. coleram rubeā: vt eſt naſturciū ſinapis: ⁊ aleū. Sūt que gene rant melācoliā: ſicut lēs: caulis: caro caprina vetus ⁊ bubuli na. Et ſūt que generāt flegma vt eſt caro porcelloꝝ: ⁊ agnoru; portulaca: ⁊ atriplex. Preterea grauis cibus gignit flegma: ⁊ coleram nigrā: cibus leuis coleram rubeā: ⁊ vterq; malus.

De modis potationum.

Modi potationū ſunt tres. Eſt potus qui nihil aliud eſt q̄ potus vt aqua. Eſt ⁊ alius q eſt potus ⁊ cibus vt vi num. Et eſt aliꝰ potꝰ duobꝰ ptinens ſupioribus: vt potio que datur contra morbi vitiū aliquod: vt melicratū: vel mulſas vel conditū. Cibus vō huius vtilitatis eſt q: reparat integri tatem corpis recto ordine: potus vō hāc vtilitatē preſtat q: reportat cibū p corpus. Sed illius potus que; potioni dixi mus pertinere: corporis naturam ad ſe conuertit.

De ſomno.

Somnus corporis nām immutat. Primo q: īfrigidat ex terius ⁊ calefacit interius. Qui ſi plixus fuerit: infrigi dat ⁊ humectat. Vigilijs quoq; immutaꝛ corpus: q: extrinſe cus calefaciūt: intrinſecus autē infrigidant ⁊ exſiccant.

De coitu.

Coitus hoc preſtat corpori. ſiccat corpus: ⁊ minuit natu ralem virtutem: ideoq; infrigidat: multotiēs vō ex mul ta cōcuſſiōe corpus calefacit.

De accidētibus aīe.

Sunt quedā accidentia aīe que faciūt intra corpus aliqd: ſicut que cōmouēt nālem calorē ab interiori pte ad ſu periorē ſeu ſupficiē cutis. Aut ipetuoſe vt ira/ aut leuiter cu; ſuauitate/ vt delicie ⁊ gaudiū. Sūt aūt q̄ ad ſe caliditatē cōtra hūt ⁊ celāt. Aut ipetuoſe vt terror vel timor. Aut leuiꝛ vt an guſtia. Et ſūt q̄ cōmouēt nālē vtutē itus ⁊ extra/ vt ē triſticia.

Incipit tractatus rerum contra naturā.

Tria ergo cōtra nām ſunt: morbus: morbi cauſa: ⁊ acci dētia morbū ſequētia. Morbus ē q principaliꝛ corpori

nocet nullo mediatore q eū adiuuet: vt calor i febre ſuccedēte

¶De febribus.

Febris eſt calor innaturalis curſum ſupgrediēs nature ꝓcedens a corde in arterias ſuoq; ledens effectu: cuiꝰ ſūt tria genera: vnū in aīa ⁊ dicit̄ ephimera. Aliud de humoribꝰ qui putreſcunt: ⁊ putrida nuncupatur. Tertium ledit mēbra ſolida: ⁊ ipſa eſt ethica. Quaꝝ ephimera naſcitur ab accidenti occaſione. Putrida quoq; a putridis rebus: cuiuſmodi ſunt ſimplices atq; ſingulares: ⁊ ſunt quattuor. Primus modus ē qui fit de putredine ſanguinis cōburēs vtrāq; partē interiorem ⁊ exteriorē: vt eſt ſynochus. Secūdus q fit de putredine colere rubee: vt eſt triteus. Tertius fit ex putredine flegmatis vt eſt quottidianus. Quartus vͦo q fit ex putredine melancolie: qui itermiſſis duobus diebus affligit infirmum: ⁊ dicitur quartanus.

¶De modis ⁊ ſpeciebus febriū̄.

Modi preterea febriū ex putredine accidētium tres ſunt. Eſt febris q̄ quottidie minuit̄ vt paugmaſticus. i. decreſcens. Et eſt que auget̄ vt augmaſticus donec recedat. Eſt q in eodē ſtatu ꝑmanet donec iteꝝ recedat vt omothenus. Continua febris de putredine venaꝝ fit declinās qdē extra venas in aliqbus corporis partibus. Horripilatio fit in febribus ex infuſione putredinis in ſenſibilibus membris mordēs ⁊ infrigidās. Ideoq; horripilatio fit in febribus illis que habēt aneſim. i. inter palationem: q: putredines extra venas ſunt.

¶De modis apoſtematum.

Apoſtematu; autē quattuor ſūt modi ſimplices. Aut. n. fiunt ex ſanguine ⁊ dicūtur flegmones: aut ex colera rubea ⁊ dicūtur heriſipile: aut ex flegmate quod eſt coagulatu; ⁊ dicūtur vndimie vel cimie. i. tumor: aut ex colera nigra: ⁊ dicuntur cācri flegmonū. Ex ſanguine ſigna ſunt hec rubor duricia: pulſus. dolor. calor. ⁊ tumor. Ex colera flegmonum ſigna ſūt: hec calor. rubor mixtus. citrino colori. magnitudo doloris cum punctione: ⁊ velox augmētatio. Ex flegmate flegmonis ſigna ſunt hec. albedo. mollicies: vt ſi digitum impreſſeris quaſi ſignū facit foraminis: ⁊ eſt ſine dolore. Ex colera nigra flegmonis ſigna ſunt hec: duricies ingens: cū nigredine abſq; ſenſu.

¶De re naturali in humano corpore.

In humano corpore vnaqueq; res naturalis ſi propriā naturam retinuerit facit ſanitatem: ſi vero eam dimiſerit: aut facit egritudinem aut neutrum.

¶ De generibus egritudinum.

GEnera egritudinum ſunt tria. ſcilicet cõſimile: officiale: ⁊ vniuerſale. Eſt quidem egritudo conſimilis ſimilibꝰ membris cõtingẽs que ſimilia ſortiunt̃ vocabula cũ eadẽ paſſione. vt eſt caput dolẽs. Et eſt officialis egritudo que accidit officialibus mẽbris. ſicut ſũt pedes. manus. lingua. dentes: ⁊c. que nomina ſibi ſumunt ex ſibi accidẽte infirmitate vt podagra pedi: ⁊ ciragra manui: vel que nomina ſumunt ex mẽbris quibus accidunt. vt ciragra: ⁊ podagra. Et eſt deniq; vniuerſalis egritudo que ſociatur ſupradictis duabus. vt eſt mẽbroꝝ ſeiunctio ⁊ paraliſis.

¶ De egritudinibus ſimilibus.

EGritudines ergo que partiũ habẽt ſimilitudines octo ſunt: quattuor ſimplices: ⁊ quattuor cõpoſite. Simplices ſũt aut ex ſola caliditate: aut ex humiditate: aut frigiditate: aut ſiccitate. Ex his inter ſe iunctis ſunt quattuor compoſite. ſ. fri. ⁊ humi. fri. ⁊ ſic. ca. ⁊ humidũ ca. ⁊ ſic. Haꝝ octo p ſingulas duo modi ſũt egritudinis: aut. n. fit ex qualitate ſimplici: aut ex humoris alterius cõmixtione. Ex ſimplici vͦ qualitate contingit infirmitas que ſolidis accidit membris q̃ grece ethica dicitur egritudo calida: que ex hũore accidit eſt febris ex putredine: vt ſuperius dictũ eſt. Egritudo frigida que ſine aliquo humore accidit eſt: vt algor ex nimia frigiditate aeris ſeu niuis. ⁊ eſt egritudo que cum aliquo humore frigido accidit. vt paraliſis que fit in toto corpore. aut in parte. Modus humectati morbi eſt qui fit ꝓprie vt nõ indigeat alterius humorum admixtiõe. vt eſt frigidum vulnus vel vacuum. vel fetidiſſimum cum tabiditate corporis quẽadmodum inflata caro hydropicoꝝ. vacuo ſqualloꝛe torpẽs. Morbus vͦ humidus eſt alios trahẽs ad ſe humores. vt hydropiſis. Morbus ſiccus eſt cum humore. vt cancer durus ⁊ ſiccus.

¶ De morbo in officiali membro.

MOrbi in officialibus mẽbris accidentes quattuor ſunt. ipſi ſunt qui accidunt in plaſmatiõe. i. forma creature. ⁊ in quãtitate mẽbroꝝum ⁊ in nãlis numeri ſuperfluitate ⁊ in mẽbrorum poſitione. Morbi officialiu; in forma hominis quinq; modis fiunt. Mẽbroꝝ icõueniẽtia. vt eſt feda. capitis lõgitudo. In cõcauitatibus vt ſi manuũ pedumq; cõcauitas carne replet̃. In poris vt eoꝝ ſtrictura. aut largitas. In aſpitate vt gutturis. aut pulmonis carnalium aſpitas. In leuitate: veluti matricis lenitas vel ſtomachi.

De morbo in quantitate membrorum.

Morbi in quantitate membrorum fiunt ex habundantia ſpermatis cū mēbra creſcūt amplius ꝙ decet: ſicut vide mus fieri in magno capite: ⁊ in lingua groſſa: aut vltima pui tate: ⁊ indecēti: vt paruū caput: ſtomachus: ⁊ epar. Morbi in numero mēbrorū fiunt: aut ex augmento aut ex diminutiōe. Secūdum augmentum qdē: aut ex curſu nature: vt ſupfluus digitus: aut extra curſuȝ: vt lombrici: aſcarides: vēruce: ⁊ acro cordines. i. magne carnis additiones: vel verruce magis late: vel pori: ſm diminutionē vero: aut vniuerſaliter vt oīum di gitorum abſciſio: aut particulariter: vt vnus digitus.

De morbo in ſitu membrorum.

In poſitione membroruȝ fiunt morbi aut ꝑpter mēbri motionem de loco ſuo: aut ex diſpoſitione vicini mem bri: vt ſunt digiti ⁊ labia: que conglutinanť: vel adherent ⁊ nō ſeparanť. aut que ſeparanť ⁊ nō cōglutinanť. Sed ſepatio ad herētis mēbri: vniuerſalr̄ fit: aut in mēbris ꝯſimilibus: aut of ficialibus. Conſimilibus mēbris vt oſſibus: ⁊ neruis: carne: ve nis: lacertis: ⁊ cute: quod ſi acciderit oſſi: fractura diciť. Si car ni ex recēti tempore: plaga diciť. Si vero ex veteri: nō tātū pla ga ſed putrida plaga nūcupať. Qđ ſi venis: neruis: ⁊ arterijs: alio atqȝ alio noīe nuncupať. Si autem euenerit medijs lacer tis concuſſio: ſiue contritio nūcupať. Si vero in cute: excoria tio diciť. Que ſi inueterauerit putrida plaga nuncupatur. In officialibus vero membris perpetua fit ſeparatio: vt eſt ma nus: vel pedis abſciſio.

De qualitatibus corporum.

Corporis qualitates ſunt tres. ſ. ſanitas: egritudo: ⁊ neu tralitas. Sanitas eſt temperamentum pficiens vel cuſto diēs res naturales ſm curſum nature. Infirmitas eſt intēpe rantia extra curſum nature: naturā ledens: vñ fit leſionis effe ctꝰ ſenſibilis. Neutrū qdem eſt qđ nec ſanum nec infirmū dr̄. Sed neutralis qualitas tribꝰ modis cōſtat: vt ſi in vno corpe ſimul cōueniāt infirmitas ⁊ ſanitas. In diuerſis mēbris: vt eſt in corpe ceci ⁊ claudi: ſiue in corpe ſenis: cui nec vnū membrū remanet qđ nō malū fiat ⁊ patiať: ⁊ ſi corpus hoīs aliquibus horis ſanū fuerit: alijs vo infirmū: vt eoꝝ qui eſtate infirmā tur: hyeme ſani ſunt. Qui aūt frigidioris nature fuerint: hye me infirmātur: eſtate ſani ſūt. Et q humidā naturā habuerit in pueritia infirmātur: in iuuētute ⁊ ſenectute ſananť. Qui ve ro ſiccā habuerint naturā in puericia ſani ſūt: in iuuētute aūt

⁊ ſenectute infirmant̄. In trib⁹ inuenit̄ reb⁹ ſanitas ⁊ īfirmitas ⁊ neutrū: aut in corpe in quo triū qualitatū vnaqueqꝫ reꝑit̄: aut in cauſa faciēte illas: ⁊ regēte: ⁊ cōſeruāte: aut in ſignificationib⁹ eas ſignificātib⁹.

De modis occaſionum.

Occaſionis vo duo ſunt genera: vnū eſt naturale: ⁊ eſt aliud extra curſum nature. Occaſiones aūt naturales: aut faciunt ſanitatem: aut conſeruant. Occaſiones cōſeruantes ꝑtinent ad ſanitatem. Facientes vo pertinent ad infirmitatem expellendam. Occaſiones nō naturales aut que vltra naturā ꝓcedunt: alie pertinent ad infirmitatem: alie ad neutralitatē. Sed egre occaſiones faciunt infirmitatem: ⁊ ſunt res eaſdem infirmitates cōſeruantes. Ille vo que pertinent nec ad ſanitatem nec ad infirmitatem: cōſtituunt neutrum atqꝫ conſeruāt.

De occaſionib⁹ ſanitatis ⁊ egritudinis vel infirmitatis.

Omnium occaſionū ſocietatem habētiū cū ſanitate ⁊ infirmitate ſex modi ſunt: quoꝝ vn⁹ eſt aer: q humanum corpus circūdat: cib⁹ ⁊ pot⁹: ⁊ motus: ⁊ qes: ſomnus: ⁊ vigilie: inanitio: ⁊ repletio: ⁊ accidentia aīe: que oīa ſi cū moderatione decenti fuerint: ⁊ in quātitate: qualitate: tpe: ope ⁊ ordine: cuſtodiūt ſanitatē ab accidētibus: qđ ſi ꝯtra hoc aliqđ fuerit: accidunt infirmitates: ⁊ permanent. Modi occaſionum infirmitatem facientium ſunt tres. Nā alie ſunt q̄ vocant̄ ꝓmitiue q̄ exterius accidūt corpi: vt calor ⁊ frigus. Sūt ⁊ accidētia que admouent̄ intrinſecus in corpore: vt repletio: ⁊ inanitio. Sunt ⁊ alie q̄ vocant̄ cōiuncte: que cū adſunt: adeſt īfirmitas ⁊ abeuntibus his infirmitas abeſt: vt putredo in febribus.

De diuerſitate egritudinum.

Egritudinum ſm aliam diuiſionem modi ſunt duo. Cōiter: aut ꝓprie. Que communiter accidunt aut accidentaliter: vt percuſſio: combuſtio: morſus: deceptio: ⁊ cetere res nociue. Aut neceſſario: vt alia ſuperius memorata: que vt dictum eſt ſunt ſocia ſanitati ⁊ infirmitati. Que vero proprie ſunt egritudines: aut ſunt in conſimilibus membris ⁊ conſeruant egritudinē: aut officialibus: aut in cōtinua diuiſione.

De modis morborū ex calore ꝓcedentiū.

Modi morborum ex caliditate ꝓcedentium quinqꝫ ſunt. Primus fit ex cōmotione ſpiritus: aut ex commotione corporis. Ex cōmotione ſpūs vt ira. Ex cōmotione corporis vt labor vel ſupbia. Secūdus vt eſt cōcurſus viſibilis caliditatis cum effectu: vt hypāthaſis. i. expoſitio ad ſolē. Tertius

ex caliditate corpori adueniente cum poteſtate quādo recipit
caliditatē ex vſu acruminū. Quartus fit ex itercluſione poro
rum: vt ex frigiditate hyemis. Quintus fit ex putredine hu
morum. vt in febribus.

¶ De cauſis frigidoꝝ morboꝝ.

OCcaſiones frigidorum morboꝝ octo ſunt. Prima eſt oc
curſus frigoris viſibilis cum effectu. vt frigiditas niuis
Secunda vt frigiditas opij adueniens fortiter humano cor
pori. Tertia ex abundantia ciborum corpori adueniente atqꝫ
replente ⁊ extinguente naturalem calorem. Quarta ex par/
uitate ciborum. vnde calor naturalis extinguitur. Quinta vͦo
ex abundātia frigoris vel humoris frigidi poros obturantis.
vnde naturalis calor minuitur. Sexta ex diſſolutiōe ⁊ aptio
ne corporum ad diſſoluendum ⁊ euacuandum naturalem ca
lorem. Septima ex cōmotiōe ⁊ exercitio nimio. vnde fit mul
ta diſſolutio humorum ⁊ euacuatio ⁊ ſudor: vnde corpus at
tenuatur. Octaua fit ex requie ⁊ occaſione multa.

¶ De cauſis ſiccorum morborum.

SIccorum morborum occaſiones ſunt quattuor. Prima
eſt occurſus aliene ſiccitatis viſibilis ac manifeſte cuꝫ ef
fectu vt veneni ſiccitas. Secunda vͦo ex aduentu ſicce rei in
corpore cum fortitudine vt acetum. ſal. ſinapis. Tertia parui
tas cibi ⁊ potus. Quarta cōmotio nimia ⁊ exercitium.

¶ De cauſis morborum humidorum.

OCcaſiones morborum humidorum quattuor ſunt. Pri
ma vt occurſus rei afferentis humorem cū effectu. vt
balneum. Secūda vt ingreſſio rei afferentis humorem cum
virtute in corpore vt recentes piſces. Tertia autem vt nimie
tas cibi ⁊ potus. Quarta ſicut requies ⁊ ocium.

¶ De modis morborum.

MOdi morborum ex innaturali malicia cum aliquo hu
more decurrentiū ad infirma loca quattuor ſunt. Pri
mus eſt virtus mēbri impellētis. ⁊ debilitas mēbri ſubſtinen
tis. Secūdus multitudo hūoris. Tertius debilitas virtutis
nutrientis. Quartus largitas vie pororum.

¶ De malicia egritudinis.

MAlicia egritudinis ingreditur ⁊ ſuperuenit in conſimile
membrum naturale quinqꝫ modis: aut contingit in vte
ro materno. aut in tempore natiuitatis. aut cum conſtringit̄
faſia. aut ex malo nutrimento. ſiue ex aliqua infirmitate adue
niente in predictis tēporibus vel poſtea. Si tēpore cōceptiōis

in vtero debilitatur aliquod cõſimile mẽbrũ fit ex abũdantia ſpermatis. aut ex paruitate ⁊ indigentia cõuenientis qualitatis ſpermatis. vt ſi fuerit groſſum ⁊ pingue. vel aquoſuꝫ. ⁊ tenue. Quando vͦ naſcitur infans debilitatur aliquod in eo mẽbrum ſi egreſſus fuerit nõ equa. ſed mala egreſſione. vt ſupinus. aut ſuper genua incuruus. Cum igitur faſcia conſtringitur incõueniẽti cõſtrictione duplicatus debilitatur. Quãdo autem nutritur male ⁊ inconuenienter lac ſuggendo vel accipiendo debilitatur. His vͦ temporibus vel poſtea infirmitate accidẽte egritudinis maliciã cõſimili membro ſuperuenit ex cuiuſlibet nerui inciſione. Et ſi paſſus fuerit ex aliquo accidenti. ſiue debilitatem. ſeu vulnus vel apoſtema.

De egritudinibus membroꝝ conſimilium.

Ingreditur egritudo cõſimile mẽbrũ nãle ſeptẽ modis. aut ex obſtetrice. ſi culpã habuerit cum tenet infantem. vel ſi permiſerit ambulare ante debitũ tempus ſeu congruũ. vel ex medico. ſi cõtrafacta ⁊ coliſa mebra ignoranter cõſtituerit ⁊ cõſtrinxerit: ex infirmo: ſi ea cõmouerit a medico compoſita anteꝙ̃ ſolidentᷣ ⁊ firma ſint: ex fractura: vt ſi ſuper muſculum vertebri quod in femore eſt contorqueatur coxa: aut ex concuſſione: vt ſi comprimatur naſus ⁊ accidet vt fiat chimꝰ: aut ex malo humore q accidit leproſis: ſiue ex paruitate humoris accidente ptiſicis.

De modis conſtrictionis pororum.

Conſtrictio pororum fit tribus modis: vel occaſionibus: aut ex conſtrictione attenuatoria: aut ex carnoſitate: ſiue ex coartatione. Conſtrictio vero fit aut ex nimietate virtutis retinentis. aut ex debilitate virtutis expellentis: aut ex abundantia frigoris: aut ex abundanti conſtrictione comprimente aliquam partem loci: vt ſepe fit ex ligatura conſtricta: aut ex abundantia ſiccitatis. Ex carnoſitate vͦ cõſtringuntur pori: vt ſi acciderit aliquod apoſtema ⁊ fiat carnoſitas: aut ſi prius euenerit aliquid vulnus. Ex coarctatione vero cum deciderit aliquid in poris: vt humor ſiue lapis ſeu coagulatus ſanguis. aut aliquod latitans in eis. vt ſuperflua caro ⁊ ſcabies. Largitas quoqꝫ pororum quattuor fit modis: aut ex multa commotione impellentis virtutis: aut ex debilitate retinentis: aut ex abundantia colorum ⁊ humorum: aut ex medicamentis aperientibus. Leuitas accidit duobus modis: videlicet de intus ⁊ de foris. ſed intus ex hu-

more viſcoſo liquefacto. Foris vero ex cera liquefacta: cū vn guēto. Aſperitas autem duobus modis fit deintus: ⁊ deforis. Intus nāq; ex ſupfluo humore ⁊ acuto. Foris vero ex fumo ⁊ puluere.

¶ De ſupfluitate mēbrorū in numero.

SVperfluitas mēbrorū in numero accidit duobus modis. Nā ſupfluitas ſi fuerit naturalis erit ex ſupfluo humore naturali ⁊ bono: vel ex abundātia vtutis iformatiue: que ſi fuerit extra curſum nālem erit ex humore nō nāli ⁊ incōuenienti: aut ex abundantia vtutis vel debilitate.

¶ De diminutione membrorum.

DIminutio membrorum in numero duobus ſimiliter fit modis: aut interius aut exterius. Interius ppter diminutionem humorum. Exterius ex cōbuſtione ignis: aut ex frigore: ſiue putredine: ſiue inciſione. Putredo aūt accidit: aut ex potione mortificante: aut putredinē faciēte. aut ex cōſtrictione ⁊ retentione illius humoris qui ſoluit.

¶ De magnitudine membrorum.

MAgnitudo membrorum tribus modis fit: aut ex multitudine humorum: aut ex abundantia virtutis: aut ex commixtione vtrorumq;. Paruitas fit tribus modis ſimiliter: aut ex debilitate virtutis: aut ex inciſione: vel combuſtione ignis: vel ex frigore niuis.

¶ De commotione membri

COmmotio mēbri de ſuo loco duobus modis fit: aut ex cōmotiōe volūtaria aut ex humore vicino eqtati diſſoluēti mēbrū ⁊ lubricū faciēti. mēbrū vel os egredit a ſua iūctura ⁊ mutat duob⁹ modis. Silr aut ex iunctura in q̄ non conuenit ſeparatio: aut ex ſeparatione vbi nō cōuenit iunctura. Si ex coniunctione hoc fuerit ſine ſepatōe: aut erit ex hūore acuto patiētis: aut ex accidenti vulnere: aut ſpaſmo. Si vero fuerit ex ſepatione vbi non cōuenit cōiunctio: aut ex groſſo humore: aut ex accidēti vulnere aut ex ſpaſmo.

¶ De ſeparatione iuncture.

SEparatio iūcture duobus modis fit: aut intrinſecus aut extrinſecus. Intrinſecus vero fit aut ex humore acuto ⁊ incidenti: aut ex ventoſitate pingui diſtendēte vel diſſipante. Extrinſecus vero fit aut cū ſciſſura: aut fractione: aut exercitio nimio: aut inciſione vt enſis: aut quod diſtendit vt funis: aut quod contundit vt lapis.

¶ De modis ⁊ numero ſignificationum.

Genera

Genera ſignificationum ſunt tria. Alia eniꝫ ſignificant ſanitatem. Alia egritudinem. Alia neutrū. Quarum ſignificationum vnūquodqꝫ genus in duo partit̃: ſunt eni q̄ ſignificant de officialibus mēbris: ⁊ ſūt q̄ ſignificant de cōſimilibꝰ mēbris. Cōſimiliū partiū ſignificationū duo ſūt modi: alie .n. ſunt ſubſtantiales: alie accidentatales. Subſtantiales v̉o vt eſt calor: frigiditas: ſiccitas ⁊ humectatio. Accidentales autem quedam ſignificant aut per tactum vt durum: molle: quedam per viſum vt coloratum: quedam per perfectionem virtutum vt ſunt operationes plene ⁊ perfecte.

¶ De ſignis officialium mēbrorum.

Significationum membrorum egritudinis officialiū duo ſunt modi ſimiliter .ſ. ſubſtantiales: ⁊ accidentales. Subſtantiales ſignificationes quattuor ſunt: ars: modus: numerꝰ: ⁊ poſitio. Accidentales ſignificationes ſimiliter quattuor ſūt bonum: malum: perfectum ⁊ imperfectum.

¶ De generibus ſignificationum.

Genera ſignificationum ꝑficientiū ſuum genus tria ſunt: quedā ſunt q̄ ſignificant preteritaꝫ rem que iam abijt: ⁊ dicuntur cognitiua: vel agnitiua: vt videntes corpus humidum agnoſcimus quia ſudor preceſſit. Alia ſignificant preſentiam que a Galieno dicuntur demonſtratiua: ⁊ agnoſcuntur per ſignificationes: veluti cum inuenitur pulſus magnus ⁊ citatus intelligimus quod ſignificat calorem ſuperantē: ſunt ⁊ alia que ſignificant futuꝝ ⁊ antecedit agnitio: vt cum viderimus labium inferius citari percipimus vomitum accidere: q poſtq̄ acciderit vocatur preceſſio ſignificatiua. Sed inter ſignificationes ⁊ accidentia diſtat: quoniam eſt diuiſio cum augmento inter eas. Quod ſi vnāquāqꝫ diuiſionum ſcrutari volueris vnam habet habitudinem: ſed infirmo hec ſunt accidentia: medico autem ſignificationes.

¶ De ſignis accidentium ⁊ numero.

Accidentia ergo ſignificatiua tria ſunt: aliud enim eſt virtus operatiua mutata ſicut indigeſtio. Aliud autem corporis qualitas mutata vt ictericia: aliud exiens a corpore vt nigra vrina.

¶ De virtutis operatiue immutatiōe.

Virtutis operatiue immutatio triplex ē. Aut .n. ex toto eſt. ſicut indigeſtio: aut ex parte ſicut oculoꝝ obſcuritas vel tarda digeſtio: aut de qualitate in qualitatē: velut de bona digeſtione in fumoſam vel acidā: vel quaſi ſicut muſca: vł

ſigna in oculis apparentia: aut ex parte viſus vel obſcuritas.

¶ De modis mutationis qualitatis.

Qualitatis mutate corporis ſignificatio quattuor modis fit: aut enī ꝑ viſum ſicut ictericia vl' morphea: ⁊ nigredo lingue: ⁊ ſimilia: aut ꝑ odoratum: vt anhelitus fetidus: vel ſudor. vel polipus: vel hircus: ⁊ ſimilia: aut ꝑ guſtum: vt ſalſum amarum: vel accidum: aut ꝑ tactum. vt molle ⁊ durum.

¶ De exeuntibus a corpore.

Exiens a corpore bipartita eſt ſignificatio: vna cum ſonitu: altera ſine ſonitu. Cū ſonitu vt oris ructus: vel inteſtinorum rugit⁹ vel ꝑ anum vent⁹. Eius vero que eſt ſine ſonitu innaturali tripliciter habetur. Alia quantitate vt lienteria. Alia qualitate ⁊ vrina nigra. Alia vtraqȝ vt ſanguinis flux⁹.

¶ De motione membrorum.

Membrorum mutatoꝝ ſignificatio bifarie diuidit̄: intrinſecus videlicet ⁊ extrinſecus. Intrinſec⁹ ſex modis. Alia enim a mutatione opatiue v̄tutis in mēbro. Alia ab exeūtib⁹ a corpore. Alia ex dolore in mēbro vicino pertinenti. Alia ex proprio loco. Alia ex īnaturali ſemotione de loco. Alia ex pacientibus iudicio. Extrinſecus fit tribus modis. Aut ꝑ viſum vt album vel nigrū. Aut ꝑ tactū vt duꝝ ⁊ molle: calidū ⁊ frigidum. Aut ꝑ vtrūqȝ vt magnū vel paruū: plus vel minus.

¶ De occaſionibus egritudinum.

Occaſiones egritudinū ſūt tres. Nature mutatio: officialis mēbri inconueniens habitudo. iuncture ſeparatio.

¶ De operatione medicine.

Operatio medicine habet triplicem effectum: aut enim cuſtodit ſanitatem ſecundum multitudinem ſuaȝ. Aut ex infirmitate facit ſanitatem: aut econtrario.

¶ De regimine ſanitatis.

Regendorum ſanorum triplex eſt modus: egrotare parati: incipientes infirmari. ⁊ defecti infirmari paratos. Su predictorum ſex competenti moderatione regimus icipiētibus īfirmari: duplicē curā adhibemus. Aut enim chimi ſup' abūdātiā trahimus: aut nature defectionē reparando: predictorum ſex que ſunt neceſſaria adhiberi ꝑcipimus. Defectoꝝ alij infantes: alij ſenex: alij ex infirmitate conualeſcentes.

¶ De diuiſione medicine in generali.

Omnis medicina aut eſt vlis aut ꝑticularis. Vlis eſt ſex precedentiū recta ordinatio. Particularis ꝑ contrariuȝ

ſit triplex:alia enim in conſimilibus membris:alia in officiali-
bus membris:alia in iuncturarum ſeparatione. Aſſimilatiua
membra mutata reddimus ſimilitudini:ꝛ in ſua qualitate ſta
re colligando compeſcimus. Concaua ſi pretermodum ampli
ata. fuerint ad ſui modum conſtringimus ꝛ quietem induci-
mus:ſi minus contrarium. In largis autem ſimiliter addito
contrario cauſe:vnde vitiuꝫ acciderit foramina ſtrictiora ſuo
modo facimus. Si defectu contentiue virtutis contigerit fo
mentis ꝛ captaplaſmate mollimus. Quod ſi de expulſiue ē de
fectu:dyaforeticis:ꝛ cōfortatiuis. Si de ſtiptica cauſa mollifi-
catione. Si de ſicca humectatione. Si de conſtrictione ſolu-
tione. Ea vo que de naturali diſpoſitiōe fuerint mutata:ſuo
loco reſtituimus:ſi de apoſtemate apoſtema maturādo: ſana-
mus ſi de nāli iunctura:cā aut aperitiuo medicamine aut ci
rurgia diſiungimus:ſi de qualibet naſcentia: ipſam delemus:
ſi de aſperitate leuitate:ſi de leuitate aſperitate.

¶ De ablatione ſuperfluitatis.

Superfluitatem in numero:aut tollemus ex parte vt ſcro
phulas:aut ex toto vt cancrum:ſeparationem in nume
ro ſanamus:ſi ex abūdantia ſanguinis fit:in omni etate tolli-
mus:ſi ex ſpermate in puericia tantū ſanamus:paruitatē mē
brorum motibus ꝛ fomētis admoduꝫ augmentamus:magni
tudinē vo comprimēdo quiete mutamus ꝛ minuimus.

¶ De mutatione membrorum.

Mutatio membri de ſuo loco reddimus loco ꝓprio duo-
bus modis:aut eni ſepatum iungimus:aut iunctum ſe-
paramus. Neceſſaria ad ſepatorum iuncturam quattuor ſūt:
ſeparata iungere:iuncturam cuſtodire:ne reſcindatur:defen
dere:naturam loci cuſtodire.

¶ De ſufficientia ꝛ diuiſione medicine.

Omnis enim medicina eſt aut eorum ſex modis que ſu
pra diximus temperata exhibitio:aut potio:aut cirur-
gia. Opatio medicine hꝫ triplicē effectū. Intus vt ea que ore:
aut naribus:auribus:ſiue ano:ſiue vulua intromittamꝰ. Fo-
ris vt epithima:captaplaſma:emplaſtra:ꝛ ſimilia q̄ foris ope
rātur. Medicine interioris opatio in tria diuiditur: aut eni
ſoluit vt farinatia:aut comprimit vt coctana:aut mutat qua
litatem:vt aqua frigida in febribus. Eius autem effectus qua
druplex eſt:aut enim minuit abundantiam vt formatia: aut
replet inopiam vt caro vel ſanguine. Aut conſtringit ſo-

intum vt ſtipticum: aut mutat qualitatem vt frigida aqua in febribus.

℃De cirurgia.

Cirurgia duplex eſt: in carne: ⁊ in oſſe. In carne vt incidere: ſuere: coquere. In oſſe vt ſolidare: aut innectere aut reddere.

℃De specierum cognitione.

Specierum cognitio quinq; modis fit: qualitatis: quantitatis: temporis: ordinis: boni mali ve diſcretio.

℃Libri yſagogarum Joannici cum dei laude. Finis.

℃Incipit Liber Philareti. de pulſibus.

Intentionem habemus in preſenti conſcriptione de pulſuum negocio compendioſam exponere traditionem ⁊ dicere primum quid ſit pulſus: ⁊ que vtilitas pulſus: ⁊ quid eſt arteria: ⁊ quare dicatur arteria: ⁊ vnde exoritur.

℃Quid eſt pulſus.

Incipiendum a primo. Pulſus eſt motio cordis ⁊ arteriarum que ſm dyaſtolē ⁊ ſiſtolē fit ad infrigidationē caloris innati: ⁊ egeſtionem vel eiectionem fumoſarum ſuperfluitatum.

℃Quot ſunt efficientia pulſuum.

Efficientia pulſuum ſunt tria: virtus faciens motionem: vtilitas inducens: ⁊ inſtrumentum obediens.

℃Quid eſt arteria.

Arteria eſt corpus oblongum rotundum ad inſtar canalis: duabus thunicis conſiſtens: a corde incipiens: ⁊ in omne corpus diuiſum aerem: ⁊ ſpiritum vitalem continens.

℃Vnde dicitur arteria.

Arteria dicitur a paraſtopyr. ideſt ſeruare aerē vitalē.

℃Vnde oritur arteria.

Hec vero a ſiniſtra auricula cordis que dicitur adorti exoritur: que ſcinditur dupliciter. Et hec quidem fertur deorſum per inferiora: ⁊ diuiditur in dextram ⁊ ſiniſtram: ad coxas ⁊ vſq; ad pedes ⁊ digitos. Altera vero rurſus fertur ſurſum ⁊ diuiditur ſimiliter in dextram ⁊ ſiniſtram: in manus ⁊ caput: ⁊ que quidem ad caput fertur facit arterias que dicun

tur parotide:que vͦ in dextram ⁊ ſiniſtram. Intrinſecus fertur tendit ad brachia:⁊ cubitos ⁊ vſqꝫ ad extremos manuū digitos. Intentionem vͦ habet preſens conſcriptio:ad pulſuum motionem:⁊ cognitiones:⁊ cauſas exponere.

¶ Quotiens mutatur pulſus.

TRipliciter:ab his enim que ſm naturam:⁊ que contra naturam:⁊ que non natura:velut craſibus virorum.⁊ mulierum:⁊ etatibus ⁊ alijs coniugatis:hominum enꝫ hij qdem mares:he vͦ femine:⁊ horum ipſorum:hij quidem calidiores ſm craſim:hij vͦ frigidiores:⁊ hij quidem graciles natura.hij vͦ pingues,⁊ carnoſi. Et viri quidēꝫ mulieribus omnino calidiores ⁊ fortiores ſm naturam ſunt. Merito igitur pulſus in eis velociores ⁊ vehementiores ſunt mulierum vt frigidarum:tardiores ⁊ leuiores. In vtriſqꝫ vero horum: dico autem viris ⁊ mulieribus intenſa craſi intēditur ⁊ pulſus in calidiori quidem maiores ⁊ velociores ſunt:calidum enim velociter mobile. In frigidiore vero minores ⁊ tardiores: frigidum enim tarde mobile:habitudines vͦ in vtriſqꝫ inueniuntur:velut gracile ⁊ carnoſum. In gracilioribus enim multum ſubiacent tactui pulſus:in pinguibus vͦ ⁊ carnoſis: humiliores. Conſiderandum ergo eſt ad coniugata velut regiones ⁊ tempora:⁊ etates particulares conſtitutiones:⁊ eſt dicere in temporibus quattuor anni quidem exiſtentibus: vere: eſtate:autūno:⁊ hyeme. horūꝫ duo ſunt bene temperata: ver ⁊ autūnus:diſtemperata vͦ:hyems ⁊ eſtas. Merito ergo vere ⁊ autūno,pulſus ſunt magni ⁊ fortes valde propter temperamentum qualitatis:manifeſtum eſt quoniam ſm etates ꝓportionantur. In eſtate enꝫ velociores ⁊ ſpiſſiores ſunt ſm vnāquāqꝫ etatem neceſſitatem inducente:propter continētis nos exterius caliditatem aeris. In hyeme vͦ rariores ⁊ tardiores;pulſus fiunt propter aeris continentis frigiditatem: aut conſtrictionem. Similiter autem ⁊ in vnaquaqꝫ regione ſm illius craſin ⁊ pulſus commutatur. Calidior ſiquidēꝫ magnos ⁊ veloces facit pulſus Frigidior eſt econtrario. Dicam⁹ autem de etatibus. Si igitur etates differentes ſunt:⁊ pulſus earum differentes mouebuntur:puerorūꝫ ſiquidem pulſus veloces ſunt ⁊ leues ⁊ ſpiſſi:ſecundum vero magnitudinem ⁊ fortitudinem medij: veloces quidem quoniam ſm ſubſtantiam abundat in eis naturalis calor. ſpiſſi propter abundantem in eis ſm quantitatem caliditatem:leues vero quoniam

imperfecte ſunt in eis virtutes. Dicimus enim quoniaꝫ leues ex imbecillitate virtutum fiunt. Senum vͦo econtrario tardiores ⁊ rariores: quantum ad pueros ꝓpter imbecillitateꝫ ⁊ frigiditatem que in eis eſt. Augmaſticorum vͦo magni ⁊ fortiſſimi eo ꝙ fortes in eis magis v̄tutes ſunt. Similiter autem ⁊ ſecundū temporis qualitatem commutanꝛ craſſes ⁊ pulſus: ſicut enim predictū eſt continens mutat contentum ad ꝓpriā eius craſim. In pregnantibus vͦo mulieribus ſunt parui: ſpiſſi ⁊ veloces: parui vͦo eo ꝙ grauaꝛ virtus ex fetu: ſpiſſi vͦo ⁊ veloces propter inducentem neceſſitateꝫ pregnantis ⁊ fetus. In ſomno vͦo ſunt pulſus minores ⁊ leuiores: manifeſtuꝫ ē quoniam fit naturali calore ingrediente profundum. In ſuperuenientibus vͦo craſibus ad ſuperuenientia mutantur ⁊ pulſus. Similiter autem ⁊ in gracilibus vt quando ſm̄ naturaꝫ virtꝰ patitur aut ſm̄ ſubſtantiam alicuius pricipalis partis: aut ab aliquo faciente vel grauante eam. Veniamus igitur ad ea que non natura. Hec vͦo ſunt gignaſea: balnea cibi: multi vini potio: ⁊ aque multe potatio. Similiter in his que preter naturam: hoc eſt cauſis egritudinibus accidentibus ſimiliter ſecūdum predicta conſiderare oportet. Sciendum enim qm̄ que ſecundū naturam ⁊ que non natura: ſi immoderate fiant in id quod preter naturam eſt vertuntur pulſus.

¶ Quot ſunt obſeruanda in cognitione pulſus.

Preceptio non inutilis

Quom ergo ad egrotum ingredieris queꝫ nunꝙ̄ vidiſti attēde prius qd̄ē ſi maſculus aut femina eſt: ⁊ ſi maſculus cōſidera pulſuꝫ maſculi: ſi vͦo femina: femine: deinde nāꝫ laborantis ⁊ etatē eius: ⁊ poſt hoc tēpus anni ⁊ regionē: ⁊ cōparās omnia ⁊ coniectans qualem pulſum laborāteꝫ habere oportuit quādo ſanus erat: tunc cognoſces diligenter magnitudinem preter naturam facte conuerſionis pulſus.

¶ Quot ſunt genera pulſuum.

Genera pulſuum ſunt decem. Primum genus. Secundū quantitatem trium dimenſionum conſideratur: ſcilicet ſm̄ longitudinem latitudinem ⁊ profunditatem. Conuenienter igitur iſte augmentatus ſm̄ tres dimenſiones tranſcēdēs modum dicitur magnus pulſus. Secundum genus pulſuum eſt ſm̄ quantitatem motiōis arterie diaſtolis ⁊ ſiſtolis: in quo conſideratur velox tardus ⁊ mediocris. Tertium genꝰ pulſuum ſm̄ genus v̄tutis: in quo cōſideratur fortis debilis ⁊ mediocris: frequentia enim accipiens magnitudinem facit vali

dum: quando vero dominatur virtus causarum: tunc magis fit validus pulsus: et econtrario. Quartum genus pulsuum secundum consistentiam arterie corporis. Dico autem arterie corporis: in quo consideratur durus mollis et mediocris. Quintum genus pulsuum secundum quantitatem quietis: in quo spissus et rarus consideratur. Breue enim tempus quietis significat spissum longum vero rarum Sextum genus pulsuum propter equalitatem et inequalitatem que consideratur in vno pulsu vel in pluribus. In vno quidem vt in caprisante: que vero in pluribus fit: dicitur consistens inequalitas: vbi vero inequalitas: ibi fit inordinatio vt in omnibus: aut enim decidit vna percussio: aut incidit: et hoc fit grauata et afflicta virtute aliqua causa. Septimum genus secundum plenam ordinationem: et inordinationem est. Incisio enim ab equali pulsu facit inequalem: et inequalis secundum periodos ordinatus fit: et iste rursus consideratur secundum vnam percussionem. et secundum plures redditiones. Octauum genus pulsuum secundum plenum et vacuum: hoc est secundum arterie figuram: omne enim vas aut plenum aut vacuum. Nonum genus pulsuum secundum concordiam in quo mensuratur proportio temporis ad tempus. vnde cognoscuntur deficientes et incidentes. Decimum genus pulsuum consideratur secundum calorem qui redditur per totum corpus arterie in quo consideratur qualitas supposite materie corporis per tactum veluti distemperata et mordax.

¶ De causis et differentijs pulsuum.

Dictis ergo decem generibus pulsuum dicamus breuiter paucas causas et differentias eorum. Si quis enim ad diligentiam eorum peruenire voluerit: sciat quod .xvj. libri sunt de pulsuum negocio. Ego enim longitudini parcens in paucis capitulis paucas quasdam differentias et causas pulsuum in breui dicam.

¶ Propter quam causam pulsant arterie.

Pulsant arterie vt seruetur moderatus secundum naturam calor cordi et omnibus partibus.

¶ Quid differt saltus a pulsu.

Saltus a pulsu differt: quoniam quidem propter incidentem spiritum fit saltus in omni corpore. pulsus vero in operatione virtutis mouetur et in solis arterijs.

¶ Quid differt pulsus magnus a valido.

Pulsus magnus a valido differt: quoniam quidem secundum tres dimensiones magnus consideratur: validus vero secundum motionem: tenorem enim virtutis significat.

¶ Quid differt pulſus ſpiſſus a veloci.

Pulſus ſpiſſus a veloci differt ſm continuum ⁊ diſcretū. Spiſſum enim continuū dicimus: velocem vo diſcretū veluti ſi currat aliquis velocius ⁊ ſtet.

¶ Quid differt rarus pulſus a tardo.

Rarus pulſus a tardo differt: quoniam rarus ex infirmiore magis virtute fit. Rari enim pulſus difficiliores tardas ex ſolo defectu fieri poteſt caloris: rarus autem maiorem defectum ſignificat virtutis.

¶ Quot differentie pulſuum fiunt in dyaſtole.

Octo fiūt pulſus diie in dyaſtole. ſ. magnitudo. puitas: valitudo: debilitas: velocitas: tarditas: duricia: ⁊ mollicies

¶ Quot ſunt iudicatiua pulſus.

Duo intellectus ⁊ ſenſus: ſenſus quidem iudicat preſentia: intellectus facta ⁊ futura.

¶ Quot ſunt efficientis cauſe pulſus.

Due: virtus faciens ⁊ mouens corpus vaſis: ⁊ vtilitas ꝓpter quam mouetur.

¶ Quot modis conſideratꝛ moderatꝰ ⁊ imoderatus pulſus.

Quadrupliciter: ſm magnitudinem: ſm velocitatem: ſm valitudinem: ⁊ ſm ſpiſſitudinem.

¶ Quid differt pulſus inequalis ab inordinato.

Quoniam inequalis quidem in vno pulſu conſideratur: ⁊ in pluribus: aut enim ſm vnam dyaſtolem ⁊ ſiſtolem: aut ſm plura congregata: quē dicitur conſiſtens inequalitas in multitudine pulſuum conſiderata: immoderatus vero fit ſm rithmū. ideſt numerum: vt ſi poſt tres magnos: ⁊ vnum paruum ſequantur duo magni.

¶ Quid differunt deficientes pulſus ab incidentibus.

Quia deficientes ex infirmiori magis virtute fiunt: aggrauata enim et deficiente deficiunt. Incidentes vero pugnante ⁊ reſiſtente: continet enim ſeipſam virtus excitans volens repellere contraria: ⁊ videntur eſſe contrarij deficientes incidentibus.

¶ Quid differt ſpaſmoſus a ramoſo.

Quoniam in ſpaſmoſo quidē tenditꝛ arteria: ad inſtar corde tenſe: in ramoſo vo transferꝛ dextera ⁊ ſiniſtra.

¶ Quomodo fiunt fluctuātes pulſus.

Ex abundantia contenti: magis humoris infundētes corpus arterie ſicut hypoſarca in hydropiſis.

¶ Quid differt capriſans a biſpulſante.

Secundū q capriſans quidem in vna dyaſtole differen-
ter motiones facit. vt capra ſurſum ſaliens bis ſaltat pe-
dibus in uere: hic vero fit coacta virtute grauata ab aliqua cā
tribulante eam: bis pulſans vero bis: ꝛ ſcdm idem pulſat per-
cuſſiōem: hic vero fit ꝓpter duriciem corporis arterie: reper-
cutiente enim ꝛ rurſus currēte violenter ſpiritu in ſcdam ve-
nit percuſſionem: vt in incude malleus.

¶ Quid differt vermiculoſus a formicante.

Quoniam vermiculoſus quidem plurimū conuertitur ꝛ
venit ad melius ꝛ manifeſtam magis habet inequalita-
tem: formicans vero non contenta iam virtute: ſed diſſoluta
ꝛ deleta fit ꝛ mortem ſignificat. Et hec vobis de pulſu ad pre-
ſens ſufficiant.

¶ Explicit liber pulſuum Philareti.

¶ Sequitur liber de vrinis.

Incipit liber vrina rum Theophili

[D]E vrinarum differentia negocium multi veterum
medicorum aggreſſi ſunt ſcribere. Quorum prim⁹
omniū fuit hypocras chous: cuius libris inſueui-
mus. Poſt huiuſmodi vero tēpora, Galienus mi-
rabilis medicus aggreſſus ē ꝛ ſcripſit. De hinc poſt
hūc magnus medicus ſophiſta. Hij ergo viri laudibus digni
ſunt: qm̄ primi ſtuduerūt aliquid vtile inuenire in vita. Nul-
lus tn̄ horū virorū perfectā ꝛ nō diminutā doctrinā fecit. Nā
hypocrates chous de vrinis exponēs: aliud alibi. in ſuis tra-
tatibus ſparſim tangens genera: ꝛ ſpecies: ꝛ differentias vrina
rum. ꝛ ex eis cognitiones in futuris partium diſpoſitionibus
preter naturā: ꝛ in ſanis corporibus: ꝛ in acutis egritudinib⁹
minus habentē doctrinam relinquit. Et ſilr etiā poſt eum ga
lienus in tractatu ſuo per hyriſeos cōponens ꝛ docens val
de multa ꝛ indeterminata ꝛ obſcura relinquit ſm genera: ꝛ
ſpecies: ꝛ differentias. Cōſequenter his ſuperueniens magnus

Galienus
hyppocrates chous 1. ò prima · 2a · 3a
magnus medicus Sophista

medicus ratione in expertus.vero rez aggreſſus eſt:ꝛ ipſe de his artem ſcd̃m diuiſionem incipiens:ꝛ differentias earum ꝛ ſpecies conſcribere:ꝛ pronoſtica ſigna que ex eis fiunt:aut futura ſunt fieri multa pretermittens.Imperfectam ꝛ ipſe diſciplinam tradidit: vt multa querantur ab his qui poſtea facti ſunt medici:ꝛ nullo modo ſolutioné valentes inuenire: querere coguntur aliam doctrinam ꝛ non vane:qꝛ ex his que didicerunt diſcernũt obſeruare ꝛ aſtumare vł cóijcere ex ipſis manifeſtis obſcuras res ꝛ intellectus.Nam vrinarũ apta inſpectio manifeſta facta nó apparentes ꝛ patiẽtes loco cognoſcit:ꝛ quó diſpoſiti ſunt: ꝛ ſm qualem craſin eorum ſinguloꝫ: aut ſm nãm diſpoſiti ſint:aut preter nãm conſtituti ſint: aut diſpoſiti extra naturam.Eius enim que ſanguinis operatur vtutis quomodolibet ſcd̃m opus ꝓpriũ impedite nũcius nó fallat vrinarum diligens inſpectio nata eſt eſſe.Igiť optimuꝫ nobis eſt de vrinis volẽtibus tractare inuocare xp̃m dñm noſtrum verũ adiutoreꝫ:ꝛ ducé fieri in huiuſmodi doctrina:vt mereamur nó diminuta:ꝛ inde fraudatã hanc perficere.Opꝫ igiť nos diffinire qd eſt ipſa vrina:deinde manifeſtare locum in quo naſciť.De hinc locũ in quo diſcernitur:ꝛ deinde ſic incipere doctrinã ſm genera ꝛ ſpecies ꝛ differẽtias earum.

¶Diffinitio vrine.

VRina eſt colamentum ſanguinis ꝛ aliorũ humorũ:hãc aũt alij ſupfluitaté ſero ſimilé vocauerũt:alij aquoſaꝫ. alij putredinẽ ſanguinis:de noíbus ergo nulla fit contentio. Naſcitur igitur vrina in ramoſa vena circa ſimam epatis expanſa:in qua ſanguiné vtus faciens opus ſuum pficit.Eſt aũt generatio eius talis ſanguine formato ꝛ pturbatione facta in eo.Quodcunꝫ qdem leue eſt ſuperiora petens qó ex colera rubea ſuperfluitas natum eſt eſſe accipit illud ſuſceptrix ciſti fellis per ſuum meatuꝫ poſita ꝓpe epar.Terrenum aũt velut fecẽ ſanguinis trahit ſplen per ſuũ meatũ:reliquiť ergo aquoſa ſupfluitas cum ſanguine:hanc accipientes renes per mediã Kilim.i.profundam venam ꝛ formant illud in vrine conſtitutionem.Dicit autem aliquis ꝛ merito:vt qd fellis receptaculo:ꝛ ſplene ex ſimis epatis recipientibus ſanguinis ſupflutates nóne ꝛ lombi prope poſiti acceperunt aquoſi ſupfluitatem:ꝛ dicimus ꝓpter magnam neceſſitaté.hoc natura retinuit.Nam ramoſa vena que ſanguinem operať in ſima epatis poſita confert per ramos ſuos chili vene iuxta curuaturas

ſpatiis explicate per quoſdam meatus anguſtos ⁊ rotundos. Sanguine ergo ſm cõſtitutionẽ pingui exiſtente: ⁊ nõ valente anguſtas ſine impedimẽto vias pertranſire: opus fuit adeſſe cum ea aquoſam ſuperfluitatem: vt ſubtilitate aquoſe ſupfluitatis facile cum ea tranſiret ſanguis ad chilim venam: quoniam dum impellit aquoſa ſuperfluitas ad ramanum chilis vene que adiacet ſpine dorſi a ſurſum vſqꝫ deorſum: ⁊ per ipſum ⁊ per meatus lomborum: ⁊ dexter ⁊ ſiniſter ſm laudam litterã grecorũ poſiti in impoſitione ſua trahũt per ipſos meatus a chili vena lombi huius ſupfluitateꝫ. Deinde ſic formantes illam: ⁊ in vrine eſſentiã tranſmutantes per vrinales meatus tranſmittunt ad vrine ſuſceptricẽ citim. Et ſiquidem ſincerus ⁊ purus ſanguis ⁊ pfectus fuerit manifeſtũ eſt quoniaꝫ ⁊ eius ſupfluitas talis erit. Si vero ſcd̄m aliquem caſum ſanguinis operans vͥtus impedita fuerit opus ſuũ perficere huiuſmodi fit aquoſa ſupfluitas quam ⁊ vrinaꝫ vocamus. Propter hoc ergo aliquando quidem ſubtiles vrine ⁊ albe apparent. Aliquando autem pingues ⁊ albe crudiore ſanguine facto: ⁊ imperfecta ſanguinem operante digeſtione facta ⁊ veluti crudiore. Alia autem ſuperincenſo ⁊ velut feruente ſanguine talis ⁊ eius ſupfluitas fiat. Itaqꝫ ꝓpter huiuſmodi cauſas ⁊ vrine ſm ſpecies immutant.

De notificatione naturalis vrine.

Dicamus igit de ea que eſt ſm nãm. Vrina que eſt ex pfecta creatione ſanguinis facta qualem oporteat eſſe ⁊ diffiniamus bonam vrinã que ⁊ ſcd̄m nãm exiſtens nominat/ vt excedentẽ. Hanc autem minus habentem non ſcd̄m nãm: ſed preter nãm reputemus: eſt ergo eius diffinitio talis. Que eſt ſcd̄m nãm vrina bona Et ſicut dicit hypocrates. albam ⁊ planam ⁊ equalem hypoſtaſim habens. Manifeſtum qdem eſt quoniam conſequente ſubſtantia moderata ⁊ colore oportuno: q fit diffinitio diffiniens perfecta.

De ſubſtantia vrine.

Sba vrine

Vrina eſt bona ſubſtantia quidem moderata: hypoſtaſi vero alba ⁊ plana ⁊ equali colore vero ruffa: aut ſubruffa: ⁊ ruboris paululum participans ꝓpter limpitudinem ⁊ tempus ſimiliter conſequens. Galienus quidem ſubruffam ⁊ ſubrubeam bonam eſſe dicit: magnus vero ruffam: ⁊ ſubruffaꝫ. Nos autem ex contemperantia vtrorumqꝫ fecimus. Quecunqꝫ autem ſecundum aliquod iſtorũ quattuor: aut ha

Sub rufa
rubea

bundat: aut minus habet hanc ſm naturam dicimus nō eſſe. De coloribus ergo ⁊ hypoſtaſibus non preſentis eſt dicere tēporis: procedens enim ſermo docebit. Secundum vero preſens tempus dicamus de effuſione: quoniam omnis vrina ſꝫ ſubſtantiam ipſa effuſio eſt. ſubſtantia enim vrine humiditas eſt: hanc humiditatem multi ſapientum medicorum effuſionem vocauerunt: quoniam quid in membris effuſum eſt in ea inſpicitur vel percipitur. Huiuſmodi autem effuſionis differentie prime due ſunt: ſubtilitas: ⁊ pinguedo. ⁊ ex his mixtis eſt contemperantia: ipſa autem contemperantia que ſm naturam eſt nō diuidit. Subtilis igitur aut mingitur tenuis ⁊ manet tenuis: aut mingitur tenuis: ⁊ fit lutulenta ⁊ pinguis: ⁊ eſt prior quidem indigeſta/vltima/lutulenta vero facta ⁊ in pinguedinem transmutata digeſtionis principium ſignificat accipere. Similiter autem ⁊ pinguis diuidit dupliciter: aut mingitur pinguis ⁊ manet talis: aut mingitur quidē: pinguis: reſidens vero fit tenuis. ⁊ monſtrat quidē prior perturbationē ī corpore factā validā humorum: ſecundario turbationē qdeꝫ determinari: ſanguinis vero operationis digeſtionē reſurgere: iungamus igiť colori ſubſtantiā ⁊ determinemus ea que ex ipſis fiūt cōplexionis ſigna ⁊ in ſanis hominibus: ⁊ quomodolibet egrotantibus. Et quoniā albus color precedit alios colores: ⁊ tenuis effuſio precedit alios in effuſiōe qualitates: cōponamus prius tenuē ⁊ albam ſubſtantiam.

¶ De tenui ⁊ alba vrina vel de vrina cum tenui ſubſtantia ⁊ albo colore.

Tenuis ergo ⁊ alba ſubſtantia vrine multa ſignificat. Vrina ergo veniens multum tenuis ⁊ alba in ſanis hominibus. multam potationem ſignificat cum largo cibo ⁊ maxime ſi eſt vinum exile ⁊ leue. Vrina vero talis in pueris malā vrine aquoſe in pueris peſſime ſunt. Vrina talis veniens ſignificat debilitatem virtutis: vt in ſenectute que ē ſm naturā ſignificat ⁊ debilitatem ex diuturna egritudine q̄ appellata eſt a ſapiētibus medicorūꝫ ex egritudine ſenectus. Vrina tenuis ⁊ alba ⁊ multā micta ⁊ ſimilis dyabetē ſignificat quā ſapiētes medicorū ſamidā vocauerunt: ⁊ quidā ſapientum maximus ī vrinis dyariā vocauit Alij aūt dipſatiō nō ſm nām habēte ſe homine ſed ṗter nām diſpoſito apparet ſm calidā diſtemperātiam lumborū. Infinita ergo atractione lūborum preter naturam diſpoſitorū talis vrina vēit. Vrina tenuis ⁊ alba mul

tū micta in febribus amphimerinis deficientē febrem ſigni-
ficat per huiuſmodi humorē: ⁊ in ea q̄ ſm naturā frigiditatis
diſtemperantia epatis tenues ⁊ albe mingunt vrine: ⁊ propter
emphratum veniunt ſimilef vt in nefreticis: ⁊ vt in quartanis
in principijs. Vrina tenuis ⁊ alba in hydropicis: venit ꝑpter
abundātem cauſam. Vrina tenuis ⁊ alba in leſis collū ⁊ caput
⁊ humeros grauatis: ſtotoſim ⁊ lipothomiam ſignificat. Si-
gnificare autē in futuro tpe hyppocratis ⁊ in pterito ſicut dicit
vtif. Sudor multus et ſomno ſine manifeſta cā factus ſignifi-
cat qm̄ corpus plurimo cibo vtif. Vrina multa in febrib⁹ acu-
tis tenuis ⁊ alba veniēs qetē ſignificat. Vrina tenuis ⁊ alba ve
niens in fine carū que valde accuūt febriū diſceſſuꝫ fore ſigni
ficat: in eas que ſunt ſub frenib⁹ partes Vrina ſilr veniens in
cauſon febre ſignificat freneſim. Nā cauſon febris a multitudi
ne rubei fellis facta vrina nō colorata ſuperius lata fellea ſup
fluitate exiſtente excelſum locū capitis occupauit: ⁊ ſi quidem
in anteriore cerebri loco flegmonem faciens in his que in eo
ſunt miringis freneſim facit. ⁊ ſi qdē ꝑpter aliquā cauſam: vt
in fluxu ſanguinis ꝑ nares: aut ꝑpter ſudorē multum in capi
te factum vrina ſubtili ⁊ alba veniente quietem ſignificat. Si
enim talis exiſtens vrina adeſt ⁊ freneſis permanet: ita diſpo-
ſitus moritur. Tempus igitur eſt enarrare de colorum diffe-
rentia ⁊ dicere quot ſunt ⁊ quales ⁊ cum quali effuſione poſ-
ſunt cōpleri: aut omnes: aut quidam.

¶ De coloribus vrinarū ſignificantibus indigeſtionem.

Eſt igif de coloribus primis albus ⁊ huius latitudo ī eo
contenta eſt. Chriſtallus enim ⁊ nix ⁊ calx ⁊ aqua puriſ-
ſima quidē alba ſunt ſed nō in ſūmo omnia: perfectior autē
huius coloris lacteus qualis eſt ex ipſa denominatione dein-
de remiſſior hec glaucus vt cornu lucidū aut ictidones. i. cor
nee tunice oculorū. deinde hoc glauco adhuc remiſſior karo-
pos qualia camelorū vellera ſubalbida aut ut lapis onichin⁹
hi ergo colores albi ſm qualitatē ⁊ ſecūdum magis ⁊ minus
ſunt. Si vero infectionē aliquā recipiat fellis alba vrina: ſm
primā quidē rōnem ſub pallida fit vt decoctio ſemi crude car
nis. Si vero pmaneat tpe aliquo decoctio infectionē maiorē
faciens perficit colorem pallidū ſignificans abundātius fel
priore aquoſam vrinam ſuſcepiſſe. Poſt hunc aūt ponif ſub-
ruffus ſimilis auro a celtica venienti. Deinde vō ruffus vt ē
ſm veritatē curiſon aurum. deinde ſubruffus remiſſior parū

deinde rubeus qui aſſimilaſ vero croco. deinde hyperiteron factum ab ipſo aquoſo ſanguine vt ex albo colore ſplendore adueniente quem tinctores flauium nominant qui vero ſm galienum finicon dicit id eſt ſimilis datillorum colori maturorum. Supponere enim vel pponere ſuppoſitionem in coloribus omnibus non oēs conſueuerunt ſimiliter arbitrari. Alij tm̄ pponunt. alij ſupponunt. Eridon vero ſicut ipſe ſanguis purus ⁊ ſine dolo. Nam intenſior hoc ⁊ remiſſior non eſt ſanus ſed notus. Jnopos autem vt vinum nigrum: aut pfundior vt purpureus ſanguis: ſicut eſt color epatis. Kyanoſ vt putrefactus ſanguis ex felle rubeo: ⁊ ſupaduſſus ⁊ in colore vt garus ⁊ itericorum vrine. Regula autem Kyani talis eſt colori ſm gallienum albo ſplendidum adueniens ⁊ in nigrum plurimum incidens Kianō facit. Fuſcus vero ex albo ⁊ nigro coniunctis inuicem fit ſicut roiſgadia. Cloro vero ideſt color viridis vt caulis virens ⁊ vt gramen: latitudo autē in eo cōſideraſ. Nam violaceus ⁊ ſmaradin⁹: ⁊ byſothodis oīa ſunt clora id eſt viridia ſecūdum magis ⁊ minus. Hec oīa a calore plurimo facta ſunt. Pelithinon vero pfundius eſt fuſco vt plumbum: ⁊ qui ſunt ex accidentibus plagis corpori: ⁊ qui ex caſſationibus nigrantes colores: hic autem aut a frigore fit: aut a plaga. Poſt hunc autem magis iudicanſ aliquando quidem frigiditatem: aliquando calorem: ſi vero ex viridi precedētem calorem. Si vero ex liuido frigiditatem. Eſt autem nigredo ſup illa genera oīum colorum: ⁊ nigredo latitudinem multam habens ſecundum magis ⁊ minus: multa enī nigra alijs intenſiora diſſimilia ſunt. Et de coloribus quidem ſufficiens doctrina eſt collecta a diſciplinis antiquorū philoſophorum ⁊ medicorum. Horum vero colorum qui poſſunt coniūgi cū pingui effuſione ⁊ tenui: ⁊ que ex his ſignata ſiue in sanis corporibus ſiue in egrotātibus pcedēs ſermo docebit. Quoniam autem de coloribus docentes pdicimus ab albo mundiſſimo diſtantiā ⁊ lacteum: ⁊ glaucum: ⁊ Karopos non vt aliquem colorum inconiugatum ptermittamus cum tenui effuſione coniungamus ⁊ ea quid ſignificāt exponamus.

Tenuis lactea ⁊ alba vrina.

In pncipijs febrium huiuſmodi veniens mala qm̄ cronicitatē febriū ſeu egritudinis ſignificat. Jn declinationibus vero ſi multa: ſolutionem ſignificat.

Tenuis glauca ⁊ caropos vrina.

QUoniã igif tenuis ſubſtátia:⁊ alba indigeſta eſt:manifeſtũ eſt ex his qui ante nos fuerũt ſapientibus: colores aũt hij conuenientes ei qui ꝓximi ſunt albo ⁊ ipſi indigeſtionem ſignificant:nõ enĩ colorati ſunt aliqua imbecillitate naturalis coloris:igif tenuis cũ his coloribus ꝯſiſtens: indigeſtionẽ ſignificat.

¶ Tenuis pallida ⁊ ſubpallida vrina.

PRincipiũ digeſtiõis huiuſmodi vrine ſignificát. Nã ſubſtátiã q̃ſi difficiliorẽ nãlis calor nõ potuit dep̃ſare. Colorẽ vero quaſi faciliorẽ in ꝑncipio digeſtionis mutauit.

Tenuis ſubruffa ⁊ ruffa vrina.

HEc melior a priori:ſignificat enim huiuſmodi vrina naturalem calorẽ ꝯualuiſſe eo quod plurimũ colorem vrine ꝯceſſit:qm̃ nõ potuit mãm dempſare vocamus ⁊ hanc indigeſtã:⁊ vrina talis veniens in hydropicis ꝑiculoſa eſt quemadmodum.aquoſa vtilis.

¶ Tenuis hypoxanthos ⁊ xanthos.i.ſubrubea ⁊ rubea.

EſTo tenuis q̃dem vt ponebatur ſed hypoxáthos aut xáthos:hec tales ſm̃ ſubſtátiam q̃dem indigeſte:ſm̃ colores non ſolum extra nãm extiterũt ſed ⁊ materie indigeſtiã demonſtrant:abſtinente enim aliquo adoleſcente ſm̃ naturaꝫ ⁊ ſm̃ etatem propter indigentiam materie vrine apparẽt hypoxáthe aut xanthe:eo ꝙ abundet in profundo color q̃dem preter naturam abundantiam fellis generans quon am multo calore in fel mutatur ſanguis ⁊ maxime prolongatur cauſa in tempore eſtiuo in quo ⁊ tertiane plurimũ ſuperueniũt. ⁊ enim eorum vrine xanthe ſunt propter has cauſas ⁊ vigilie ⁊ ſollicitudo ⁊ labor rubeas oſtendunt. Et de complexionibus tenuis ſubſtantie cum quibus coloribus poſſit componi ſufficiant que dicta ſunt:reliquum eſt vt in deſcriptione:propter manifeſtationem exponamus eas ſic. Tenuis enim alba. Tenuis lactea. Tenuis glauca. Tenuis Karopos. Tenuis hypoxanthos. Tenuis xanthos. Tenuis pallida. Tenuis ſubpallida Tenuis ruffa. Tenuis ſubruffa.

¶ De coloribus vrine cum groſſa ſubſtantia.

QUoniam aũt oẽs complexiones tenuis ſubſtantie cum q̃bus poſſunt coniungi coloribus ſufficienter fecimus: ⁊ q̃d ſignificent diximꝰ:⁊ deſcriptione eas expoſuimus:tranſeamus ad cõplexiones pinguis ſubſtantie ⁊ dicamus cũ quibus coloribus poſſunt coniungi.

¶ De pingui alba.

Talis complexio conſtat ⁊ monſtrat crudū humorem plurimum abundare in vaſis ⁊ diuerſas differētias flegmatis: vt eſt vitreum flegma:⁊ ſalſum:⁊ ſine equalitate: huius vrina pinguis multa ⁊ alba veniens in egritudinibus acutis liberat apoſtemata in articulis nata: his qui dolebāt eos: ⁊ his qui quodāmodo in egritudine laborioſa erant: ⁊ his qui diu fuerant in multitudine pinguium humoꝝ.

¶ De vrina pingui ⁊ lactea.

Et huiuſmodi conſtat:⁊ ſi in fine talis venit lithiaſim veſice aut renum ſignificat.

¶ De pingui karopos ⁊ glauca vrina.

Hec complexio conſtat ⁊ ſi inturbata manet demonſtrat tales humores multos in corpore eſſe. Si vero turbate huiuſmodi vrine fuerint quales ſubiugalium:demonſtrat capitis dolorem:aut preſentem aut futurū. Quō aūt apparent: ſi turbate iā ſunt ⁊ clare reſidētes manifeſtātur exteriori igne probate. Calefacte enim ampullas in ſuperficie demonſtrabunt. Aliter autem pinguis exiſtens eadem ſubſtātia ſi accidit febribus trūbos eſſe:hanc ſequens multitudo vrine tenuis ſolutionem febris ſignificat.

¶ De pingui ſubrubea vrina.

Talis conſtat:⁊ ſi eſt hypoſtaſis huiuſmodi diuturniorem egritudinē declarat ⁊ laudabilē vel ſanabilem.

¶ De pingui rubea vrina.

Talis conſtat ⁊ declarat multū humorem ſanguineū eſſe in corpore:quemadmodū in ſinochis:⁊ in acutis febribus talis paulatim micta periculū ſignificat. Similiter autē huiuſmodi vrina. In talibꝰ febribus ſi turbulenta micta eſt cū ſurditate ⁊ capitis ⁊ colli ⁊ hypocūdriarum dolore ictericū fore ante ſeptem dies ſignificat.

¶ De pingui inopos vrina.

Et huiuſmodi conſtat:⁊ ſi euenerit in febre cauſon capite dolente ⁊ circūdolente fit criſis ⁊ fert criſim.

¶ De vrina pingui kianos.

Talis conſtat ⁊ in ſanis ſuperueniens ſignificat laborem vie:aut curſum multum ſignificat factum eſſe: ſenioribus vō ſuperueniens quibus ex multo tempore tales fiunt a malis humoribus immutari veſicā vt in pluribus ſignificat In fine vero ſi tales facte lithiaſin conſtituuntur: ſtranguriam ſignificat futuram.

¶ De vrina pingui viridi.

Talis conſtat

TAlis conſtat:⁊ in fine febris huiuſmodi veniens icteri
ciam ſignificat.

¶Pinguis liuida vrina.

TAlis vrina in febribus ⁊ non reſidens peracruſticum.i.
méte alienatū ſignificat. Significat aūt ⁊ aliud: in febre
enim cauſon talis vrina apparés ſtranguriā futurā ſignificat.

¶Pinguis nigra vrina.

EX ea complexio conſtat ⁊ declarat purgationem melan
colici humoris vt in declinatione quartanarij:⁊ ſolutio
ne melancolie:⁊ propter frigiditatem veniunt tales:⁊ pro
pter exuſtionem ſanguinis. A talibus vero cauſis dempſata
ſubſtantia ſignificat tales colores cum dempſitate ſubſtantie
fieri. Quoniam vero vera eſt ratio q̄ tres differentie nigre
vrine pinguiores ſunt ea que ſecundum naturam eſt vrina ſe
cundum ſubſtantiam:⁊ hinc manifeſtum eſt q̄ quartanario
ſoluto ⁊ melancolico humore per vrinas exeunte: vrine pin
gues apparent ⁊ nigre: ſimiliter ⁊ dum egritudo melancolica
ſoluitur. Et per vrinas exit cauſa que fecerat melancoliam:
qm̄ vo melancolicus humor terreus ⁊ pinguis ⁊ niger eſt ꝓ
pter hoc ⁊ vrinas facit ⁊ nigras ⁊ pingues. Similiter ⁊ que ex
aduſtione ſanguinis facit nigre ſunt: queadmodum predictū
eſt: dempſitatem poſſiderunt ſubſtātie eo q̄ eam que in vaſis
ex humiditate exhaurit aduſtio ⁊ frigiditas manifeſte dem
pſat materiam: ratione conſtrictionis. Significant autem ta
les vrine in febre ſpaſmum ex ſiccitate. Significant autem
tales ⁊ aliud: in febribus enim pactis tales venientes cū ſudo
re capitis ⁊ colli ⁊ dorſi ⁊ cū ſuſpirio male ſunt: ꝓpter exuſtio
nē. Significant aūt ⁊ aliud: tales cū veniés ī febribus acutis
cum fetore nihil mali habente veſica: mortem ſignificat. De
cōplexionibus ergo tenuis ſubſtantie cū quibus coloribꝰ poſ
ſunt conſtare ꝑſcripſimus:⁊ ſignificata earum diximus:⁊ cau
ſas propter quas facta ſunt manifeſtauimus:⁊ in deſcriptio
ne eas expoſuimus hoc modo:⁊ in pingui ſubſtantia compo
nentes ⁊ coniūgentes eos qui cum ea poſſunt colores conue
nire conuenienter ſcripſimus:⁊ ſignificata eorum diligentius
inqueſiuimus:⁊ cauſas eorum enarrauimus. Reliquum ve
ro eſt vt per deſcriptionem eas apponamus.

¶Pinguis alba: pinguis lactea: piguis glauca ⁊ karopos: pin
guis ſubruffa: pinguis viridis: pinguis liuida: pinguis nigra:
pinguis kianos.

Relinquitur ergo de mediocri ſubſtantia dicere: ⁊ manifeſtare cum quibus coloribus poſſit conuenire. Ea enim ē ſm naturam ſubſtātia: cum hac igitur ſubſtantia vt Galienus dicit in peryeriſeon ſubruffum: ⁊ ſubrubeum conſiſtunt: magnus vero ruffum: ⁊ ſubruffum: nos autem viros tantos ⁊ tales reprehendere veremur: tamen ab vtriſq; pretermiſſa cōplebimus conuenientemq; mixtionem mediocri ſubſtantie cōiungentes commiſceamus ita: quoniam cum mediocri ſubſtātia poteſt aliquis colorum conuenire exceptis ſubruffo ⁊ ſubrubeo in medio habentibus ruffum. Iſte ergo colores ſunt mediocris ſubſtantie ſcilicet ſubrubeus ruffus ⁊ rubicundus. Et vt ſit manifeſta ratio reliquum eſt vt in deſcriptione exponamus ita hoc.

¶ Pinguis albus: pinguis lacteus: karopos pinguis ſubrubeus: pinguis inopos: pinguis chianos: pinguis viridis: pinguis liuidus.

Qum hic ergo conuenienter expoſuerimus: ⁊ conuenientem ordinem in his que ſcripta ſunt ſeruauerimus ⁊ in deſcriptione ea manifeſtauerimus ⁊ clara omnibus diſcentibꝰ fecerimus: de hypoſtaſibus diſputemus oſtendentes que bona hypoſtaſis ⁊ que eſt ab hac ſiue intenſa ſiue remiſſa ⁊ que ex ea aut eis poſſunt perfici ⁊ que periculoſe ⁊ minores harum ⁊ que ad ſanitatem conuenientes hic compoſituri ⁊ hypoſtaſim ⁊ ſubſtantie ⁊ coloribus mixtas vt perfectuꝫ terminum aſſignemus inuocemus chriſtum verum deum noſtrum ducem fieri vt huius cō mixtiōis nihil pretermittamus.

¶ Hic determinat de hypoſtaſi in generali.

Incipiamus igitur bone hypoſtaſeos ex expoſitione: melius autem a ſapientiſſimo hypocrate hanc dicere: ⁊ neq; adiectionem: neq; ablationem aliquā faciamus: appoſitio enim ⁊ defectus non ſm naturam. Eſt ergo dictio ſapientis hypocratis de ea que ſm naturam hypoſtaſi.

¶ Hic determinat de hypoſtaſi in ſpeciali.

Optima autem bona eſt quando ⁊ alba hypoſtaſis fuerit ⁊ leuis ⁊ equalis ſm omne tempus. ⁊ ita vir ſapiens ⁊ amicus breuitatis exiſtens ex contento diffinitionē protulit: continens ſubſtantias ⁊ colorem: quaſi particularia. Nos autem ab eo pretermiſſa apponamus vt omnes appropinquantes littere non qualecunq; habeant gaudium: multorum enī intellectus non perfectam diffinitionem audientes ⁊ quaſi in

cipientem ſummum expoſitorem opinantur. Eſt ergo perfecta diffinitio eius: ſm naturam vrine talis.

¶ Hic ponit diffinitionem cõpletam hypoſtaſis ꝛ hypoſtaſi.

Urina bona eſt ꝛ laudabilis cum alba hypoſtaſis fuerit ꝛ leuis ꝛ equalis per omne tempus ſm ſubſtantiam vero moderatam: ꝛ colore ruffo ꝛ ſubruffo ꝛ parum aliquid ꝑticipans ruboris: ꝛ quia diffinitio ita ſignificauit iſpicere oportet in vrina hec quattuor: hypoſtaſim: colorem: ſubſtantiam: ꝛ tempus. Dicamus autem vnumquodqꝫ in vnoqꝫ eorum quale oportet eſſe.

¶ Hic declarat hypoſtaſim naturalem penes ſuas cõditiões.

Hec quidem ergo ſecundum naturam hypoſtaſis: habet album colorem ꝛ inferiorem locum ꝛ eſt leuis ꝛ indiuiſa ꝛ equalis in multas dies talis permanens: hoc enim eſt equale in tempore ſeruatum. Quicunqꝫ ergo ex his quattuor huiuſmodi quidem que ſecundum naturam ſedeminis conuertuntur in contrarium ſiue vnum ſiue duo hoc tale non ſecundum naturam quemadmodum ante compoſitionem ſuperius de ſubſtantijs ꝛ coloribus fecimus: ꝛ ſic nunc omnia cum hypoſtaſim. Componentes exordiri habeamus conuertemus autem ex his que obſeruantur in hypoſtaſi omnium vltimum quidem eſt equale ꝛ tribus ſm naturam manẽtibus inequale ſit quartum.

¶ Quid ſignificat alba hypoſtaſis ꝛ continua ꝛ equalis.

Huiuſmodi infirmitatez virtutis digeſtiue ſignificat: non enim omnino potuit digerere natura. Sed relinquit vnum indigeſtum eo quod omnibus diebus digeſtio non ſit: ſed aliquando quidem digeſtum ſedimen. Aliquando vero indigeſtum. Rurſus igitur conuertamus ꝛ continuum: vt ſint conuerſa illa duo in vnum: vt non ſit hypoſtaſis continua neqꝫ equalis.

¶ Quid ſignificat alba hypoſtaſis ꝛ non cõtinua ꝛ nõ equalis.

De priori minus digeſta ꝛ deficientibus ſm digeſtionem duobus: non ſolum enim equale amiſit: ſed ꝛ leue: vt non ſit continua ſed diſcreta: incidit autem continuum ſedimen ſpiritus incidens pinguis: ꝛ non dimittens illud eẽ equale: propter has igitur cauſas reliquum ſedimen ab his duobus minus digeſtum vno eſt: vertamus autem rurſus in principio quod conceſſum eſt.

¶ Quid ſignificat alba hypoſtaſis non continua ꝛ equalis.

Eſt ſedimen non leue ſed diuulſum:equale vero: hoc tale malum:eo quod multus ſpiritus ſit:et non poſſit a natura dyaforeſin habere vt ſit digeſtus.

¶Quid ſignificat alba hypoſtaſis non continua et inequalis.

Rurſus autem eſt vrina non continua et inequalis:hic melior priore:non enim quottidie diſſipatur:quemadmodum equalis:aliquando tamen diſpergitur:aliquando vero non:et propterea declarat minorem eſſe ſpiritum diuellentem continuitatem. Hoc autem oſtendamus in exemplo deficientis pulſus:ſi enim deficiens pulſus vſque ad multos dies idem permanet maius:malum eſt quam quottidie permutari: hoc enim eſt inequale igitur melius eſt diuulſum inequale diuulſo equali:et quod ſtupor eſt audientibus:et de hac quidem complexione tanta ſufficiant.

¶Quid ſignificat continuum eneorima.

Sit igitur ſedimen albū quidē:transmutetur autem a loco ſuo vt ſit in medio quod vocatur eneorima a nyor deptor quod est pendere. Eſt vero et continuū et equale hoc mediocriter indigeſtum nō valuit eū natura digerere vt inferiorem acciperet locum: hoc enim eſt digeſtum:ſed participatione alicuius ſpiritus incidentis eleuatur illud circa mediam regionem.

¶Quid ſignificat alba nubes et continuis et equalis.

Si vero multus ſpiritus fuerit impellitur ſedimen et ſuper mediam feretur regionem occupans ſuperiorem ſuperficiem et vocatur nubes:quaſi a metaphora nubium ea nubes que ſuperiorem locum occupat alba exiſtēs in feb. acutis ſpumoſis colericos humores ſignificat. et alter ſi in febre cōtinua alba vrina nubes ſpumoſas habens malum valde: ſignificat enim dextras hypocum dolere. Si in febre cauſon nigras nubes habet in quartanarium tranſmutari ſignificat. Si vero non omnino fuerit ſpiritus ad inferiorem accipit locum et demonſtrat perfectam digeſtionem que eſt ſecundum naturam hypos itaque et quecunque de hypoſtaſi ſunt totidem: de eneorimate:et de nube dicta oportet arbitrari: huiuſmodi enim poſitione ſola tantum differentia itaque manifeſtum eſt: quoniam ex loco amplius nihil dicemus quā menſuram ſignatorum et ſignificatorum:permutetur igitur alba:color eſt hypoſtaſi et fit niger.

¶Quid ſignificat alba hypoſtaſis non cōtinua et equalis. hoc docet cognitionem malam hypoſtaſi ſecundum magis et minus.

HOc tale malum ſi fuerit quiddam in nube nigrum: mi nus malum: ſi vo in eneoꝛimitate maius malum: ſi vo in hypoſtaſi perfecte malum.

¶ Quid ſignificat alba nubes non continua ⁊ inequalis.

SImiliter ⁊ in alba: ſi enim alba ⁊ continuum ⁊ equale fuerit hypoſtaſis bonum: ſi vo nubes maius bonum: ſi vero eneoꝛiſma manifeſtum: ⁊ melius bonū: ⁊ de trium quidē poſitione ſufficienter dictum eſt.

¶ Notificatio hypoſtaſis a parte coloꝛis.

QVoniam autem diximus de tempoꝛe ⁊ ſubſtantia ⁊ loco reliquum apponamus de coloꝛe: erat autem ſecūdū naturam coloꝛ ſedimīs album: hoc igitur non fit album: ſed nigra: aut liui: aut pallidū: aut ſubꝛuffū: aut rubeū: aut viride

¶ Quid ſignificat rubeum aut ſubꝛuffum ſedimen.

SVbꝛubeum ergo ab aquoſo ſanguine fit vt ſuperius dictum eſt: ⁊ ſignificat indigeſtionem ſed non moꝛtem: rubeum vo factum a ſincero ſanguine ſignificat digeſtionem: ⁊ ſi quidem fuerit moderatum neqꝫ abundantiam habens: neqꝫ indigentiam ſine periculo eſt maxime: quoniam igitur: neqꝫ ſubꝛubeum adducit periculum materie familiare eſt pꝛopꝛium vero materie aquoſi ſanguinis pꝛoximi exiſtens ſanguini vt amicum coꝛpoꝛi non adducit periculum: quoniam vo indigeſtionem ſignificat pꝛopter hoc ⁊ tempus expectare opoꝛtet. Et hoc manifeſtum eſt quod ſequitur tempus humoꝛum hi quidem ſanguine fiunt pꝛius: vt flegma ⁊ liquoꝛ: hi vero poſt ſanguinem vt colera ⁊ melancolicus humoꝛ: ſincerus vo ſanguis in medio amboꝛum eſt: quando igitur ſubꝛuffa apparet vꝛina ſignificat ab aquoſo ſanguie habere coloꝛē: aquoſus vero ſanguis pꝛioꝛ eſt ſincero ſanguinis: ⁊ pꝛopter hoc indigeſtionem ſignificat. Non enim perfectum appoſuit natura aquoſa coloꝛem: manifeſtum eſt igitur quoniam nequaꝗ̄ digeſtus eſt. Indiget ergo tempoꝛe natura ad digeſtionem aquoſi ſanguinis: rubeum vero ſedimen ⁊ criſin futuram. in vij. die ſignificat: ſi enim in quarta die ſuperius nubem habet vꝛina rubea ⁊ alia digeſtionis ſigna. vij. die manifeſtum: quoniam egritudo iudicabitur: quod ergo ſignificat ſubꝛuffum. ⁊ rubeum dictum eſt.

¶ Quidqꝫ ſignificat ſedimen liuidum.

FRigiditatem ⁊ moꝛtificationem manifeſtat virtutis: eſt autem dicere ⁊ aliter: in acutis enim febꝛibus vꝛinā liui

dam hypoſtaſis habens in ſuperueniēti die nō ſine periculo.

¶ Quid ſignificat ſedimen viride.

Viride vero ſignificat calorem plurimum: ⁊ chachoeticum egritudinis.

¶ Quid ſignificat ſedimen ſubnigrum.

Subnigra vrina deficit a perfecto nigro: in febre enim cauſon vrina ſubnigra encorimata habens excelſa inſaniam ſignificat: ⁊ omnes fluxus ſanguinis plurimum. ſuperueniens criſis cum rigore ⁊ ſudore.

¶ Quid ſignificat ſedimen nigrum.

Nigrum aliquando quidem indicat frigiditatem: aliquā do vero calorem: determinemus illud ita. Siquidem preceſſerit liuidum: deinde ſic factum eſt nigrum: frigidam habet ſignificationem: ſi vō viride preceſſerit: ſecutum autem eſt nigrum: manifeſtum eſt quoniam a calore factum.

¶ Hic docet quandam cautelam.

Quoniam autem albus color bone hypoſtaſis creditur eſſe ſignum: noſſe oportet quoniam albus color multotiens deludit artificem: quaſi alba hypoſtaſis bona ſit: cū non ſit: ſed crudus humor albus in ſedimine apparet: ⁊ poſt albū decipit artificem quaſi hypoſtaſis bona ſit. Sed hoc quidem odore diſcernitur. fetidum enim eſt. Sed ⁊ lombis vlceratis ⁊ veſica: aut epate: aut aliqua particula: per vrinas euacuatis: pus emittitur quemadmodum dicit hypocrates. Si ſanguinem mingit: quis: aut pus lomborum: aut renum: aut veſice vlcerationem ſignificat: ⁊ rurſum quibuſcunqꝫ in vrinali vga puſtule naſcuntur his ſanie facta ⁊ errupta ſolutio ſit.

¶ De ſedimine crudi humoris.

Manifeſtum quoniam ſanies per eandem viam euacuata eſt: crudus vō humor ex inequali ſubſtantia determinatur ſediminis: non enim eſt continuum ipſum ſedimen crudi humoris: ſed velut diſſolutum in minima velut harena: hec quidēꝫ dicta ſumit: vt non decipiatur medicus colore: ſed diſcernat hypoſtaſim ⁊ a ſanie ⁊ a crudo humore. Si enim ſanguinē ⁊ pus mingat ⁊ ſquamas ⁊ odor grauis eſt: aut lomborum aut renū aut veſice vlcerationē ſignificat: hec qdem dicimus vt non decipiatur artifex: ſed ⁊ harenoſa in vrinis ſedimina ⁊ diuturna veſicā aut lōbos lithiaſim habere ſignificat. ⁊ aliter ſi ſanguinem mingat: lomborum ⁊ veſice ſignificat vlcerationem hoc quidē dicimus vt nō decipiat artifex iſpectis

ne ſediminis facti ⁊ a fame ⁊ a crudo humore:⁊ quattuor quidem differentias ſediminis expoſuimus ⁊ colorem:⁊ locum ⁊ ſubſtantiam ⁊ tempus:⁊ reliquū eſt vt hoc ſm partes quattuor demonſtremus in deſcriptione ſic.

Alba hypoſtaſis continua equalis.
Alba hypoſtaſis continua inequalis.
Alba hypoſtaſis non continua qualis.
Alba hypoſtaſis non continua inequalis.

Hec ſunt quattuor differentie deſcriptōis ſediminis. Quoniam autem ſedimen dicimus tres habere locos ⁊ ſignificata eorum diximus:⁊ in deſcriptione eius quēadmoduꝫ ⁊ apparens ratio manifeſtat:aut enim inferiorum locuꝫ habet ⁊ hypoſtaſis nominatur:aut medium ⁊ eneorima dicitur:aut ſuperiorem ⁊ nephilis vocabitur. Et cauſas omniuꝫ propter quas acceperunt locos ⁊ ſigna vel ſignificata eorum diximusꝫ ⁊ deſcriptionem eius que inferioreꝫ locuꝫ accepit hypoſtaſis. differentias expoſuimus ad eundē modū:⁊ in media hypoſtaſi que eneorima vocatur faciamus eiuſdem differentias. In deſcriptione dicamus ita.

Album eneorima continuum equale.
Album eneorima continuum inequale.
Album eneorima non continuum inequale.
Album eneorima non continuum equale.

Iſte ergo eneorimatis differentie ſunt quas ⁊ in deſcriptione expoſuimus:procedens ſermo docebit ſignificata vniuſcuiuſqꝫ differentie qd ſignificent:ſm vō tertiaꝫ differentiam ſediminis ſupiorem locū tenētis que ⁊ nubes noiaſ: ⁊ huius differentias in deſcriptiōe exponamus:⁊ quid ſignificent ſubſequenti ratione dicemus: ⁊ ſignificata huiuſmodi nō pretermittemus. Eſt igitur ⁊ eius deſcriptio ſic.

Alba nubes non continua equalis.
Alba nubes non continua ⁊ inequalis.
Alba nubes continua equalis.
Alba nubes continua inequalis.

Et de cōplexionibus quidē differētiaꝝ triū hypoſtaſeō dicimus nihil ꝑtermittētes:⁊ in deſcriptōe expoſuim⁹.

¶ Diuerſitas vrine a parte corporis.

Quoniam humanarum corpus ex tribus conſiſtit:ſcilicet ex ſpiritibus humoribus ⁊ ex terreis: id eſt firmis partibus:humida vō corpus conſtituentia:ſunt humores ⁊ eo-

rum ſuperfluitates: quecunq; quidem ex putrefactis humoribus per vrinas exeunt ſufficienter expoſuimus: dicamus igitur nūc que ex ipſis partibus firmis corporis minguntur vt perfecta ⁊ non minus habens de vrinis doctrina fiat: etenim earum partium meliores quedam ſunt liquefacte in olei ſubſtantiam: aut in aliquam aliam formam aſſimilantur. Quoniam ergo pinguedo ⁊ caro molliora firmarum partium ſunt ⁊ humidiora. Primum quidem reſoluit pinguedinem ⁊ omnium firmarum partium ſolubiliorem: deinde carnem: pinguedine ergo liquefacta in olei ſubſtantiam tranſmutat calidum: ⁊ quoniam eadem non ſimul reſoluitur: ſed habet quoddam principium reſolutionis ⁊ aſcenſum ⁊ ſtatum temporis eius cognitionem dicamus.

¶ Quid ſignificat vrina oleaginoſa: ⁊ de differentijs oleaginarum vrinarum.

PRincipium quidem oleaginarum vrinarum eſt cū olei colorem habentes: augmentum vero apparentes vt oleum: ſtatus vero eſt quia ſunt oleagine: ergo olei colorem habētes principium liquefactionis declarantes quaſi aquoſe apparent: que vero apparent vt oleum temporis augmento facte mixtionem perfectiorem olei ad vrinam habent: oleagine vero facte que in ſtatu ſunt vrine tote omnino: ⁊ in colore ⁊ in ſubſtantia velut oleum ſunt. Vrina in febre oleagina ſubnigra veniens incenſionem ex ſpaſmo ⁊ mortem ſignificat. Quoniam autem pinguedo vniuerſalis eſt ſecundum plures diuiditur partes: aut .n. ſecundum lombos ⁊ circūuoluitur: ⁊ quaſi operit. id eſt cooperit eos aut ſecundum omnes corporis partes circa lombos pinguedine reſoluta ⁊ per vrinas exeūte magis ſimul exitus fiet quam ea que in toto corpore eſt pinguedine: eo quod hec quidem prope vrinales meatus ſit. Hec vero longe ab his. Hypocras vero diſcrete conſiderans ſcripſit ita in amphoriſmis. Quibuſcunq; pingue ſedimen ⁊ multum his nefreticam ſignificat. manifeſtum quoniam lomborum pinguedine reſoluta: ⁊ aliter vrina in cauſon pinguem hypoſtaſim habens: mortem ſignificat: ſine febre vero ſenibus hoc tale factum peraplegiam ſignificat. i. ſolutionem partis. Et de oleaginis quidem vrinis ex liquefactione piguedinis factis ſufficiant que dicta ſunt.

¶ Quid ſignificant petaloides in vrina.

QUoniam igitur ſolide partes corporis habent in ſeipſis ex longitudine ⁊ latitudine ⁊ profunditate: quecunq;

vero in latitudine dilacerantur vel in ſuperficie radunt̃: quaſi quedam petula in vrinis apparentia: veſice vicij talia ſunt demonſtratiua: denominationẽ autem habent ex his que ſunt ſimilia petalis: que ex detritis triticis ſunt: ſcđm vero ſupra dictum modum ⁊ ex lombis determinant̃. Si enim fuerit febris ⁊ vrina petaloides ſubſtantiam habens: totum patit̃ corpus. ſi vero non ſit febris veſice paſſio eſt: hec per digeſtionẽ ⁊ indigeſtionem terminant̃. Si enim cum indigeſtione totius corporis malũ eſt: ſi vero ſit digeſtio veſice malum eſt.

¶ Quid ſignificant furfuree hypoſtaſes

Quando vero febris occupat corpus ſm ꝓfunda vaſorũ hypoſtaſes furfuree ſiũt ⁊ groſſiores: de petaloidib⁹ ſũt Et tales igit̃ vrine predictis hypoſtaſibus ſm eundem modũ ſignificatiue ſunt ⁊ veſice paſſionem eſſe ⁊ totius corporis. Si enim adſit febris totius corporis malum. Si vero non veſice ⁊ ſi quid indigeſtum ſit totius. Si vero digeſtum veſice ſicut hypocras dicit: quibuſcunqȝ in pingui vrina furfurea conueniunt: his veſica ſcabit.

¶ Quid ſignificẽt crinoides.

Si vero occupet febris ſm tres dimenſiones corporis. ſ. longitudinem latitudinẽ ⁊ ꝓfunditatẽ: huius furfureis groſſiores fiunt ⁊ vocant̃ crinoides: ſcias autem hoc tale fieri ſi aliquis ſubleuans molã triticũ molentẽ in groſſiores partes tritici operat̃: tales groſſiores partes tritici crinoides nominant̃: ex his igit̃ ⁊ que in vrina apparent denominationeſ acceperunt: fiunt aũt hui⁹ crinoides vrine aut ꝓpter liquefactionem ſolidorũ vehemẽtẽ aut ꝓpter exuſtionẽ ſanguinis. Sed ſiquidem albe fuerint: ſolidorum eſt paſſio. Si vero rubee ſanguinis queadmodũ dicit hypocrates: in febribus acutis vrina colerica crinoides ⁊ albam hypoſtaſim habens malum ⁊ aliter: in febribus diuturnis vrina crinoidẽ hypoſtaſim habens alijs ſalutaribus exiſtentib⁹ diſceſſum ſignificat. Vrina in febribus eneorima crinoidẽ habens: diuturnam ſignificat egritudinẽ. Et de groſſioribus quidem hypoſtaſibus que in vrinis ſunt ⁊ apparent ſufficiãt p̄miſſa.

¶ Quid ſignificent fetide vrine ⁊ diuerſe.

Fetida vero vrina: differentias ſignificat. Vrina mali odoris ⁊ mordax: humorum putredinẽ ſignificat: ⁊ rurſum in febribus vrina aquoſa ⁊ alba ⁊ multa cũ albis eneorimatibus fetida peracopin ſedat id eſt maniã: ⁊ aliter vrina in acu-

tis febribus pinguis nigra ꝛ fetida veſica nihil mali habētes mortem ſignificat:ſignificat vero putredinem:ꝛ mortificationem nāe. Et de huiuſmodi qdē vrinis ſufficiēt que dicta ſunt.

¶ De ſedimunibus ꝛ coloribus ꝛ ſubſtantijs ſimul coniunctis

QUoniam autem prius ꝛ ſubſtantie tenuis ꝛ pinguis cuꝫ coloribus compoſitiones fecimus:nunc coniungamus effuſionem ꝛ ſedimen cum competentibus coloribus ꝛ qḋ ſignificat horum ſingulum apponamus:ꝛ quoniā ſedimē ſcḋm ſubſtantiam eſt pingue:manifeſtum aūt qm̄ a digeſtione tale factum eſt:aut ex abundantia pinguium ꝛ crudorū humorū. Ceterum ſedimē hoc cum tenui ſubſtātia cōuenire nō pōt. Iūgamus igit̄ ipam effuſionem pinguē cum hypoſtaſi:ꝛ cum colore rubeo ꝛ ſubrubeo. In compoſitionibus enim his indigeſtionē ſignificantes colores cōuenire non poſſunt. Incipiamꝰ: ergo cōpoſitionē facere cuꝫ ſubrubeo colore:qm̄ hoc ab aquoſo ſanguine:fit hic vero ex perfecto:oportet autem cognoſcere qm̄ qdaꝫ colores coniuncti in ſubſtātijs effuſionis:ipſi etiā in hypoſtaſibus:nō tū̄ perfecti quidam in ſubſtātijs fiunt:ſed in hypoſtaſibus imperfecti.

¶ Quid ſignificat ſedimen pingue ſubrubeum cuꝫ pingui ſubſtantia vrine.

HEc compoſitio cōſtat queādmodū ſupius dictum eſt: ꝛ ſignificat longitudinē egritudinis:vel vt ſi fit vrina ſubrubea:ꝛ hypoſtaſis ſubrubea ꝛ cōtinua ꝛ equalis ſedimē pingue ꝛ rubeum cum pingui ſubſtātia vrine.

¶ De ſedimie pingui nigro cū pingui ſubſtātia vrine ꝛ nigra.

ET ea cōſtat compoſitio:ꝛ ſignificat multitudinem ſanguinis:ꝛ ex ſubſtantia ꝛ ex ſedimine.

¶ De ſedimine nigro ꝛ pingui cum ſubſtantia pingui.

ET hec compoſitio cōſtat ꝛ monſtrat aduſtionē:ꝛ ſm̄ ſubſtantiā ꝛ ſedimen:ſimiliter aūt ꝛ cum coloribus contigētibus coniungi ſubſtātie ꝛ ſedimini eadem ſignificata declarantur ſupfluitatis ꝛ indigentie:excepta mediocritate vtrorumqꝫ ſubſtātie ꝛ ſediminis:cū ſcḋm nām coloribus. ſ.cū ruffo ꝛ ſubruffo:ꝛ eni hec ſignificant pfectā digeſtionē:ꝛ in ſubſtātia ꝛ in ſedimine:ꝛ in colore. Et de vrinarū qdem diſciplina ꝛ ſcḋm ꝛ genera ꝛ ſpēs ꝛ differentias cōuenienter expoſuimus.

Expletus eſt liber vrinarum Theophili. Deo gratias.

Incipit liber aphoriſmorũ domini hypocratis a domino Theodoro gaza medico e greco in latinum de nouo tranſlatorum.

Vita breuis. ars longa. occaſio p̄ceps. Experimentũ fallax: Iudicium difficile eſt. Nec ſolum ſeipm̄ officio fungētē exhibere opꝫ. Sed etiam egrũ ⁊ aſſidentes ⁊ exteriora. ij

In pturbationibus ventris ⁊ vomitibus ſpontiuis. Si tale purgat̄ quale purgari opꝫ: res bene cedit ⁊ facile fertur. Sin minus ꝯtra. Similimodo cōceptaculorũ inanitio ſi fiat qualis fieri opꝫ res bene cedit ⁊ facile fert̄. Sin minus contra. Igit̄ ⁊ tēpus ⁊ terram ⁊ etatē ⁊ genera morborum in qb⁹ oportet nec ne conſpicari officium eſt. iij

Habitus athletarũ ad modum boni tuti non ſunt ſi ad ſummum deuenerint: non enim in eodē ſubſiſtere poſſunt aut quieſcere quod ſi non quieſcunt nihil pficere in melius poſſunt reſtat igit̄ his de cauſis: vt in deterius labantur Quaꝫ ob rem ſoluere habitũ expedit ſine mora: vt denuo reſici corpus incipiat. Nec idcirco cōpreſſiones inextremum ducende ſunt. Haud eni tutũ hoc eſt: ſed pro eius qui corrigitur nā ducendum: vt tolleret omnino euacuationes. In extremũ deducte cum periculo ſunt: rurſuſqꝫ recreationes extreme ad periculum agunt. iiij

Tenuis exqſitaqꝫ victus ratio in affectib⁹ tũ diuturnis oīb⁹: tũ ēt acutis qbus nō cōpetat grauis moleſtaqꝫ eſt. Itemqꝫ vict⁹ qui in extremũ tenuitatis deuenerit grauis eſt. Nā ſacietas quoqꝫ in extremũ acta moſta eſt.

In tenui victus ratione egri peccant: quo fit vt maiore afficiant̄ detrimento: quicquid enim committit̄ grauius obuenit q̄ in aliq̄tulum pleniore. Hic igit̄ ⁊ ſanis tuta nō eſt illa ad modum tenuis diligens exquiſitaqꝫ ratio victus ob eā rem q̄ difficilius errorem qui committit̄ ferunt. Ita fit vt tenuis ⁊ diligens victus periculoſior maxima ex pte ſit eo qui paulo plenior precipiat̄. vi

Sommis morbis ſumma diligentiſſime remedia adhibenda ſunt.

VBi morbus peracutus eſt: ſtatim ⁊ labores ſummi fati
gant ⁊ tenuiſſimo victu vti neceſſe eſt: vbi non ita eſt:
ſed plenius agere licet. Tantum indulgendum eſt cibo quan
to morbus ipſe ſit ſummo leuior. viij.

QVm v̄o morbus conſiſtit ſuo vigore: tunc tenuiſſimo vi
ctu vti neceſſe eſt. ix.

COlligendum etiam eſt an eger poſſit eo victu quem pre
ceperis durare ad conſiſtendi vigorem vſq; egrotatio
nis: ⁊ ille ve potius deficiat. nec durare poſſit ea ipſa victus
ratione: an morbus ante deficiat atq; hebeteſcat. x.

QVibus igitur cõſiſtẽtia iuxta eſt his tenuis victus. iuxta
precipiendus eſt: quibus aũt cõſiſtẽdi vigor poſtea futu
rus eſt: ijs in eoipſo vigore ⁊ pauloante cibo ſubtrahẽdũ eſt.
Tẽpore v̄o ſupiore vberiꝰ agẽdũ eſt vt eger ſufficiat. xj.

IN acceſſionibus abſtinẽdum eſt: aſſumere enī cibũ no
ciuum eſt: ⁊ quibus per circuitum veniunt acceſſiones
ijs in ipſa acceſſione abſtinendum eſt. xij.

ACceſſiones v̄o conditioneſq; iudicantur a morbis ⁊ an
ni tẽporibus atq; etiã circuituũ ſucceſſiuis incrementis
ſiue quottidie ſiue vno interpoſito die. ſiue etiã p interualla
ampliora eueniũt: nec nõ ex his que ſupueniunt iudiciũ acci
pi põt. Verbi gratia in morbo coſtali ſi ſcreatio purulẽta ſtati
inter initia extitit breuẽ egritudinẽ fore oſtendit. Sin poſtea
paruit lõgam: q etiã vrina. aluus. ſudor. morbos. aut diffici
le: aut facile: aut nullo pacto iudicari finiriue poſſe: aut bre
ues: aut longos fore ſignificabunt. xiij.

SEnes facillime ieiuniũ tolerant mox qui firma etate ſũt.
Minus adoleſcẽtes omnium minime pueri: eorumq;
ipſorum qui animo ſunt propenſiores. xiiij.

QVi increſcũt plurimũ caloris innati obtinent itaq; pluri
mo cibo indigent. Alioqn corpus aſſumit: ſenibꝰ v̄o pa
rum caloris ineſt: ⁊ ob eam rẽ paucis egent fomentibꝰ qppe q
a multis oppreſſi extiguant: hinc etiã febres nõ eque acute ſe
nibus accidũt: corpus enim eorum frigidũ eſt. xv.

VEntres hyeme ⁊ vere natura calidiſſimi ſũt ⁊ ſomni lõ
giſſimi. Itaq; p ea tẽpora cibi clari copioſius vti debẽt.
Caloris enī natiui copia magna ineſt: vt cibus proinde pleni
or reqratur. Argumento etates ſunt ⁊ athlete. xvj.

VIctus omnis febricitantibus humidus pficit: ſed preci
pue pueris. ⁊ his qui ita viuere conſueuerũt. xvij.

QUibus nam ſemel aut bis aſſumẽdum ſit ⁊ plura vel an pauciora particulatim animaduertendum. Tẽpore etiam etati ⁊ cõſuetudini impartiẽdũ aliquid eſt. xviij.

QUibos eſtate ⁊ autumno difficillime ferunt. Hyeme facillime mox vere. xix.

QUi per circuitus acceſſionum exacuũtur his nihil eſt dã dum nec aſſumere quicꝙ̃ cogendum: ſed adiectioni ſubſtrahendum eſt ante iudicationem. xx.

QUe iudicantur aut iudicata ſunt integre: non mouere neqꝫ nouare vel medicamentis: vel alijs incitamentis: ſed ſinere debes. xxj.

QUe euacuanda ſunt eo duci debent qua maxime natura cõmode tendit. xxij.

COncocta euacuare mouereqꝫ non cruda oꝫ nec in principio niſi turgent. Sꝫ magna ex ꝑte nõ turgẽt. xxiij.

DEiectiones non copia eſtimande ſunt: ſed eo quod talia deijciuntur: alia deijci oportet ⁊ facile eger fert. Atqꝫ vbi ad anime defectionem vſqꝫ ducendum eſt: ita agendum modo eger durare poſſit. xxiiij.

IN affectibus acutis raro ⁊ inter initia vtendum medicamento euacuatorio eſt: idqꝫ adhibito diligẽter ex anime faciendum eſt. xxv.

SI quale purgari oportet tale purgatur prodeſt ⁊ facile fertur. Si contra difficulter.

¶ Incipit liber ſecũdus aphoriſmoꝝ dñi Hypocratis a dño Theodoro gaza medico e greco ĩ latinũ nuꝑ trãſductoꝝ. j.

IN quocunqꝫ morbo ſomnus laborem affert letalis eſt. At ſi iuuat letalis non eſt. ij.

Ubi ſomnus delirum tollit bene eſt. iij.

SOmnus aut vigilia ſi alterutrum modum exceſſerit mali eſt. iiij.

NOn ſacietas non fames non aliud quicꝙ̃ bonum eſt qđ naturam excedit. v.

Laſſitudines ſponte eueniẽtes morbos ꝓnunciãt. vj.

QUicunqꝫ parte corporis aliqua laborantes laborẽ ipſuꝫ magna ex parte nõ ſentiũt his mẽs egrotat. vij.

QUe longo temporis ſpacio extenuantur lente reficienda ſunt. Que breui breuiter. viij.

SI qs a morbo cibum aſſumens nō corroborat᷑ plus cibi ꝙ ſatis ſit aſſummi ſignificat᷑. At vero ſi non aſſumenti ita euenit: euacuatione opus eſſe ſciendum eſt. ix

Corpora quacunqꝫ purgare libuerit fluida eo facies. x

Corpora impura quo magis nutris eo magis offendis. xj.

Potu ꝙ cibo expleri facilius eſt. xij

QUe per morbos relinquuntur ab iudicatione faciunt recidiuam. xiij

QUib⁹ iudicatio iſtat his nox difficil' ē ꝗ acceſſionē ꝓcedit: ꝯſequēs āt nox facilior magna ex pte accidē ſolet. xiiij

IN profluuijs alui mutationes deiectionuꝫ iuuant niſi in praua mutentur. xv

UBi fauces egrotant aut tubercula in corpore oriunt᷑ excretiones cōſiderande ſunt. nā ſi biliose ſunt corp⁹ egrotat: ſi ſimiles ſanis corpus alere tutum eſt. xvi

Ubi fames eſt: laborandum non eſt xvij

UBi plus cibi preter nām ingeſtum eſt: morbū id facit: patet hoc ex ipſa curandi ratione. xviij

EOrū que vniuerſim atqꝫ celeriter alūt: ſecretiones quoqꝫ celeriter fiunt. xix

MOrborum acutorū ꝓdictiones nō admodum tute ſunt neqꝫ mortis neqꝫ ſalutis. xx

QUibus iuuenibus adhuc aluus humida eſt his ſeneſcentibus ſiccat᷑. Contra qbus iuuenibus adhuc aluus ſicca eſt his ſeneſcentibus humectatur. xxi

Famem vini potio ſoluit. xxij

QUicunqꝫ morbi ex repletione fiunt euacuatione curant᷑: qcunqꝫ euacuatione repletione. Eodemqꝫ modo ceterorum cōtraria: remedio ſunt. xxiij

MOrbi accuti intra quartum decimum diem iudicari ſolent. xxiiij

DIes quartus ſeptimi iudex eſt. Octauus ꝓncipium alterius ſeptenarij exorditur. Undecimus etiam conſiderandus eſt. Quartus enim ſecundi ſeptēnarij eſt. Item decimus ſeptimus cōſiderandus eſt. Quartus enim a quarto decimo ⁊ ſeptimus ab vndecimo eſt. xxv

QUartane eſtiue breues magna ex parte ſunt. Autumnales longe ꝓſertim que ad hyemē attigerit. xxvi

FEbrem conuulſioni ſuperuenire melius eſt ꝙ conuulſionem febri. xxvij

HIs que non ex rõne leuant cõfidendum nõ eſt:nec ꝑme-
tu omittendũ ſoluere ea que ꝑter rationem incidũt ma
la:hec enim magna ex parte infirma ſunt,nec ꝑſeuerare aut
in morari diutius ſolent. xxviij

HEbricitanti non ad modum leuiter ſi per ſummã corpo
ris formam ſi corpus preſtat nec vllo modo collabitur
aut ↄtra ſi magis ↄſumiť ꝙ rõ poſtulat vicioſuȝ eſt. Alteꝝ eni
longitudinẽ morbi alterũ imbecillitatẽ ſignificat. xxix

QVm morbi incipiunt ſi qd mouendum eſt moue. Cuȝ cõ
ſiſtunt ⁊ vigent quieſcere melius eſt. xxx

OMnia cum incipiunt ⁊ finiunt leuiora ſunt. Cum con-
ſiſtunt grauiora. xxxi

SI cui ab egrotatione bene aſſumenti cibum corpus nihi
lo ꝓficit:ſignum eſt vicioſum. xxxij

OMnes fere qui ſeſe male habent ꝑncipio bene aſſumẽ
tes cibũ nec quicꝙ ꝓficientes in fine medicinã exigunt.
At vero qui ꝑncipio vehemẽter inedia exigentes poſtea be-
ne aſſumunt hi melius euadunt. xxxiij

IN quouis morbo mente cõſtare ⁊ cibuȝ appetere bonũ
eſt:cõtrarium vero vicio datur. xxxiiij

PEr morbos minus hi periclitanť quoꝝ nãe morbus cõ
uenit:aut etati:aut habitui:aut tempori:ꝙ quibus non
cõuenit aliqua ex his ratione. xxxv

IN quauis egritudine partem vmbilici ⁊ hymum ven-
trem eſſe pleniorẽ melius eſt admodum:extenuari atqȝ
tabeſcere vicioſum eſt. Ad inferas etiã purgationes hoc ideȝ
tutum non eſt. xxxvi

QVi ſalubri corpore ſunt celeriter per euacuatiões opp̄ſſi
diſſoluunť atqȝ etiã qui prauo cibo vtunť. xxxvij

QVi corpore bene conſtant difficulter ad vſum veniũt me
dicamentorum. xxxviij

POtus ⁊ cibꝰ paulo deterior modo ſuauior ſit ꝙ qui me-
lior:ſed inſuauior ante ponendus eſt. xxxix

SEniores magna ex pte minus egrotant ꝙ iuuenes. Atta-
men qui longi his acciderint morbi magna ex parte inſa
nabiles tota vita commitanť. xl

RAucedines ⁊ grauedines maioribus ad moduȝ natu cũ
quoqui nequeunt. xli

QVi ſepe ⁊ multum exoluũtur ſine cauſa manifeſta hi de
repente moriuntur. xlij

Stupor attonitus vehemens ſolui non poteſt: leuis non de facili poteſt. xliij

Qui ſtrangulantur ⁊ euertuntur citra mortem ſi ore ſpumant non reficiuntur. xliiij

Qui obeſi ad modum ſunt ex natura celerius moriunt̃ q̃ qui gracilles. xlv

Qui morbo commitiali laborat: ſi iuuenis eſt liberari mutatione potiſſimum. etatis. loci. victus. ⁊ vite munere poteſt. xlvi

Si dolor geminus non eodem in loco infeſtat qui vehementior eſt alterum leuiorem obſcurat. xlvij

Dolores ⁊ febres accidunt magis cum conficit̃ pus: q̃ vbi confectum iam eſt. xlviij

In omni corporis motu cum fatigari incipit ceſſaſſe ꝓtinus latitudinis leuatio eſt. xlix

Qui aſſueuerunt ferre labores etiam ſi inualidi ſunt aut ſenes. facilius ferunt: q̃ qui non ſunt aſſueti q̃uis robuſti ⁊ iuuenes. l

Quecunq; longo tempore aſſueta ſunt/ etiam ſi deteriora ſint, minus infeſtare ſolẽt: q̃ que inſueta ſunt. Igit̃ ad inſueta quoq; mutaſſe conuenier. li

Nimis repẽteq;. euacuare. aut replere. aut calefacere aut refrigerare. aut alio quouiſmodo corpus mouere tutum non eſt. Atq; nimium omne inimicum nature eſt. Cõtra paulatim lenteq; agere tutum eſt. Deniq; de alio tranſire in aliud preſtat. lij

Si cum omnia ratione feceris non id prouenit quod ratio poſtulat: noli in aliud tranſire dum maneat quod ꝑncipio viſum eſt. liij

Quorũ aluus eſt humida hi q̃diu iuuenes ſunt meli⁹ degunt q̃ q̄bus ſicca eſt. At in ſenectute deteri⁹. Siccat̃ eni aluus magna ex pte his qui ſeneſcunt. liiij

Magnitudo corporis in iuuenta q̄dem formam liberalem affert nec in iocundã. Sed in ſenectute vſu difficilis eſt atq; deterius euadit quod procerius eſt.

¶ Incipit liber tertius afforiſmorũ hypocratis a dño Theodoro gaza nuper e greco in latinũ tranſductorum: .j.

Temporũ

Temporum mutationes potiſſimũ pariunt morbos magneqꝫ temporum mutationes aut frigoris: aut eſtus ⁊ reliqua ex ratione grauius incidunt. ij.

Naturarum alie ad eſtatem alie ad hyemem bene male/ue ſe habent. iij.

Ex morbis alij ad alia tẽpora loca ⁊ vict⁹ genera bene maleue ſeſe habent eodem modo etates. iiij.

Per tempora quotiens eadem die modo eſtus: modo frigus exiſtit morbos autũnales expectari opꝫ. v.

Auſtri hebetant auditum caliginem obducunt: corpora diſſundunt: pigrioraqꝫ faciunt. Caput aggrauant/ vbi tẽpeſtas ita preualuerit: affectus eiuſmodi exiſtunt. At ſi tempus aquilonum eſt tuſſes: fauces: alui dure: difficultatis vrine dolores orificij coſtarum ⁊ pectorum accidunt: vbi tempeſtas ita exſuparit affectus eiuſmodi expectato. vj.

Quotiens eſtas fit ſimilis veri ſudorum copiam in febribus expectare oportet. vij.

Per ſqualores febres acute fieri ſolent: ⁊ ſi magna ex parte talis ſit annus qualem fecerit conditionem: morbos quoqꝫ tales expectare magna ex parte oportebit. viij.

In temporibus nature legitimis cunqꝫ tempeſtiua tempeſtiue redduntur morbi conſtantes ſinceri ⁊ faciles ſubeunt. At vero iniquis inconſtantes ⁊ iudicatu difficiles exiſtunt. ix.

Per autũnũ morbi accutiſſimi ⁊ exitioſiſſimi accidũt: magna ex pte ver ſaluberrimũ eſt minimeqꝫ exitioſũ. x.

Autũnus tabidis malus eſt. xj.

Quod ad temporum attinet rationem. Si hyems calida ⁊ aquilonia fuerit ver pluuiũ auſtraleqꝫ: febres acutas fieri eſtate neceſſe eſt: ⁊ lipitudines ⁊ iteſtinoꝝ difficultates maxime mulierib⁹: ⁊ his qui humidã habent nãm. xij.

Morbi autẽ ꝑ nubes fiunt magna ex pte febres longe: alui fluores: putredines. xiij.

Si hyems auſtralis pluuia ⁊ trepida fuerit: ver calidum aquilentũqꝫ: mulieres quaꝝ partus iuxta ver ꝓperant abortum ex qualibet cauſa facient. Que autem pepererint imbecilles ad morbidos edent infantes: ita vt aut ſtatim pereãt aut tenues atqꝫ valitudinarij viuant. Ceteris difficultates inteſtinorum ⁊ lipitudines aride accident ſenioribus vo diſtillationes que cito interimant. xiiij.

SI eſtas calida aquilentaq; fuerit autũnus pluuius au-
ſtrinuſq;: dolores capitis: tuſſes: raucedines: grauedies
exiſtunt. Tabes etiam nõnullos inuadit. xv.

AT ſi autũnus aquilonius ſit ⁊ ſiccus viris natura humi-
dis ⁊ mulierib⁹ ꝓderit: reliqs accĩis lipitudies aride ⁊ fe-
bres acute ⁊ grauedines: nõnullos ẽt attra bil' exercebit xvj

calores ſalubriores

COnditionũ anni calores ſalubriores quod in totũ dixe-
rim q̃ hymbres minuſq; mortiferi ſunt. xvij.

MOrbi per hymbres magna ex pte cõſiſtunt febres longe:
alui fluentes putredines: attonitis angine per calores
tabitudines: lipitudines: articulorum dolores: ſtillicidia vri-
ne difficultates inteſtinorum. xviij.

COnditionum quottidianaꝝ aquilones corpora cõſtipa-
tiora: cõtentiora: mobiliora: coloratioraq; faciũt. Audi-
tum ẽt adiuuant. Sed aluum exſiccãt. Oculos mordẽt ⁊ ſi in
pectore dolor aliqs preeſt acrius excitatur. xix.

AVſtri corpa diſſoluunt ⁊ humefaciũt: caput aggrauant
auditum obtũdunt: vertigines mouent oculis ⁊ corpo-
ribus afferunt tarditatem: aluos etiã humefaciunt. xx.

PEr tẽpora anni pueri qui etate hisꝓximi ſũt vere atq;
prima eſtate optime degunt. Et maxime valent. Senes
eſtate ⁊ autũno aliquãdiu: reliquo autũni tempore ⁊ hyeme
qui media ſunt etate melius valent. xxj.

Morbi statis temporibus

MOrbi quidẽ oẽs tẽporib⁹ oĩbus accidere ſolent. Sed nõ-
nulli certis quibuſdã ⁊ oriunt ⁊ irritant. xxij.

VEre enĩ attre biles: furores ꝯmitiales: ꝓfuſiones ſangui-
nis angine: tuſſes: grauedies: lepre: impetigies: vtiligies:
puſtule vlceroſe plĩme: tubercula: articuloꝝ dolores. xxiij.

EState nõnulli ex his ac febres continue: ⁊ ardores: ⁊ ter-
tiane plĩme: vomitiões: ẽt aluiꝓfluuia: oculoꝝ ⁊ auriũ
dolores oris vlcera genitaliũ putredies ⁊ ſudamia. xxiiij.

AVtũno magna pars eſtiuoꝝ atq; etiam febres quartane
⁊ erronee: lienes: aque inter cutem tabes: ſtillicidia vri-
ne: leuitates inteſtinorum: coxendices: angine: anhelationes
voluuli: comitiales: attre biles: furores xxv.

HYeme coſtales: pulmonie: grauedines: raucedines: tuſ-
ſes dolores laterum: pectorum lomborum: capitis do-
lores: vertigines: attoniti. xxvj.

PEr etates hec accidunt paruis ⁊ recens natis puerulis
vlcera: oris vomitus: inſomnie: pauores: inflammatio-

nes vmbilici:humores aurium. xxvij.

Paulo etate progredientibus cum dentire incipiunt: gingiuarum prurigines:febres conuulſiones:alui fluores maxime cum caninos edunt. Et his potiſſimum pueris qui corpulentiſſimi ſunt ⁊ aluos habent aſtrictas. xxviij.

Adultioribus iam tonſille vertebre in occipitio: ſiue laxatio in partem interiorem:anhelationes calculi: lumbrici:terrentes:aſcaride: verruce:ſatirie ſtrume:⁊ reliqui acceſſus:ſed precipue que enumeraui. xxix.

Adoleſcentibus iam ⁊ pubeſcentibus magna eorū pars accidit:atq; etiam febres diuturne potius: ⁊ ſanguinis e naribus profuſiones. xxx.

Plurimi vero affectus puerilis etatis iudicantur ſiue finiuntur:aut intra quadrageſimum diem:aut intra ſeptimum mēſem:aut intra ſeptimū annum:aut cū ad pubertatē itur. Qui aūt perdurarint nec ſolui potuit pubeſcenti aut femine cum mēſtrua erūpunt hi cōſteneſcere aſſolent. xxxj.

Adoleſcētib⁹ ſāguis ſcreatōes:tabes:febres acute cōmitiales ⁊ reliq morbi. Sȝ ꝑcipue q̄ nūcraui accidūt. xxxij.

Qui hanc exceſſerūt etatē his anhelationes coſtales: pulmonie:obliuiarij:delitia:ardores:bilares : alui fluores lōgi difficultates iteſtinoꝝ:leuitates iteſtioꝝ mariſce. xxxiij

Senioribus difficultates ſpirādi diſtillationes:tuſſes: ſtillicidia vrine:difficultates vrine:articuloꝝ dolores renū dolores:vertigines attoniti:mali habitus pigricijs corporis totius:inſomnia:alui oculoꝝ ⁊ aurium humiditates: hebetudines:oculorum grauitates aurium. xxxiiij.

¶ Incipit liber quartus aphoriſmoꝝ dn̄i Hypocratis a domino Theodoro gaza nuper e greco in latinū trāſductoꝝ. j.

m Ulierem vtero gerentem purgabis medicamento: ſi materia turget:quarto mēſe ⁊ ad ſeptimū vſq; ſȝ eas min⁹:a recētiore āt ⁊ ab auctore cauebis. ij.

In medicamētoꝝ vſu ſi talia ducunt ex corpe qualia vel ſpōte exeāt vtile eſt. Si cōtra cohibenda ſunt. iij.

Si qualis purgari oportet tale purgatur:prodeſt ⁊ facile fertur. Si contra difficulter. iiij.

Eſtate potius ſupra hyeme infra ducendum medicamentis eſt. v.

Sub cane ⁊ ante canē medicamētoꝝ vſus difficilis eſt. vj.

Macillentos ⁊ ad vomitum faciles purgandos ſupra curabis cauendo hyemem. vij.

Qui aūt ad euomendum difficiles ſunt ⁊ corpore mediocriter cōſtant infra purgabis cauendo eſtatem. viij.

Tabi obnoxios caue ne vnq̄ ad ſupernas ducas euacuationes. ix.

At vͦo attrabili commotos plenius infrā eademq; ratione contraria afferes. x.

In valde acutis ſtatim ⁊ die primi euacuandū eſt ſi mā turget. Supſedere.n.i eiuſmodi morbo malo eſt. xj.

Quos tormina vmbilicum fatigat ⁊ labor atq; lomborū dolor infeſtat:nec medicamento aut vllo alio mō ſolui cruciatus pōt his in aquā inter cutē ſiccā decūbif. xij.

Quorum alui leuitate inteſtinorum infeſtantur. Hyeberno tempore eos ſupra purgarē malū eſt. xiij.

Qui non de facili ſupra varatrū purganf eoꝝ corpora añ potionē humectāda ſunt cibo pleniore qeteq;. xiiij.

Cum qui varatrū biberit ad corporis motiones magis: ad ſomnos quieteſq; minus ducito:motione corp⁹ turbari iudicio eſt nauigatio. xv.

Cum libuerit vt varatrum amplius ducat corpus mouebis. Contra cum ſiſtendum cenſueris ſomnū molieris nec quicq̄ mouebis. xvj.

Varatrum periculoſum his eſt qui corpore integro ſunt. facit enim conuulſionem. xvij.

Si quis nō febriens inedia exigit ⁊ cordis dolore:aut caliginoſa vertigine infeſtatur ac oris amaritudinem ſentit purgatione ſe egere parte ſupiore ſignificat. xviij.

Dolores qui ſupra precordia infeſtant purgationem ſupra:qui infra:infra requirunt. xix.

Qui in medicamentorum potione nō ſitiunt cum purgātur:hi non deſinunt priuſq̄ ſitiant. xx.

Si tormina acciderunt nō febricitāti ⁊ genuū grauitas ⁊ lomboꝝ dolor purgatōe infra opus eē ſignificaf. xxj.

Deiectiones nigre modo ſanguinis atri ſponte venientes ſiue cum febre ſiue ſine febre peſſime ſunt : ⁊ quo plures ſunt praui colores:eo peius. Sed ſi ex medicamento tales egeruntur melius eſt:⁊ quo plures non praui colores ſunt eo melius. xxij.

IN quocunqȝ moꝛbo incipiente ſi attra bilis vel ſupꝛa: vel infra exierit: letale eſt xxiij.

QUicunqȝ ex moꝛbis acutis aut diuturnis vulneribus: aut alio quouis modo extenuati attrã bilem ſanguini attro ſimilẽ emiſerint poſtridie moꝛiunt. xxiiij.

Difficultas inteſtinoꝝ ſi ab attra bile icepit. talis ẽ. xxv.

SAnguis ſupꝛa emiſſus qualiſcunqȝ eſt malus eſt: infra autem bonus eſt. xxvj.

Si difficultate īteſtioꝝ laboꝛãti carũcule exeũt: letale ẽ. xxvij

QUibus per febꝛes alicunde large exierit: his in recreatione alui humide reducuntur. xxviij.

QUibus deiectiones bilioſe exeunt ſurditate ſuperueniẽte finiuntur. Et quibus ſurditas pꝛeceſſerit deſinit ſi deiectiones ſequuntur bilioſe. xxix.

QUibus febꝛicitantibus die ſexto frigoꝛa accidunt his difficulter iudicantur. xxx.

QUibus acceſſiones veniunt ſi febꝛis quacũqȝ hoꝛa dimiſerit: eadẽ altero die repetit: his difficile iudicat. xxxj

QUi per febꝛes laſſantur: his in articulos ⁊ maxillas potiſſimum acceſſus decubunt. xxxij.

QUibus cõualeſcẽtibus a quauis egritudine pars aliqua coꝛpoꝛis doloꝛe vexat: his eã in partẽ aſcẽdit. xxxiij.

QUi ⁊ ſi priuſq̃ egrotaſſent pte aliqua ſui coꝛpoꝛis perdoluerint: eodem moꝛbus decumbit. xxxiiij.

SI febꝛicitanti nullo tumoꝛe faucũ ſtrãgulatio accidit ſubito: letale eſt. xxxv.

SI febꝛicitanti collũ peruertitur vt vix deuoꝛare poſſit ſine vllo colli tumoꝛe: moꝛtiferum eſt. xxxvj.

SUdoꝛes febꝛicitãti ſi ſtatiȝ icepit bono ſũt. Et tertio die ⁊ q̄nto ⁊ ſeptio ⁊ nono: ⁊ vndecimo ⁊ q̃rtodecimo: ⁊ vigeſimo: ⁊ vigeſimoq̃rto: ⁊ vigeſimoſeptio: ⁊ trigeſimo: ⁊ trigeſimo q̃rto: his. n. ſudoꝛibꝰ moꝛbi iudicant. q aũt nõ ita veniũt: laborem ſignificãt ⁊ lõgitudinẽ moꝛbi ⁊ recidiuã. xxxvij.

SUdoꝛes frigidi ſi cum febꝛe acuta accidũt: moꝛteȝ ſignificant ſi cũ mitioꝛe: lõgitudinẽ moꝛbi. xxxviij.

EX qua parte coꝛpoꝛis ſudoꝛ eſt: ibi moꝛbum eſſe ſignificatur. xxxix.

Et qua pte coꝛpis frigoꝛ aut caloꝛ eſt: ibi moꝛbꝰ eſt. xl.

QUi toto in coꝛpoꝛe mutatio fit: ⁊ modo coꝛpus frigeſcit; modo caleſcit aut coloꝛem alium ab alio recipit: lon

gitudo morbi ſignificatur. xlj.

SI per ſomnum ſudoris copia ſine cauſa manifeſta euenit viſus cibi plenioris ſignificatur. Sed ſi non per cibum id accidit: inanitione corpus egere ſignificatur. xlij.

Sudor multus mõ frigidus mõ calidus aſſidue fluens frigidus magis: calidus minus: morbũ ſignificat. xliij.

Quecunqȝ nõ intermittẽtes/tertiõ die vehemẽtiores redduntur: magis periculoſe exiſtunt: ſed ſi quouis modo intermittunt ſecuritatẽ ineẽ ſignificatur. xliiij.

Quos febres longe exercẽt: his vel acceſſus in articulos vel dolores decunbunt. xlv.

Quos febres diuturne habent: his in articulos aſcendit ſi labor accidit. Quibus aũt in articulos aſcendit ſi labor ex febre: hij cibo pleniore vtuntur. xlvj.

SI rigor accidit per febrem continuam egro iam debili letale eſt. xlvij.

Excreationes in febribus non inter paulatis liuide: aut cruente: aut fetide omnes ſunt male: ſed ſi bene excernit ſalutares ſũt deiectiões etiã ⁊ vrine iuuãt q̃ comode exeunt. At ſi nihil comode p ea loca excernit malũ eſt. xlviij.

In febribus non interpaulatis ſi exteriora frigent: interiora vruntur ⁊ ſitiunt: letale eſt. xlix.

In febre non interpaulata ſi labiũ: aut oculos: aut ſupciliũ: aut naſus puertit: ſi viſus. ſi audit⁹ defecerit egro iã debili: qcqd ex his accidit: mors inppinquo eſt. l.

Quibus in febre nõ interpaulata difficultas ſpirandi cuȝ delirio accidit: letale eſt. lj.

Per febres acceſſus niſi primis ſoluatur iudicationibus morbi longitudinem iudicat. lij.

Quibus in febribus aut in alijs morbis oculis volentibus illachrimant: nullum eſt periculum: ſed quibus inuictis: periculoſius eſt. liij.

Quibus per febres lentore dentes opplentur: his febres incidunt vehementes. liiij.

Quibus tuſſes ſicce leuiter irritantur in febribus arduis: hi non ad modum ſiti afficiuntur. lv.

Febres que p acceſſum inquinum accidunt male ſũt niſi genere ephimere hoc eſt diarie continentur. lvj.

Febricitanti ſi ſudor accedit febre nõ itermittẽte malũ ẽ: morb⁹. n. progat pluſq̃ hũiditaſ ieẽ ſignificat. lvij.

Qui conuulſione aut diſtenſione tenetur. ſi accidit febris: morbum leuat. lviij.

Qui ardore tenet ſi frigus acciderit ſoluet eo malo. lix.

Febres tertiane ſeptenis circuitibus iudicantur quod lõgiſſimum eſt. lx.

Quibus per febres aures obſurduerit: his ſanguis e naribus fuſus aut aluus pturbata ſoluit morbum. lxj.

Quibꝰ febres morbꝰ regiꝰ ante ſeptimũ accidit mali ẽ. lxij.

Febris niſi die pari deſieri ſolet recidiuare. lxiij.

Quibus per febres quottidie frigus accidit: febres quottidie ſoluuntur. lxiij.

Quibus per febres morbus regius die ſeptimo: aut quartodecimo acciderit: bono eſt: niſi alia obduruerint: nam ſi hoc ita accidit: non bene eſt. lxiiij.

In febribus ſi circa aluum calor vehemens ac dolor vẽtriculi vexat male eſt. lxv.

In febribus acutis ſi conuulſiones aut viſcerum dolores vehementes acciderint: male erit. lxvj.

In febribus ſi pauores per ſomnum aut conuulſiones accidunt: malum eſt. lxvij.

In febribus ſpiritus ſubſiſtens malo eſt: quoniam conuulſionem ſignificat. lxviij.

Quibus vrine craſſe: grumoſe ⁊ pauce ſunt non ſine febre ſi tenues copioſe pdierint: pderunt. maxime vo tales exeunt his q ſtatim aut breui ſedimen habeant. lxix.

Quibus vrina turbulẽta qualis iumentoꝝ eſt: his dolor capitis vel adeſt vel aderit. lxx.

Quibus ſeptimo die iudicantur ad ſalutẽ: his vrina quarto die nubeculã hꝫ rubicũdã ⁊ reliqua ex rõne. lxxj.

Quibus vrina perlucida alba emittitur malo eſt: delirijs potiſſimum talis euenit. lxxij.

Quibus ṗcordia ſuſpenſa murmurant: ſi lomboꝝ dolor acceſſerit: his alui admodum humectant: niſi flatus erũpat: aut vrine copia prodeat: idqꝫ in febribus. lxxiij.

Quibus in articulos abſceſſurum eſt: his exiauit abſceſſũ vrina craſſa copioſa alba: qualis in febribus laborioſis quarto die nõnullis exire incipit: ſed ſi ſanguis quoqꝫ erupe/rit breui admodum leuabuntur. lxxiiij.

Si ſanguis aut pus effluit per vrinam ex vlceratiõe: aut renum aut veſice ſignificat. lxxv.

Quibus cum vrina craſſa carũcule exigue aut veluti capi lamenta exeunt ex renibus his excernitur. lxxvj.

Quibus vrina craſſa furfurea quedam exeunt: his veſica ſcabie affecta eſt. lxxvij.

Quicũq; ſponte ſanguinem mingunt his venulam ruptã eſſe in renibus ſignificatur. lxxviij.

Quibus in vrina decident arenoſa: his calculo veſica laborat. lxxix.

Si quis ſanguinem mingit ⁊ grumos ⁊ guttatim emittit vrinam ac dolore ad ventrem imũ, ⁊ pectinem ⁊ ſemen vicijs veſice laborat. lxxx.

Si quis ſanguinem aut pus aut ſcamulas mingit ⁊ cũ graue olẽtia in vrina exulceratio veſice ſignificat. lxxxj.

Quibus in vrinario meatu tubercula oriuntur: his ſupuratione facta ⁊ eruptione leuatur dolor. lxxxij.

Mictio noctu copioſe facta exiguam fore deiectionem ſignificat.

Incipit liber quintus aphoriſmorũ dñi hypocratis a dño Theodoro gaza e greco nuper in latinũ trãſductorũ. j.

Conuulſio a varatro letalis eſt. ij.

Conuulſio a vulnere letalis eſt. iij.

Sanguis multe profuſionis conuulſio aut ſingultus ſuperueniens malo eſt. iiij.

Et purgatõe cõuulſia aut ſingultus ſupuenies malũ ẽ. v.

Si ebrius quiſq̃ obmutuerit cõuulſus emoritur: niſi prehenſus a febre fit: aut cum ad eam venerit horã qua crapula ſoluitur facultatem recipiat loquendi. vj.

Qui a diſtentione prehẽduntur intra quartum diẽ intereunt. Si tamẽ hos dies euaſerint cõualeſcent. vij.

Comitiales quibus ante pubertatem accidunt: quibus ante vigeſimoquinto cõmoriuntur. viij.

Coſtales niſi intra quartũdecimum diem repurgantur in ſupurationem vertuntur. ix.

Tabitudini maxime etas obnoxia eſt ab anno decimooctauo ad trigeſimumquintum. x.

Qui tabe infeſtantur: ſi quod deſpuunt ⁊ extuſſiunt grauiter olet ⁊ capilli defluunt letale ſignũ oſtendũt. xj.

Qui anginã euaſerint: his in pulmonẽ accedit ⁊ itra ſeptimũ diẽ moriunt: ſi tñ hos dies euaſerĩt ſupurant. xij.

QUibus per tabem capilli defluunt: hij alui fluctiones ſuꝑ
uemente moriuntur. xiij

Qui ſpumātē ſanguinē deſpuũt: his de pulmone educit̃ xiiij

Tabe detentis fluxio alui accedēs letalis eſt. xv

QUi a coſtali ſupurāt̃ ſi itra q̃dragеſimũ diē a quo ruptio
facta eſt repurgent̃ leuant̃: alioqn trāſeũt in tabē. xvi

CAlida ſi in modica fit detrimēta hec ifert corpis effemi
nationē: neruoꝝ icōtinētiā: mētis torpedinē: ſanguinis
ꝓfuſionem: aīe defectionē qbus mors ſequit̃. xvij

Frigida ꝯuulſiōes diſtētiōes: liuores: algores: febriles. xviij

FRigida oſſibus: dentibus: neruis: cerebro: medule dor
ſali inimica eſt. Calida cōtra amica eſt. xix

QUe perfrixerunt calefaciēda ſunt exceptis his que ſan
guinem ꝓfundant. xx

FRigida vlceribus mordat cutē obdurat: dolorem inſu
perabilem mouet liuorē trahit algores, febriles ꝯuulſio
nes diſtenſioneſq; inuehit. xxi

NOnnunq̃ per diſtenſionem ſine vlcere iuueni bene cor
porato eſtate media frigide aque larga perfuſio reuocat
calorem: calor aũt mala hec tollit. xxij

CAlida ſuppuratoria vulnerum omnium eſt ſummũ ſe
curitatis iudicium ꝓſtat cutem mollit: extenuat dolorē:
leuit rigores: conuulſiones: diſtenſiones mitigat capitis autē
grauitatem ſoluit: oſſibus fractis plurimũ ꝓdeſt ſed ꝓcipue
his que exuta ſunt cornuq; maxime his que vlcera habēt ca
pitis ⁊ que ab algore vel moriunt̃ vel vlcerant̃: nec nō repēti
bus comeſis: ſedi: genitali vtero veſice opitulat̃: his calor ami
cus ⁊ decretorius eſt frigus inimicũ atq; interimēs. xxiij

VSus frigide vbi ſanguis ꝓfundit̃: attamen nō qua efflu
at ſed iuxta inijciēda eſt. Quinetiā vbi inflammatiōes
ſunt aut inflammmina ad rubrum cruentũue tendentia ſangui
ne recenti. Nam veteribus qdem nigredinē affert ignem etiā
ſacrũ nō exulceratũ iuuat: exulceratum ledit. xxiiij

FRigida qualis nix aut glacies pectori inimica ſũt: tuſſes
mouent ⁊ ſanguinē ⁊ deſtillationem. xxv

TUmores articulorũ ⁊ dolores ſine vlcere atq; etiam po
dagricos dolores ⁊ conuulſa aqua frigida large effuſa
magna ex parte leuat: ſoluit dolorem: extenuat: torpor tm̃ me
diocris dolorem mitigat. xxvi

Aqua que cito caleſcit ⁊ cito frigeſcit leuiſſima eſt. xxvij.

Qui noctu bibere cupiunt: his admodum ſitientib⁹ ſi obdormierint bono eſt. xxviij

Menſtrua ducunt ſuffitu aromatorum que ſepe vel ad alios vſus reciperent niſi caput tentarent. xxix

Mulierem vtero gerentē purgabis medicamento ſi materia turget quarto menſe ⁊ ad ſeptimū vſq; ſed ea min⁹ a recentiore aūt ⁊ ab auctiore cauebis. xxx

Mulieri grauide capi ab aliquo morbo acuto letale eſt. xxxi

Mulier pregnans ſanguinem miſſo ex vena abortū facit: ⁊ magis ſi fetus auctior eſt xxxij

Mulieri ſanguinē euomenti ſi menſtrua erruperint: leuiatio mali contingit. xxxiij

Mulieri menſtruis deficiētibus ſi ſanguis e naribus fluxit bono eſt. xxxiiij

Mulieri pregnantis ſi aluus nimiū fluxit periculum faciendi abortum imminet. xxxv

Mulieri quā vitia vteri infeſtāt aut que difficulter parit: diſtermitamentum ſuꝑuenit bonum eſt. xxxvi

SI mulieri menſes decolores nec ſemꝑ eodem tꝑe ꝓueniūt purgatione opus eſſe ſignificat. xxxvij

Si mulieri vtero graui inanie ſubito extenuantur abortio ſequitur. xxxviij

Mulieri grauide geminis ſi altera mamma extenuet alterū ammittit ⁊ ſi dextra mamma extenuata eſt marem: ſi ſiniſtra feminam amittit. xxxix

Si mulier non pregnans non puerpera habet lac: menſtrua eius defecerunt. xl

Quibus mulieribus ſanguis in vbera colligitur inſaniam iudicat. xli

Si noſſe libuerit an mulier grauida ſit mulſum e bibendum dabis cum ictura cubitum eſt: poſt deinde ſi venter torquetur grauida eſt: ſi minus non eſt. xlij

Mulier ſi marē gerit ꝓbe colorata ē ſi feminā decolor ē. xliij

Si mulieris ꝓgnātis vterū ignis facer ifeſtat letale eſt. xliiij

Que preter naturam tenues vterum gerunt abortum faciūt donec craceſcant. xlv

Mulieres que mediocriter corpulente abortū faciunt ſecundo menſe aut tertio ſine cauſa manifeſta: his acetabula vteri plea mucoris ſunt: ita ne futura cōtinere poſſint. Sed pre ſuo pondere ꝓrūpat elabaturq; partus neceſſe ſit. xlvi

Que preter naturam craſſe concipere nequeunt: his vteri os ab omento comprimit: itaq; impleri donec extenuentur non poſſunt. xlvij

Si vterus in coxa poſitus ſuppuratur liciamentum recipiat neceſſe eſt. xlviij

Fetus qui mares ſunt pte vteri dextra continent: qui femine magis in ſiniſtra. xlix

Si ſecunda procidit ſternutatorio poſito: nares ⁊ os apprehendimus. l

Si mēſtrua ſiſtere placet cucurbitulam magnam appone ad mammas. li

Que vterum gerunt: his vulua ſe comprimit. lij

Mulieri grauide ſi lac effluit e mammis fetum imbecillem eſſe ſignificat. At ſi mamme ſunt firme ac ſolide fetū eē validiorem ſignificatur: liij

Que abortū facture ſunt: his mamme extenuant. Sed ſi denuo dureſcant dolor in mām̄is fatigabit aut in coxis aut in oculis aut in genibus itaq; nō faciet abortum. liiij

Quib⁹ vteri os durū eſt: his cōpreſſum id eē neceſſe eſt. lv

Que vterū gerentes a febribus capiunt: valdeq; extenuant ſine cā manifeſta hec difficulter pariunt ⁊ cum pīculo: aut abortum facientes periclitant. lvi

Si profluuio mulieris conuulſio: aut anime defectio superuenit. malo eſt. lvij

Si mēſtrua in modice fiunt morbi accidunt. Et ſi non fiūt morbi matricarij accidunt. lviij

Uteri aut recti iteſtini iflāmatiōe vrine ſtillicidiū accidit renibus ēt purulentis vrine ſtillicidiū ſequit. lix

Si mulier nō cōcipit ⁊ ſcire placet an cōcipere poſſit veſte obuolutā ſuffles infra. Nā ſi odor tranſmitti per os ad nares videbit nō eſſe ſua culpa ſterilem cognoſces. lx

Si mulieri grauide mēſtrue purgationes ꝓdeunt fieri nō pōt vt fetus bene valeat. lxi

Si mulieri mēſtrue purgatiōes non ꝓdeūt: nec horror aut febris ſupuenit ⁊ faſtidia accidūt: grauidā eē arbitrat. lxij

Mulieres que pre humidos hēnt vteros cōcipere nequeunt: que etiā frigidos ſpiſſoſq; habent non, concipiūt. fetus enim extinguitur. Necnon ſicci ⁊ admodum calidi concipere non poſſunt: genitale enim ſemen corrumpitur ꝓpter inopiam alimenti: que aūt modice tēperatos obtinēt vteros

hec valent fecunditate. lxii

PAri modo vel naribus euenit: aut enim ꝓpter corpis laxitatē diſflat̄ euaneſcitq́ꝫ ſpiritus: nec ſemē genitale trāſmitti poſſit: aut ob ſpiſſitudinē humoꝛ nō foꝛas diſcedit: aut ꝓpter frigiditatē foueri nō patiť vt ad eū colligat̄ locū aut ꝓpter nimiū caloꝛē hoc idem accidit. lxiiij

HAc febꝛicitanti dari aut caput dolenti malum eſt ⁊ q̄bus ylia ſuſpenſa murmurant ⁊ his qui ſitibūdi ſunt: nocet etiam quibus per febꝛes accutas biliose deiectiones ꝓdeunt ⁊ quibus ſanguinis multi deiectio facta eſt. Competit tale confectis niſi admodum febꝛiunt. dandum etiam in febꝛibus longis tuſſibundis: ſi nec vllum ex pꝛedictis vrget: ⁊ p̄ter rationē eger conſumitur. lxv

QUibus tumoꝛes in vulneribus apparēt: hij nō maxime conuelluntur neq́ꝫ inſaniunt: ſed deletis tumoꝛibus alijs de repente conuulſiones a tergo ⁊ diſtentiones accidunt: alijs ante inſania aut lateris doloꝛ acutuſ ⁊ vomica aut difficultas inteſtinoꝛum ſi tumoꝛes ſunt rubicundi. lxvi

SI in vulneribus validis ⁊ pꝛauis tumoꝛ nō apparet: malum eſt magnum. lxvij

Vulnus molle ⁊ cedēs bonū eſt crudū ⁊ renitēs malū. lxviij

DOlenti partem capitis poſterioꝛem frontis venaꝫ ſurrectam incidiſſe pꝛodeſt. lxix

MUlieribus frigoꝛa inchoant̄ a lombis ⁊ per doꝛſuꝫ ad caput deueniūt: viris etiā in p̄te poſterioꝛe coꝛpoꝛis potiꝰ q̄ꝫ de p̄oꝛe verbi gratia cubitoꝛum aut femoꝛum cutis etiam rara eſt qđ pilus declarat. lxx

QUi a quartanis capiunt̄ nō admodū ꝯuulſiōibꝰ capiunt̄. ⁊ ſi antea capiebāt̄: q̄rtana ſupueniente liberant̄. lxxi

QUoꝛum cutis obtenditur calida ⁊ ſicca hij ſine ſudoꝛe moꝛiuntur. Contra quoꝛum cutis laxa ſolutaq́ꝫ eſt: hij ebeunt cum ſudoꝛe. lxxij

Qui regio laboꝛant hij nō admodum inflantur.

¶ Incipit liber ſextus aphoꝛiſmoꝛum dn̄i hypocratis a dn̄o Theodoꝛo gaza e greco in latinū nuper tranſductoꝝ i

IN longis leuitatibus inteſtinoꝝ ructus accidus ſupueniens qui nō extitit p̄us ſignū eſt bonū. ij

Quibus nares humēt aut genitura hij valitudinarij de, gunt: qbus econtrario eſt: melius valent. iij

In longis difficultatibus iteſtinoꝝ faſtidioſe inedie male ſunt: ⁊ peioꝛes ſi accedunt cum febꝛe. iiij

Vulnera obglabꝛata pꝛaua ſunt. v

Doloꝛes aut pectoꝛes aut coxe: aut cuiuſuis membꝛi an multū infeſtent animaduertendum eſt. vi

Vitia renū ⁊ veſice ſenioꝛibus difficulter ſananꝛ. vij

Doloꝛes ventris ſi ſuſpenſi ſunt leuius: ſi nō ſuſpenſi grauius manifeſtat. viij

Vlcera aque iter cutē que in coꝛpoꝛe fiūt nō facile ſananꝛ. ix

Puſtule late non admodum pꝛuriunt. x

Dolenti caput ⁊ vehemēter laboꝛanti pus aut aqua aut ſanguis effuſus ꝑ nares aut aures egritudinē tollit. xi

Vicijs attre bilis ⁊ renū ſi mariſce ſupuenerint bū erit. xij

A Mariſcis diuturnis ſanato: niſi vna ſeruetꝛ periculū vel aque inter cutē vel tabitudins. iminet. xiij

Singultiēti ſi ſternutamēta ſupuenierint: tollūt ſingultū. xiiij

Ab aqua inter cutem detentus ſi aqua per venas in ventrem defluxerit moꝛbo ſoluetꝛ. xv

Fluoꝛe alui diutino detento vomitus ſponte ſuperueniens tollit fluoꝛem. xvi

Doſtali aut pulmonia detento ſi alui fluoꝛ ſuperuenit malo eſt. xvij

Lippientē depꝛehendi alui fluoꝛe bonū eſt. xviij

Si veſica ꝑcidiꝛ: aut cerebꝛū: aut coꝛ: aut ꝑcoꝛdia: aut aliqđ ex tenuioꝛib⁹ iteſtinis: aut vēter aut iecur letale ē. xix

Quom ꝑciſum os eſt aut cartilago aut gene particula tenuis aut ꝑputium nec augeri neq; caleſcere pōt. xx

Si ſanguis pꝛeter naturam in ventrē tranſfundiꝛ: ſuppuretur neceſſe eſt. xxi

Si variſſes aut mariſce iſaniēti ſupuenerit: iſania ſoluetꝛ. xxij

Quecunq; rupta de doꝛſo ad cubitum deſcendunt ſanguine detracto ſoluunꝛ. xxiij

Si meſtitia ⁊ met⁹ lōgo tpe tenēt attra bilis: i vitio eſt. xxiiij

Si qđ inteſtinū extenuioꝛibus ꝑciſū eſt nunꝙ̄ caleſcit. xxv

Ignem ſacrum defoꝛis verti intrōſum nō bene eſt: interius foꝛas bene eſt. xxvi.

Qui per ardores contremiſcunt: his delirium affert ſolutionem. xxvij

Qui ſuppurati aut aqua inter cutē laborātes vruntur: aut ſecā-tur: oēs intereūt: ſi pus: aut aqua vniuerſa effluxerit. xxviij
Spadones neq̄ podagra laborāt neq̄ calui efficiunt. xxix
Mulier podagra nūq̄ laborat: niſi menſtrua defecerit. xxx
Puer podagra nō laborat anteq̄ cōcubere īcipiat. xxxi
Dolores oculorum ſoluit aut meri potio: aut balneū aut fo-mētum: aut vena īciſa: aut medicamentm e potu. xxxij
Qui vitio lingue balbutiunt: hi maxime ab alui profuſione longa capiuntur. xxxiij
Qui accida ructāt: nō admodū coſtali morbo laborāt. xxxiiij
Qui calui ſunt his varices grādes non fiūt: qbus aūt caluis varices ſupuenerit his capilli denuo ſubnaſcunt. xxxv
Aqua inter cutē laborāti ſi tuſſis ſupuenit malū eſt. xxxvi
Difficltatē vrine vena īciſa ſoluit: īcidēde ſūt īteriores. xxxvij
Ab angina detento ſi tumor in collo extitit: bonū eſt: fo-ras enim morbus diſcedit. xxxviij
Quib⁹ cācri occulti fiūt: eos nō curari meli⁹ eſt: qui eni curant ſceleri⁹ pereūt: qui nō curant diutius durāt. xxxix
Cōuulſio fit vel ianitiōe vel repletiōe eodēq̄ mō ſingultus. xl
Quorū ilia dolores fatigant ſine īflāmatione: his febris ſupueniens ſoluit dolorem. xli
Quibus ſuppuratū qd in corpe aditū nō innoteſcit id ꝓpter craſſitudinem vel puris vel loci deliteſcit. xlij
Arquatis iecur effici durum male eſt. xliij
Lienoſis qui a difficultate inteſtinorum capiunt ſi ea ipſā difficultas longa eſt aqua inter cutē ſupueniet aut leui-tas inteſtinorū atq̄ ita interiment. xliiij
Quibus per ſtillicidium vrine ſuperuenerit voluulus in-tra ſeptimum diem moriuntur. niſi febre ſuperueniente vrina effluat ſatis. xlv
In vlceribus annuis aut etiā diuturniorib⁹ os diſcede-re cicatriceſq̄ effici canas neceſſe eſt. xlvi
Qui gilbi ex hannelitu aut tuſſi efficiuntur ante puberta-tem intereunt. xlvij
Qui leuandi ſanguine ſunt aut medicamento purgandi: his verno tēpore vel cultello ſoluenda eſt vena: vel me-dicamentū adhibendum eſt. xlviij
Lienoſis difficultas iteſtinoꝝ ſupueniēs bonū eſt. xlix
Podagrici morbi īflāmatione ſedata intra quadrageſi-mum diem deſſiunt.

Quibus cerebꝛum ꝑciſum eſt his febꝛem ⁊ bilis vomitum ſu-peruenire neceſſe eſt. lj

Quibus bene valentib⁹ doloꝛes ſubito accidũt capitis ſtatim-qꝫ obmuteſcunt ⁊ ſtertuiit intra ſeptimum diem pereunt niſi febꝛis pꝛehendat. lij

Oculoꝛum ſuſpectiones et per ſomnuꝫ obſeruaſſe ꝯſiliũ eſt. nã ſi qd candide ptis inſpicit palpebꝛis nõ vndiqꝫ ſibi cõmiſſis: nec alui fluoꝛ aut medicamenti potio in cã eſt: prauũ hoc ſignũ: letaleqꝫ admodum eſt. liij

Diliria que cum riſu accidunt tutioꝛa ſunt ꝙ que ſerio. liiij

In affectibus acutis qui affligant cum febꝛe ſuſpiria luctuoſa mala ſunt. lv

Podagrici moꝛbi vere ⁊ autũno magna ex pte mouent. lvi

Atribularijs moꝛbis in pericula hec decumbit ſtupoꝛe coꝛpis aut cõuulſione aut faroꝛe indicant aut cecitatem. lvij

Stupoꝛes attoniti potiſſimum veniũt a quadrageſimo ad ſexageſimum annum. lviij

Si omentum decidat putreſcat neceſſe eſt. lix

Quibus a coxendice infeſtatis coxa recedit ⁊ redit: his mucoꝛes ea in pte gignunt. lx

Quibus a coxẽdici infeſtatis diutina receſſerit coxa: his crus contabeſcit: ⁊ claudicat niſi adurat.

¶ Incipit ſeptim⁹ liber dñi hypocratis aphoꝛiſmoꝝ e greco in latinũ nuper a dño Theodoꝛo gaza tranſlatoꝛum. .j.

In moꝛbis acutis frigus partium extremarum: maluꝫ eſt. ij

In oſſe egrotante caro liuida malum eſt. iij

A vomitu ſingultus ⁊ oculoꝛũ ruboꝛ malum eſt. iiij

Hoꝛroꝛ a ſudoꝛe non bonum eſt. v

Ab inſania difficultas inteſtinoꝝ aut aqua iter cuteꝫ aut mentis alienatio bonum eſt. vi

In moꝛbo diuturno iedia ⁊ deiectiões ſincere malo ſũt. vij

Ex multa potione rigoꝛ aut deliriũ malum eſt. viij

A vomice ruptione iterna reſolutio aut vomitio aut aie de-fectio euenit. ix

A ſanguisꝓfuſione mẽtis cõmotio aut ꝯuulſio malũ eſt. x

A voluulo vomitus aut ſingultus aut mentis cõmotio: aut conuulſio malum eſt. xi

A coſtali pulmonia malum eſt. xij

A pulmonia delirium malum eſt. xiij
Per eſtus vehemētes ꝯuulſio aut diſtētio malum eſt. xiiij
In capitis ictu ſtupor aut mētis cōmotio malū eſt. xv
A ſanguinis ſputo puris ſputum malum. xvi
A puris ſputo tabes ⁊ fluor cunqꝫ ſaliua ſubſiſtit: moriuntur. xvij
A iecoris inflāmatione ſingultus malum eſt. xviij
Ab inſomnia ꝯuulſio aut mētis cōmotio malū eſt. xix
Ab oſſis erutione ignis accidit ſacer. xx
Ab igne ſacro putredo aut ſuppuratio ſequitᷣ. xxi
A forti vlcerum pulſu ſanguinis ꝓfuſio ſeqtur. xxij
A ventris dolore diuturno ſuppuratio ſequitᷣ. xxiij
A deiectione ſincera ſequitᷣ difficultas inteſtinorū. xxiiij
Ab oſſis ꝑciſione ſtupor ⁊ deliriū incidet. xxv
Conuulſio ex medicamenti potione letalis eſt. xxvi

In ventris dolore forti algor partium extremarum malum eſt. xxvij

Si mulieri vterum gerenti tentia acciderit abortum patietur. xxviij

Quodcunqꝫ os aut cartilago preciditur in corpore increſcere non poteſt. xxix

A pituita alba detento ſi alui fluor ſupuenerit vehemēs egritudinem tollet. xxx

Quibus per alui fluorem deiectiones ſpumant his pituita a capite defluit. xxxi

Quibus febricitātibꝰ vrine ſedimentū ſpeciē farine craſſioris refert longam egritudinē fore ſignificat. xxxij

Quibus ſedimen billoſum deſuper tenue eſt: acutuꝫ ſignificat morbum. xxxiij

Quibus vrina deducta diſiectaqꝫ eſt: his perturbatio vehemēs in corpore eſt. xxxiiij

Quibus vrina bulat his fore morbum renalem ⁊ longuꝫ ſignificat. xxxv

Quibus ſedimen pingue congeſtumqꝫ eſt his renale vitiū acutum iudicatur. xxxvi

Quibus igitᷣ vitio renali detentis ꝑdicta accidunt ſigna eos dolores circa muſculos ſpine fatigāt: qui ſi locis exterioribus accidunt aſceſſus quoqꝫ futuros eodem extimato. Sed ſi interioribus magis laboratur intus acceſſus fore expecta.. xxxvij xxxviij

Domitio

VOmitio ſanguinis ſine febre ſalutaris eſt: cum febre malo eſt curandum accerbis & refrigerātibus. xxxix.

DIſtillationes in ventrem ſuperiorem ſuppurantur intra dies viginti. xl.

SI quis ſanguinem mingit & grumos atq; vrine ſtilicidio affligitur & dolore femorum ventris: hymi pectiniſq; infeſtatur morbum circa veſicā eſſe ſignificatur. xlj.

SI lingua ſubito incōtinēs facta eſt aut pars aliqua corporis ſtupore elāguit: vitiū hoc eē attre bilis certū eſt. xlij.

Si meſticia & met⁹ lōgo tpe tenet attre bil' vitio eſt. xliij.

SI natu maioribus per purgationem ſingultus superuenit non bono eſt. xliiij.

SI febris ortum non ex bile trahit: calide copia capiti affuſa tollit febrem. xlv.

Mulierē fieri ambidextrā natura nō patitur. xlvj.

QVi ſuppurati aduruntur: ſi pus effluit purū & albū euadūt: ſi cruentum feculentū & fetidū pereūt. xlvij.

QVorum iecur ſuppuratū aduritur ſi pus effluit purū & album euadūt: his eni pus concluſum in mēbrana eſt: ſz ſi qualis murca eſt tale effluxit intereunt. xlviij.

IN oculor doloribꝰ ſanguinē detrahe cū pri⁹ vinū p potionē exhibueris & ex calida aq̄ multa dilueris. xlix.

Qui aq̄ inter cutē laborat ſi a tuſſi tenet' deſperādus ē. l.

STilicidium & difficultatez vrine potio vini & detractio ſanguinis tollit: incidēde ſūt vene iteriores. lj.

AB angina detento ſi tumor aut rubedo pectoris, ſuperuenit bono eſt. lij.

QVibus cerebrum ſphacelatū hoc ē ciderarū ē: itra tertiū diē moriunt'. At ſi ab his diebꝰ euaſerit reſtituent'. liij.

STernutamētū ſit ex capite cerebro calefacto aut humefacta parte capitis inani. Aer. n. vbi contētus erumpit & cum ſtrepitu: qm̄ p anguſta exitus datur. liiij.

QVi dolore iecoris ad modū cōflictantur: his febris ſupueniens leuat dolorem. lv.

QVibus ſanguinem trahi prodeſt: his vere detrahendus eſt. lvj.

QVibus inter ventriculum & venas pituita conſtituta infert dolorem vtpote que ad alterutrum ventrem exitu careat: his pituita per venas in veſicam delapſa morbus leuatur. lvij.

Quibus iecur aqua repletum in omentum erumpit: his venter aqua impletur, atq; ita moꝛiuntur. lviij.

Pandiculationem, oſcitationem, hoꝛroꝛes, vinum ꝑ pari ingeſtum tollit egritudinem. lix.

Quibus tubercula in vꝛinario meatu oꝛiuntur: his ſuppuratio facta ⁊ eruptione leuatur doloꝛ. lx.

Quoꝛum cerebꝛum concuſſum aliqua ex cauſa eſt: eos repente obmuteſcere neceſſe eſt. lxj.

Coꝛpoꝛibus humidis fames afferenda eſt: fames eni coꝛpoꝛa reddit ſiccioꝛa. lxij.

Ubi in toto coꝛpoꝛe mutatio fit: ⁊ modo coꝛp⁹ frigeſcit: modo caleſcit: aut caloꝛem alium ab alio recipit: longitudo moꝛbi ſignificatur. lxiij.

Sudoꝛis copia calidi aut frigidi aſſidue fluētis humoꝛes deduci robuſto ſupꝛa: debili infra ſignificat. lxiiij.

Quecūq; nō intermittētes tertio die vehemētioꝛes redduntur magis periculo ſe exiſtunt: ſed ſi quouis modo intermittūtur ſecuritatem ineſſe ſignificat̄. lxv.

Quos febꝛes diutine habēt: his in articulos abſcedit̄. Si laboꝛ accidit: quibus autē in articulos abſcedit̄: ſi laboꝛ ex febꝛe accidit: hij cibo plenioꝛe vtuntur. lxvj.

Quibus tubercula diutina aut in articulos doloꝛes ex febꝛe decumbunt. lxvij.

Si cibum febꝛicitanti des: vt vires ſano ſic moꝛbum egro dederis. lxviij.

Que per veſicā excernuntur conſpiciēda ſunt an talia ſint qualia exeunt ſanis. lxix.

Quoꝝ in deiectiōibus ſi ſtare ſinas nec moueas ſubſiſtunt q̄ſi ſtrigmēta ſi pauca ſunt paꝝ moꝛbi cōtractū eſt: ſi multa: multū: his aluū purgaſſe ꝓducit. Qđ ſi aluo nō purgata dabis ſoꝛbitiōes nocebis ⁊ q̄ pl⁹ dederis eo magis nocebis. lxx

Excreſſiōes in febꝛib⁹ nō īterpellatis liuide cruente bilioſe fetide male ſunt oēs: at ſi bene excernit̄ bene eſt: ⁊ qđ tum per ventrē tum ꝑ veſicā ⁊ quacunq; ſe ſedens aliqd ſubſtitit non purgatum malo eſt. lxxj.

Coꝛpus efficere fluidū opoꝛtebit quacōq; euacuādū ſenſeris: ſi ſupꝛa firmari aluū: ſi īfra ſolui neceſſe ē. lxxij.

Sōn⁹ aut īſōnia ſi alteruꝝ vltra ōbitū fiat mōb⁹ accidet lxxiij

In febꝛibus non interpellatis ſi exterioꝛa frigent interioꝛa vꝛuntur ⁊ ſitiunt letale eſt. lxxiiij.

In febre nō īterpollata ſi labrū aut oculus aut ſupcilium aut naſus puertit̄:ſi viſus ſi auditus defecerit egro iam debili qcqd ex his accidit mors in ppinquo eſt. lxxv.
A pituita alba aqua inter cutē ſequitur. lxxvj.
Ab alui pfluuio difficultas inteſtinorum. lxxvij.
A difficultate inteſtinorum leuitas īteſtinorum accedit. lxxviij.
A ſideratione abſceſſus accidit oſſis. lxxix.
A ſanguinis vomitione tabes et puris purgatio ſupra a tabe fluctio de capite:a fluctiōe pfuſio alui:a pfuſione alui aſtrictio purgatiōis ſuperioris:ab aſtrictione mors. lxxx.
A ſanguinis ſputo puris ſputum et fluor cunq ſaliua ſubſtitit moriuntur. lxxxj.
Qualiſcunq aut p veſicā aut p aluū aut p carnē excreſſio fit quacūq oīno corpus excedit nām:ſi parum excedit parua eſt egritudo:ſi multū magna:ſi ad modū multū letalis eſt.

¶ Diui Hypocratis medici aphoriſmorum finis:a dn̄o Theodoro gaza medico nup e greco in latinū tranſlatorum.

¶ Deo gratias.

¶ His tamē ad tollendū ſtudentium laborē addere decreui: quīq aphoriſmos medicine pertinentes:non ſolum eos qui ad curandū morbos principaliter cōferre decernunt. verum et pnoſticos q in curis morborum etiā magni ſunt adiuuamenti.

¶ Capitulum primum de egritudinibus capitis.

¶ De dolore capitis.

Amphor. lxxj. quarte pticule. Quibuſcunq in febribus vrine conturbate velut ſubiugalium:his capitis dolores aſſunt.
lxiiij. v. Lac dare caput dolentibus malum.
lxvij. v. Poſteriora capitis dolentia: vena frontis inciſſa iuuat:et maxime poteſt poni ex eadem cauſa.
xl. ij. Duorum dolorum qui ſimul fiunt:et nō ſm eundē locum: maior denigrat minorē:faciūt eteni hip canone q eſt diuerſio.
v. vj. Dolores in lateribus et in pectoribus:et in alijs partibus ſi multū durant ad diſcernendum mali ſunt.
vij. vj. Dolores et tumores circa ventrem exiſtētes: ſuperiores quidem leuiores:nō ſuperiores vero fortiores.
x. vj. Caput dolenti et circūdolēti ſanies aut aq aut ſanguis defluens ſm aures:ſm nares:aut ſm os:ſoluit egritudinem.

xxij.vj. Quibus dolores a dorſo in cubitos tranſeunt: flebotomia ſoluit.
lj.vj. Quibuſcūq; ſanis dolores repente fiūt in capite ꝛ continue ſine voce fiunt: ꝛ ſtertūt tunc pereunt in ſeptē dieb⁹ ſi nō febris eos accipiat.

¶ De litargia.

xx.vij. In criſipila putredo aut ſanies malum: in litargico tremor malum.

¶ De ſubet.

Primus.ij. In quo morbo ſomnus laborē p̄ſtat: mortale.

¶ De vigilia ſupflua.

iij.ij. Somnus ꝛ vigilia vtraq; magis modo facta malum.

¶ De apoplexia.

lvij.vi. Apopletici maxie fiunt i etatib⁹ a. xl. ānis vſq; ad bōa
xlij.ij. Soluē apoplexiā fortē ipoſſibile ē: debilē vō nō facile.
xliij.ij. Strangulatorum ꝛ diſſolutorū non referunt: quibuſcūq; ſpuma fuerit circa os.

¶ De melencolia.

xxiiij.vi. Si timor ꝛ puſillanimitas multum tempus habent perficit melencolicū huiuſmodi habentem.
lvi.vi. In melencolicis egritudinibus periculoſe eruptiones apopleſiā aut ſpaſmum: aut cecitatē ſignificant: aut maniam.
xi.vi. Melencolicis ꝛ nefreticis emorroides innate: bonum.
ix.iiij. Melencolicis vero vehemētius inferius eadem rōne contraria apponentes.

¶ De mania.

xxi.vi. Maniacis varicib⁹ ꝛ emorroidib⁹ inatiſ māe fit ſolutō
v.vii. In mania diſinteria aut hydropus aut extaſis: bonū.

¶ De amentia.

liij.vi. Deſipientie cum riſu quidem facte ſecuriores: que vero cum ſolitudine moleſte.

¶ De permixtione ſenſus.

ij.ij. Vbi deſipiētiā ſomnus ſedat bonū: vbi vero p̄ſtat malū

¶ De epilentia.

xlvj.ij. Epilenticorum iuuenibus mutationes etatū tempoꝝ ꝛ locorum euitare faciunt.
viij.v. Quibus epilentie ante iuuentutem naſcuntur mutatione habēt: qb⁹ vero a.xxv.annorū fiūt plerūq; cōmoriunt.

Capitulū ſecundum de diſpoſitio-

nibus neruorum.

¶ De paraliſi.

xviii.v. Frigidū vero neruis inimicū: oſſibus dentibus cerebro ſpinali medulle: calidum vero vtile ⁊ amicum.

¶ De ſpaſmo ⁊ thetano.

lvii.iiii. A ſpaſmo ⁊ thetāo febris ſupueīēſ ſoluit egritudinē

lxvi.iiii. In febre et ſomniis timores aut ſpaſmi malum.

lxvii.iiii. In febre ſpūs offendens malum: ſpaſmū enī ſignat.

lxviij.iiij. In febribus acutis ſpaſm⁹ ⁊ circa viſcera dolores fortes malum.

Primus.v. Spaſmus ex eleboro mortale.

ij.v. In vulnere ſpaſmus superueniens mortale.

iij.v. Sanguine multo fluente ſpaſmus innatus malum.

iiij.v. Spaſmus ⁊ ſingultus poſt nimiam inanitionē malū.

vi.v. Si mebriatus aliqs repente ſine voce fiat ſpaſmo innato moritur.

vij.v. Quicūqz a thetano cōprehendunt: in quattuor diebus pereunt: ſi vero hos effugiunt ſani fiunt.

xviij.v. Frigidū ⁊ thetanos ⁊ rigores: ⁊ febriū rigores.

xvij.v. Eſt autē vbi in thetano ſine vulnere iuuene bn̄ carnoſo eſtate media frigide aque multa infuſio caloris reuocationem facit: calor vero hoc liberat.

xxiij.v. Calidū ſanie faciēs in omni vulnere maximū ſignum eſt ad certitudinem: cutē mollit ⁊ attenuat ſine dolore rigorū ſpaſmorum thetanorū eſt mitigatorum.

xxxix.vi. Spaſm⁹ fit ex plenitudie aut ex eūatōe ita ⁊ ſingult⁹

ix.vij. In ſanguinis fluxu deſipentia ⁊ ſpaſmus malum.

x.vij. In yliō vomitus ſingultus ſpaſmus ⁊ deſipiētia malū

xiij.vij. In vulnerib⁹ fortib⁹ ſpaſm⁹ aut thetanus malum.

xviij vij. In vigilia ſpaſmus aut deſipientia malum.

xxvj.vij. In farmatie potione ſpaſmus malum.

¶ De ſtupore.

xiiij.vij. In plaga vel percuſſione in capite ſtupor aut deſipientia malum.

¶ De iectigatione aut ſaltu: nihil.

¶ De tortura.

xlix.iiij. In nō deficiēte vo febre ſi labrū aut oculus aut ſupercliū aut naſus diſtorqueat aut nō videat: vel vt iā audiat iā debili exiſtēte corpore: quecunqz hor̄ fiant ꝓppe eſt mors.

¶ Capitulum tertiū de diſpoſitionibus oculorum.

xij.iij. In tpibus ṽo ſiquidem hyemis ſicca ꝛ borealis fiat: ver ṽo pluuioſum ꝛ auſtrinū: neceſſe eſt eſtate obtalmias fieri.
xiij.iij. Si ṽo hyems auſtrina ꝛ pluuioſa fiat: ver ṽo ſiccum ꝛ boreale obtalmie ſicce fiunt.
xiiij.iij. Si ṽo borealis fuerit autumnus ꝛ inaquoſus: humidis quidem natura ꝛ mulieribus confert: reliquis ṽo obtalmie erunt ſicce.
xvij.iij. In ſiccis temporibus obtalmie ſunt.
xviij.iij. Conſtitutiones ṽo quottidiane auſtrine: vertigines faciunt in oculis.
xxij.iij. Eſtate ṽo quedā hoꝝ oculoꝝ ꝛ aurium dolores.
xlix.iiij. In non deficiente febre ſi oculus diſtorqueatur ꝛ non videat debili exiſtēte corpore: iamꝑpe mors eſt.
lij.iiij. Quibuſcunq; in febribus aut alijs egritudinibꝰ voluntarie oculi lachrimant nihil incōueniens: quibus ṽo non ſꝫ voluntatem inconueniens.
xvij.vj. In oculis patientem a diarria accipi bonum.
xxxj.vj. Dolores oculorum meri potio aut pyria aut flebotomia aut farmacia ſoluit.
lij.vj. Attendere autem oportet ꝛ iudicia oculoꝝ in ſomnis: ſi enim quid alibi appeat comiſſis palpebris nō ex diarria extiterit ſite aut farmacie potatōe: malū ē ſignū ꝛ mortale valde.
xlvij.vij. Oculorum dolores meri potiones ꝛ lauacra multa calida ꝛ flebotomia ſoluit.

¶ Capitulum quartum de diſpoſitionibus aurium.

xxviij.iiij. Quibuſcunq; fellee egeſtionis ſurditate ſuperueniente quieſcunt: ꝛ quibuſcunq; ſurditas fit felleis ſuperuenientibus: egeſtionibus quieſcit.
xlix.iiij. Aut non audiat iam debili exiſtēte corpore: quecūq; horum fiant iam prope eſt mors.
ix.eiuſdem. Quibus in febribus aures ſurdeſcunt: ſanguis ex naribus fluens: aut venter turbatus: ſoluit egritudinem.

¶ Capitulum quintum de diſpoſitionibus naſi.

ij.vj. Quibus nares humide natura ꝛ ſemen humidum ſanis egrius: quibus ṽo contraria ſalubrius.
xl.ij. Branchij ꝛ corrize in valde ſenibus non maturantur.

xiij.iij. Senioribus vero catarri celeriter diſſoluentes: in fine amphoriſmi.
xiiij.iij. Si vero eſtas ſicca & borealis fuerit: autumnus vero pluuioſus & auſtrinus: capitis dolores in hyeme tuſſes bran chi & corrize fiunt.
xv.iij. Si vo borealis. &c. & corrize diuturne.
xxij.iij. Senioribus vo diſnie catarri. &c.
xxxix.vij. Catarri in ſuperiori ventre: id eſt pectore in ſanie conuertuntur in. xx. diebus.
xxv.v. Frigida aut nix aut criſtallus. &c. catarros facientia.

De fluxu ſanguinis narium.

xxvij.iij. Senioribus vo & ad iuuentutem accidentibus &c. & ex naribus ſanguinis fluxus.
xxvij.iiij. Quibuſcunqз in febribus ſanguinis fluit multitudo vndecũqз in reſumptionibus ventres his humectantur.
lx.iiij. Quibuſcunqз in febribus aures ſurdeſcunt: ſanguis ex naribus fluens: aut venter turbatus: ſoluit egritudinem.
lxxv.iiij. Quibus ſpes ad articulos apoſtema conuerti: &c. in fine. Si vo ex narib⁹ ſanguis flu᷑ valde & celeriter ſoluit.
xxxij.v. Mulieri menſtruis deficientibus ſanguinem ex nari bus fluere bonum eſt.
x.vj. Caput dolenti & circundolenti ſanies aut aqua aut ſan guis defluēs ſm aures aut nares aut ſm os ſoluit egritudinē
lx.vij. In ſanguinis fluxu deſipiētia aut ſpaſmus malum.

De ſternutatione.

xxxiiij.v. Mulieri que a matrice moleſtatur: aut difficulter. generanti ſternutatio ſuperueniens bonum.
xij.vj. A ſingultu hito ſternutatio ſupuēiēs ſoluit egritudinē
lij.vij. Sternutatio fit a capite ex calefacto cerebro: aut hume ctatio q̄ eſt in capitis vacuo: effunditur. n. aer intus exiſtens foras: ſonat vo quia per anguſtus eſt ei exitus.

Capitulum ſextum de diſpoſitionibus oris & lingue.

xxv.iij. In etatibus vo talia accidunt pueris & nouiter geni tis vlcerationes & vomitus. &c.
xxxij.vj. Trauli diarria maxime capiuntur longa.

Capitulum ſeptimum de diſpoſitionibus dentium.

Vnicum reperio amphoriſmum de medicina dentium ⁊ pronoſticum: preter illum qui poſitus eſt de difficili exitu dentium. ⁊ eſt. xxvj. tertie.

liij. iiij. Quibus in dentibus in febribus limoſitates fiunt fortiores ⁊ diuturniores fiunt febres.

xxvj. iij. Cum vo dentes pducunt gingiuarum prurit⁹ febres ſpaſmij dyarrie ⁊ maxime quādo pducūt caninos dentes.

Capitulum octauum de diſpoſitionibus labiorum ⁊ gingiuarum.

De egritudinibus labiorū ⁊ gingiuaꝝ in amphoriſmis nihil reperio vltra ea que dicta ſunt de egritudine oris.

Capitulum nonum de diſpoſitionibus gutturis.

xxiij. iij. Autūno vo ⁊ eſtiuorum multa ſtrangurie lienterie ⁊ ſquinantes ⁊ anhelitus.

xxxiiij. iiij. Si a febre habito tumore non exiſtente i faucibus ſuffocatio repente ſuperuenerit mortale.

xxxv. iiij. Si a febre habito collum cōuertatur vt vix deglutire poſſit tumore non exiſtēte in collo mortale.

xj. v. Quicunq; ſquinantiam effugiunt ⁊ ad pulmonem eis conuertitur: in ſeptem diebus moriuntur. Si vero hos effugiunt empici fiunt.

xxxvij. vj. A ſquinante habito tumor ⁊ rubor in pectore ſupueniens bonū: foras enim conuertitur egritudo.

lx. vij. Si a febre habito tumore non exiſtente ſuffocatio repēte renaſcitur vt deglutire non poſſit mortale.

Secūdus taliter inuenitur. Si a febre habita torqueatur collum vt deglutire non poſſit: ⁊ tranſglutiendo anguſtetur ſine tumore manifeſto: mortale.

Capitulum decimum de diſpoſitione pectoris ⁊ pulmonis.

De anhelitu conſtrictione ſiue difficultate eius: vt in quarto amphoriſmo vt iam clarebit.

lxviij. iiij. In febribus ſpiritus offendens malum: ſpaſmum enim fieri ſignificat.

De aſmate.

xlvj. vj. Quibuſcunq; gibbi ex aſmate fiunt aut tuſſi ante iuuentutem pereunt.

De tuſſi.

¶De voce.

Quadrageſimus ſextus dictus.
vi.v.Si inebriatus aliqs repente ſine voce fiat:ſpaſmo manifeſto moritur:ſi nõ febris acceperit eum:aut ad horam venientes ſm quã crapule ſoluunt locutus fuerit ⁊c.
li.vi.Quibuſcũqȝ dolores repẽte fiũt in capite ꝯtinuo ſine voce fiũt ⁊ ſtertũt:pereunt in ſeptẽ dieb9ſi nõ eũ febris accipiat.
xlviij.vij.Quibuſcunqȝ cerebrum cõmotum fuerit ab aliqua cauſa neceſſe eſt ſtatim ſine voce fieri.

¶De ſputo ſanguinis.

xxx.iij.Adoleſcentibus vo ſputa ſanguinis ptiſis febris acute epilencie ⁊ alie egritudines:maxime vero predicte.
xxvij.iiij.Quibuſcunqȝ in febribus ſanguinis fuit multitudo vñcunqȝ in reſumptionibus vẽtres his humectãtur.
xlvij.iiij.Excreationes in febre nõ deficientib9liuide ⁊ ſanguinee ⁊ fellee ⁊ fetide oẽs male ſunt:egeſte vero bone.Bone vero ſunt ⁊ ſm ſeceſſum ⁊ vrinam.⁊c.
xiiij.v.Quicunqȝ ſanguinem ſpumoſuȝ ſpuunt:his ex pulmone eductio fit.
x.vi.Caput dolenti ⁊ circũdolẽti.ſanies aut aqua aut ſanguis defluẽs ſm nares aut aures aut os ſoluit egritudinẽ.
xv.vij.In ſanguinis ſputo ſaniei ſputum malum.
xxxvij.viij.Quicunqȝ ſanguinem vomũt ſiqdẽ ſine febre ſalubre:ſi vero ex febre pernitioſum.curare vo oportet ſtipticis aut infrigidantibus.

¶De pleureſi.

xij.j.Paroxiſmos ⁊ cõſiſtentias declarãt egritudines ⁊ tẽpora anni ⁊ circuitum ad inuicem incrementa ſiue quotidie ſiue preter diẽ ſiue per amplius tempus fiat.Sed ex apparẽtibus poſt:quemadmodum in pleureticis ſputuȝ:ſi continuo apparet ſubrubeum inchoantẽ qdem morbuȝ abreuiat.Si vo poſt apparet ſubrubeum ꝓlongat.
vi.iij.Auſtrini flatus grauant auditum ⁊ ſubdiuidit.Si vero boreas fuerit tuſſes farigines.vẽtres duri diſurrie horrores laterum dolores.
xxiiij.iij.Hyeme vo pleuretides de piplemonie corrize brãchi tuſſes pectoris laterum ⁊ lumborum dolores.
ix.v.Quicunqȝ pleuretici facti nõ purgant̃ in quattuordecim diebus:hi in empima tranſeunt.
xvi.v.Quicunqȝ ex pleureticis empicij fiunt ſi purgantur in

quadraginta diebus a qua die ruptura fuit: ſoluitur. Si vero non in ptiſim tranſeunt.
xvi.vi. A pleuretide ſuperato aut periplemonia diarria ſupueniens malum
xxxiij.vi. Accide eructuātes nō valde pleuretici fiunt: in pleuretide periplemonia malum.

De periplemonia.

xxxiiii.vi. Dictus eſt de pleureſi.
xvi. Dictus eſt de pleureſi.
xij.vij. In periplemonia freneſis malum.

De empimate.

xxvij.vi. Quicunq; empici aut hydropici vrunt aut incīdūtur: ſi ſanies qdem pura fluxerit ⁊ alba euadunt: ſi vero cenulenta ⁊ male olens fuerit pereunt.

De ptiſi.

xi.iij. Autumnus ptiſicis malus.
xiiij.iij. Si vo eſtas ſicca ⁊ borealis fuerit: autumnꝰ vero pluuioſus ⁊ auſtrinus. capitis dolores in hyeme ⁊ tuſſes ⁊ branchi ⁊ corrize ſunt qbuſdam vero ⁊ ptiſis.
xxiij.iiij. Autumno vero ⁊ eſtiuo᷑ multa ⁊ febres quartane ⁊ errantes ⁊ ſplenes ⁊ hydropes veniētes ⁊ ſplene ⁊ ptiſici.
xxx.iij. Dictus eſt de ſputo ſanguinis.
viij.iiij. Ptiſicos vero metuētes ad ſuperiores farmatios.
x.v. Ptiſis fit maxime etatibus a decē octo annis: vſq; ad viginti quinq; annos.
xij.v. Qui a ptiſi moleſtant̄ ſi ſputū qualēcunq; ſpuūt fetet ſuper carbones effuſum: ⁊ capilli a capite defluunt mortale eſt.
xiij.v. Quibuſcunq; ptiſicis defluūt capilli: ſi diarria ſuperuenerit mortale.
xvi.v. A ptiſi habito diarria ſupueniēs mortale.
lxiij.v. Lac dare caput dolētibus malū: malū vero ⁊ febricitātibus ⁊ qbus hypocūdria ſuſpenſa rugiunt ⁊ ſiticuloſis. Malū vero ⁊ qbus fellei ſeceſſus: ⁊ in acutis febribus: ⁊ qbus ſanguinis multa egeſtio facta eſt. Cōuenit vero ptiſicis nō ualde febricitātibus dare vero ⁊ in febribus longijs nullo pdictorū ſignorum pſente ⁊ extra rationē tabefactis.
xvi.vij. In faniei ſputo ptiſis ⁊ fluxus malum vbi ſaliua retinet̄ moriuntur.

Capitulum vndecimum de diſpoſi-

tionibus cordis. Et primo de tremore.
lxvi.iiij. In febribus circa ventrē cauma ꝛ cordis morſus vel tremor malum.
Qui exſoluuntur fortiter ꝛ frequēter ſine manifeſta occaſiōe repente moriuntur.

Capitulum duodecimum de mammillis ꝛ diſpoſitionibus earum.

xxxvi.v. Mulieri in vtero habenti ſi ſubito mammille graciles fiunt abortit.
xxxvij.v. Mulieri in vtero geminos habenti: ſi altera mammillarum gracilis fiat alterū obortit: ꝛ ſiquidem dextera gracilis fiat maſculum: ſi vero ſiniſtra feminam.
xxxviij.v. Si mulier que neqꝫ pḡnās eſt neqꝫ generauit lac habet huic menſtrua defecerunt.
xxxix.v. Mulieribus qbus conuertitur ſanguis ad mammillas maniam ſignificat.
l.v. Mulieri ſi vis menſtrua retinere ſeiciam maiorē ad mā millas appone.
liij.v. Mulieri in vtero habenti lac extra mā millam multum fluens debile fetus ſignificat: ſi vero dura fuerint vbera: ſanū fetum ſignificant.
liiij.vi. Quecūqꝫ corruptiue ſunt fetus his vbera gracilia fiūt: Si vō rurſus dura fiāt dolor fit in vberibus aut uteribus genibus aut in oculo ꝛ nō corrumpunt.

Capitulum decimumtertium de diſpoſitionibus ſtomachi.

xv.j. De meri ꝛ diſpoſitione ſtomachi. Ventres uere ꝛ hyeme calidiſſimi ſunt natura ꝛ ſomni longiſſimi.
xviij.j. State ꝛ autumno cibos grauiſſime ferunt hyeme uero facillime uere.
xxxiij.ij. In omni egritudine confortari mentem ꝛ bñ ſe hēre ad oblationes bonum. contrarium uero malum.

De difficultate tranſglutiendi.

xxxv.iiij. Si a febre habito collum cōuertat vt vix deglutire poſſit tumore nō extſtēte in collo repente innaſcit vt degluti re non poſſit mortale.

De dolore ſtomachi.

lxvi.iiij. In febrib⁹ circa ventrē cauma forte ꝛ cordis morſus malum.

De ſiti

xxi.ij. Potus indigentiam ſoluit.
xxvij.v. Quibuſcunq; bibere deſideriū nocte valde ſitiētibus ſi dormiuerit bonum.

¶ De diſpoſitionibus mirach ꝛ hypocundriorum.

lxiiij.iiij. Quibus hypocundria ſuſpenſa ſunt ꝛ ſubrugentia lumbi dolore ſupueniente vētres his humectanť. Si nō ventoſitates erūpūt aut vrine multitudo nō ſupueīat: in febribꝰ vero hec fiunt.

¶ De vomitu.

ij.j. In perturbationibus ventris ꝛ vomitibus qui ſponte fiunt. ſiquidem qualia oportet purgari purgentur cōfeſtim ꝛ bene ferunt: ſi vero non cōtrarium.
lxxix.iiij. Difficile vomentes ꝛ medie carnoſis inferius timentes eſtatem.
xxij.iiij. Ex egritudinibus qbuſcunq; ſi fel nigrum ſurſuȝ aut deorſum exiuit mortale.
x.vij. In hyleon vomitus ſingultus ſpaſmꝰ deſipiētia malū.

¶ De ſingultu

iiij.v. Spaſmus ꝛ ſingultꝰ poſt nimiā purgationeȝ malum.
xiij.vi. Sīgultu hito ſternutatio ſupueniēſ ſoluit egritudinē.
xv.vi. A diarria habito diuturna ſpōtaneus vomitus ſuperueniens ſoluit diarriam.
xvij.vij. In flegmone epatis ſingultus malum.

Capitulum decimumquartum de diſpoſitionibus epatis.

¶ De dolore epatis.

liij.vij. Cuicunq; epar circūdolet his febris ſuperueniens ſoluit egritudinem.

¶ De apoſtematibus epatis.

lx.v. In epate vero paſciente ꝛ ſingultus ſuperuenit.
xviij.vi. Veſicā īciſam aut cerebrū aut cor aut diafragma aut renes aut īteſtinoꝝ aliqđ graciliū aut vētrē aut epar mortale.
xlvi.vij. Quicūq; in epate ꝑpter ſaniē vrunť ſi qdem ſanies pura fluxerit ꝛ alba euadūt: in tunica enim illic ſanies eſt. Si vero velut amurca fluxerit pereunt.

¶ De hydrope.

xxiij.iij. Autumno vero ꝛ ſcinorū multa ꝛ febres quartane ꝛ errātes ꝛ ſplenes ꝛ hydropes venientes ex ſplene. ꝛc.
viij.vi. Hydropicis ſi naſcunť ī corpe vulnera nō facile ſanāť.
xxij.vi. Quicunq; empici aut hydropici vruntur aut ſcindūtur his effluente ſanie aut aqua multa etiam repente omni/

no pereunt.

xi.iiij. Quibuſcunqȝ torſiones ⁊ circa vmbilicū dolores ⁊ lumbos dolorē nō ſoluit neqȝ farmacijs neqȝ aliter in hydropē ſiccam perficitur.

xxxv.vi. Hydropicis tuſſis ſuperueniens mala precedens non ſine malo.

xliij.vi. Quicunqȝ ſplenetici a diſinteria capiunt̄ his ſuperueniē te diſnia lōga hydropos innaſcit̄ aut liēteria ⁊ pereunt.

v.vij. In mania diſinteria aut hydropos aut extaſis bonum.

xlviij.vij. Hydropicus ſi tuſſim ſiccam habet deſperatus eſt.

xlvi.vij. Quibus epar aqua impletum erumpit his aqua venter impletur ⁊ moriunt̄.

De hypocundrijs.

lxiiij.iiij. Quibus in febricitātib⁹ in ſeptima aut nona aut vndecima aut decimaquarta die icteritia ſuperueniēs bonum. Si nō ad dextrū hypocūdriū durū fiat: ſi vero nō: nō bonum.

lxxiiij.iiij. Quibus hypocūdria ſuſpēſa ⁊ ſubrugientia lumbi dolore ſuperueniēte vētres his humectant̄: ſi nō ventoſitates erūpāt aut vrine multitudo ſuperueniat in feb. vero hec fiunt.

lxiiij.v. Lac dare caput dolētibus malū. malū vero ⁊ febricitātibus ⁊ qb⁹ hypocūdria ſuſpēſa rugiūt ⁊ ſiticuloſis. ⁊c̄.

xl.vi. Quibuſcūqȝ dolor fit circa hypocundria ſine flegmone his ſuperueniēs febris ſoluit dolorem.

Capitulum decimumnonum de diſpoſitionibus fellis ⁊ ſplenis.

De Icteritia.

lxiiij.iiij. Quibus in febribus in ſeptima aut nona aut vndecima aut decimaquarta die icteritia ſuperuenerit bonū: niſi dextrum hypocundrium durum fiat: ſi vō non bonum.

lxiij.iiij. Quibuſcunqȝ in febribus icteritia ſuperuenerit ante ſeptimum diem malum eſt.

lxxi.v. Icterici non valde inflantur.

xlij.vi. Ictericis ſi epar durum fit malum.

De ſplene.

xxiij.iij. Autumno vero eſtiuo ⁊ multa ⁊ febres quartane ⁊ errantes ⁊ ſplenes ⁊ hydropes veniētes ex ſplene.

xliij.vi. Quicūqȝ ſplenetici a diſinteria capiunt̄ his ſuperueniēte longat̄ hydropos innaſcit̄ aut lienteria ⁊ pereunt.

xlviij.vi. Spleneticis diſinteria ſuperueniēs bonum.

Capitulum decimuʒ ſextum de fluxu omnium modorum.

xiiij.ij. In uentris fluxibus mutationes egeſtionum iuuant ſi non ad malum trāſmutent.
xxi.iiij. Egeſtiones nigre uel quaſi ſanguis ſponte uenientes ⁊ cum febre ⁊ ſine febre peſſime ſunt ⁊ quātūcunq̄ʒ colores plures fuerint: magis malū cū farmacijs uero melius eſt. ⁊ quātū cunq̄ʒ plures colores fuerint nō malum. eſt.
xxij.iiij: Egritudinibus q̄buſcunq̄ʒ incipiētib⁹ ſi fel nigrū ſurſum aut deorſum exiuerit. mortale eſt.
xxiij.iiij. Quibuſcūq̄ʒ ex egritudinibus acutis aut multi tēporis aut abortibus aut aliter extenuatis ſi fel nigrū q̄ſi ſanguis exiuerit ſequēti die certifico morientur.
xxiiij.iiij. Diſinteria ſi a felle nigro inchoauerit mortale.
xxvi.iiij. Nigre egeſtiones ſi a diſinteria iam habito vt inteſtinorum carnes egerantur mortale.
xxviij.iiij. Quibuſcūq̄ʒ fellee egeſtiones fiunt ſurditate ſupueniente quieſcunt: ⁊ quibuſcunq̄ʒ ſurditas fit felleis ſuperuenientibus egeſtionibus quieſcit.
xlix.v. Mulieri in utero habēti tenaſinō innatum abortū facit ꝑrimus ferte. In diuturnis lienterijs oxiregma veniens prius nō exiſtens ſignum eſt bonum.
iij.vi. In lōgijs diſinterijs cibi abſtinētia malū. ⁊ cū febre pe⁹.
xxxij.vi. Trauli a diarria capiunt longa.
xliij.vi. Quicunq̄ʒ ſplenetici a diſinteria capiunt his ſupuenīete diſinia lōga hydrops inuaſcit aut lienteria ⁊ pereunt.
xlviij.vi. Spleneticis ſupueniēs diſinteria bonum.
v.vii. In mania diſinteria aut hydrops aut eſtaſis bonum.
xxiiij.vij. In colerico ſeceſſu diſinteria malum.
xxx.vij. Si ab albo flegmate habito diarria ſuperuenerit fortis ſoluit egritudinem.
xxxi.vii. Quibuſcūq̄ʒ ſpumoſe egeſtiones in diarria his flegma a capite defluit.

De doloribus inteſtinorum.

xi.iiij. Quibuſcunq̄ʒ torſiones ⁊ circa vmbilicum dolores ⁊ lumbos: dolor non ſoluitur neq̄ʒ a farmaciis neq̄ʒ aliter in hydropem ſiccam perficitur.
lxix.iiii. In febrib⁹ acutis ſpaſmus ⁊ circa viſcera dolores fortes malum.
v.vi. Dolores in lateribus ⁊ pectoribus ⁊ in aliis partibus: ſi

multum differunt ad diſcernendum mali ſunt.
vii.vi. Dolores ⁊ tumores circa vētrē exiſtētes ſupiores qdē leuiores: nō ſupiores vō fortiores. ¶ De yleos.
xliiii.vi. Quibuſcūq; ex eſtrāgurria ylion innaſcit: hi in ſeptē dieb⁹ pereūt: ſi nō febre ſupueniēte urina multa fluxerit.
x.vii. In ylion vomitus ſingultus ſpaſm⁹ ⁊ deſipientia malū.
¶ De coliqua nihil.

Capitulum decimumſeptimum de diſpoſitionibus ani.

xi.vi. Melancolicis ⁊ freneticis emorroydes innate bonuz.
xii.vi. Emorroydes habenti antiquas ſi nō vna relicta fuerit periculum eſt: hydropiſim aut ptiſim aut maniam.
xxi.vi. Maniacis varicib⁹ aut emorroydib⁹ inatq̄ māie fit ſolō

Capitulum decimumoctauum de diſpoſitionibus renum.

vi.iiii. Quicunq; nefretici ſunt non ſanant̄ poſt.xl.annos: intelligendo per nefreſim paſſionem renū omnē indifferēter.
lxxx.iiii. Quibuſcunq; in urinis arenoſa ſubſiſtāt ſedimia his ueſica aut renes linthiaſim patit̄.
vii.ſexte. Nefretici ⁊ circa veſicā dolores laborioſe ſanātur in ſenibus. Et per nefreſiz hic itellige vlcerationē: ⁊ i fine ꝯmēti Galien⁹ ſic alibi dixit hypocras ſenes his paſſiōib⁹ ꝯmoriunt̄.
xxxv.vii. Quibuſcunq; in urinis ampulle ſupnatāt nefreticaȝ ⁊ longam egritudinē fore ſignificant.
xxxvi.vii. Quibuſcūq; pinguis hypoſtaſis ⁊ conglobata his nefreticā ſignificat: ⁊ acutam fore egritudinem.
xxxvii.vii.. Quibuſcūq; nefreticis exiſtentibus predicta ſigna acciderint: ⁊ dolores acuti circa muſculos ſpinales ſint: ſiquidem circa lūbos extrinſecos ſunt: apoſtema futuꝝ extrinſecū ſignificant. Si vō dolor magis circa iteriores locos fuerit apoſtema futurum expectabis magis intus.
lv.vii. Quibuſcūq; inter renes ⁊ uentrē flegma cōcludit̄ ⁊ dolorē pſtans nō habet exitū in neutrū uentriū his ſm uenas in ueſicā conuerſo flegmatis ſolutio fit morbi.

Capitulum decimumnonum de diſpoſitionibus veſice.

xvii.iii. Egritudines uero in pluuialibus ut multum fiunt ⁊ febres longe ⁊ vētris fluxus. ⁊ putredines epilētici: appopleti-

ci.⁊ ſquinantes. In ſiccis vero ptiſici. obtalmie. arthetice. ſtrangurrie ⁊ diſurrie.
xxiij.iij. Autūno vero ⁊ eſtiuoꝝ multa. febres quartane ⁊ errātes ⁊ ſplenes hydropes ⁊ ptiſis ⁊ ſtrangurrie ⁊ lienterie.
xxvij.iij. Senioribus vero factis perithimia ſpondilis ⁊ lithiaſes lumbrici.
xxxij.iij. Senioribus diſnie catarri cū tuſſi: ſtrangurrie diſurrie: articulorū dolores. nefreſis vertigines apoplexie cacecie. pruritus totius corporis. melancolie. vigilie: ventris ⁊ nariū humiditates: oculoꝝ hebetudo: glaucoſis grauitas auditus.
lxx.iiij. Quibuſcunq; vrine groſſe globoſſe pauce non ſine febribus multitudo veniens ex hiſ tenuis iuuat: maxime vero talia eueniunt qbus ex pncipio vel poſt pncipium aut celeri⁹ hypoſtaſis habent.
lxxi.iiij. Quibuſcūq; in febribus vrine cōturbate velut ſubiugaliū his capitis dolores aut adſunt aut aderunt.
lxxij.iiij. Quibus ſeptimo egritudo terminaſ his nūbem hēt rubeā: quarta aut dies vrina ⁊ alia ſigna ſm rationem.
lxxij.iiij. Quibus vrine limpide aut albe male vero in freneticis apparent.
lxxiiij.iiij. Quibus hypocundria ſuſpenſa ⁊ ſubrugiētia lumbi dolore ſupueniēte ventres his humectanſ: ſi non ventoſitates erumpant: aut vrine multitudo ſuperueniat.
lxxv.iiij. Quibus ſpes eſt ad articulos apoſtema conuerti eru et ab apoſtemate vrina groſſa ⁊ multa ⁊ alba facta velut in laborioſis febribus ⁊ maxime ſi in quartanis qbuſdā icipit fieri Si vero ſanguis ex narib⁹ fluat valde celeriter ſoluunſ.
lxx.iiij. Si ſanguinem aut pus minxerint: renum aut veſice vlcerationem ſignificat.
lxxvi.iiij. Quib⁹ in vrina groſſa quaſi carniū fruſtra vel ſicut pili ſunt: his de renibus exeunt.
lxxvij.iiij. Quibus in vrina pingui exiſtente furfura minguntur: his veſica ſtabit.
lxxv.iiij. Quicunq; ſanguinē ſponte mingunt: his de renib⁹ vene rupturam ſignificat.
lxxx.iiij. Si ſanguinē mingunt aut trūbos ⁊ ſtrāgurriā habēt ⁊ dolor incidit in pectinē ⁊ ſub ventre ⁊ peritoneon: circa veſicam dolorem ſignificat.
lxxx.iiij. Quibuſcūq; in vrinis arenoſa obſtāt: his veſica aut renes lithiaſim habet.

lxxxij.iiij. Si ſanguinem aut pus mingũt aut ſquamas ꝛ odoꝛ grauis veſice vlcerationem ſignificat.
lxxxiij.iij. Quibus in vꝛinali via vel vͣga puſtule naſcũtur ſaníe facta ꝛ erupta ſolutio fit moꝛbi.
lxxxiiij.iiij. Vrina facta multa noctu modicum ſeceſſum ſignificat ꝛ econuerſo.
lviij.v. In ano flegmones paciẽti ꝛ matrice flegmonẽ habẽte: ſtrãgurria ſupuenit. In epate vͦo flegmones paciẽte ſingultus ſupuenit ꝛ in renibus habẽtibus ſamẽ ſtrangurria accidit.
vj.ſexte. Nefretici ꝛ circa veſicam doloꝛes laboꝛioſe ſanãtur. In febꝛibus alꝰ in ſenibus.
xviij.vj. Veſicam inciſam aut cerebꝛum aut coꝛ aut diafragma: aut epar: aut ventrem: aut renes: aut inteſtinoꝛum aliq̃d gracilium moꝛtale.
xliiij.iiij. Quibuſcunq; ex ſtrangurria hyleos innaſcitur: hij in ſeptem diebus pereunt: ſi non febꝛe ſuperueniente multũ vꝛina fluxerit.
xxxij.vij. Quibuſcunq; in febꝛibus in vꝛinis crinoydes hypoſtaſes fiunt: longam egritudinem ſignificat.
xxxiij.vij. Quibuſcunq; vꝛine diſtantes fiunt: his in coꝛpoꝛe turbatio fit foꝛtis.
xxxv.vij. Quibuſcunq; in vꝛinis ampulle ſupernatant: nefreticam ſignificat: ꝛ longam egritudinem foꝛe.
xxxvj.vij. Quibuſcunq; pinguis hypoſtaſis ꝛ cõglobata: his nefreticam ſignificat ꝛ acutam egritudinem foꝛe.
xl.vij. Si ſanguinem ꝛ trumbos mingãt ꝛ ſtrangurriã habet ꝛ doloꝛ incidit in peritoneon: ꝛ ſubuentrẽ ꝛ pectinem ea que circa veſicam ſunt; egrotare ſignificant.
xliiij.vij. Strãgurriã ꝛ diſuriam vini potio ꝛ ſic flebothomia ſoluit: incidere vͦo veram que intus in talo eſt bonum.

❡ Capitulum vigeſimum de diſpoſitionibus membꝛoꝛum generationis in viris.

lxiij.v. Similiter ꝛ in maribus: aut enim ꝑpter raritatẽ coꝛporis ſpũs extra fertur vt non incidat ſemen: aut ꝓpter denſitatem humidum nõ diffundetur extra: aut pꝛopter frigidũ non calefit ita vt congregetur ad hunc locum: aut pꝛopter caliditatem hoc ipſum fit.
xix.vj. Quãdo inciſum fuerit os aut cartilago: aut neruꝰ: aut maxille tenues aut pꝛepuciũ neq; creſcit neq; cõglutinatur.

ℭ Capitulum vigeſimumprimum

de membris generationis in femellis.

xiij.iij. Si vo auſtrina hyems ⁊ pluuioſa ⁊ tranquilla fiat: ver vo ſiccum ⁊ boreale mulieres ſiquidem quibus partus ad ver ineſt: ex omni occaſione abortiūt. Si vo genuerint morbidos pueros ⁊ imbecilles pariunt: vt aut ſtatim reſoluentur id eſt moriantur: aut morbidi ⁊ tenues viuant exiſtentes. Alijs vo iunioribus quidem diſinterie ⁊ obtalmie ſicce fiunt: ſenioribꝰ vo catarri celeriter diſſoluentes.

Primus.iiij. Pregnātes ſi cōuenit purgare: a q̄rto mēſe vſq3 ad ſeptimū: minus vo has: minora va ⁊ ſeniora vereri op3.

xxviij.v. Muliebria educit ex aromatibus calefactio: multotiens vo ⁊ ad alia vtilis eſſet ſi nō capitis grauedinē faceret.

xxix.v. Mulier in vtero habens flebotomia aborſum facit: ſed magis cuius maior eſt fetus.

xxx.v. Mulieri in vtero habenti: ab aliqua egritudinu3 acutarum accipi mortale eſt.

xxxj.v. Mulieri ſanguinem vomenti menſtruis ſuperueniētibus ſolutio fit.

xxxij.v. Mulieri menſtruis deficientibus ſanguinem ex naribus fluere bonum eſt.

xxxiij.v. Mulieri in vtero habenti ſi venter fluat: periculu3 eſt abortiendi.

xxxiiij.v. Mulieri que a matrice moleſtatur: aut difficulter generanti: ſternutatio ſuperueniens bonum.

xxxv.v. Mulieri menſtrua habēti ſine colore pprio ⁊ nō ſm ſe ſemp facta purgatione indigere ſignificat.

xxxvj.v. Mulieri in vtero habenti ſi ſubito mām̄ille graciles fiant abortit.

xxxvij.v. Mulieri in vtero habēti ſi altera mām̄illa gracilis fiat: geminos habenti alterum abortiet: ⁊ ſi quidē dextra gracilis fiat maſculum: ſi vo ſiniſtra feminam.

xxxviij.v. Similiter que neq3 pregnans neq3 generauit lac habet: huiuſmodi menſtrua defecerunt.

xxxix.v. Mulieribus quibus conuertitur ſanguis ad mām̄illas maniam ſignificat.

xl.v. Mulierem ſi vis ſcire ſi concepit mellicratum quando dormitura eſt da ei bibere: ⁊ ſiquide3 ſi torſiones habuerit circa ventrē: concepit. Si vo non minime.

xlij.v. Mulier ſiquidem maſculū concepit bene colorata eſt: ſi vero feminam diſcolorata.
xlij.v. Si mulieri pregnanti eriſipila fit in matrice mortale.
xliij.v. Que preter naturam tenues exiſtentes cōcipiunt abortiunt anteꝙ groſſeſcant.
xliiij.v. Quecunq; corpora moderate habentes abortiunt ſecundo menſe aut tertio ſine omni occaſione manifeſta: his cotilidones muſtilaginibus pleni ſunt: ⁊ non poſſunt pre grauedine tenere fetum: ſed abrumpuntur.
xlv.v. Quecūq; exiſtētes ꝑter nāꝫ craſſe nō cōcipiunt his pinguedo os matricis obturat: ⁊ priuſꝙ extenuenť nō cōcipiunt.
xlvj.v. Si matrix in vertebro poſito fecerit ſanieꝫ: neceſſe eſt commotum fieri.
xlvij.v. Fetus mares qdē in dextris: feīe vero ī ſiniſtris magis.
xlviij.v. Ad matricis precipitationes obtarmicum apponere apprehendens os ⁊ nares.
xlix.v. Mulieri in vtero habēti tenaſmō inat⁹ abortire facit.
l.v. Mulieris menſtrua ſi vis retinere: ficiam maiorem ad mamillas appone.
li.v. Quecūq; in vtero habēt: his cōcluditur os matricis.
lii.v. Mulieri in vtero habenti: lac ex mamillis multum fluens fetum ſignificat debilem. Si vero vbera dura fuerint ſanuꝫ ſignificat fetum.
liij.v. Quecūq; corrupture ſunt fetus: his vbera gracilia fiūt. Si vero rurſus dura fiunt: ⁊ ſi dolor fit in vberibus aut in vertebris: aut in genibus aut in oculis non corrūpuntur.
liiij.v. Quibuſcunq; os matricum durum eſt: his neceſſe eſt os matricum concludi.
lv.v. Quecunq; in vtero habentes a febribus accipiuntur: ⁊ fortiter calefiunt ſine occaſione manifeſta: generāt periculoſe: ⁊ difficulter: aut abortiunt periclitantes.
lvj.v. In fluxu muliebri ſpaſmus ⁊ animi defectio ſi ſuperueniat malum.
lvij.v. Menſtruis plurimis eueniētibus accidūt egritudines ⁊ non venientibus a matrice accidunt egritudines.
lix.v. Mulier ſi nō conceperit: velis autem ſcire ſi conciplet contegens veſtimentis ſuffumiga deorſum: ⁊ ſiquidem tranſire videatur odor per corpus ad os ⁊ nares cognoſce quoniā ea non propter ſe non generat.
lx.v. Mulieri in vtero habenti ſi purgationes exeunt: impoſ

ſibile eſt fetum ſanum eſſe.
lxj.v. Si mulieri purgatiões nõ exeunt:neq; febre neq; rigore ſuperueniente:anxietates abhominationes defectiones animi ei acciderint:reputa hanc in vtero habere.
lxij.v. Quicunq; denſas & frigidas matrices habent non cõcipient. Et quecũq; humidas habent matrices nõ cõcipient:extinguitur enim in eis ſemen. Et quecunq; ſiccas & magis ardẽtes:non concipiunt. Indigentia enim nutrimenti corrumpitur ſemen. Et quecunq; ex vtriſq; temperiem habent moderate huiuſmodi fiunt generantes.
xxviij.vij. Mulieri ĩ vtero hñti:tenaſmus ſupueniẽs abortit

Capitulum vigeſimumſecundũ

de diſpoſitionibus apparẽtibus in extremitatibus mẽbrorum.
xlvj.ij. Duorum dolorum qui ſimul fiunt nõ ſcḋm eundem locũ vehementior denigrat alterum. Poſitus eſt hic amphoriſmus ad euidentiam dolorum iuncturarum.
xx.iiij. Non febricitantibus exiſtentibus ſi fiat ſtrophus: vel genuum grauitas:& lumborum dolor deorſum farmacia indigere ſignificat.
xxxj.iiij. Laborioſis in febribus:circa articulos & circa maxillas maxime apoſtaſes fiunt.
xxxiij.iiij. Si vero prius doluerit aliquid ante egritudinẽ: illic confirmatur egritudo.
xliiij.iiij. Quibuſcunq; febres longe his dolores & puſtule fiunt in articulis.
xxv.v. In articulis dolores & tumores ſine vlceratione podagrã & ſpaſmũ & horum plurima frigida aqua infuſa refrigerat & attenuat:& dolorẽ ſoluit. Stupor.n.mediocris dolorẽ minuit
xxj.vj. Maniacis emorroydibus:aut varicibus innatis: manie ſolutio fit.
xxij.vj. Quicunq; dolores a dorſo in cubitos tranſeunt:flebothomia ſoluit.
xxviij.vj. Eunuchi non podagriſant neq; calui fiunt.
xxix.vj. Mulier nõ podagriſat ſi mẽſtrua nõ defecerũt in ea.
xxx.vj. Puer nõ podagriſat ante aphrodiſiam:idest añ coitũ.
xxxiiij.vj. Quicunq; calui fiunt:his varices non naſcunt magne:quibuſcunq; vero innaſcuntur rurſus capillati fiunt.
xlvj.viij. Quibuſcunq; gibbi ex aſmate fiunt aut tuſſiante iuuentutem pereunt.

xlix.vj. Quicunq₃ tumores podagrici fiunt in.xl. diebus deferueſcentes reſident.
lv.vj. Podagrica ⁊ maniaca vere ⁊ autumno mouentur: vt in pluribus.
lix.vj. Quibuſcūq₃ a ſciatica moleſtatis vertebrū reſilit foras: ⁊ rurſus incidat in locū ſuū: his muſtilagines facte ſunt.
lx.v. Quibuſcūq₃ a ſciatica moleſtatis vertebrū reſilit foras: his tabeſcit crus ⁊ claudicant ſi non vrantur.

F I N I S.

ℭ Tabula itaq₃ febrium ſm more₃ ſolitum ſic meo facili ingenio cōſcribam: ſi prius eos numerauero amphoriſmos de febribus ipſis loquētes: vt ante oculos tuos ponā₃: que in ipſis te doctiſſimū reddant.

xij.prime. Paroxiſmos ⁊ cōſiſtētias declarant egritudines: ⁊ tempora anni ⁊ circuitum adinuicem incrementa.
xiiij.prime. Qui creſcunt plurimū habēt innatū calorē. ⁊c. in fine: ⁊ propter hoc ⁊ ſenibus non ſimiliter febres fiunt acute⁊ frigidum enim habent corpus.
xxiij.ij. Acute egritudines in quattuordecim diebus iudicantur: qđ ⁊ de febribus intellige.
xxv.ij. Eſtiue quartane vt multū fiunt breues: autūnales vo longe: maxime vo que ad hyemem coniunguntur.
xxvj.ij. Febrē in ſpaſmo melius eſt fieri qꝫ ſpaſmū in febre.
xxviii.ii. Febricitantibus nō fortiter neq₃ omnino in ſuperficie pmanere: ⁊ nihil minuere corpus: aut tabeſcere magis: eo qđ ſm rationem fit malum eſt: hoc eni longitudinē egritudinis ſignificat: hoc autē imbecillitatem.
xxx.ii. Circa principia ⁊ fines oīa imbecilliora: circa ſtatus omnia fortiora: qui de febribus audiendus eſt.⁊c.
xxxiiii.ii. In morbis minus periclitanť egrotātes: quibuſcūq₃ ꝓprie nature ⁊ etatis ⁊ habitudinis ⁊ hor₃ egritudo ineſt magis qꝫ quibus nō ꝓpria ſm aliquid horum ineſt.

vii.iii. Cum eſtas ſit veri ſimilis ſudores multos in febribus expectare oportet.

viii.iii. In ſiccis tēporibus febres acute fiunt: ⁊ ſiquidē annus talis exiſtens amplius fuerit: qualē cōſtitutionē fecerit in pluribus: ⁊ tales egritudines expectare oportet.

x.iii. In autūno acutiſſime fiunt egritudines ⁊ maxime mortifere vt in pluribus: ver vō ſaniſſimum ⁊ minime mortiferū: quos duos etiam de febribus intellige.

xii.iii. De tēporibus: ſiquidē hyems ſicca ⁊ borealis fuerint ⁊ ver vō pluuioſu; ⁊ auſtrinum: neceſſe eſt eſtate febres acutas ⁊ obtalmias ⁊ diſinterias fieri: maxīe mulierib⁹ ⁊ humidis nā.

xxii.iii. Eſtate vō quedam horū ⁊ febres continue: ⁊ cauſon ⁊ tertiane plurime: ⁊ vomitus ⁊ diarrie: ⁊ oculorū ⁊ aurium dolores oris vlceratiōes ⁊ pudēdorū putredines ⁊ deſudatiōes.

xxix.iiii. Quibuſcunq; in febribus ſextanis: id eſt: in ſexta die rigores fluunt diſtricti ſunt.

xxxi.iiii. Laborioſis in febribus circa articulos ⁊ maxillas maxime apoſtaſes fiunt.

xliiij.iiii. Febres quecunq; non deficientes tertia die ſunt fortiores: periculoſe: quecunq; vō ſic defecerint: ſignificant quoniam non periculoſe.

xliii.iiii. Quibuſcunq; febres longe: his dolores ⁊ puſtule fiunt in articulis.

xl.vi.iiii. Si rigor inciderit febre nō deficiente iam debili exiſtente virtute mortale.

xl viii.iiii. In nō deficiētibus febribus: ſi que qdē extra frigida fuerint: que vō interius ardeāt ⁊ ſitīm habeant mortale.

xl v.iiii. Quibuſcūq; in febribus reſurgētibus: aut puſtule: aut dolores fiunt in articulis: hi amplioribus cibis vtuntur.

xlix.iiii. In nō deficientibus vō febribus ſi labiū aut oculus: aut ſupciliū aut naſus diſtorqueat: aut nō videat: aut nō audiat iā debili exiſtēte corpore quecūq; horū fiant prope ē mors.

l.iiii. Vbi in febre non deficiente diſnia ſuperuenerit. ⁊ diſipientia mortale.

li.iiii. In febribus apoſtema non ſolutum ad primas criſes: lōgitudinem egritudinis ſignificat.

lii.iiii. Quibuſcunq; in febribus aut in aliis egritudinibus voluntarie oculi lachrymantur nihil inconueniēs. Quibuſcūq; vō non ſm voluntatem inconueniens.

liii.iiii. Quibus in dentibus in febribus limoſitates fiunt for-

tiores ⁊ diuturniores fiunt febres.

lv.iiij. In bubonib⁹ febres facte: oēs male exceptis ephimeris

lvj.iiij. Febricitāti ſudor ſupueniens nō deficiente febre: malū. Prolongatur eni morbus ⁊ humorē plurimū ſignificat.

lviij.iiij. A cauſone habito rigore ſupueniente ſolutio fit.

lviij.iiij. Tertiana vō ſi non iudicatur in ſeptem periodis: longiſſima erit.

lx.iiij. Quibuſcunq; aures in febribus ſurdeſcunt: ſanguis ex naribus fluens aut venter turbatus ſoluit egritudinem.

lxij.iiij. Quibuſcunq; in febribus quottidie rigores fiūt: quottidie febres ſoluuntur.

lxiij.iiij. Quibuſcunq; in febribus hyctericia ſuperuenerit ante ſeptimum diem malum.

lxiiij.iiij. Quibuſcūq; in febribus in ſeptimo aut nono aut vndecimo: aut decimoq̄rto die hyctericia ſupuenerit bonū: ſi nō dextrum hypocūdriū dur̄ fiat. Si vō fit non bonum.

lxvi.iiij. In febribus circa ventrē cauma forte ⁊ cordis morſus vel tremor malum.

lxvij.iiij. In febribus ex ſomnis timores aut ſpaſmus malū.

lxviij.iiij. In febribus ſpiritus offendens malum: ſpaſmum enim ſignificat.

lxix.iiij. In febribus acutis ſpaſmi: ⁊ circa viſcera dolores fortes malum.

lxxj.iiij. Quibus vrine in febribus conturbate ⁊ conuerſe velut ſubiugaliū: his capitis dolores aut adſunt aut aderunt.

lxix. iiij. A quartanis habiti nō valde a ſpaſmis apprehēdūtur: ſi vō apprehendant prius ⁊ ſupueniat q̄rtana: ſoluitur.

xxvj.vj. Quibuſcunq; in cauſone tremores fiunt: alienatio ſoluit.

liiij.vj. In acutis paſſionibus cum febre luctuoſa ſuſpiria: malum.

xxxv.iiij. Febricitanti ſi ceperint ſudores boni ſunt: tertiani quintani: ſepteni. ⁊ qui nono die. ⁊.xj.⁊.xiiij.⁊.xvij.⁊.xx.⁊.xxj.⁊.xxiiij.⁊.xxvij.⁊.xxx.⁊.xxxj.⁊.xxxiiij.⁊.xxxvij.⁊.xl. iſti enim ſudores egritudines iudicant: qui vō ita non fiunt dolorem ſignificant ⁊ longitudinem egritudinis ⁊ conuerſionem.

FINIS.

Capitulum de dieta in febribus ipſis conuenienti.

Amphoriſmi.

Quartus prime. Tenues et certe diete in diuturnis ſemper paſſionibus: et in acutis egritudinibus quibus nó conueniunt difficiles: ad vltimú tenuitatis q̄ adducunt diete difficiles: et iterum reſumptiones in vltimo exiſtentes difficiles.
v. prime. In tenuibus dietis peccát egrotantes: et ideo magis leduntur. Omne eni peccatú q̄ntúcunq; ſit magnum ſit magis in tenuibus dietis q̄ groſſioribus: propter hoc et inſanis fallaces ſunt valde et certe et conſtitute diete: qm̄ peccantia difficilius ferunt: propter hoc igitur tenues et certe diete fallaces ſút amplius parum ſolidioribus.
vj. prime. Ad vltimas egritudines: vltime curationes ad perfectionem ſunt potentes.
vij. prime. Vbi v̄o ſm̄ acumé egritudo cótinuos et vltimos labores habet: vltima et tenuiſſima dieta neceſſarium eſt vti: vbi aút non: nó: ſed cóuenit groſſius reficere et tantú ſubcódeſcendere q̄tum egritudo mollior fuerit vltimis.
viij. prime. Quando in ſtatu ſteterit egritudo: tunc tenuiſſima dieta neceſſarium eſt vti.
Nonus. prime. Contéplari igitur oportet egrotanté ſi ſufficiat dieta ad ſtatum egritudinis: et vtrú ille deficiat prius et nó ſufficiat dieta: aut egritudo deficiat et obtundatur.
x. prime. Quibus ergo cótinuis eſt ſtatus: cótinuo et tenuiter reficere oportet. Quibus v̄o poſterior ſtatus ad id et ante id parum auferédú: prius v̄o vberius reficiédú vt ſufficiat egrotás.
xj. prime. In paroxiſmis ſubtrahere oportet: apponere enim leſio et quecúq; ſm̄ circuitus exacuuntur. in acerbationibus ſubtrahere oportet.
xiij. prime. Senes facillime ferunt ieiuniú ſecúdo cóſiſtentes: minus v̄o pueri: horum v̄o omnium maxime infantes: horum v̄o ipſorum quicunq; ſunt animoſiores exiſtentes.
xiiij. prime. Qui creſcút plurimú habent innatú caloré: plurimo igitur indigét nutriméto: ſi v̄o non conſumitur corpus. Senibus v̄o paruus calor ineſt: propter hoc igitur paucis fomentis indigent. A multis enim cibis ſtinguitur calor: pro-

pter hoc igiť febres ſenibus nó ſimiliter acute fiunt: frigidū3 enim corpus habent.

xv.j. Ventres hyeme ⁊ uere calidiſſimi ſunt natura ⁊ ſomni longiſſimi. In his ergo temporibus oblatiões plures dande ſunt: ⁊ eni3 innatus calor eſt multus: nutrimēto igiť ampliori indiget. Signum ⁊ etates ⁊ athlete.

xvi.i. Humide diete omnibus febricitantibus ꝯferunt: maxime uero pueris ⁊ aliis ſic aſſuetis refici.

xvii.i. Quibus ſemel aut bis aut amplius aut minus aut ſm partem: dandu3 uero eſt aliqd tempori ⁊ hore ⁊ regioni ⁊ etati ⁊ conſuetudini.

xviii.i. Eſtate ⁊ autumno cibos grauiſſime ferunt: hyeme uero facile: vere vero ſecundo.

xix.j. His qui in circuitibꝰ exacuunť: nihil dare neq3 cogere: ſed auferri ex appoſitionibus, vel ex appoſitis antecriſim.

Finis

Incipit liber primus aphoriſmorum dñi hypocratis. I

Vita breuis ars vero longa Tēpus aūt acutū, Experimētū fallax. Judiciu3 aūt difficile. Oportet aūt non ſolum ſeipſum ꝑbere faciētē que op3. Sed etiá egrotátem: ⁊ preſentes: ⁊ ea que extrinſecus ſunt. ij

In pturbationibus vētrū ⁊ vomitibus qui ſponte fiūt: ſi quidem qualia: oportet purgari purgētur. Et cóferť: ⁊ bene ferunt. Si vō non contrariū. Sic ⁊ inanitio ſiqdem qualem op3 fieri fiat: ⁊ cóferť ⁊ bene ferūt. Sic vō nó ꝯtrariū. Contemplari igiť oportet ⁊ tēpus: ⁊ regioné: etates: ⁊ egritudines: in qbus oportet: aut non. iij

In exercitatibus ad ſummū bone habitudines ſunt fallaces ſi in vltimo fuerint. Nó eni poſſunt manere in eodé: neq3 qeſcere. Qui vō non qeſcunt: nequaq̄ pñt in melius addere: relinquiť ergo ad peius horū igiť cauſa boná habitudiné ſoluere cóferť: ⁊ nó tarde: vt rurſus ꝑncipiū nutrimenti accipiat corpus. Neq3 cópreſſiones ad vltimū ducere. Fallax eni eſt. Sed qualis natura fuerit ſuſtinētis ad hoc ducere. Similiter ⁊ inanitiones ad vltimum ducētes ſunt fallaces: ⁊ iterū reſumptiões in vltimo exiſtentes fallaces. iiij

Tenues ⁊ certe diete in diuturnis. ſemꝑ paſſionibus ⁊ in acutis egritudinibꝰ qbus nõ ꝯueniunt difficiles ad vltimũ tenuitatis que adducunt diete difficiles. Et iterũ reſumptiones in vltimo exiſtẽtes difficiles. v

In tenuibꝰ dietis peccãt egrotãtes: ⁊ iõ magis ledũt. Omne eni pctm̃ q̃ñcũqꝫ ſit magnũ fit magis in tenuibꝰ dietis: quã in groſſioribꝰ. Propter hoc ⁊ in ſanis fallaces ſunt valde certe ⁊ ꝯſtitute diete: qm̃ peccãtia difficiliꝰ ferũt. Propter hoc igit tenues ⁊ certe diete fallaces ſũt: ãpliꝰ parũ ſolidioribꝰ. vi

Ad vltimas egritudines vltime curationes ad ꝑfectionẽ ſunt potentes. vij

Ubi vo ſcd̃m acumẽ egritudo cõtinuos ⁊ vltimos labores hẽt: vltima ⁊ tenuiſſima dieta neceſſariũ eſt vti. Ubi aũt nõ: ſed ꝯuenit groſſius reficere: ⁊ tm̃ ſub cõdeſcẽdere q̃tũ egritudo mollior fuerit vltimus. viij

Quando in ſtatu eſt egritudo: tunc tenuiſſima dieta neceſſarium eſt vti. ix

Contemplari opꝫ igit egrotantem: ſi ſufficiat dieta ad ſtatum egritudinis: ⁊ vtruꝫ ille deficiat prius ⁊ nõ ſufficiat dieta: aut egritudo deficiat ⁊ obtundat. x

Quibus ergo cõtinuis eſt ſtatus: continuo ⁊ tenuiter reficere oportet. Quibus vero poſterior ſtatus ad id ⁊ ante id parum afferendum. Prius vero vberius reficiendum vt ſufficiat egrotans. xi

In paroxiſmis ſubtrahere cibuꝫ oportet: apponere eni leſio eſt. Et quecunqꝫ ſecũdũ circuitus exacuunt: in exacerbationibus ſubtrahere oportet. xij

Paroxiſmos vero ⁊ conſiſtẽtias declarant egritudines: ⁊ tempora anni: ⁊ circuituum adinuicem incrementa ſiue quotidie: ſiue preter diem ſiue per amplius tẽpus fiant Sed ex poſt apparentibus quemadmodum in pleuretico ſputum ſubrubeum ſi continuo appareat inchoantem qdem abbreuiat. Si vero poſterius appareat: prolongat. Et vrine egeſtiões ⁊ ſudores ⁊ deſcriptas ⁊ eucritas longas ⁊ breues egritudines apparentia declarant. xiij

Senes facillime ferũt ieiunium. ſcd̃o ꝯſiſtentes. minus vo pueri: horũ vo oĩum: maxime infantes: Horum vo ipſorũ quicunqꝫ ſunt: animoſiores exiſtẽtes. xiiij

Qui creſcunt plurimum habent innatũ calorem: plurimo igitur indigent nutrimento: Si vero non conſumitur

corpus. Senſibus vͦ paruus calor eſt:ꝓpter hoc igiꝛ paucis fomētis idigēt:a multis cibis eni extinguitur calor. Propter hoc igiꝛ ⁊ febres ſemb⁹ nō ſimiliter acute fiūt:frigidum enim corpus habent. xv

Ventres hyeme ⁊ vere calidiſſimi ſunt natura: ⁊ ſomni lōgiſſimi. In his ergo tpibus oblationes plures dande ſunt. Et enim innat⁹calor eſt multus:nutrimēto igiꝛ ampliori idigent ſignum ⁊ etates ⁊ athlete. xvi

Humide diete oībus febricitātibus cōferūt:maxime vero pueris ⁊ alijs ſic aſſuetis refici. xvij

Quibus ſemel:aut bis:aut amplius:aut mi⁹:aut ſm partem. Dandum vͦ eſt aliqd tpe:⁊ hore:⁊ regioni:⁊ etati: ⁊ conſuetudini. xviij

Eſtate vͦ:⁊ autumno cibos grauiſſime ferūt:in hyeme vͦ facile. Vere vero ſecundo. xix

His qui in circuitibus exacuunꝛ:nihil dare:neqꝫ cogere: ſed auferri ex appoſitis ante criſim. xx

EA quoꝝ criſis fit ⁊ quorum facta eſt equaliter nō mouere:neqꝫ nouū facere:neqꝫ farmacijs neqꝫ alijs ꝓuocatiōibus vti:ſed ſinere. xxi

Que ducere opꝫ vndecūqꝫ natura maxime repit. ide ducere per cōuenientes regiones. xxij

Digeſta medicari:⁊ mouere nō cruda:neqꝫ in ꝑncipijs niſi ſint furioſa:multa vͦ nō ſunt furioſa. xxiij

Que egerunꝛ nō multitudinē cōſiderare opꝫ:ſed quomō egerunꝛ. Et ſi qualia opꝫ purgari purgentur:⁊ confert:⁊ bene ferūt. Et vbi opꝫ vſqꝫ ad defectionem ducere. Et hoc facere ſi ſufficiat egrotans. xxiiij

In peracutis paſſiōib⁹ raro ⁊ in principijs farmacijs vti Et hoc prius bene diiudicantes facere. xxv

Si qualia opꝫ purgari purgentur:⁊ cōfert:⁊ bn̄ ferunt. Si vero cōtrarium importune.

Explicit primus liber.

Incipit ſcd's liber aphoriſmoꝝ dn̄i hypocratiſ.

IN quo morbo ſomnus laborem preſtat mortale. Si vero ſomnus iuuerit non mortale. ij

Ubi decipientiam ſomnus ſedat bonum: vbi vero p̄ſtat malum. iij

Somnus ⁊ vigilie vtraq; mō magis facta malū. iiij

Non plenitudo: non indigentia: neq; aliud quodcūq; magis natura fuerit nihil bonum. v

Labores ſpontanei narrāt morbos. vi

Quicūq; dolentes aliqd corporis plurimū dolorē nō ſentiunt: mens egrotat. vij

Que cūq; multo tempore extenuantur corpora tarde reuerti cōſueuerunt. Que vo modico modice. viij

Si ex egritudine cibū accipiēs qs nō conualeſcat ſignum eſt q corpus plurimo cibo vtit. Si vo nō accipienti hoc fit: ſignificat qm̄ corpus inanitione indiget. ix

Corpora vbi qs vult purgare: op; flux a facere. x

Non pura corpora q̄tūcūq; nutries magis ledes. xi.

Facilius eſt repleri potu q̄ cibo. xij

Que relinquunt in morbis poſt criſin: ſubuerſiōes facere conſueuerunt. xiij

Quibuſcūq; criſis fit: his nox difficile eſt ante acumē: ſuperueniēs vero leuior: vt in pluribus. xiiij

In ventris fluxibus: mutationes egeſtionum iuuant: ſi nō ad mala tranſmutant. xv

Ubi fauces egrotāt aut puſtule in corpe naſcunt: conſiderare op; egeſtiones. Si eni colerice fuerint corp9 egrotat. Si vo ſanis ſimiles: certū eſt corpus nutriri. xvi

Ubi indigentia: non oportet laborare. xvij

Ubicūq; cibus p̄ter naturam intrat: hic egritudinē facit: Manifeſtat vero ſanatio. xviij

Eorum que nutriuntur copioſe ⁊ velociter: veloces receſſus fiunt. xix

Acutorum morborum non oīno certe ſunt ſanitatis pronunciationes: neq; mortis. xx

Quibuſcūq; iuuenibus exiſtētibus ventres fiunt humidi his ſeneſcentibus exſiccant. Quibus iuuenibus vētres fiunt ſicci. his ſenioribus factis humectant. xxi.

Potus indigentiam ſoluit. xxij

Ex plenitudine quecunq; egritudines fiunt: euacuatio ſanat. Et quecunq; ab euacuatione: plenitudo. Et aliorū contrarietas. xxiij

Acute egritudines in q̄ttuordecim dieb9 iudicant. xxiiij

Contrarium contrario curatur

Septime quarta eſt indicatiua: ⁊ alteri[us] hebdomade octaua eſt principium. Contemplaria vero vndecima. hec eſt enim quarta ſecunde hebdomade. Cōtēplāria vero rurſus ſeptima decima: hec eſt enī quarta a quarta decima ſeptima vero: ab vndecima. xxv

Eſtiue vero quartane vt multum fiunt breues: autumnales vero longe: maxime vero que ad hyemem coniunguntur.. xxvi

Febrem in ſpaſmo melius eſt fieri: quam ſpaſmum in febre. xxvij

Nō ſcd̄m rōnē alleuīatis nō op3 credere: neq3 uereri ualde: mala que fiunt irrationabiliter. Multa enī taliū incerta ſunt: ⁊ nō ualde pmanere neq3 morari ↄſueuerunt. xxviij

Febricitantibus nō fortiter: neq3 oīno in ſupficie pmanere ⁊ nihil minuere corpus: aut tabeſcere: magis eo q̄ ſ3 rōnem fit malū eſt: hoc enī longitudinē egritudinis ſignificat: hoc aūt imbecillitatē v̄tutis ſignificat. xxix

Inchoātibus morbis ſi qd̄ videt̃ mouere moue. In ſtatu uero habere ſilentiū melius eſt. xxx

Circa principia ⁊ fines omnia imbecilliora: circa uero ſtatus oīa fortiora. xxxi

Ex egritudine vero bene reficienti ⁊ nihil addere corpus malum. xxxij

Plerūq3 oēs male ſe habentes ſm̄ pncipia: qdem bene recipientes ⁊ nihil addentes in fine rurſus abſtinent: ſm̄ principia quidem abſtinentes fortiter. Poſterius uero bene reficientes melius commutant. xxxiij

In oī egritudine cōfortari mēte: ⁊ bene ſe hēre ad oblationes bonū. Cōtrarium vero malum. xxxiiij

In morbis minus periclitant̃ egrotantes. Quibuſcūq3 proprie nature: ⁊ etatis: ⁊ habitudinis: temporis: ⁊ regionis: ⁊ hore egritudo ineſt: magis q̄ qbus non propria ſm̄ aliquid horum ineſt. xxxv

In oībus morbis ea que circa vmbilicū ⁊ pectinē ſunt: ſpiſſitudinē hēre melius eſt. Nimis v̄o tenue ⁊ tabefactū: malū. Fallax enī huiuſmodi ad īferiores purgationes. xxxvi

Sana habētes corpora farmacijs purgati exoluunt̃. Celerius uero malo cibo vtentes. xxxvij

Sana habentes corpora farmacijs vti: difficile eſt. xxxviij

Parū deterior cibus ⁊ potus delectabilior v̄o: melioribus

Sana habentes cor[por]a farmacijs purgati exoluuntur celerius
& malo cibo utentes

qdē in delectabilibus magis appetendus. xxxix

Senes iuuenib⁹ plerūq; egrotāt min⁹. Quecūq; vo egritudines eis cronice fiūt: multotiēs cōmoriūt. xl

Branchi ⁊ corize in valde ſenibus nō maturant. xli

Qui exoluūnt frequenter ⁊ fortiter ſine manifeſta occaſione: repente moriunt. xlij

Apoplexiam ſoluere fortem impoſſibile eſt: debilem vero non facile. xliij

Strangulorū ⁊ diſſolutorū nōdū mortuorū: non referūt qbuſcunq; ſpuma fuerit circa os. xliiij

Craſſi valde ſm naturam cito moriuntur: magis gracilibus. xlv

Epilepticorū iuuenibus alteratione mutatiōes maxime etatis: horarū: locorū: faciūt ⁊ vitarū. xlvi

Duorum dolorū qui ſimul fiūt: nō ſm eūdem locum: maior denigrat alterum. xlvij

Circa generationem ſaniei: dolores ⁊ febres accidūt magis: q̄ facta ſanie. xlviij

In omni motione corpis cū ceperit quis dolere: quieſcere ſtatim remedium eſt. xlix

Aſſueti aſſuetos labores ferre: ⁊ ſi fuerint ībecilles aut ſenes: īſuetis ⁊ fortibus ⁊ iuuenib⁹ facilius ferūt. l

Ex multo tempore cōſueta: ⁊ ſi fuerint deteriora inſuetis minus moleſtare cōſueuerunt. Oportet igit ad inconſueta tranſmittere. li

Secūdū multū ⁊ repēte euacuare: aut replere: aut calefacere: aut infrigidare: aut aliter quomodolibet corp⁹ mouere fallax eſt: ⁊ oīno nature inimicū. Paulatim vo certum ⁊ ex alio ad aliud tranſire decet: non aliter. lij

Omnia ſm rationem facienti: ⁊ non euenienti ſm rationem: non oportet tranſire ad aliud: manēte eo quod viſum eſt a principio. liij

Quicūq; ventres habent humidos iuuenes quidem exiſtētes: ſiccos habentibus melius cōmutant. In ſenectute vero deterius commutant: ſiccant enim vt in pluribus ſeneſcentibus. liiij

In magnitudine vero corpis iuueneſcere qdē decēs eſt: ⁊ ꝓnō inſuaue. Seneſcere vo inutile: ⁊ peı⁹ minorib⁹.

Explicit liber ſecundus.

Incipit tertius liber.

Mutationes temporum ma-
xime generant morbos: ⁊ in horis magne mu-
tatiões aut frigiditates aut eſtꝰ ⁊ alia ſm̄ ratio-
nem ſic. ij

Naturarum hec quidem ad eſtatem: hec vero ad hyemē:
bene aut male nate ſunt. iij

Egritudinum alie ad alias bñ nate ſunt: aut male. iiij

Etates quedam ad regiones: ⁊ horas: ⁊ dietas: bene aut
male nate ſunt. v

In horis qñ eadē die aliqñ qdā eſtus: aliqñ vero frig
autũnales egritudines expectare opꝫ. vi

Auſtrini flatus grauãt auditũ: caliginoſi caput grauantes: pi-
gri diſſoluẽtes: qñ iſti ꝑualent talia in morbis patiunt egrotã-
tes. Si vero boreas fuerit: tuſſes: faringes: ventres duri: diſ-
ſurie: horrores: dolores: ⁊ pectorũ ⁊ laterũ: qñ iſti preualue-
rint talia in morbis expectare opꝫ. vij

Cum eſtas fit veri ſimilis: ſudores multos in febribus ex-
pectare oportet. viij

In ſiccis tꝑibus febres acute fiunt: ⁊ ſi qdē annus talis
exiſtẽs amplꝰ fuerit: qualē cõſtitutionē fecerit in pluri-
bus: ⁊ tales egritudines expectare opꝫ. ix

In moderatis temporibus ſi temporaliter tꝑa ſe reddi-
derint: boni ſtatus ⁊ bone egritudinis determinatiões
fiunt. In imoderatis vero maxime immoderate: ⁊ difficiles
determinationes. x

In autumno acutiſſime fiunt egritudines: ⁊ maxime
mortifere: vt in pluribus: ver vero ſaniſſimum: ⁊ mi-
nime mortiferum. xi

Autumnus: ptiſicis malus. xij

De temporibus ſi qdē hyems ſicca ⁊ borealis fuerit: ver
vero pluuioſum ⁊ auſtrinum: neceſſe eſt eſtate febres
acutas: ⁊ obtalmias: ⁊ diſinterias fieri: maxime mulieribus: ⁊
humidis natura. xiij

Si vero auſtrina hyems ⁊ pluuioſa ⁊ tranqlla fiat: ve
ro ſiccum ⁊ boreale: mulieres ſi qdē qbus partus ad ver
ineſt: ex omni occaſione abortiũt. Si vero genuerint: morbi-
dos pueros: ⁊ imbecilles pariunt: vt aut ſtatim reſoluantur

aut morbidi ꝛ tenues viuant exiſtentes. Alijs uero iunioribus quidem diſſenterie: ꝛ obtalmie ſicce fiunt. Senioribus uero catarri celeriter diſſoluentes. xiiij

SI uero eſtas ſicca ꝛ boreales fiat: autūnus vero pluuioſus ꝛ auſtrinus: capitis dolores in hyeme. tuſſes: branchi: ꝛ corrize fiunt: quibuſdam uero ꝛ ptiſis. xv

SI uero autumnus borealis fuerit ꝛ in aquoſus: humidis natura ꝛ mulieribus confert: reliquis uero obtalmie fiunt ſicce: ꝛ febres acute: ꝛ corrize diuturne: quibuſdam uero ꝛ melancolie. xvi

COnſtitutiones anni uero omnino quidem ſicce pluuialibus ſunt ſaniores: ꝛ minus mortifere. xvij

EGritudines vero in pluuialibus vt multum fiūt: ꝛ febres longe: ꝛ uētris fluxus. ꝛ putredines: ꝛ epilepſia: ꝛ apoplexia: ꝛ ſquinātes. In ſiccis uero conſumptiones: ptiſis: ꝛ obtalmie artetici: ſtrāgurrie: ꝛ diſſenterie. xviij

QUotidiane uero conſtitutiones boreales corpora conſtituunt quidem fortiora: ꝛ bene mobilia: ꝛ bene colorata: ꝛ melius audientia faciunt: ꝛ uentres ſiccant: ꝛ oculos mordēt ꝛ circa thoracem dolorem faciunt: ꝛ ſi quidem prius eſt dolēdū magis dolet. xix

AUſtrine vero corpora diſſoluunt ꝛ humectāt: ꝛ capitis ꝛ auditus grauitates faciunt: ꝛ uertigines in oculis: ꝛ corpore difficilem motum: ꝛ uentres humectant. xx

SEcūdū horā quidem ueris ꝛ extreme eſtatis pueri ꝛ eorum affines etatibus ꝛ bñ degunt ꝛ maxime ſani ſunt. Eſtate ꝛ autūno vſq; ad aliud quidem ſenes. Reliquo uero autumno ꝛ hyeme medij etate. xxi

Egritudines quedam omnes in omnibus horis fiūt: quedam vero maxime ſecundum: quedam earum fiunt: ꝛ exacuunt. xxij

UEre ſi quidem manie: ꝛ melācolie ꝛ epilepſie: ſanguinis fluxus: ſquinātes: corrize: branchi: tuſſes: lepre: lichineis alphi: rubores vlceroſi plurimi: puſtule: ꝛ artetice. xxiij

EState vero quedam horum febres continue: ꝛ cauſon: ꝛ tertiane plurime: ꝛ vomitus: ꝛ dyārrie: ꝛ oculorum ꝛ aurium dolores oris vlcerationes: ꝛ pudendorum putredines ꝛ diſſudationes. xxiiij

AUtumno vero ꝛ eſtiuorum multa ꝛ febres quartane: ꝛ errantes: ꝛ ſplenes: ꝛ hydropes: ꝛ ptiſis: ꝛ vlcerationes: ꝛ ſtrāgurrie: ꝛ lienterie: ꝛ ſciades: ꝛ ſquinantes: ꝛ anhelitus: ꝛ

Hylei. ꝛ

hyle:i: ⁊ epilepſie: ⁊ manie ⁊ melancolie. xxv.

HYeme pleuretide: periplemonie: corrize: branchi: tuſſes ⁊ dolores pectorum: laterum ⁊ lumborum: dolor capitis vertigines ⁊ appoplexie. xxvj.

IN etatibus vo talia accidūt pueris quidē ⁊ nouiter genitis vlceratiōes oris: vomitus tuſſes: faringes vmbilici flegmones vigilie: timores ⁊ aurīū hūiditates. xxvj.

Dum vo dētes pducūt gingiuarum pruritus: febres ſpaſmi: dyarrie: ⁊ maxime quādo pducunt caninos dētes ⁊ pinguiſſimis puerorum ⁊ duros vētres hñtibus. xxvij.

SEnioribus vo factis perithimia ſpōdilis pm collū intus impulſiones: aſmata: lithiaſes: lōbrici rotūdi: aſcarides: acrocordines: ſathiriaſis: ſcrophule: ⁊ alie puſtule. xxviij.

SEnioribus vo ad iuuētutē accedētibus ⁊ horum multa: ⁊ febres diuturne magis: ⁊ ex naribus ſāguis fluxus. xxix.

PLurime vo pueris paſſiones terminantur: hec quidem in quadraginta diebus: hec vo in ſeptem menſibus: hec vo in ſeptem annis: hec vo ad iuuentutem accedunt. Quecunqȝ vo permanent pueris ⁊ non ſoluuntur: circa iuuentutem: aut feminis circa menſtruorum eruptiones: veteraſcere conſueuerunt. xxx.

ADoleſcētibus vo ſanguinis ſpūta: ptiſis: febres acute: epilepſie: ⁊ alie egritudines: ⁊ maxime pdicte. xxxj.

VLtra vo hanc etatem aſmata: pleuretides: periplemonia: litargie: freneſis: cauſon dyarrie diuturne: colere: diſſinterie: lienterie ⁊ hemorroydes xxxij.

SEnioribus diſnie: catarri cum tuſſi: ſtrangurrie: diſſurie: articulorum dolores: nefreſes: vertigines: appoplexie: cacexie: pruritus totius corporis: melancolie: vigilie: ventris ⁊ narium humiditates: oculorum hebetudo: glaucoſitas: ⁊ grauitas auditus.

¶ Explicit tertius liber aphoriſmorum.

¶ Incipit quartus.

PRegnantes ſi cōuenit purgare. a quarto menſe vſqȝ ad ſeptimū minus vo has. Minora vo ⁊ ſeniora vereri oportet. ij.

IN farmacijs talia ducere ex corpore qualia ſpōte veni entia ſūt vtilia, Que vō cōtraria venientia q̄eſcere. iij.
Si qualia oportet purgari: purgentur: ⁊ confert: ⁊ bene ferūt. Contraria vō grauiter. iiij.
Purgare quidem eſtate ſupiora: hyeme vō iferiora. v.
Sub cane: ⁊ ante canē: moleſte ſunt purgationes. vj.
GRaciles ⁊ facile ꝗ vomentes purgare ſuperius: timentes hyemen. vij.
Difficile vō vomentes ⁊ medie carnoſos: inferius: timentes eſtatem. viij.
Ptiſicos vō metuentes ad ſupiores farmacias. ix.
Melancolicis vō inferius eadem ratione vehementius contraria apponentes. x.
Medicari in valde acutis ſi expedit eadem die: differre enim in talibus malum eſt. xj.
Quibuſcunq; torſiones: ⁊ circa vmbilicum dolores ⁊ lumbos ⁊ dolor non ſolutus ſit: neq; farmacijs: neq; aliter in hydropem ſiccam perficitur. xij.
QVibus ventres lienterici hyeme: ſuperius medicari malum. xiij.
AD heleboros his qui non facile ſurſū purgantur ante bibitionē oportet prehumectare corpora plurimo nutrimento: ⁊ requie. xiiij.
QVm biberit quis heleborum ad motiones quidē corpꝰ magis oportet ducere. Ad ſōnos vō ⁊ imobilitates minus. Declarat aūt nauigatio: quoniam motus corpa turbat. xv.
QVm volueris magis ducere helebor̄ moue corpus. Cū vō ſtatuere fac ſomnum ⁊ noli mouere. xvj.
HEleborus periculoſus eſt ſanas carnes habentibus: ſpaſmum enim facit. xvij.
NOn febricitantibus exiſtentibus ſi fiat faſtidium ⁊ cordis morſus ⁊ tenebroſitas oculor̄ ⁊ os amaricatū: ſurſum farmacia indigere ſignificat. xviij.
Supra dyaphragma dolores ſurſum farmacia idigere ſignificat. Quicunq; vō inferius ſignificāt inferius. xix.
Quicunq; in farmacijs non ſitiunt cum purgantur: non quieſcant: donec ſitiant. xx.
NOn febricitantibus exiſtentibus ſi fiat ſtrophus: vel genuum grauitas ⁊ lomborum dolor: deorſum farmacia indigere ſignificat. xxj.

Egeſtiones nigre vel qualis ſanguis ſponte venientes ⁊ cum febre ⁊ ſine febre peſſime. Et quantūcunqʒ fuerint colores plures magis malum. Cum pharmaco vero melius: ⁊ quanto plus fuerint colores nō malum. xxij.

Egritudinibus quibuſcunqʒ incipientibus: ſi fel nigrum: aut ſurſum aut deorſum exierit mortale. xxiij

Quibuſcunqʒ ex egritudinibus acutis: aut multi temporis: aut abortibus: aut aliter extenuatis: ſi fel nigrum exierit: aut qualis ſanguis niger: ſequenti die morientur. xxiiij

Diſſinteria ſi a felle nigro inceperit mortale. xxv.

Sanguis ſurſum quidem qualiſcunqʒ malum: deorſum vō ſi niger exierit bonum. xxvj.

Nigre egeſtiones ſi a diſſinteria habito: vt inteſtinorum carnes egerantur mortale. xxvij.

Quibuſcunqʒ in febribus ſanguis fluit multitudo: vndecūqʒ in reſumptionibus vētres his humectantur. xxviij.

Quibuſcunqʒ fellee egeſtiones ſunt: ſurditate ſuperueniente quieſcunt. Et quibuſcunqʒ ſurditas felleis egeſtionibus ſuꝑuenientibus quieſcunt. xxix.

Quibuſcunqʒ in febribus ſextanis exiſtentibus rigores fiunt diſcriti ſunt. xxx.

Quibuſcunqʒ exacerbationes fiunt ſi qua hora febris acceperit in craſtinū eadem hora incipiat diſcripta. xxxj.

Laborioſis in febrib⁹ circa articulos ⁊ circa maxillas maxime apoſtaſes fiunt. xxxij.

Quibuſcunqʒ reſurgētibus ex morbis ſi aliquid doluerit: ibi apoſtaſes fiunt. xxxiij.

Si vero ⁊ prius doluerit: aliquid ante egritudinem: illic confirmatur egritudo. xxxiiij.

Si a febre habito tumore non exiſtente in faucibus ſuffocatio repente ſuperuenerit mortale. xxxv.

Si a febre habito collum conuertatur vt vix poſſit deglutire tumore non exiſtente in collo mortale. xxxvj.

Febricitāti ſi ceperint ſudores boni ſunt tertiani: quartani ſepteni: ⁊ q̄ nono die. ⁊. xj. ⁊. xiiij. ⁊. xvij. ⁊. xx. ⁊. xxj. ⁊. xxiiij. ⁊. xxvij. ⁊. xxx. ⁊. xxxj. ⁊. xxxiiij. ⁊. xxxvij. ⁊. xl. Hi eni ſudores egritudines iudicāt. Qui vō ita nō fiunt: dolorē ſignificāt ⁊ longitudinem egritudinis ⁊ conuerſionem. xxxvij.

Frigidi ſudores cū febre acuta q̄ facti mortē ſignificāt. Cū molliori vō febre lōgitudinē egritudinis ſignificāt. xxxviij.

Et vbi in corpore ſudor: ibi egritudinem narrat. xxxix.

Et vbi in corpore calidum vel frigidum: ibi egritudo regnat. xl.

Et vbi in toto corpore mutationes: ⁊ ſi corpus aut infrigidatur aut ſtatim calidũ fit: aut calor alter ex altero fit ſignificant longitudinem egritudinis. xlj.

Sudor multus ex ſomno ſine aliqua manifeſta cauſa factus ſignificat quoniam corpus plurimo cibo vtitur. Si vero cibum non accipienti hoc fiat ſignificat quoniam indiget euacuatione. xlij.

Sudor mult⁹ frigidus vel calidus: ſemp fluẽs frigidus maiorẽ: calidus vero minorẽ egritudinẽ ſignificat. xliij.

Febres quecunq; non deficientes tertia die fortiores fiũt periculoſe. Quecunq; vero ſic defecerint: ſignificant quoniam non periculoſe. xliiij.

Quibuſcunq; febres longe ſunt: his dolores ⁊ puſtule ſiunt in articulis. xlv.

Quibuſcũq; ex febribus reſurgẽtibus aut puſtule aut dolores fiũt in articulis: hi amplioribus cibis vtũt. xlvj.

Si rigor inciderit febre non deficiente: iam debili exiſtente vtute mortale. xlvij.

Excreationes ſi in febribus non deficientibus liuide vel ſanguinee ⁊ fetide: ⁊ fellee ſint: omnes male ſunt. Egeſte vero bene: bone ſunt ⁊ ſm ſeceſſum: ⁊ ſm vrinas. Si vero nõ aliqd vtilium egrediat̃ p hec loca: malum eſt. xlviij.

In nõ deficiẽtibus febribus: ſi q̃dã extra frigida fuerit: q̃ vero intus ardeant ⁊ ſitim habeat mortale eſt. xlix.

In nõ deficiẽtibus vero febribus ſi labium aut oculus aut ſupercilium: aut naſus diſtorqueatur: aut non videat: aut non audiat. Iam debili exiſtente corpore: quodcũq; horum fiat prope mors eſt. l.

Vbi febre non deficiente diſnia ſuperuenerit: ⁊ deſipientia mortale eſt. lj.

In febribus apoſtema non ſolutum ad primas criſes: longitudinem egritudinis ſignificat. lij.

Quibuſcunq; in febribus aut in alijs egritudinibus volũtarie oculi lachrymantur nihil inconueniens. Quibuſcunq; vero non ſm voluntatẽ inconueniens. liij.

Quibus in dentibus in febribus limoſitates fiunt: fortiores ⁊ diuturniores fiunt febres. liiij.

Quibus plerūqꝫ tuſſes ſicce ⁊ modice prouocate in febribus ⁊ vrentibus: non valde ſitientes ſunt. lv.

In bubonib⁹ febres facte oēs male: exceptis ephimeris. lvj.

Febricitāti ſudor ſupueniēs nō deficiēte febre: malū: plōgatur.n.morbus: ⁊ humorē plurimū ſignificat. lvij.

A Spaſmo ⁊ thetano habito/ febris ſuperueniens ſoluit egritudinem. lviij.

A cauſone habito/ rigore ſupueniēte ſolutio fit. lix.

Tertiana vera/ ſi non iudicatur in ſeptem periodis: longiſſima erit. lx.

Quibuſcūqꝫ aures in febrib⁹ ſurdeſcūt: ſanguis ex narib⁹ fluens/ aut vēter turbat/ ſoluit egritudinē. lxj.

Que iudicantur in paribus diebus diſcrita ſunt: ⁊ amica conuerſionis. lxij.

Quibuſcunqꝫ in febribus quottidie rigores fiunt: quottidie febres ſoluuntur. lxiij.

Quibuſcūqꝫ in febribus hyctericia ſuperuenerit: an ſeptimum: diem/ malum: lxiiij.

Quibuſcūqꝫ in febribus in.vij.aut nono: aut.xj. aut. xiiij. die hyctericia ſupuenerit bonū: ſi non dextrum hypocundrium durū fiat: ſi vo fit: non bonum. lxv.

In febribus circa ventrē cauma forte ⁊ cordis morſus: malum. lxvj.

In febribus ex ſōnis timores: aut ſpaſmi: malū. lxvij.

In febribus ſpiritus offendens malum: ſpaſmum enim ſignificat. lxviij.

In febribus acutis ſpaſmi: ⁊ circa viſcera dolores fortes: malum. lxix.

Quibus vrine groſſe: globoſe: pauce/ nō ſine febribus multitudo veniēs: ex his tenuis/ iuuat/ maxime vo talia veniunt: qbus ex pricipio aut celerius hypoſtāſes fiūt. lxx.

Quibus vrine in febribus cōturbate ⁊ cōuerſe velut ſubiugaliū: his capitis dolores: aut adſūt: aut aderūt. lxxj.

Quibus in ſeptima terminātur his rubeam habet quarta dies vrinā rubeam/ vel al[illegible] rationem. lxxij.

Quibus vrine limpide aut albe male: maxime ſi in freneticis appareant. lxxiij.

Quibus hypocūdria ſuſpēſa ſūt ⁊ ſubrugiētia/ ubi dolore ſupueniēte: vētres his hūectanť: ſi nō vētoſitates erūpāt: aut vrīe multitudo ſupuēiat: i febrib⁹ vo fiūt hec. lxxiiij

Quibus ſpes ad articulos apoſtema cõuerti cruet ab apo
ſtemate vrina groſſa ⁊ multa ⁊ alba facta velut ĩ laborio
ſis febrib⁹. Et maxĩe ſi quartanis q̃buſdã incipit fieri. Si vͦ ſã
guis ex narib⁹ fluat valde ⁊ celeriter ſoluit. lxxv.

Si ſanguinem: aut pus minxerit: renum aut veſice vlcera
tionem ſignificat. lxxvj.

Quibuſcunq; in vrina groſſa: quaſi carnium iruſtra: vel ſicut
pili ſunt: his de renibus exeunt. lxxvij.

Quibus in vrina pingui exiſtente furfura minguntur: his ve
ſica ſtabit. lxxviij.

Quicunq; ſanguinem ſponte mingunt: his de renibus vene
rupturam ſignificat. lxxix.

Quibuſcunq; in vrinis harenoſa ſubſtant ſedimina: his veſi
ca: aut a renes: litbiaſin habent. lxxx.

Si ſanguinem mingunt: aut trõbos ⁊ ſtrangurriã habẽt: ⁊ do
lor incidit in pectinem: ⁊ ſub ventre: ⁊ perithoneon circa veſi
cam dolorem ſignificat. lxxxj.

Si ſanguinem aut pus mingunt: aut ſcamas: ⁊ odor grauis:
veſice vlcerationem ſignificat. lxxxij.

Quibus in vrinali via puſtule naſcuntur: ſanie facta ⁊ erupta
ſolutio fit morbi. lxxxiij.

Vrina multa facta noctu: modicũ ſeceſſũ ſignificat ⁊ ecõuerſo.

¶ Explicit liber quartus.

¶ Incipit quintus liber aphoriſmoꝝ domini Hypocratis.

Spaſmus ex helleboro mor
tale. ij.

In vulnere ſpaſm⁹ ſupueniẽs mortale. iij.

Sanguine multo fluente: ſpaſmus innatus aut ſingultus
malum. iiij.

Spaſmus ĩnat⁹ ⁊ ſingult⁹ poſt nimiã inanitionẽ malũ. v.

In immoderata purgatione ſpaſmus aut ſingultus in
natus: malum. vj.

Si inebriatus aliq̃s repente ſine voce fiat: ſpaſmo innato mo
ritur: ſi non febris acceperit eum: aut ante horam ſm̃ quam
crapule ſoluuntur locutus fuerit. vij.

Quicunq; a tetano apprehendunt in quattuor diebus mori
untur. Si vͦ hos effugerint: ſalui fiunt. viij.

Epilepſie quibus ante iuuentutem naſcuntur mutationem habent: quibus vo poſt vigeſimumquintum annũ commoꝛiuntur vt plurimum. ix.

Quicunq; pleuretici facti in .xiiij. diebus non purgantur: his in empima tranſeunt. x.

Ptiſis fit maxime in etatibus a .xviij. annis vſq; ad .xxv. annum. xj.

Quicunq; ſquinantiam effugiunt: ⁊ ad pulmonem eis conuertitur in ſeptem diebus moꝛiuntur. Si vo hos effugerint: empici fiunt. xij.

Qui a ptiſi moleſtãtur ſi ſputum qualecunq; expuunt graue fetet ſuper carbones effuſum ⁊ capilli a capite defluunt moꝛtale. xiij.

Quibuſcũq; ptiſicis capilli defluunt: dyarria ſuperueniente: moꝛiuntur. xiiij.

Quicunq; ſanguinem ſpumoſum expuunt: his ex pulmone eductio fit. xv.

Ptiſi habito dyarria ſuperueniente moꝛtale. xvj.

Quicunq; ex pleuretide empici fiũt: ſi purgent in .xl. dieb⁹ a q̃ die ruptura fit geſcũt: ſi vo nõ in ptiſim trãſeunt. xvij.

Calidum nocet hoc frequenter vtentibus. Carnium effeminationem facit: neruoꝛum incontinentiam: mẽtis ſtupoꝛem. Fluxum ſanguinis: ⁊ defectiones ſpiritus: quibuſdam vo ⁊ moꝛs ſequitur. xviij.

Frigidum vo ſpaſmos ⁊ tetanos ⁊ nigroꝛes ⁊ febꝛium rigoꝛes. xix.

Frigidum inimicum neruis: oſſibus dentibus cerebꝛo: ſpinalis medule. Calidum vo vtile ⁊ amicum. xx.

Quecunq; infrigidata ſunt recalefacere opoꝛtet: exceptis quibuſcunq; ſanguinem manare futurum eſt. xxj.

Ulceribus frigidũ moꝛdax: cutẽ idurat doloꝛẽ ſine ſanie facit: nigroꝛes: rigoꝛes: ſpaſmos tetanos ⁊ febꝛes. xxij.

Eſt autem vbi in tetano ſine vulnere iuuene bene carnoſo: eſtate media aque frigide multa infuſio: caloꝛis reuocationem facit: caloꝛ vo hic liberat. xxiij.

Calidum ſaniem faciens in omni vulnere maximum ſignum ad certitudinem cutem mollit: ⁊ attenuat ſine doloꝛe: rigoꝛum tetanoꝛum ⁊ ſpaſmoꝛum mitigatoꝛum eſt. Eoꝛum vero que in capite ſunt ſoluit grauedinem: ⁊ plurimum confert oſſium fracturis: magis vero denudatis. Hoꝝ autem

maxime in capite vulnera habentibus: ⁊ quecunq̧ a frigiditate oriuntur: aut vulnerantur: ⁊ herpetis vulneribus comedentibus: ano pudendo veſice: ⁊ matrici. Calidū quidē determinās ⁊ amicū. Frigidum vo cōtrariū: ⁊ occidens. xxiiij.

IN his vo oportet frigido vti vnde ſanguis fluere futurus eſt: nō ſup loca ſed circa ea. Et quecūq̧ flegmones: aut iſlāmatiōes in rubeū: aut ſubſanguineū colorē ſunt tēdētes ex recēti ſanguine: qm̄ veterata denigrat: ⁊ iuuat heriſipilam non vulneratam. qm̄ vulneratē nocet. xxv.

FRigida vel vt nix vel criſtallus pectori minuta: tuſſes cō mouētia ſanguinē fluere faciētia: ⁊ catarros. xxvj.

IN articulis dolores ⁊ tumores ſine vlceratione: podagram ⁊ ſpaſmum: ⁊ horum plurima frigida aqua infuſa refrigerat ⁊ attenuat ⁊ dolorē ſoluit/Stupor enim mediocris dolorem minuit. xxvij.

Aqua q̄ cito caleſit ⁊ cito īfrigidita͛ leuiſſima eſt. xxviij.

QVibuſcunq̧ bibere deſideriū eſt noctu valde ſitientibus ſi ſuper dormierint bonum. xxix.

MVliebria educit calefactio ex aromatibus. Multotiens vero ⁊ ad alia vtilis eſſet: ſi non grauedinem capitis faceret. xxx.

MVlier in vtero habens flebotomata aborſum facit: ſed magis cuius maior eſt fetus. xxxj.

MVlieri in vtero habenti ab aliqua acutarum egritudinū accipi mortale. xxxij.

MVlieri ſanguinem vomenti menſtruis ſuperuenietibus ſolutio fit. xxxiij.

MVlieri menſtruis deficientibus ſanguinem ex naribus fluere bonum eſt. xxxiiij.

MVlieri in vtero habēti: ſi venter multū fluat: periculum eſt abortiendi. xxxv.

MVlieri que a matrice moleſta͛: aut difficulter generanti: ſternutatio ſuperueniens bonum. xxxvj.

MVlieri mēſtrua habēti ſine colore ꝓprio ⁊ nō ſm̄ ſe ſemꝑ facta: purgatiōe indigere ſignificat. xxxvij.

MVlieri in vtero habenti: ſi ſubito mammille graciles fiant: abortit. xxxviij.

MVlieri in vtero habenti ſi altera mammilla gracilis fiat gemmos habenti: alterum abortiet. Et ſi quidē dextra gracilis fiat maſculū: ſi vo ſiniſtra feminam. xxxix.

Similiter que neq; pregnās neq; generauit lac habet: hu ius menſtrua defecerunt. xl.

Mulieribus quibus ad mamillas ſanguis cōuertitur: ma niam ſignificat. xlj.

Mulierem ſi vis ſcire ſi concepit: melicratū qñ dormitura eſt da bibere ei: ⁊ ſi quidem torſiones habuerit circa vētrem concepit: ſi vō non minime. xlij.

Mulier ſi quidem maſculum concepit: bene colorata eſt: ſi vō feminam: diſcolorata. xliij.

Si mulieri pgnāti heriſipilla fit in matrice: mortale. xliiij.

Que preter naturam tenues exiſtentes concipiunt: abortiunt anteq̄ groſſeſcant. xlv.

Quecunq; corpora moderate habentes abortiunt ſecundo menſe: aut tertio: ſine omni occaſione manifeſta: his quotilidones muſtilaginibus pleni ſunt: ⁊ non poſſunt pre grauedine tenere fetum: ſed abrumpuntur. xlvj.

Quecunq; exiſtentes preter naturam craſſe non concipiunt his pinguedo os matricis obturat: ⁊ priuſq̄ extenuentur non concipiunt. xlvij.

Si matrix in vertebro poſita fecerit ſaniem neceſſe eſt cōmotum fieri. xlviij.

Fetus maris quidem in dextris: femine vero in ſiniſtris magis. xlix.

Ad matricis precipitationes obtalmicum apponens apprehende os ⁊ nares. l.

Mulieri in vtero hñti tenaſmō inatꝰ abortire facit. lj.

Mulieris menſtrua ſi velis retinere ſitiam maiorem ad mamillas appone. lij.

Quecunq; in vtero hñt: his cōcludit os matricis. liij.

Mulieri in vtero habenti lac ex mamillis multum fluens: fetum ſignificat debilem. Si vero vbera dura fuerint ſanum fetum ſignificat. liiij.

Quecūq; corrupte ſūt fetus: his vbera gracilia fiunt. Si vō rurſus dura fiant. Et ſi dolor eſt in vberibus aut in vertebris: aut in genibus: aut in oculis nō corrūpunt. lv.

Quibuſcunq; os matricis durū eſt: his neceſſe eſt os matricum concludi. lvj.

Quecūq; in vtero habētes a febribus accipiunt: ⁊ fortiter calefaciuntur ſine occaſione manifeſta generāt periculoſe: ⁊ difficulter aut abortiunt periclitantes. lvij.

In fluxu muliebri ſpaſmus:⁊ animi defectio:ſi ſuperue
niat malum. lviij
Menſtruis plurimis eueniẽtibus accidũt egritudines⁊ non
venientibus a matrice accidunt egritudines. lix
In ano flegmones patiẽti:⁊ matrice flegmones habẽte:
ſtrãgurria ſuperuenit. In eptate vero flegmones patiẽ
ti:ſingultus ſuperuenit. Et in renibus habentibus ſanies ſtrã
gurria accidit. lx
Mulier ſi non conceperit:velis autem ſcire ſi concipiet:con
tegens veſtimentis ſuffumigira deorſum :⁊ ſi quidem tranſire
videatur odor per corpus ad os ⁊ nares:cognoſce quoniam
ea non ꝓpter ſe non generat. lxi
Mulieri in vtero habenti ſi purgationes exeunt:impoſſibi
le eſt fetum ſanum eſſe. lxij
Si mulier purgationes nõ exeunt neqꝫ febre neqꝫ rigore ſu
perueniente:anguſtie vero:abominationes:defectiones ani
mi ei acciderint:reputa hanc in vtero habere. lxiij
Queecunqꝫ frigidas ⁊ denſas matricis habent:non cõcipiet
Et quecunqꝫ humidas habent matrices non concipiũt:extin
guit enim in eis ſemen. Et quecunqꝫ ſiccas ⁊ magis ardentes
non concipiunt. Indigentia enim nutrimenti corrumpitur ſe
mẽ. Et quecunqꝫ ex vtriſqꝫ temperiem habent moderate.fiũt
huiuſmodi generantes:anxietates:abominatio. lxiiij
Similiter ⁊ in maribus:aut enim propter raritatem corporis
ſpiritus extra fertur vt non incidat ſemen:aut propter debi
litatem humidum diffunditur extra. Aut ꝓpter frigidum nõ
calefit:ita vt congregetur ad hunc locum:aut ꝓpter calidita
tem ipſum hoc fit. lxv
Lac dare caput dolentibus malum eſt. Malum vero ⁊
febricitantibus:⁊ quibuſcũqꝫ hypocondria ſuſpenſa ru
giunt:⁊ ſiticuloſis. Malum vero quibus fellei ſeceſſus : ⁊ in
acutis febribus:⁊ in quibus ſanguinis multa egeſtio facta eſt.
Conuenit vero ptiſicis non valde febricitãtibus. Dare vero
⁊ in febribus longis nullo predictorum ſignorum pſente:⁊ extra
rationem tabefactis. lxvi
Quibus tumores in vulnerib⁹ apparent non valde ſpaſmã
tur neqꝫ inſaniunt:his uero non apparentibus repente qui
bus quidem retro ſpaſmi ⁊ tetani fiunt. Quibus uero in prio
ri parte:mania ⁊ dolor lateris acutus:aut empima:aut diſſen
teria ſi rubei fiunt tumores lxvij

Si in vulneribus malis ⁊ fortibus exiſtentibus tumor nō appareat: magnum malum: laxa bona: cruda mala. lxviij

Poſteriora capitis dolenti in fronte recta vena inciſa iuuat. lxix

Rigores mulieribus incipiūt ex lombis magis: ⁊ per dorſum ad caput: ⁊ viris retro magis ꝙ̄ in priori parte corporis: uelut cubitorum: coxarum: ⁊ propter cutem raram: declarat uero pilus. lxx

A quartanis habiti non valde a ſpaſmis apprehendunt: ſi vō apprehendunt prius ⁊ ſuperueniat quartana: ſoluunt. lxxi

Quibus circuntēdit cutis dura ⁊ ſicca ſine ſudore finiēt. Quibus uero laxa ⁊ rara cum ſudore finient. lxxij

Icterici non valde fiunt inflati.

Incipit ſextus liber aphoriſmorum.

In diuturnis lienterijs opiremia ſuperueniens prius non exiſtens bonū ſignum. ij

Quibus nares humide naturaliter ⁊ ſemē humidum cito infirmantur. Quibus vero contraria ſalubrius. iij

In diuturnis diſſinterijs abſtinentia malum: ⁊ cum febre peius. iiij

Circūfluētia vlcera male cōſuetudinis: malum. v

Dolores in laterib⁹ ⁊ pectoribus ⁊ in alijs corpis ptib⁹ ſi multū differūt ad diſcernendum: mali ſunt. vi

Nefretici ⁊ circa veſicā dolores: laborioſe ſanāt in ſenib⁹. vij

Dolores ⁊ tumores ſm ventrem exiſtētes. Superiores qdem leuiores. Inferiores fortiores. viij

Hydropici: que vulnera in corpe naſcunt: nō facile ſanant. ix

Late puſtule nō valde prurigmoſe ſunt. x

Caput dolenti vel circūdolēti: ſanies aut aqua aut ſanguis defluens ſm aures ⁊ nares ſoluūt egritudines. xi

Melancolicis ⁊ freneticis emorroydes innate bonum. xij

Emorroydas ſananti antiquas ſi nō vna fuerit relicta: periculū eſt fieri hydropē: aut ptiſim: aut maniā. xiij

A Singultu habito: ſternutatio ſuperueniēs ſoluit egritudinem. xiiij

AB hydrope habito: ſm venas in ventrem aqua fluente ſolutio fit. xv

A Dyarria habito diuturna: ſpontaneus vomitus ſupueniens ſoluit egritudinem. xvj

A pleuretide habito ꝛ periplemonia: dyarria ſuperueniens malum. xvij

In oculis patiẽtem dyarria accipi: bonum. xviij

Veſicam inciſam aut cerebꝛū: aut coꝛ: aut dyafragma: aut epar: aut ventrem: aut renes: aut inteſtinoꝛum aliquod gracilium moꝛtale. xix

Quando inciſuꝫ fuerit os: aut cartillago: aut neruus: aut maxille tenues: aut pꝛeputium: neqꝫ creſcit neqꝫ conglutinatur. xx

Si in ventreꝫ ſanguis fluat pꝛeter naturam: neceſſe eſt in ſaniem conuerti. xxi

Maniacis emoꝛoidibus aut varicibus innatis: manie ſolutio fit. xxij

Quibuſcunqꝫ doloꝛes a doꝛſo in cubitos tranſeunt: flebotomia ſoluit. xxiij

Si timoꝛ ꝛ puſillanimitas multū habeant tempus habẽtem melancolicum perficit. xxiiij

Inteſtinoꝛum ſi incidantur aliquod gracilium: non conglutinatur. xxv

Eriſipillam extrinſecus factā: intus conuerti non bonū: intrinſecus vero extra bonum. xxvi

Quibuſcūqꝫ in cauſione tremoꝛes fiūt: alienatio ſoluit. xxvij

Quicunqꝫ empici aut hydropiſi vꝛuntur: aut inciduntur: his effluente ſanie: aut aqua multa ꝛ repente: omnino pereunt. xxviij

Eunuchi nō podagrizant: neqꝫ calui fiunt. xxix

Mulier nō podagrizat: ſi mēſtrua nō defecerūt in ea. xxx

Puer nō podagrizat ante affrodiſiam. xxxi

Doloꝛes oculoꝛū meri potio aut lauacrum aut pyꝛia aut flebotomia aut farmacia ſoluit. xxxij

Traulli a dyarria maxime capiunt longa. xxxiij

Acide ru tuātes non valde pleuretici fiunt. xxxiiij

Quicunqꝫ calui fiunt his varices nō naſcunt magne. Quibuſcūqꝫ vo innaſcunt: ꝛurſus capillati fiunt. xxxv

Hydropicis tuſſis ſupueniens malum. Pꝛeexiſtens vero ſine malo. xxxvi

Diſſuriam flebotomia ſoluit. Incidere vero venam que intus in talo eſt. xxxvij

Squinante habito tumoré fieri in gutture bonũ. Extra enim conuertit morbus. xxxviij

Quibuſcunq; abſconditi cancri fiunt: non curare melius eſt. Curati enim pereunt citius. Non curati multum tẽpus perficiunt. xxxix

Spaſmꝰ fit ex plenitudine aut euacuatiõe. Ita ſingultus. xl

Quibuſcunq; dolor circa hypocundria ſine flegmone: his ſupueniés febris ſoluit dolorem. xli

Quibuſcũq; ſanies facta in corpore non manifeſtat his ꝓpter ſpiſſitudiné ſaniei aut loci groſſicié nõ manifeſtat. lxij

Ictericijs ſi epar durum fiat: malum. xliij

Quicunq; ſplenetici a diſſinteria capiuntur: his ſuperue- niente longa diſſinteria hydrops naſcitur: aut lienteria ⁊ pereunt. xliiij

Quibuſcunq; ex ſtrangurria yleos innaſcitur: hi in ſe- ptem diebus pereunt. Si non febre ſuperueniente mul ta vrina fluxerit. xlv

Vlnera quecũq; annua fuerint vel lõgius tẽpus hñt: os neceſſe eſt emitti: ⁊ cicatrices fieri cõcauas. xlvi

Quibuſcunq; gibbi ex aſmate fiunt aut tuſſiante iuuentu tem pereunt. xlvij

Quibuſcunq; flebotomia aut farmatia cõfert: hos vere flebo tomare aut farmatiã dare cõuenit. xlviij

Spleneticis ſupueniens diſſenteria bonum. xlix

Quibuſcũq; tumores podagrici fiunt: in quadraginta diebus de feruescentes reſident. l

Quibuſcunq; cerebrum ſurſum concutitur: neceſſe eſt febrem ⁊ fellis vomitum ſupuenire. li

Quibuſcunq; ſanis dolores repente fiunt in capite. Et conti- non ſine voce fiunt ⁊ ſtertunt: pereunt in ſeptem diebus: ſi non eos accipiat febris. lij

Attendere opꝫ ⁊ iudicium oculoꝝ in ſomnis. Si eni qd albi appareat cõmiſſis palpebris: nõ ex dyarria exiſtẽte aut farma tie potiõe malũ ſignũ: ⁊ mortale valde. liij

Recipiente cum riſu quidem facte ſecuriores. Cum triſti tia vero moleſte. liiij

In acutis paſſiõibꝰ cũ febre luctuoſa ſuſpiria malum. lv

Podagrica. ⁊ maniaca vere ⁊ autũno mouent vt i pluribꝰ. lvi

IN melancolicis egritudinib⁹ periculoſe eruptiões aut apoplexiā aut epilepſiaȝ aut ſpaſmū aut cecitatē: aut maniam ſignificat. lvij

Apopletici maxime fiunt etatib⁹ a quadraginta ānis: vſqȝ ad ſexaginta: vel ſeptuaginta. lviij

Si omētū erumperit neceſſe eſt putrefieri. lix

Quibuſcunqȝ a ſciatica moleſtatis uertebꝛū reſilit foꝛas ⁊ curſus icidat in locū ſuū: his muſcillagines facte ſunt. lx

Quibuſcūqȝ a ſciatica moleſtatis vertebꝛum reſilit foꝛas: his tabeſcit crus ⁊ claudicant ſi nō vrant

Incipit ſeptimus liber Aphoꝛiſmoꝛum. j

IN acutis moꝛbis frigiditas extremitatū malum: in oſſe egrotanti caro liuida: malum. ij

In vomitu ſingult⁹: ⁊ oculi rubei malum. iij

In ſudoꝛe rigoꝛ malum. iiij

In mania diſſenteria: aut hydrops aut extaſis bonuȝ. v

IN egritudine diuturna: abſtinentia ⁊ egeſtiones colericee malum. vi

Ex multa potatione rigoꝛ ⁊ decipientia malū. vij

Ex apoſtematis intus ruptura: diſſolutio: vomitus: ⁊ defectio animi fit. viij

In ſanguinis fluxu deſcipiētia: aut ſpaſmus malum. ix

In yleon vomit⁹: ſingult⁹: ſpaſm⁹: ⁊ deſcipiēta malū. x

In pleuretide periplemonia malum. xi

In periplemonia freneſis malum. xij

In vulnerib⁹ foꝛtib⁹: ſpaſmus: aut tetanus malū. xiij

In pcuſſione in capite ſtupoꝛ aut deſcipientia malū.

In ſanguinis ſputo: ſaniei ſputum malum. xiiij

IN ſaniei ſputo ptiſis: ⁊ fluxus: malū. vbi vero ſaliua tenetur: moriuntur. xv

In flegmone epatis ſingultus: malū. xvi

In vigilia ſpaſmus aut deſcipientia malum. xvij

In oſſis denudatione heriſipilla: malum. xviij

In heriſipilla putredo aut ſanies: malum. xix

In litargico tremoꝛ malum. xx

In foꝛti pulſu in vulneribus in moꝛoſagia malum. xxi

In dolore diuturno circa ventrē ſanies malum. xxij
In colerico ſeceſſu diſinteria malum. xxiij
IN oſſis fractura deſcipientia ſi in vacuum acceperit malum. xxiiij
In farmatie potione ſpaſinus moꝛtalis. xxv
IN doloꝛe foꝛti circa uentrem frigiditas extremitatū malum. xxvi
In vtero habenti tenaſmus ſupueniēs aboꝛtit. xxvij
Quibuſcunqꝫ os:aut cartillago inciſum fuerit in coꝛpoꝛe: nō augetur. xxviij
SI ab albo flegmate habito dyaria ſupuenerit foꝛtis ſoluit egritudinem. xxix
Quibuſcunqꝫ ſpumoſe egeſtiones in dyarria:his a capite flegma defluit. xxx
Quibuſcunqꝫ in febꝛibus in vrinis criniodes hypoſtaſes fiūt:longam egritudinem ſignificat. xxxi
Quibuſcunqꝫ colerice hypoſtaſes fiūt ſupius uero tenues acutā egritudinem ſignificat. xxxij
Quibuſcunqꝫ vrine diſtantes fiunt:his in coꝛpoꝛe turbatio fit foꝛtis. xxxiij
Quibuſcunqꝫ in vrinis ampulle ſupnatant:nefreticam ſignificant:⁊ longā egritudinem.foꝛe. xxxiiij
Quibuſcūqꝫ piguis hypoſtaſis ⁊ conglobata:hiſ nefreticā ⁊ acutam egritudinem foꝛe. xxxv.
Quibuſcunqꝫ nefreticis exiſtentibus pꝛedicta ſigna accidunt: ⁊ doloꝛes acuti circa muſculos ſpinales fiunt:ſi quidem circa extrinſecos locos fuerint:apoſtema futurum expecta extrinſecus.Si vͦo doloꝛes magis circa interioꝛes locos apoſtema futurum expecta magis intus. xxxvj.
Quicunqꝫ ſanguinem vomūt:ſiquidem ſine febꝛibus ſalubꝛe. Curatur vͦo ſtipticis:⁊ infrigidantibus.Si vero ex febꝛe perniciosum eſt. xxxvij.
QAtarri in ſuperioꝛi ventre:in ſaniē conuertuntur in viginti diebus. xxxviij
Si ſanguinē ⁊ trombos mīgit ⁊ ſtrangurriaꝫ hꝫ:⁊ doloꝛ incidit in peritoneon:⁊ ſub uentrem ⁊ pectinem ea que circa ueſicam ſunt egrotare ſignificat. xxxix
Si lingua intemperata repente fiat:aut apoplecticuꝫ aliqd coꝛpoꝛis:vel melancolicum:huiuſmodi efficit. xl
Si ſup purgato ſeniori ſingultus ſupueniat:nō bonū. xli

Si febris non a colera habeat: aqua multa calida infuſa a capite ſolutio fit febris. xlij

Mulier vtraſq; dextras habens non fit. xliij

Quecunq; empici vrunt aut inciduntur: ſiquidem ſanies pura fluxerit & alba euadunt: ſi vero ſenulenta & male olens pereunt. xliiij

Quecunq; in epate ꝓpter ſaniem vrunt: ſi qdem ſanies pura fluxerit & alba euadunt. In tunica eni illius ſanies eſt. Si vero velut amurca fluxerit pereunt. xlv

Oculorum dolores: meri potio: & lauacrum: & fleboto-mia: ſoluit. xlvi

Hydropicus ſi tuſſim habeat: deſperatus fit. xlvij

Strāgurriā & diſſuriā. vini potio & flebotomia ſoluit: īcedere vero venā que intus in talo eſt. Bonum. xlviij

Squinantie habito tumor & rubor in pectore ſupueniens bonum: foras enim conuertit egritudo. xlix

Quicunq; ſpachillon in cerebro patiunt in tribus dieb⁹ pere-unt. Si vero hos effugerint: ſani fiunt. l

Sternutatio fit a capite ex cerebro calefacto & hūectato: qđ eſt in capite vacuo: aere deſcendente in illud vacuū & faciēte ſonitum: qm̄ exitus eſt ei per anguſtum. li

Quicunq; circa epar dolent: his febris ſuperueniens: ſol-uit egritudinem. lij

Quibuſcunq; conuenit ſanguinem auferre ex venis: hos op; flobotomare in vere. liij

Quibuſcunq; inter renes & ventrē flegma cōcludit. & dolorē pſtat non habens exitum in neutrū ventrium: his ſm venas in veſicam ꝯuerſo flegmate ſolutio fit morbi. liiij

Quibuſcūq; epar aqua impletū in omentu; erupit his aqua venter impletur: & moriunt. lv

Alices: oſcitationes: rigores: vinum menſurate bibitum ſoluit egritudinem. lvi

Quibuſcunq; cerebrū motu; fuerit ab aliqua actione: neceſſe fieri ſine voce ſtatim. lvij

Corporib⁹ humidas carnes habentib⁹: famē adhibere cō-uenit: fames enim deſiccat corpora. lviij

Si a febre habito tumore nō exiſtēte in collo ſuffocatio repē-te innaſcit vt deglutire nō poſſit: mortale. lix

Si a febre habito torqueat collū vt deglutire nō poſſit & trāſ-glutiēdo anguſtiet ſine tumore manifeſto mortale. lx

Si a febre

SI a febre habito: tumore non exiſtente in faucibus ſuffocatio repente venerit mortale. Si a febre habito collum conuertatur ita vt vix deglutire poſſit: tumore non exiſtente in collo mortale. lxi.

Sudore multo frigido calido ſupfluēte. Opʒ mitti hūiditatē a corpibus fortibꝰ ſupius: debilibꝰ vo̍ inferius. lxii.

FEbres quecunqʒ non deficientes: tertia die ſunt fortiores ⁊ periculoſe. Quecunqʒ vo̍ ſic defecerint: ſignificat: quoniam non periculoſe. lxiii.

Quibus febres longe his puſtule diuturne: aut in articulis dolores fiunt. lxiiii.

Quibuſcūqʒ ex febribꝰ aut puſtule diuturne: aut in articulis dolores fuerint: hii amplioribꝰ cibis vtunſ. lxv.

QUibus quem accipiunt febricitantes ſanis eſt virtus: infirmis vo̍ morbus. lxvi.

PRemiſſis aliquibus exeuntibus nō motis: ſed quaſi raſura inteſtini ſupnatauerit parua: puus eſt morbus. Si multa: multus: hoꝝ vo̍ multa neceſſaria eſt ventris ſolutio. Si vo̍ venter nō modificabitur: ſed potius iuſcula dabuntur: quanto magis dabis: tanto magis plus peiorabitur.

¶ Expliciunt aphoriſmi domini Hypocratis. Et ſequuntur pronoſtica eiuſdem.

¶ Incipit primus liber pronoſticorum.

OMnis q medicine artis ſtudio ſeu gloriam ſeu delectabilem amicorum copiam conſequi deſiderat: adeo prudentum regulis rationem ſuam muniat. ii

Vt in ſingulis valitudinibus pterita: pntia ⁊ futura cognoſcat Et egro reuellet que de ſeipſo eger minime pſenſerat. Si enī ſe p eum cognoſcat: totū ſe illi certius cōmittit. iii.

Finiſqʒ medicine laudabilis exiſtit: cum actor futura in ſingulis ppēdit: q̄uis omnes minime curare poſſit. iiii.

QVod ſi poſſet: iam non futuri preuiſor: ſed diuinis prophetis diceretur nobilior. v.

VErum quia vi ⁊ acumine egritudinis hunc repente mori ſubito contingit. Alium vo̍ medicine apparatus pre

oēs curāe nō p̄t m͠9

venit:ꝛ vix diecula vite adijcit. vj.
Intereſt artificis vt vires egri atq₃ egritudis bñ ꝑpẽdat vij
Eſt etiam quoddam celeſte:in quo oportet ipſum medicum preuidere:cuius ſi tanta ſit prudentia:mirabilis eſt nimiumq₃ ſtupenda. Nonne illius eſt vt futurum periculum vel omnino ꝓhibeat:vel competenti adminiculo tolerabili⁹ fiat. Et ſi morituro finem. Alij vo ſalutem pronunciet. Nunqd accuſationem in altero meretur. viij.
Oportet ergo te circa acutas egritudines ſollicitum fieri. Primo etenim faciem egri pernotabis. Vtrum ſit ſimilis ſano. Et etiam ſi ſibi ſano ſimilis ſit:quod optimum eſt. Si vo contrarium peſſimum eſt. ix.
Vt ſi nares acute. x.
Oculi cócaui:tépora plana:aures frigide ꝛ contracte: ꝛ pulpe earum inuerſe. Frós arida ꝛ tenſa:ꝛ totus faciei color viridis ſeu niger aut pallidus ſiue plumbeus. xj.
Que ſi ſic fuerint in pricipio egritudinis. Opꝫ íquiri an vigilie ꝓceſſerint:aut vētris ſolutiones: aut ieiunij labores pu⁹aſſuerint. Et ſi aliqd hoꝝ cognoueris ꝓceſſiſſe :min⁹ periculoſũ vereberis. Quod ſi die ac nocte ꝓcedétib⁹ qcq̄ horũ ſubſtinuerint:non multũ periculoſũ ſperabis. Si vo nihil hoꝝ cognoueris Mortis ſignũ ſperabis. xij.
Et ſi huiuſmodi egritudo triduana fuerit⁹q preceſſerũt labores:nõ minus pſcrutaberis:ꝛ oĩa que ſunt inquirēda circa corpus ꝑquirere debes:etiá circa oculos. xiij.
Et ſi lumen effugerint/nolenteſq₃ lachrymas effuderint Atq₃ foras tanq̄ in ſuffocato ꝓminuerint:aut alter altero minor apparuerit. Et alba eorum in ſanguinea commutata fuerit:ꝛ tanq̄ vene nigrioris vel palloris itus in ſe fuerint:ꝛ lipitudinem habeat ꝛ inſtabiles : aut tremuli fuerint. Aut extra nimis extiterint:aut intus multum delituerint : ꝛ tota facies horribilis apparuerit:hec omnia ꝑiculoſa ꝛ mortalia iudicabis. xiiij.
Oportet etiam te videre quid de oculis in ſomno videatur:ſi eni ſola alba videātur ſubcluſis palpebris:nec ſolutio:aut per ſe aut per catarticum preceſſerit:neq₃ ex cóſuetudine hoc euenerit:mortis ſigna timebis. xv.
Et ſi palpebre inuerſe fuerint:aut liuide:ſiue labra ſimiliter fuerit liuida:aut nares diſtorte:his ſignis ſiue ſolis ſiue cum predictis:mortem ꝓximam iudicabis. xvj.

BOnum eſt egrum inuenire iacenteꝫ in latere dextro:aut ſiniſtro:⁊ manus ⁊ pedes ⁊ ceruicem nō:vt in ſpaſmo diſtenſa. Et totum corpus in ſua poſitione flexibile:⁊ minime rigidū que habitudo ſanis eſt familiaris ⁊ amica:⁊ iacere in modum ſani eſt melius. xvij.

Quia non eſt ſignum laudabile egrum ſupino corpore iacere:brachijs rigidis ⁊ pedibus. xviij.

Et ſi repente ſe a capite lecti ad pedes iactauerit:malum non eſſe dubitabis. xix.

Et ſi pedes nudos ⁊ tepidos inueneris. Et inordinate cum labore ceruicem atq; pedes iactauerit:eſt peſſimuꝫ ⁊ anguſtie ſignum. xx.

Et ſi eger iacuerit deiecta ceruice ⁊ aperto ore. xxj.

Et reiecta ceruice:pedibuſq; tortis. xxij

Et ſi ſup ventrem preter ſolitū iacuerit malum eſt:⁊ alienationem ſignificat ſiue dolorem ventris. xxiij.

Et ſi in augmēto egritudinis repēte ſurgēs ſteterit:malū in oī acuta egritudine:⁊ peſſimū eſt in periplemonia. xxiiij.

Frendere dentibus in febribus preter ſolitū:neq; a puericia mortem vel maniam ſignificat:ꝙ ſi frendeat cū inſania:mors ſequitur vicina. xxv.

Si in egro corpore fuerit antrax aut carbūculus:ſiue preceſſerit ſiue egritudini ſupuenerit : opus eſt attendere. Quod ſi exiccatus fuerit ⁊ colorē viridē vel citrinum vel liuidum pertulerit:mortem dicit proximam. xxvj.

Manuum mobilitatis ſigna ſic pernotabis in febre acuta in periplemonia:⁊ in freneſi non vera:⁊ in capitis dolore:ſi manus ad faciem tulerit:tanꝙ quidlibet poſiturus : vel quaſi collecturus aliquid hac illac queſierit: vl' de veſtib⁹ quaſi pillos euulſerit: vl' quaſi feſtucas de pariete decerpſerit:peſſimum eſt ⁊ mortale. xxvij.

Spiritus ſi frequens ſit ſignificat dolorem:⁊ ſucceſſioneꝫ in his que ſunt ſuper dyafragma. Quod ſi magnus ⁊ cū intermiſſione ſignificat alleuiationem. Et ſi idem per os ⁊ nares frigidus exierit mortale. xxviij.

Spiritus vō bonus cognoſcitur ordine ſuo proprio. Et habꝫ euidētem ſalutis oſtenſionē in acuta egritudine. Que cum febre eſt:cuius termin⁹ eſt in quadraginta diebus. xxix.

Sudor bonus ⁊ laudabilis exiſtit in omni acuta egritudine:qui in die cretica fit : ⁊ egrum liberat. Eſt autem

bonus qui fit in toto corpore: ⁊ eger ex eo ſuauior ⁊ fortior efficitur. Qui vo nihil horum fecerit: his eſt inutilis. Frigidus autem malus: peior ſi in ceruice ⁊ in capite ſolo: qui quidem in acuta febre ſignificat mortem. Cum lenta vo prolixitatem ſignificat egritudinis. xxx.

IN hypocūdrijs ſi ſine dolore fuerint: ſi molles: ſi bene compoſite: hinc ⁊ inde bonū erit. Si vo feruentes: aut dolentes: vel quodam ſpaſmo diſtente: aut inter ſe diſſimiles in his conſiderandum eſt. xxxj.

Si enim in aliqua parte earum pulſus fuerit: anguſtiam vel alienationem ſignificat. xxxij.

Oculi tamen ſunt in hac egritudine intuendi: qđ ſi velociter mobiles apparuerint: maniā ſignificat. xxxiij.

Acuta exiſtēte paſſiōe collectio ſi affuerit in hypocōdrijs cū tumore ⁊ dolore malū eſt: cum ambas cōplectitur. Si vo in altera eaꝝ que in ſiniſtra eſt. melior eſt. xxxiiij

Que collectio ſi in principio ſubitā mortē nō itulerit. xxxv.

ET ſi vſq; in diē vigeſimū pmanſerit: neq; febris deciderit: neq; dolor defecerit in pus cōuertet. xxxvj.

Soletq; huic acute egritudini infra ſeptē dies ſanguinis fluxus ex naribus vtiliter ſuperuenire. Perquirēdum eſt autem an dolor adſit fronti: ⁊ ſcotomia: que ſi affuerint: ſanguinis fluxum ex naribus nunciabis. xxxvij.

In his tamen quibus etas. xxxv. annorum eſt. xxxviij.

Apoſtemate vo molli exiſtēte ſine dolore ⁊ ſub tactu mutabili: cōtingit egritudinē terminari: in pdictis tn̄ ſepi⁹. xxxix.

QUod ſi vſq; in diē. xl. ſic manſerit febre non deficiēte: in pus cōuertetur. Et omne apoſtema circa ventrem ad hunc modum diiudicabitur. xl.

APoſtema vo ſolidum cum dolore horrendum eſt: ⁊ cito mortiferum. Quod autem molle ſine dolore ⁊ ſub tactu curſille: tardius. xlj.

Apoſtema vo circa ventrem minus colligit humorē q̄ qđ in hypocōdrijs. Minime oīum qđ ſub vmbilico ē. xlij.

ELegantius oībus ſignis ſignū eſt ſanguis effuſio ex his apoſtematibus que infāt in prenotatis locis. xliij.

Omne apoſtema diuturnū i pdictis locis i pus vtet. xliiij.

OPortet ergo te eſſe attentum in his que cū putruerūt ſm huiuſmodi diſciplinam. Quod eminet ⁊ omnino extra eſt: ⁊ intus minus eſt. ⁊ peracutum laudabile: quod vero

ſpacioſum ⁊ minime acutum peſſimum. xlv.

Eorum autem que intus crepuerunt: ſi qua quidem exterius apparent peſſimum: quorum vo nihil ſigni eſt extra meliora. xlvj.

Putredo ea laudatur: que alba eſt ⁊ equaliter per totum: neq; in ſuperficie inequalis: neq; mali odoris: que vero contraria peſſima.

¶ Incipit ſecundus liber pronoſticorum.

Omnis hydrops i acuta egritudine malum.

Infeſtatur enim febre ⁊ grauedine membrorum ⁊ dolore. Conſurgit autem ex lõbis ⁊ hylijs ⁊ epate. ij.

Conſurgens ex lombis ⁊ hylijs ſignificatur ex pedum inflatione. Et diuturna ventris effuſione: non tamen cu; defectu doloris: ſeu ventris tumoris. iij.

Cuius vo origo eſt ab epate fit cum tuſſicula: nec proijciunt quicq̄ ⁊ tument pedes: nec egerunt niſi modicum ⁊ cum anguſtia. Et circa ventrem fiunt apoſtemata: non continue extra manãtia: ſed quãdoq; veluti fugiẽtia. iiij.

Et ſi caput ⁊ plante pedum ⁊ vole manuum frigide fuerint: vẽter vo ⁊ latera ⁊ mãdibule caluerint: malum eſt. v.

Bonum eſt autem egrum ex toto calere ⁊ mollem ⁊ ſuauem conuenienter eſſe. vj.

Bonum eſt modeſte ſe habere ⁊ nõ laborioſe: ⁊ nõ repẽte eũdem latera cõmutare: ⁊ ſi ſibi leuis videat. vij.

Grauis vo ſi fuerit manus quoq; ⁊ crura ponderoſa horrendum. viij.

Quod ſi liuor admixtus viridi vnguibus: digitiſq; affuerit mortẽ aduentare non dubitabis. ix.

Et ſi color hic vngues non infecerit: licet cetera membra corripuerit: ſpei locus non deerit. Proderit vero cuncta ſigna perpendere. Quod ſi egrum ſufficiente; videris: ⁊ vna boni ſignificatio affuerit: terminus tibi promittetur cũ quolibet exteriori apoſtemate ⁊ futura ſalute: ſed palloris in predictis locis pericula non deerunt. x.

Si teſtes ⁊ vga preter ſolitum diminui cõtrahiq; apparuerit: aut minui: doloris aut mortis aduẽtũ pnũciabis. xj.

SOmnus vt moris eſt conueniens ⁊ naturalis vt noctem non effugiat: ⁊ diem non impediat laudabilis. Contrarius vero improbandus: minus tamen ſi a mane vſq; ad tertiam tenuerit. xij.

Peſſimum eſt autem non dormire: aut enim magnitudinem doloris ſignificat: aut alienationem. xiij.

Stercoris egeſtio ſi neq; exſiccata: neq; liquida omnino: ſed iuncta ⁊ hora ſolita. Signum eſt ea que ſunt ſub dyafragmate eſſe ſalubria. xiiij.

Si liquida bona eſt ſi ſine ſonitu ventoſo fuerit: nec inordinate manauerit. Si eni frequenter manat egrum maximo labore ac vigilijs afficit: ⁊ in defectum adducit. xv.

OPortet aut tale eſt ſtercus ſm quātitatē ciboꝝ aſſumptoꝝ euenire: ⁊ bis vel ter in die. In nocte vo ſemel ⁊ iam luce pxima: aut ſolito more contingere. xvj.

OPortet aut Tale eſt etiam appropinquante iā termino egritudinis idem ſtercus denſari. xvij.

Et colore ſub citrino fieri: nec in ſolidum denſare. xviij.

Bonum eſt etiam ſi lombricos admixtos habuerit. xix.

IN omni acuta egritudine ventrē nō plenū: ſed vt vacuum tractari: ⁊ nō tenuē ſed carnoſū iueniri bonū. xx.

AQuoſum vo ſtercus ⁊ liquidū ſiue album aut nimis citrinum aut ſpumoſum malum eſt. xxj.

ITem modicum ſtercus ⁊ viſcoſum ⁊ leue ſiue albū ſeu citrinum aut ſpumoſum malum. xxij.

PEſſimum autem ⁊ mortale eſt viſcoſum nigrum fetidū ⁊ viride. xxiij

VArium vero productionem ſignificat egritudinis: neq; minus ſignum eſt mortis q̄ quod loturam inteſtinorū profert: aut colorem porrorum ſiue nigrum. Contingit etiam colores iſtos ſimul euenire. xxiiij

Ventoſitas ſine ſonitu laudabilior eſt. Que vo cum ſono melior q̄ illa que intus clauditur: ſignificat tamen amentem aut dolorem laborantem: niſi ſit voluntarie. xxv.

DOlor ſub hypocōdrijs hāc ꝓprietatē habēt: ſi recēs ⁊ ſine calore fuerit. Si rugit9 ſupuenerit ⁊ cū egeſtiōe vl' vrina eruperit ſoluitur alioq̄n ad īferiora trāſmittit. xxvj

Vrina laudabilis eſt que hypoſtaſim albam ſubſidentē ⁊ equalem ⁊ continuam atq; leuem habebit. Et ſi permanens vſq; in criſim erit. Eſt enim fidelis nuncia ſalutis: ⁊ ſignificat breui

tatem egritudinis. Quod ſi modo cu; hypoſtaſi predicta: modo vo ſine ea fuerit: diuturnitatem ſignificat egritudinis: neq; omnino fidelis eſt.

Urina rubea nimis cum ſua ſimili hypoſtaſi: egritudinē magis ſuperioribus diuturnam dicit. Eſt tamen nuncia certa ⁊ fidelis ſperande ſalutis. xxviij.

Sed ſi eiuſdem hypoſtaſis furfurea fuerit mala eſt. Peſſima vo ſi ſquamoſa: alba autem ⁊ liquida ⁊ leuis mala. Peior tamen que dicta eſt furfurea. xxix.

Nebula pēdēs in vrina ſi alba bona eſt: nigra vo mala. xxx

Cū fuerit vria citria clara idigeſta: egritudinē ſignificat xxxj

Timendus ergo eſt infirmi defectus. xxxij.

Urina mortis ſignificatiua fidelis ⁊ certa eſt aquoſa: aut fetēs aut nigra: aut lutoſa. xxxiij.

In vtroq; ſexu nigra peſſima eſt: ⁊ in pueris vero aquoſa malum. xxxiiij.

Urina cruda clara ⁊ diuturna cum alijs ſignis bonis: certum eſt apoſtema futurum ſub dyafragmate. xxxv.

Craſſicies vt aranee tela ſupnatans in vrina vituperanda eſt: ſignificat enim liquari egrum. xxxvj.

Rationis vo eſt ⁊ ordinē in nebula nō negligente vtrū ſupremum aut mediū teneat locum: ſimiliter ⁊ colorem. Que eteni media eſt cū predicto colore laudabili laudabilis: ſuprema vo ⁊ nigra vituperabilis. xxxvij.

Cauendum eſt tamē: ne veſice vicio capiaris: vt quod ab ea eſt alienum diiudices. xxxviij.

Laudabilis eſt vomitus cui flegma admixtum coloribus fuerit: neq; nimis viſcoſus: quanto vero a ſimplicitate remotior tanto ſuſpectior. xxxix.

Uomitus ſi ſit ſicut ſuccus porri: aut viridis: aut plumbeus: aut niger malus eſt. xl.

Si omnibus his infectus fuerit: eſt nuncius mortis: ⁊ infirmus morti eſt contiguus. xlj.

Quod ſi vomat homo vnus omnes iſtos colores: tunc illud erit mortale valde. xlij.

Omnis odor malus in quocūq; vomitu malū eſt. xliij.

Sputu; in egritudine pulmonis ſeu coſte eſt vtile: ſi ſit velox: ſi facile ſine labore. xliiij.

Si ſub rubeum ⁊ ſano ſputo admixtum. xlv.

Si vero tardum in doloris principio: ⁊ rubeum: aut citrinu;

neqȝ ſano ſputo admixtum: ⁊ cum laborioſa tuſſi: malum nūciat. xlvj.

Et rubeū oīno moleſtū: ⁊ albū viſcoſū globoſū inutile ē xlvij

Viride ſpumoſum malum. xlviij.

Si nigrum eſt mortale eſt. xlix.

SI in pulmone coherens ſonuerit: nec quicq̄ inde exierit malum eſt. Sternutatio cū reumate in omni egritudine pulmonis ⁊ coſte malū eſt: ſiue eni illa ſternutatio p̄cedat ſiue coequa ſit egritudini malū eſt. l.

Sternutatio vō ſine reumate i oī acuta egritudīe bonū ē lj.

Sputū ſub ſanguineū clarꝫ in pulmonis valitudine in principio nullo colore turbatū ſalutē ſignificat: ſȝ ſi vſqȝ in diē ſeptimum aut amplius idē ſputū māſerit ſuſpectū eſt. lij.

OMne ſputū pſeuerāte dolorē malū eſt. Sputū nigꝝ peſſimum ē ⁊ oē ſputū cū doloris diminutiōe bonū. liij.

Omnis dolor predictoꝝ locoꝝ ſi ſupueniēte ſputo vel ſolutione vētris vel flebotomia adhibito: vel quolibet cōpetenti medicamine nō fuerit diminutus pus ibi futuꝝ denūciat liiij

Putredo colerica ſputo admixta: ⁊ ſine ſputo malū ē. lv.

Si tamen a die ſeptimo contigerit. lvj.

Mortē nāqȝ in quartodecimo nūciabis: niſi ſignū quodlibet aliud ſperāde ſalutis ad eſſe cōſideraueris. lvij.

QUod ſi huiuſmodi eſt rubor ⁊ cōſtātia egri ⁊ bonus ſpiritus ⁊ facilis piectio putredinis cū tuſſi: ⁊ equalitas totius corporis in habitudine caloris ⁊ multitudinis: nec ſitierit: ⁊ ſi vrina ⁊ ſtercus ⁊ ſudor ⁊ ſōnus bene ſe habuerit. Que ſi bene ſe ſūt habentia vitā ſūt pollicētia: ex qbus ſi plura defuerint: poſt diem. xiiij. mortē futurā pnunciabis. Et contrarium qdē quod eſt mortis ſignū huiuſmodi eſt: ſcilicet debilitas egri ſpūs anxius magnus ⁊ dēſus: dolor pmanēs: piectio cum laborioſa tuſſi: ſitis pſeuerās: corporis circa calorē ineqlitas ventris ⁊ lateꝝ calor magnus: ſed ⁊ frontis ⁊ manuum ⁊ pedum frigor. Et vrina ⁊ ſtercus ⁊ ſudor ⁊ ſomnus vt diximus ſunt minantia mortē: hec ſi p̄dicte piectioni colerice putredinis ſupuenerint: mortē futurā ante diem. xiiij. nō dubitabis: vel in. ix. vel in. xj. Ex hac ergo cōſideratione ſputū dices eſſe mortale. Et ſi vitalia mortiſqȝ ſigna cognoueris: pnoſticorū rectitudine in offenſe pgredieris. lviij.

HEc iſta ſigna ſunt laudabilia. ſ. robur: ⁊ conſiſtentia egri: ⁊ bonus ſpiritus. lix.

A Poſtemata quedam in.xx.quedam in.xl.quedaʒ in.lx. rupturam differunt. lx

Oportʒ ergo medicũ diem pͥncipij non ignorare:⁊ in qua hora corpus pͥmum habuerit calere:aut rigere:aut per infirmũ cognoſcere quando incepit in eodem loco dolere:⁊ compunctiones ſentire.hec enim ſunt prima collectionuʒ iudicia. Ex quo erunt tibi dies computandi:⁊ ⁊ inde eruptionem expectabis in pdicta tempora. lxi

Et ſi hec collectio in vno laterũ contingit:aut ambob⁹ euenerit utiliter pcunctaberis. Et ſi in altero magis caluerit dehinc iacere ſup alterum videbis. Et ſi pondus in altero ſentiat īterrogabis. Et ex hoc apoſtema ī altero latere ⁊ nõ in ambobus eſſe diiudicabis. lxij

Et ex ſignis huiuſmodi que ſunt putribilia ↄiecturabis febris enim indeficiens erit:ſed in die modica. In nocte uero magis accenſa:⁊ ſudor multus:⁊ in tuſſiendo falſa quies:⁊ oculorum reductio:atq; in eorum angulis rubor: ⁊ vnguium conſtrictio:⁊ digitorũ calefactio. Amplius tamen in eorundem digitorum ſummitatibus:⁊ in pedibus fiunt.⁊ recedunt minuta apoſtemata:faſtidium patiunt:⁊ per corpus eorum veſice naſcunt:⁊ nõ morant. Illi empici fiunt in quibus hec ſigna fiunt. lxiij

Qui vo uelocius empici fiũt:vtrũq; ex eis que dicta ſunt aliqd ↄtigerit cõſiderabis an ſpirit⁹ ſit frequẽs ⁊ ſputuʒ cũ tuſſi indeficiẽte ⁊ vtrũ eum excreare ceperit dolor fiat ampli⁹. Et in talibus rupturã ante.xx.diem expectabis. lxiiij

Et quos febris in die rupture dimiſerit eos euaſuros enunciabis:tunc ipſi cibum appetunt:⁊ non ſitiunt. Et modum atq; coniũctum eſt qd egerunt:pus qd eijciunt album eſt ⁊ leue ⁊ per totum equale ⁊ ſine labore:⁊ cum modica tuſſi ⁊ in breui ſanant. Prope hos ſunt qui proxima ſigna his ſignis habuere eorum. Quos aũt febris in apoſtematis ruptura non deſinit:⁊ quaſi furtiua poſtmodum inuaſerit:⁊ afficiunt ſiti ⁊ faſtidio cibi:⁊ egerũt molle:⁊ poſt qd iactãt liuet ⁊ viret flegmati admixtum atq; ſpumoſum:his ſignis pertractatis:perituros non dubitabis. lxv

Qui uero quedam horum ⁊ nõ omnia habuerint:eorum quideʒ moriunt:hi etiã in vita manebunt. Vtriq; tamẽ difficilem exitum conſequuntur: hi tamen tuo prouidenti iudicio diſcernuntur. lxvi

QVibus periplemonicis ſupra aurē vel infra: apoſtema contingit ⁊ putredinem fecerit: ⁊ cum crepuerit fiſtulam parit ⁊ ſic euadit. lxvij

INtereſt autem tua diligenter ſm hec pcepta perpendere qñ febris pmanet: neqȝ dolor minuit. Et ſputum eſt incōueniens: ⁊ egeſtio nō eſt colerica: neqȝ liqda: vrina modica cū hypoſtaſi plurima ⁊ alia cuncta ſigna: boni ſunt nūcia. Tūc ſub aure vt dixim⁹ apoſtema futurum expectabis. lxviij

Sepius innaſcit apoſtema hoc his qbus dolor aut calor eſt ſub hypocōdrijs. Quibus uero piplemonicis hypocondria neqȝ dolēt neqȝ calent. Et ſpūs eſt denſus ſine cauſa manifeſta: his apoſtema ſup aurem naſcitur. lxix

Apoſtema vel veſica in pede natū piplemonicis ſalutē pmittit: melius tamen ſi in pncipio ſputi pſectio ex rubeo in albū mutat: q2 his ſignis certa ſalus pmittit. Sed qd̄ reijcit nō eſt vt op3: neqȝ in vrina eſt hypoſtaſis: timēdū eſt ei membro cui ſupuenit apoſtema periculum. lxx

QVod ſi idem apoſtema euanuerit: atqȝ ſputum putredinis nō euenerit: neqȝ febris defecerit: malum eſt: ⁊ ergo amentiam mortis preuiā expectabis. lxxi

Plures ex his qui grādem ſunt: piplemonica depereunt collectione. Alij vo alijs collectionibus magis. lxxij

Acutis febribus exiſtētib⁹: ſi dolor a lombis ⁊ femoris ad dyafragma aſcēderit mortale eſt. Alijs tñ ſignis pniſis: ex quorum pluralitate ſiue paucitate dijūcabis. lxxiij

Veſica dolēs atqȝ rigida febribus nō deficiētib⁹ malum pnunciat: magis tñ cū ventris ſtrictura. lxxiiij

Sed ſi puenerit vrina ſic pus cū hypoſtaſi: dolor ſoluit. lxxv

Si vo vrina nō ſic fuerit: ⁊ veſica nō moleſcit: neqȝ febris deciderit: mors in pmo periodo aderit. lxxvi

Hec aūt morbi ſpecies amplius pueris a ſeptimo anno vſqȝ in decimumquintum euenire cōſueuit.

Incipit tertius liber pnoſticorum.

IN febribus idem termin⁹ qbuſdā ad vitam qbuſdam ad mortem. ij

Illa dies idē in qbus ex hoibus ſaluat qui ſaluat: ⁊ perijt qui perijt. iij

In qb⁹ febrib⁹ ſi cuncta ſigna bñ ꝓceſſerint: ⁊ ſpes mali in quodā nō heſerit: in die quarta aut prius terminū vite indicabis. Sed in qbus cuncta ſigna male peruenerint: neq; boni ſpes vlla affuerit: in quarta die vel ante mortē obibit. iiij

PRim⁹ ꝑiodus hoc numero ꝯtineť: ſcd̄s in ſeptimo: tertius in vndecimo: quartus in quartodecimo: quint⁹ in decimo ſeptimo: ſextus in vigeſimo. Qui numer⁹ per quaternarīū augmētādo in acuta egritudine vſq; in vigeſimum diē decurrit. neq; eſt cōputari incompleto numero dierū: queādmodū neq; anni neq; mēſes: ad quorum formā tres ſeptimanas in viginti dierum ſpacio terminamus. v

Et periodus ꝑm⁹ ex ꝑiodis earū apud hoc ꝑuenit. vi

Deinde ſm hāc rōnē augmēti euēit ꝑm⁹ ꝑiodus in vigeſimo die: ſcd̄us in quadrageſimo: ⁊ tertius in ſexageſimo. vij

In qbus ualitudinibus determinatio eſt tarda: ꝓnoſtica in illis in initio ſunt latentia: earum enim ꝑncipia ꝯfuſa ſunt idcirco cautius inuigilādū eſt. Eſt in ſingulis quaternis dieb⁹ ſtudioſius ꝯtuēdū: qd̄ ſi feceris aut vix aut nunq̄ falleris. viij

Et finis quartane huiuſmodi eſt. ix

QUe vō in breui finiunť: facilius cognoſciť. Differētia enī illarum eſt euidentiſſima. Euaſuris ꝗdem ſpiritus ſuauis: neq; dolor aliqs nimius: ⁊ nocturna quies naturalis: ⁊ reliqua ſigna cuncta boni ordinis: vt diximus. Morituris vero: ſpiritus anxius: ⁊ turbatus animus: vigiliarum inſtātia: ⁊ omnis ſignificatio mali nuncia. x

COnſiderabis igiť augmēti tempora vſq; in ſtatū: an ſint vt ſupra diſpoſuimus. xi

SEcūdū hāc quoq; rōnem ⁊ in parientibus cautus eris ⁊ nō parientibus ſimiliter. xij

SI dolor in capite acutiſſim⁹ cum febre fuerit: ⁊ ſignū aliqd̄ mortis apparuerit: mors cito aderit. Et ſi ſignū mali non affuerit: ⁊ dolor vſq; in vigeſimum diem permanſerit: neq; febris abierit: ſanguinem de naribus expectabis: aut aliquod apoſtema in inferioribus partibus corporis. Sed dolore adhuc reſtante: ſanguinem de naribus expectabis: aut apoſtema expectabis: magis tamen dolore frontē ac tempora nō relinquente. xiij

ET ſanguinem ſperabis plus in illis qui ſunt min⁹. xxxv. annorum: apoſtema uero magis in his qui ſunt amplioris etatis. xiiij

Aurium dolor acutus cū acuta febre ꝑmanente malū eſt. Expectabis in eo alienationem:⁊ morté:graue enim eſt ⁊ moleſtum. Intereſt ergo tua bene omnia a ꝓncipio egritudinis ꝑſcrutari ⁊ attendere ſigna. xv

Iuuenes enī qui ſunt in hac paſſione. In die ſeptimo vel prius pereunt:ſenes vero tardius:quia febres ⁊ alienatio minꝰ eis ꝙ iuuenibus contingunt:atqꝫ aures eorum erumpuntur ⁊ pus emittunt. In ſenili tamen etate valitudo reſurgit:⁊ interimit. Iuuenes vero anteꝙ rumpatur apoſtema pereunt. Quod ſi crepuerit:⁊ ſignum quodlibet apparuerit boni:aliquid boni.ſperabis. xvi

Apoſtemata in gutture cū acuta febre malū eſt:⁊ ſi aliud mali ſignum ex iam dictis viſuꝫ fuerit:mortale eſt. xvij

Squinantia peſſima ⁊ cito mortifera eſt que in gutture nō apparet nec extat in ceruice cum rubenti tumore:dolore tamē acutiſſimo exiſtente ⁊ ſpiritu orthomie. xviij

Hec mali ſpecies in ꝓma die ſuffocat:aut ſecunda:aut tertia:aut quarta. Altera huius mali ſpecies eſt cum in gutture apoſtema rubet:⁊ ipſa mortifera eſt:tamen pigrior eſt prima. xix

Tertia vero in qua ceruix ⁊ guttur rubent prioribus diuturnior eſt:⁊ niſi tumor ad interiora redierit:ſpei locus omnino non reſiſtit. xx

Et ſi delituerit:non tamen ipſa die cretica neqꝫ propter aliquod apoſtema rubentē tumorem alio tranſduxerit neqꝫ putredinem patiens expuerit:vel ad modicū defecerit:⁊ ſi dolor requiem mentitur morteꝫ ad iterationis laborem promittit. xxi

Bonum eſt autem tumorem ⁊ ruborem foras prominere:quod apoſtema ſi ad pulmonem intus lapſuꝫ fuerit:pus ibi efficit:⁊ amentem reddit. xxij

Quam tumidam ⁊ rubentem incidere timendum eſt: qꝛ vel ſanies inde ſequit̄:vel ſanguinis fluxus nimius. Laborabis igit̄ ad aliam curam confugere. Et ſi neqꝫ ſic poteris inciſionem effugere. Et amplius creſcit ⁊ liueſcit. Et ſi qꝺ palato adheret ſubtiliatur:tunc incinde:ſed prius totum corpꝰ feſtinabis purgare:tempore fauente:⁊ ſuffocationis timore minime reluctante. xxiij

Quorum febris ſi per modicū lenteſcit:nec ſignū finiēde egritudis habuerint:nec febris defectus in die cretica fuerit:iterationem egritudinis expectabis. xxiiij

Quib⁹ febribus pmanet:neq̧ labore grauant̄: neq̧ multum moleſtant̄ vue dolore:his apoſtema futurum eſt in iuncturis inferiorum partium poſt diem.xx.Quibus febres longe: his puſtule aut in articulis dolores fiunt. xxv

Tranſactis.xx.diebus poſt febrē:op̄ʒ vt expectet̄ exitura cum ptrāſit egritudo vigeſimum diem. xxvi

Hoc autem apoſtema minus euenit illis quorū etas eſt inferior a.xxxv.anno xxvij

Quibus vero etas eſt prolixior:fiet apoſtema febrib⁹ manentibus. xxviij

Febribus vero inordinate uagantib⁹quartane ſunt future:certius tamen circa autūnum. xxix

Et ſicut illis quos prediximꝰapoſtema orit̄:ſic qui.xxxv. annū pterierunt quartam efficiunt̄. xxx

Omne apoſtema magis in hyeme q̄ in alijs tēporib⁹euenit:⁊ amplius morat̄.⁊ ſi ſanatur nō reciprocat̄. xxxi

Quibus adſunt febres nō mortifere:atteſtant̄ in capite dolores.Et patientes ante ſe putant tanq̄ muſcas volitare:vel aliqua nigra.Et ſi dolor in vitalib⁹ſuperuenerit:rubeā colerā vomituros ſperabis.Et ſi rigor vel frigus affuerit: ⁊ ſub hypocōdrijs frigidū ſentit̄:certiorem ⁊ ſubitū vomitum ſperabis:⁊ ſi cibum aſſumunt reiiciunt. xxxij

Quibus ille dolor a primordio febris in capite eſt ⁊ dolor quarta die aut quinta augetur in ſeptima euadunt.Quibus uero die tertia dolor inceperit ⁊ creſcit vſq̧ in quintam ⁊ in ſeptimam finitur in nona vel vndecima.Si vero contingat in decima ⁊ vrina priori ſimilis eſt in quartadecima die liberantur. xxxiij

Que vō diximus tertianarijs eueniunt equaliter viris ⁊ mulieribus iunioribus vero eueniunt in febribus:diuturnis ⁊ in ueris tertianis. xxxiiij

In febribus ſi eſt dolor capitis neq̧ ante oculos quibuſlibet nigris apparētibus.Sed veluti flāma lampadibus.Et ſub hypocūdria dextra vel ſiniſtra ſunt tenſiones ⁊ tumores ⁊ tetani ſiue his ſanguis fluxurus eſt de naribus. xxxv

Pueris in acuta febre ſpaſmus cōtingit maxime aūt ſi vētres cōſtipati ſunt ⁊ vigilent ⁊ expaueant ⁊ plangant ⁊ colores uarient vt modo citrini:mō rubei:modo liuidi: modo virides fiant.hec veniunt pueris vſq̧ in ſeptimum annum maiorib⁹ uero his ⁊ iuuenibus ſpaſmus in febribus non contingit niſi

magnis exiſtētibus īfirmitatib⁹ vt eſt freneſis. xxxvi

Intereſt ergo tua vt multo ſtudio pereuntes, ⁊ euaſuros ſiue pueros ſiue iuuenes diſcernas: nec in qualibet egritudine te negligenter offeras. xxxvij

Honeſtum quoq; illud eſt qui ſanitatem huic vult ꝓmittere illi uero morte vult ꝓnūciare. Et in breui ⁊ in prolixa egritudine omnes vt diximus ſignificatiões opꝫ dignoſcere ⁊ equa ratione ꝑpendere atq; vires earum ꝯferre: cautius tñ hec in vrinis ⁊ ſputis facere. xxxviij

Et hec eſt noſtra doctrina in acutis paſſionib⁹ ⁊ in epidimicis egritudinib⁹ id eſt longis vt in cancro ⁊ ſimilibus ꝑiculis ne torpeas ⁊ tēpora ꝑſenteſq; morbos attēdas. xxxviiij

Scito omnes ualitudīes poſſe euenire oībus temporib⁹ quaſdam tñ qbuſdam magis eſt euenire ⁊ quarū ſigna mala ſunt malas eſſe quarū vo bona ſunt econtra ſe habere. xxxx

Adhuc ſignificationes quas diximus in ethiopia ⁊ heſperia ⁊ ſeptemtrione experti ſumus. xxxxi

Nec deſperatio aliqua te ꝯturbet quia locupletius ꝙ̄ exiſtimes tibi arridebit ſignorum ſeries ſi vt mouim⁹ noſtre rationi inuigiles. xxxxij

Neq; ad alias egritudines ⁊ alias preceptiones ab hac ꝑceptione velis diffundere: quia quecunq; determinant noſtro numero certo dierum creticorum: noſtro quoq; ſint expoſite ordine ꝑceptorum.

Incipit liber ꝑmus tegni Galieni.

Tres ſunt omnes doctrine que ordine habent. ij

Prima quidē eſt ex finis notione que ſm̄ diſſolutionem fit. iij

Secunda uero que ex cōpoſitione eſt ſcd̄m reſolutionem inuentorum. iiij

Tertia vo ex termini diſſolutione: cum nunc inſiſtimus. Appellare aūt licet huiuſmodi doctrinā: nō ſolū termini diſſolutionē: ſed etiam apertionem vt qdā nominauerūt aut reſolutionem aut diuerſionē vt alij qdam: aut explicationē: aut expoſitionem vt alij. v

Conati ſunt ergo qdam herophilorū huiuſmodi facere do-

ctrinam queãdmodũ eraclides ⁊ heritheus. vi
Conati ſunt ⁊ eam que ſm cópoſitionem ipſi herophili:⁊ qdã eraſiſtratorum ⁊ atheniẽſis athaleus. vij
Nullus tñ ante nos ſcripſit eam que ex finis notione incipit: ex qua oẽs artes cóſiſtunt ſm rationem. viij
Sed ⁊ illã qdam alibi pertranſiuimus. ix

HJc uero diffinitiuam faciemus doctrinaꝫ que q̃tũ reliq̃, quiẽ ab ea que eſt ſm diſſolutionem ⁊ dignitate ⁊ róne: tñ abundãs eſt ad comprehenſionem totius ⁊ memoriam eorũ que ſcdm partem. Facile enim memorabilia ſunt ſatis ex termini diſſolutione omnia:eo quod cótineat in ſe totius artis capitula ⁊ optimum terminũ:quẽ ⁊ ſubſtãtialem qdaꝫ nominant econtrario diuidẽtes his que notiones appellant. Et illi ſiqdem ab accidentibus diffiniũt rebus:hi uero ſubſtantia ipſa conſiſtunt. x

QVe vo ſcdm partem eſt tractatio vniuerſe medicinalis ſpeculatiõis in multis alijs a nobis ſcripta eſt negocijs. Quibꝰ expedit vti ad tres doctrinas. xi

SEd nunc a diffinitiua incipiemus:tantum adhuc apponentes:q̃ ſola capitula ⁊ velut cõcluſiones:ſcdm explicationem demonſtratorum dicẽt nunc.

Secũda pars primi libri tegni Galieni de corpore.

MEdicina eſt ſcientia ſanorũ egrorum ⁊ neutrorum. ij
Sciẽtie ergo nomen cõiter ⁊ non proprie audire oportet. iij
Sanũ aũt ⁊ egrũ ⁊ neutrũ tripliciter vnũqdq; dicit:hoc qdẽ vt corpꝰ:hoc aũt vt cã:hoc vo vt ſignũ. Et eni ſuſceptibile ſanitatis eſt corpꝰ:⁊ efficiẽs ⁊ ɔſeruãs eã eſt cã. Et declarãs eã ſignũ. Oia aũt hec vocãt helenes ſana. Scdm vo eundẽ modũ ⁊ egra ⁊ ſuſceptiua egritudinũ corpa ⁊ efficiẽs ⁊ ɔſeruãtes egritudines cãs:⁊ ſigna declarãtia:⁊ neutra ſm eandem rõnem:⁊ corpa ⁊ ſigna ⁊ cauſas. iiij

ET ſcdm pmam qdem rõnem ſcia cauſarum ſanaruꝫ medicinalis eſt poſt illã aũt ⁊ aliarum. ſcdo vo ⁊ egrarum ⁊ tertio neutrarum: ⁊ poſt hoc corporum. Primum qdem eſt ſanorum:deinde egroruꝫ:deinde neutrorum. Et de ſignis vo

ſcdm eandem rationem. In actionib⁹ uero prius qdem corporum cognitio ex ſignis manifeſta eſt: poſt hec uero ⁊ earũ cauſarum inuentio. v

SEd qm̃ efficiẽs ⁊ declarans ⁊ ſuſceptiuuꝫ dupl'r vnũqdqꝫ dicit: hoc qdem ſimpliciter: hoc vͦ vt nunc: ſciendũ eſt vtrorũqꝫ ſcientiaꝫ eẽ medicinalẽ. Et ipſum vͦ ſimpliciter dupliciter dicit: hoc quidem vt ſemp: hoc vͦ vt multum. Et eſt vtrorũqꝫ ẽt horuꝫ ſcientia medicinalis. vi

NEutrorum vͦ ⁊ cauſa: ⁊ ſignum: ⁊ corpus: ⁊ qd ſimpliciter dicit. Et qd vt nũc tripliciter vnũqdqꝫ dicit. Hoc quidem eo qd neutro cõtrariorum participet. hoc qdem eo qd vtriſqꝫ cõtrariorum equaliter: hoc aũt eo qd aliqñ qdem hoc aliqñ illo. Horum uero ipſorum ſm duos modos dicit: aliqñ qdem ꝑticipando utrorumqꝫ ꝯtrariorum equaliter: aliqñ uero amplius altero. vij

EſSt aũt de toto termino dubitatio qdam ſm locutionẽ: quã ⁊ ipam opꝫ determinare. In eo enĩ qd dicit medicinã eſſe ſciam ſanorum egrorũ ⁊ neutrorꝫ ſignificat qdẽ ⁊ oiuꝫ ꝑtiũ: ſignificat autem ⁊ quarũdã: ſignificat etiam ⁊ qliũm. Sed oiuꝫ qdem incomꝑhenſibile eſt ⁊ impoſſibile: quarũdã vͦ imꝑfectum: ⁊ non artificiale. Qualiuꝫ vͦ ⁊ artificiale ſimul ⁊ ſufficiens ad omnes ꝑtes artis quas cõtineri dicimus in medicine diffinitione.

Pars tertia primi libri tegni dñi galieni de corpore.

INcipiamus igitur a corporibus. Primo qdẽ qualia ſana ⁊ egra ⁊ neutra contingat eſſe exiſtẽtia: poſt hec uero de ſignis ⁊ cauſis oronem percurramus. ij

Sanũ eſt autem ſimpl'r corpus eucraton qdem exiſtens ex generatione in ſimplicibus ⁊ ꝑmis particulis: coequale uero is que ex his componunt organicis. Sanum uero vt nunc eſt corpus quod ſm ꝑſens tempus eſt ſanum: eſt autem ⁊ hoc quod ſm tempus ſanũ eſt corpus eucraton ⁊ coequale: nõ ſm optimam eucraſiam ⁊ coequalitatem. ſed ſecundum propriam ipſius ſani corporis eſſentiam: vel ſm ipſius ꝓpriam ſani corporis qualitatem. Semper tale eſt maxime eucraton ⁊ maxime coequale. vt multum uero ab optima

compoſitione

compoſitione derelictum eſt:non multum tamen. iij.

Egrum v̇o corpus ſimpliciter eſt quod ex generatiõe eſt aut diſtemperatuʒ in his q̃ ſimiles habẽt partes:aut nõ coequale in organis aut vtriſqꝫ ſimul. iiij.

Egrum v̇o vt nunc eſt corpus egrotãs in tẽpore in quo dr̃ tale exiſtẽs. Manifeſtũ eſt aũt ꝙ ⁊ hoc qđ ſm tempus dr̃ eẽ egꝝ aut diſtẽperatũ eſt in ſimiles habẽtibus ꝑtes:aut inequale in organicis:aut in vtriſqꝫ. Et ſemꝑ quidẽ egꝝ eſt quodcũqꝫ ex generatiõe aut diſtẽperatũ ſatis exiſtẽs in ſimplicibꝰ ꝑticulis: aut in oĩbꝰ:aut in q̄buſdã:aut maxĩe dominantibꝰ:aut etiã in eq̄le in organicis. Vt multũ v̇o egꝝ eſt corpus ab hmõi malicia derelictũ:nõdũ v̇o in medio neutralitatis cõſtitutũ. v.

Quoniam autẽ ⁊ neutrũ corpus tripl'r dicebat: hoc q̄deꝫ in eo ꝙ neutra extremaꝝ diſpoſitionũ ꝑticipet:hoc v̇o vtraqꝫ:hoc aũt eo qđ aliquando q̄dẽ hac:aliq̄ñ v̇o hac. Sed primum quidẽ ſignificatum neutrum erit corpus mediuꝫ vere exiſtens ſaniſſimi corporis ⁊ egerrimi. vj.

Et huiuſmodi quidem hoc ſimpliciter tale eſt qm̄ ex generatione tale ꝯſtitutũ eſt:hoc v̇o vt nunc quodcũqꝫ in preſenti tempore medium vere exiſtit:⁊ ſaniſſimi corporis ⁊ egerrimi. Eius v̇o quod ſimpliciter eſt. Hoc quidem ſemper tale:quoniam in omnibus etatibus ſemper maxime permanet tale. Hoc vero vt multum quoniaꝫ mutationes quaſdã eſt accipiens. Secundum v̇o ſm ſignificatum neutruꝫ erit corpus cõtrarijs ſimul diſpoſitionibus ꝑticipans: ex generatione autẽ ſm vnam partẽ aut ſecundum duas differentes. Secundum vnã quidẽ: vt ſi ſm alteram oppoſitionem eucratõ fuerit effectiuaꝝ qualitatum aut ſm vtraſqꝫ quidem oppoſitiones:ſed circa formationem aut magnitudinẽ aut numeꝝ particulaꝝ:aut poſitiõeꝫ lapſuuꝫ:aut econuerſo. In his quidem correctum:aut omnibus:aut in quibuſdam. In craſi v̇o dereliquens. In differentibus v̇o partibus ⁊ ſm omnes oppoſitiones poteſt aliquid contrariorum participare ſimul. Et ſemper quidẽ tale eſt ſm omnes etates manẽs ſimile. Vt multum v̇o eſt quod ⁊ permutatur ſecundum aliquid. Ita v̇o ⁊ quod vt nunc neutrum erit corpus ſecũdum ſignificatuꝫ:aut eo ꝙ ſm vnã partẽ:hec habeat ſana:hec vero egra aut inherentium ei aut circa partes differentes. Secundum vero tertium ſignificatum neutrum erit corpus quod quidem modo ſanum modo egrũ in ꝑte ſit tẽporis queadmodũ inheret ali

quibus pueris quidem exiſtentibus ſanos eſſe: adoleſcētibus vo factis egros vel econuerſo. In vno vo tempore ita neutꝝ vere contingit quidem cōſiſtere: ſm vo latitudinem non contingit. Scimus vo quoniam nunc dupliciter. vij.

SAnum vo ⁊ egrum ⁊ neutrum corpus quotiens dicitur: ⁊ quale vnumquodq; eſt ſufficienter determinatum eſt: de ſignis vo deinceps dicendum eſt.

¶ Incipit pars prima libri ſecundi: Domini Galieni de cauſis. pars prima de capite.

Unt autem horuꝫ ſignoruꝫ

s ſana quidem quecunq; preſentis ſanitatis ſunt ſigna demonſtratiua: ⁊ future pronoſtica: ⁊ prius facte rememoratiua. ij.

EGra vo ſigna preſentis egritudinis demōſtratiua ſunt ⁊ future pnoſtica: ⁊ prius facte rememoratiua. iij.

SEcundum vero hoc et neutra ⁊ que neutrarum diſpoſitionum demonſtrantia ſunt ⁊ pronoſtica ⁊ rememoratiua: ⁊ ſunt ſigna ſecundum aliquid quidem ſanaꝫ: ſm vo aliqd quidē egraꝫ declarantia diſpoſitionem ⁊ hec quidem ſm tempora ſanis ⁊ egris inſunt. iiij.

APpellant aūt hec oīa qdē ſigna a veteribꝰ medicis pnoſtica ⁊ ſi pñtiū aut pteritoꝝ aut futuroꝝ declarātia ſit. v

EX vtilitas quidem magna eſt: ⁊ demonſtratiuoꝝ ⁊ pnoſticorum: minor vo rememoratiuorum. vj.

EXiſtentibus vo corporibus ſanis: his quidem ſimpliciter: his vero vt nunc que ⁊ ſana dicuntur ſimpliciter ſanorum corpoꝝ duplicē diximus eſſe differētiā: hec quideꝫ eoꝝ ſemper eſſe talia: hec vo vt multum: ſemꝑ quidem talia quecunq; habent optimam compoſitionem: vt multum vo quecunq; ab hac non multum deficiunt. vij.

COgnitiones vo eoꝝ ⁊ ab inherētibus ſm ſubſtātie eoruꝫ rationē opꝫ fieri: ⁊ ab his que neceſſitate hec cōſequunt effectibus ⁊ caſibus q̄ etiā accidētia vocamꝰ ꝓprie. viij.

SVbſtantia quidē ipſa eoꝝ que in optima cōpoſitiōe ſunt contēꝑantia ſimiles quidē ptes habentiū in caliditate ⁊ frigiditate: ⁊ ſiccitate ⁊ humiditate: organicoꝝ vo in quantitate ⁊ qualitate componentium ea: ⁊ adhuc in formatione ⁊ po

ſitione particularum vniuſcuiuſq; ⁊ totius organi. ix.

HEc his vo que ex neceſſitate hec ſequuntur ſimiles qui.dem partes habētia q̄tū quidē ad tactum in duricie ⁊ mollicie mediocritas quantū ad viſum: bonus color ⁊ ſm leuitatem ⁊ aſperitatem mediocritas. x.

SEcundum vo effectus operationum perfectio quā ⁊ virtutem nominamus. xj.

HOrum vo que organica conſequūtur in coequalitate ⁊ pulchrytudine omnis corporis organicorum: amplius ⁊ inherentiū eis effectum in vtute: optime ergo cōpoſitionis corporis demonſtratiua ſigna ſunt hec. xij.

HOrum vo que quidem deficiunt ab hac ſana vo ſūt: hec quidem in ſimiles partes habentiū lapſa ſunt cōtēperātia ſm quendā paruū lapſum: hec vo ⁊ in coequalitate organicorum paruum aliquid ⁊ hic lapſus aut eſt omniuz: aut aliquorum: aut ſecundum vtrūq;. xiij.

GEnera aūt lapſuum eadē ſunt cum his que vtutem eorum cōplent tēperantia in habētibus ſimiles ptes: numerꝰ vo ⁊ formatio ⁊ magnitudo: ⁊ poſitio i organicis: vtriſq; vo cōe vnitas: quā ⁊ cōtinuitatē eoꝝ nominamus. xiiij.

IN eiſdem vo ipſis generibus lapſuū ⁊ egroꝝ corpoꝝ ē vitiū ſm ſingulū egri ſignificatū. Terminꝰ vo vtriuſq; diſcretiuus eſt operationis ſenſibilis leſio. xv.

HEc optima vo deficientia cōpoſitione corpora qdē breue leſa ſunt ⁊ ipſa ſz veritatē: nō tñ ſenſibile ē hoc xvj

DEterminat autem ea magis ⁊ minus in operationibus ⁊ egris cauſis repugnare. xvij.

Simpliciter vo egra corpora determinata ſunt eo quod faci lius ab egris cauſis vincantur ⁊ ab eo quod ſm multum aliquid ſm virtutem operationum delinquatur. xviij.

Sunt vo horum vtrorūq; in medio neutra: ⁊ que vere dicūtur neutra: ⁊ que cum latitudine quadam. xix.

ET diuiditur totius ſanitatis latitudo in tres partes latitudinē habentes ⁊ ipſas multā: quaꝝ prima qdē erit ſanoꝝ corpoꝝ: ſecunda vo egroꝝ: tertia neutroꝝ. xx.

HIs quibus deinceps ſunt egrotantia corporis leſionis ſenſibilius operationum determinata. xxj.

DOlentia vo ⁊ quoꝝ motiones ſunt delinquentes: aut oīno perierūt: manifeſtos habēt terminos. Quecunq; vo infirmas habēt opationes in maximis quidē diſceſſibꝰ facile

diſcernuntur: ſm vo minores ambigue ſunt: ꝛ ꝓpter hoc ſm hoc genus leſionis neutro contrario ꝑticipans conſiſtit in il la diſpoſitione quã ꝛ ipſam neutrã dicimus nominari. xxij.

Omnibꝰ his diiudicatis nõ ſm ipaꝫ reꝝ nãm ſẽſu. ꝑiculũ eni eſt ſempiterne paſſiõis irrepere dogma. xxiij.

Signa vo hoꝝ q̃ ſanant corpoꝝ ꝛ egroꝝ ꝛ ſanoꝝ vt nũc exiſtentium quantitate diſtantie differũt. xxiiij.

Ponẽtibus nobis duos extremos terminos contrarios alterutrũ optimã cõpõnẽ ꝛ nũc factã egritudinẽ. Conſiderantibus vo cui hoꝝ ſunt viciniora: ꝛ q̃ꝓbãtur corpa: propinquius eni eſt optime compõni ſanum: qd vo ab hac longius: iã vo egrotãti ꝓpinquius egrũ: vtrorũq; vo mediũ equaliter ab vtroq; ab eſſe apparẽs neutrũ erit hoc. Optime ergo compõnis corporis dicte ſunt cognitiones. Deficientium vo ab hac equalia quidẽ numero ſunt his genera: ꝛ magis: ꝛ minus diuidi potẽtibus ꝛ ſepatis in tres latitudines. xxv.

Signa vo egri corpis ſimplr dicemus: ex his enim erũt reliq̃ due latitudines manifeſte. Scdm ergo genus dictũ eſt prius in optime compõnis oratiõne: ſm vo ſpeciem nunc dicet prius nobis diuidentibus partes. xxvj.

Quattuor aũt ſunt eaꝝ differentie oẽs. q̃dã eni eaꝝ ſunt principales: q̃dã vo ab illis exorte ſũt: q̃dã vo neq; alia rum dñanꝰ neq; alie eaꝝ innatas habẽtes vtutes ꝛ regentes eas dñanꝰ: q̃dã vo ꝛ inatas ſimul hñt ꝛ influẽtes. xxvij.

Principalia igiꝰ ſũt cor: cerebrũ: epar: ꝛ teſticuli. xxviij.

Ab illis vo exorta ſunt: ꝛ illis famulantur nerui ꝛ ſpinalis medulla cerebro: cordi vo arterie: vene epati: ſeminalia vaſa teſticulis. xxix.

Ipſa vo ſeipſa regunt cartilago oſſium coniunctio: mẽbrana: glandula: pinguedo caro. xxx.

Alie vo omnes ꝑtes cõe his habẽtes ad ſuiipſius regimen arterijs ꝛ venis ꝛ neruis indigẽt. xxxj.

Capillorum vo ꝛ vnguiuꝫ neq; regimen eſt aliquod: ſed generatio ſola. xxxij.

Hec quidem partium ſunt differentie: ſigna vo vniuſcuiuſq; craſeos deinceps dicentur. xxxiij.

Principiũ aũt a cerebro nobis facientibus. Sunt eniꝫ quinq; ĩnata genera cognotionũ eius. Primũ q̃dẽ totiꝰ capitis diſpo. ſm vo ſenſibiliũ opationũ vtꝰ ꝛ vitiũ. tertiũ opatiuoꝝ. q̃rtũ principalium: ꝛ q̃ntũ nãliũ. Aliud eſt genꝰ in his oĩbꝰ generi

bus ab his que extrinſecus ei accidunt alteratio. xxxiiij.

Totius quidē capitis diſpoſitio ex magnitudine ꝛ figura eius ꝛ capillorum accipitur. xxxv.

Paruum vero caput praue compoſitionis cerebri proprium eſt ſignum. xxxvj.

Magnum vō non ex neceſſitate bone compoſitionis eſt ſignum: ſi enim propter vehementiam factū eſt magnum eius que ineſt vtutis in materiam multā ꝛ bonā opantis bonum eſt ſignū. Si vō ꝑpter ſolaꝫ materie multitudinē nō bonum eſt ſignū: determinādū ergo eſt ex ea figura ꝛ ex his que ab eo nata ſūt: figura quidē ſi bone forme eſt. ſemꝑ enim bonum eſt ſignum hoc: his vō que ab eo nata ſunt vt ſi collum forte eſt: ꝛ in alijs oſſibus optime diſpoſitū eſt: ꝛ ſi omne qḋ ē eius neruoſum eſt ꝛ plenum ꝛ viuidū. Propria vō capitis figura eſt velut ſi videas ſperam perfectā ceream ex vtraqꝫ parte leuiter compreſſam. Neceſſe eſt enim huius talis gibboſa quidem ſm ſperam poſteriora fieri ꝛ anteriora: rectiora vō fieri que ex vtraqꝫ parte. xxxvij.

Si vō ſm occipitium eminentia fit minor alicui: conſidera ꝛ neruos ꝛ collum cum alijs oſſibus ſecundum naturam ſi quidem his ſe habentibus indigētia materie non vtutis imbecillitate taliter factum eſt hoc. Ineptioribus vero exiſtentibus infirmum eſt principium. In pluribus vō ſecunduꝫ occipitium indigentiam imbecillitas eorum que dicta ſunt ſequitur ꝛ rarum valde ꝛ tale contingit. Groſſius vō ſecūdum occipitium conſidera caput eodem modo eiſdem in toto magno nato determinatis. In pluribus ꝛ hec bona figura facta ꝑ acephalidos bonū ſignum: q̄ quidam medicoruꝫ poſteri⁹ cerebrum nominant: quēadmodum igiṫ ꝛ eſt poſterius determinatum: forma velut lauda habēte comiſſuram. Spine vō principium hec pars eſt ꝛ per illam omnium ſm totum animalis corpus fiunt neruoruꝫ actiones. Ipſa vō poſterior pars ſecū dum ſe in omnibus paucorum ſenſibilium participat: multorum vō operatiuorum. Sic igitur anterius ſenſibilium quidem plurimorum. paucorum vō operatiuorum. Itaqꝫ hec ꝛ bene diſpoſita perfectas habēt naturas ſm vnūquodqꝫ proprias. Eadem vō ꝛ in anterioribus capitis eorum que ſūt ſm frontē determinationes ſunt his que ſūt ſm poſterius ad ꝑuitatem ꝛ magnitudinē eius nobis reſpiciētibus ꝛ figurā: ꝛ q̄ ſūt in his ſenſus/ſ. viſum. guſtum ꝛ odoratū. Alterutrū enim

ſunt cognitiones ⁊ ſibi inuicem atteſtantes ⁊ a principio nata principij virtuti: ⁊ vi. io ⁊ principiū: his q̄ ab eo nata ſūt. xxxviij

PRincipalium tamen opationum vtus ⁊ vitium eiuſdē principij ſolius ſm ſeipſum ſūt cognitiões. Dico āt principales opationes ea que a ſolo pricipio fiunt. xxxix.

FAcilis igitur intellectus ſubtilis ſubſtantie cerebri eſt cognitio: tarditas vo intellectus pinguioris. xl.

FAcilitas vero diſcendi eſt mollis: ⁊ memoria permanentis. xlj.

Sic vo ⁊ difficultas diſcēdi dure; obliuio vo fluētis. xlij

ET bene mobile in opinionibus eſt callide: manens vero frigide. xliij.

ADhuc vo mihi videnť duo deeſſe genera cognitionum que ex principio ſuſcepi dicere: vnum quidem naturalium: alterum vero extrinſecus accidentium: erit autem communis de vtriſq; ratio. xliiij

NAm ſi eucratum cerebrum exiſtit ſm quattuor qualitates omnia que dicta ſunt habebit cum modo ⁊ menſura: ⁊ ſuperfluitates: quecunq; per palatum: aut nares: aut aures: aut oculos purgantur: ⁊ hec habebit moderate: ⁊ minime leditur ab omnibus quecunq; extrinſecus calefaciunt ⁊ infrigidant: ⁊ deſiccant ⁊ humectant. xlv.

TAlibus quidē infantibus exiſtentibus capilli fiunt ſubruffi: pueris vero ſubrubei: perfectis vo rubei. Medij vero quodammodo exiſtentes criſporum ⁊ ſimplicium. i. planorum neq; calui fiunt facilius. xlvj.

AUdire vo op; que dicte ſunt ⁊ que dicende ſunt cognitiones vt in bene tēperatis habitationibus. xlvij.

QUecunq; vo ſm capillos nō in regionibus tantū: ſed in humorum temperantia ꝓportionem habent temperantie eorum que ſunt ſm cerebrum. xlviij.

Si vo calidius temperato fuerit cerebrum: ſm vo alteram oppoſitionem eucraton: ſiquidem plurimum fuerit calidius fortiora omnia que dicta ſunt ⁊ dicēda fient ſigna. Breui vo ſuperabundātia exiſtēte leuia: cōmunis vo hec ratio ſit in omnibus que dicende ſunt mihi partibus earum que in omnib⁹ temperantijs dicende ſunt cognitiones. xlix.

DEinceps vero ſigna eius que in cerebro eſt caliditatis in his que prius dicta ſunt rubicundiora ⁊ calidiora que ſunt circa caput omnia que in oculis vene ſenſibiles.

Capilli horum natorum citius in capite naſcuntur: multum quidem calidioribus exiſtentibus bene téperatis nigri ꝛ fortes ꝛ criſpi fiunt: non multum vͦo calidioribus: ſubrubei quidem primũ fiunt: deinde nigreſcunt: accidentibus vͦo etatibus calui fiunt ꝛ magis plurimum calidi: ſuperfluitates vͦo ſm palatum ꝛ nares ꝛ oculos ꝛ aures breues ꝛ digeſte his ſunt quando irreprehenſibiliter ſani ſunt. Repleto aũt aliquando capite continue ꝛ maxime his quando dietam negligenter obſeruant hoc tale accidit: plurima quidem ſed non indigeſta fiũt ſuperflua. Replentur autem ꝛ grauantur caput ex cibis calefacientibus ꝛ potibus ꝛ odoribus ꝛ extrinſecus accidentibus omnibus calefacientibus in quibus eſt ꝛ continens aer. Adhuc autem magis ſi non ſolum calida ſint talium natura: ſed ꝛ humida: breuibus ſomnis huiuſmodi temperantie dominatur adhuc me profundi ipſi fiant. l.

Frigidioris ꝙ oportet cerebri cognitiões ſunt plurima ſuperflua ſm ꝑprias effuſiones: ꝛ capilli ruffi ꝛ recti ꝛ manentes ꝛ poſt multum tempus naſcentes ſubtiles ꝛ exiles primum. Et facile a cauſis frigidis leduntur: ꝛ ſm idẽ tépus leſionis catarris ꝛ corrizis conſumuntur: neqꝫ tangentibus calida que circa caput ſunt: neqꝫ inſpiciuntur rubea: ꝛ oculorum vene inuiſibiles ꝛ ſomnolétiores quodámodo ſunt. lj.

Sicciores vͦo cerebri cognitiones: non ſuperfluũ eſt in effluxionibus ꝛ ſenſuum perfectio: vigilantes vͦo ſunt ꝛ capillos fortiſſimos habent citiſſimeqꝫ producunt nati criſpos magis ꝙ rectos calui in breui fiunt: humidioris vero cerebri capilli fiunt plani: ꝛ non omnino calui fiunt ꝛ ſenſus hebetes ſunt ꝛ ſuperfluitatum multitudo: ꝛ hec quidem ſimplices diſtemperantie ſunt. lij.

Compoſita quidem calida ꝛ ſicca: prima quidem eſt ſm quam non abundantes ſunt in ſuperfluitatibus: ſed ꝑfecti ſenſibus: ꝛ vigilátiſſimi ꝛ calui fiunt citius: prima tamen generatio capillorum citiſſima eſt eis ꝛ pleniſſima: ꝛ nigri capilli ꝛ criſpi fiunt ꝛ calidi ſunt tangentibus caput ꝛ rubicundi vſqꝫ ad ſtatus tempora. liij.

Si vero humiditas accedat caliditati: parum quidem ſuperaggredientibus vtriſqꝫ mediocritatem fit bonus color ꝛ caliditas: ꝛ in oculis vene magne: ꝛ ſuperfluitates plurime mediocriter digeſte ꝛ capilli recti ꝛ ſubrubei ꝛ nõ calui fiunt facile. Replentur autem ꝛ grauantur capita a ca

lefacientibus:ſi vo humectentur: multo magis ſtatim ſuper abundantiam habent ſuperfluitatum. Quando vo ad plurimum humiditatis ⁊ caliditatis venerint egrum his caput ⁊ ſupfluitatibus plenum ⁊ facile ex calefacientibus ⁊ humectátibus leditur. Motus vo his ſemper contrarius: optime vo in borea degunt: neq; excitari poſſent vſq; ad multum: ⁊ ad ſomnum conuertentes ſeipſos: ſimiliter ⁊ grauantur dormiē tes: ⁊ vigilantes: ⁊ fantaſias vident ⁊ ſenſus ſunt imperfecti. Si vo multum temperato ſit calidius cerebrum: parum vo humidius remanebunt calide craſeos cognitiones: miſcebuntur autem eis leuiter humiditatis cognitiones velut econtrario: ⁊ ſi multo qdē ſit humidius cerebrū paulo vo calidius: manifeſte quidē erunt vehementes humiditatis: leues vo caliditatis cognitiones. Quia ſi qualitates intēduntur: ⁊ ſigna erunt intenſiora: ſi vo remiſſe remittunt ⁊ ſigna. Cōis vo ratio eſt hec in omnibus ſm cōplexionem diſtēperātijs. liiij.

FRigide vo ſimul ⁊ ſicce craſeos cerebri frigidum ⁊ ſine colore perficiunt caput quātum in ipſis eſt. Semper.n. oportet meminiſſe eius que in principio determinationis dicta ſunt: conſiderandum autem quantum ex humorum craſſi alterātur que circa illud ſunt: ſtatim vo huiuſmodi craſes ſine venis circa oculos ſunt: ⁊ a frigidis cauſis cito leduntur: ideo inequaliter ſunt ſani. Aliquando quidē leuiſſima ſūt capita: ⁊ nō ſunt ſupflue effluxiones: aliquādo vo corriſis ⁊ catarris in puis cauſis cito cōſumunt. Senſus vo eis in puericia quidē pfecti: puectis vo emarceſcūt citius. Et vt breuiter dicam cito ſenes circa caput ſunt omnes ideo caneſcunt citi⁹. Capilli vo eis nati quidē veniunt vix exilles ⁊ ruffi. Accedente vo tēpore dominăte quidē amplius frigiditate ꝙ ſiccitate non calui fiunt plurimū: econtrario vo ſi accidat ſiccitatē quidem amplius dominari humiditate: frigiditatem vo caliditate parum huiuſmodi calui fiunt. lv.

HUmide vero ⁊ frigide craſes cerebri grauiter faciunt dormientes ⁊ ſomnolentos: ⁊ inutiles ſenſibus ⁊ facile pacientes a frigore ⁊ facile repletos caput: ⁊ facile pacientes catarrum ⁊ corrizam neq; calui fiunt huiuſmodi. lvj.

Hec igitur ſunt ſigna eaꝝ que in cerebro craſiū. lvij.

EX his ergo tendens ad vnūquodq; organum ſenſus ſcies cognitiones transferens te de alio ad aliud: ſufficiet vero in oculis tantum dicere. lviij.

QVicunqꝫ ergo tangentibus oculi manifeſte ſunt calidi ⁊ mouent facilius ⁊ frequenter ⁊ venas latas habent: calidi ſunt omnes hi. frigidi uero qui his contrarij: humidi quidem qui molles ſimul ⁊ multe humiditatis ſunt: ſicci uero q duri ſimul ⁊ aridi ſunt. lix

ET ledunt quidem a ſimilibus cauſis ſue craſſi faciles: iuuantur vero a cōtrarijs ſed moderato vſu. lx

ET hoc commune in omni cognitione craſeos omnis partis meminiſſe oportet. lxi

MAgnitudo vero oculorum cum proportione quidem ⁊ operationum virtute multitudinem ſubſtātie eucratā ex qua oculi facti ſunt oſtendit: que vero ſine his multam quidem ſubſtātiā: ſed non eucratā declarat. Paruitas vero oculorum cū proportione quidē ⁊ virtute operationū: paruam quidem ſed eucratam declarat ſubſtātiā: ex qua facti ſunt oculi: cum nō proportione vero quadam ⁊ vitio operationum: paruam ſimul ⁊ inutilem eſſe ſignificat ſubſtātiā oculorum. lxij

EA vero que ſunt ſecundū colores ſic oportet determinari glauci quidem oculi ſplendentes humiditate pura ⁊ non multa: luminis ſplendidi ſunt continentia: nigri vero ecōtrario: medij autem ſunt ſecundum medias cauſas. lxiij

GLaucus vero oculus aut propter magnitudinē aut ſplēdorem criſtaloydos aut in ſummo poſitionē: aut per ſubtilis ⁊ aquoſi humoris qui eſt ſecundum pupillam paucitatē ⁊ puritatem fit: oībus quidem ſimul cōuenientibus ſunt glauciſſimi. Si vero hec quidem horum adſint: hec vero nō: magis ⁊ minus in glaucedine conſiſtunt. lxiiij

NIger vero oculus fit aut propter in profundo poſitionem aut propter paruitatem criſtalloydos aut quia ſplendidū ⁊ rutilans perfecte non eſt: aut quoniam ſubtile humidum: aut amplius aut purum non eſt: aut propter quedam horum aut propter oīa natum eſt fieri magis ⁊ minus in eis quēadmodum dictum eſt prius. lxv

SVbtile quidem huiuſmodi humidum aquoſius ⁊ amplius factum humidiorem demonſtrat oculum quēadmodum ſi ſpiſſius ⁊ minus fiat ſicciorem. lxvi

CRiſtalloydos uero ſiquidem durius fit ſicciorē operatur oculum: ſi uero mollius humidiorem. Ita uero vt ſi quid ſuperaddatur contemperantie ſubtilis ſicciorem: ſi vero deficiat contrarium.

¶ Pars ſecunda ſecundi libri tegni domini Galieni que eſt de corde.

De cordis autem craſibus deinceps dicatur prius hec commemorantibus nobis quod vnamquamque partem calidiorem aut frigidiorem: aut ſicciorem: aut humidiorem ſeipſa factam eſſe dicimus. non ad aliquam aliam comparantes: quandocunque enim cor fiat quadam natura frigidiſſimum multo calidius eſt ſecundum craſin calidiſſimo cerebro. ij

Calidioris ergo vt ad proprium modum referamus cordis ſigna inſeparabilia quidem et familiaria hec ſunt magnitudo reſpirationis: et pulſus velocitas: et frequentia et audacia: et ad actiones impigrum. Si vero cor ad plurimum veniat caliditatis: furor eſt eis et maniaca confidentia. Eſt autem et piloſum eis pectus: et que circa hypocundria et his proxima: in pluribus vero et totum corpus calidum ex calido corde fit: niſi maxime contra operetur epar: dicentur autem paulo poſterius toti corporis cognitiones. iij

Eſt autem latitudo pectoris calidi cordis cognitio: niſi et huic aliquando cerebrum maxime contra operetur quando aute ſpinalis medulle magnitudo proportionalis eſt illi plurimum: et tanta ſunt ſpondilia ſecundum magnitudinem quanta ſpinalis medulla: itaque et ſpina tota. Coniungunt vero thorax ad poſteriorem partem ſecundum longitudinem quidem equalis methafremo ſecundum latitudinem vero cum quadam proportionali groſſitudine ſpondilium: coniunctio fit ſecundum illam ſpinam cum vero caliditas cordis dominata fuerit augmentabit thoracem .i. dilatabit ſecundum primam generationem proportionabiliter huius caliditatis: ideo etiam et cum in paruo quidem capite thorax poſitus fuerit: maxima ſecundum cor fit cognitio caliditatis: quando vero in magno plus maxime et hoc proprium ſignum eſt cordis frigidioris: ſi vero proportionem habeat cum capite: alijs ſignis determinandum erit de corde ita vt ex thoracis quantitate nil accepturus ſis. iiij

In frigidiori vero corde pulſus minores ſunt complectentibus non tamen ex neceſſitate tardiores aut rariores. v

Spiritus vero ſiquidem tanto minor thorax ſit quanto cor frigidius pulſibus eſt proportionalis. Si vero thorax maior fuerit ſecundum quantitatem cordis frigiditate non minorem tantum: ſed tardio

rem declarat pulſum natura. vi

TAles ꝛ timidi ꝛ curioſi:ꝛ nõdũ eis piloſus eſt pect⁹: de
puitate vo ei⁹ determinãdũ eſt:vt prius dictũ eſt ſꝫ hoc
vero ꝛ de totius corporis qualitate. vij

SIccũ vo cor pulſus operaꝫ duriores ꝛ furorẽ nõ ꝓmptũ
qdẽ:ſed ferocem ꝛ difficile placabilem vt multuꝫ vo ꝛ to
tum corp⁹ ſiccũ ſi nõ epar ꝯtra opereꝫ. Humidioris vo cordis
ſigna ſunt pulſus molles:ꝛ conſuetudo facile mobilis ad irã
ꝛ facile placabilis ꝛ totum corpus humidius: niſi ea que ſm
epar contra operenꝫ. viij

Secũdũ cõpoſitionem vo pmarũ qlitatũ diſtemperantie cordis
ſic ſe habẽt. calidi qdem ꝛ ſicci cordis ſigna ſunt pulſus duri ꝛ
magni:ꝛ veloces ꝛ ſpiſſi ꝛ ſpirit⁹ ſunt magni:ꝛ veloces ꝛ fre-
quẽtes:ꝛ multomagis ad velocitatẽ accedũt:ꝛ frequẽtia non
creſcẽte ſm ꝓportionẽ cordis thorace. ix

OMniũ piloſiſſimi ſunt hi ſm pectus ꝛ hypocũdria:ad
actiones vo parati ꝛ animoſi ꝛ veloces ꝛ tyrãnici mori-
bus:ꝛ enim furioſi ſunt ꝛ difficile placabiles:de totius vo cor
poris craſi adhuc ꝛ thoracis amplitudine ꝓportionaliter his
que pus dicta ſunt determinandũ eſt. x

Si vo humiditas optinuerit cũ caliditate:piloſi qdẽ minus
his qui pus dicti ſunt huiuſmodi ꝛ pati ad actiones nõ min⁹
illis:nõ tñ ferociores in furore:ſed in irã tñ pati. Pulſus vo
moles ꝛ magni ꝛ veloces ꝛ frequẽtes ꝛ ſpirit⁹ thorace qdẽ ꝓ
portionaliter ſe habẽte cordi ſm eãdẽ formã erit ſiĺs pulſib⁹
Amore vo exiſtẽte tãto velocior ꝛ frequẽtior eſt pdictis ſpi
ritus qͥto ꝛ thorax minor multa vo cõuerſione ſm craſim fa
cta ꝛ maxime ſi ſm humiditatem accidit hec pterea que dicta
ſunt adhuc ꝛ in putridas egritudines ex corruptis ꝛ putre-
ſcentibus in eis humorib⁹ incidũt:ꝛ expirationes maiores ꝛ
velociores inſpirantibus ꝛ in pulſibus ſiſtoles velox. xi

HVmidiores vo ꝛ frigidioris cordis ſigna:pulſus mol-
les ꝛ ꝯſuetudo timida ꝛ formidoloſa ꝛ pigra. Sunt vo
ꝛ nudi pilis hij ſꝫ pectora:ꝛ minime iraſcunꝫ:ꝛ in irã nõ ſunt
parati. Qd vo circa thoracẽ ꝛ totũ corpus his que pus dicta
ſunt ſilr determinandum eſt. xij

FRigidum vo ꝛ ſiccum cor pulſus qdem duros operaꝫ
ꝛ paruos. Spiritus vo ſiqdem ꝓportionabiliter frigidi
tati paru⁹ thorax ſit competẽtes:ſi uero maior. rarum ꝛ tar
dum. minime vero oium iracundi:hij coacti tamen aliqbus

iraſci ſeruāt,memoriā. Sunt vero ⁊ hi non piloſi pectora ol-
us maxime. De paruitate uero thoracis ⁊ totius corporis fri-
giditate ſimiliter determinandum eſt. xiij

Omnium commune in oībus his que dicta ſunt comemo-
rantes quod quecunqꝫ de moribus aut nunc aut ſm ali
am aliqꝫ ſcripta ſunt orationem ad agnitionem craſeos: non
pro bonis aut prauis moribus ex philoſophia excerſitatorꝫ:
ſed pro naturalibus vnicuiqꝫ dictum eſt.

Tertia pars ſcdi libri tegni domini galieni que eſt de epate.

Epatis caliḋ cognicio

Epatis vero calidi cognitio-
nes ſunt uenarū amplitudo colera rubea mul-
ta. In tempore uero augmaſtice etatis nigra: ca
lidior enim eſt ſanguis eis: ⁊ ꝓpter hoc vniuer
ſum corpꝰ calidius niſi ea que ſm cor cōtra ope
rent: denſitas uero eorꝫ que ſm hypocundriū ⁊ ventrem. ij

frigidioris

Frigidioris uero epatis cognitiones anguſtia venarū:
flegma plurimū ſanguis frigidior ⁊ vniuerſa corporis
habitudo frigidior niſi ea que circa cor calida fuerunt nuda
pilis hypocundria ⁊ venter. iij

Siccioris vero epatis ſanguis quidem ſpiſſior ⁊ paucior:
vene dure. ⁊ vniuerſa corporis habitudo ſiccior vel
durior. iiij

Humidioris vero epatis cognitiones: ſanguis qdem plu
rimus ⁊ humidus vene autē mollicres: ita vero ⁊ vni
uerſum corpus niſi ea que circa cor cōtra operent. v

Calidi qdē ſimul ⁊ ſicci epatis ſigna piloſum hypocun-
driū dextrum. ſanguis ſpiſſior ⁊ paucior amara colera
multa: circa augmaſticā vo etatem nigra: venarū amplitudo
⁊ duritia ita vo ⁊ vniuerſum corpus. vi

Caliditas ſiqdem a corde ꝓrumpens vincere poteſt ꝓrū
pentem ab epate frigiditatem: quemadmodum ⁊ frigidi
tas quidem caliditatem. vij

Siccitatem vo impoſſibile eſt ad contrarium a corde hu-
midiori facto adduci. viij

Media vero eſt que ab epate humiditas eorū que dicta
ſunt: ⁊ magis ſiquidem ab ea que in corde eſt vincit ſic
citate qꝫ ſiccitas ab humiditate. ix

Minus vero caliditate amplius aut minus frigiditate:facile enim vincibilis eſt hec earum que ab epate prorum punt qualitatum. x

Manifeſtū eſt ergo quõ ſi. in idipſum concurrāt principiorum vtrorūq; craſes:totū corpus perfecte circa eas diſponet: dicent ergo paulo poſteriꝰ totiꝰ corpis cognitiones. xi

Humidum quidem ſimul ⁊ calidum epar minus quidem calido ⁊ ſicco ea que circa hypocūdria ſunt operat̃ piloſa. Plurimum vero ſanguinē ⁊ venas magnas ⁊ corpis habitudinem humidā ⁊ calidā ſi nō ea que circa cor ſunt cōtra operentur. Si vo amplius vtriſq; qualitatibus auertat̃ ab eo quod ſecundum nām prumpte conſumunt̃ a cacochimijs ⁊ putrefacientibus egritudinibus adhuc vo magis ſi plurimū augeatur humidū:paululum vo calidum:ſi uero econtrario parum quidem humidum : plurimum vero calidum:minime uero cacochimi fiunt. xij

Humidius vo ⁊ frigidius epar ſine pilis quidez habet hypocundrium:ſanguinem uero magis operatur flegmaticum cum venarum gracilitate ⁊ vniuerſum corpus ſimiliter ſe habens niſi ea que a corde ſunt ad contraria illud tranſducat̃:frigidum vo ⁊ ſiccum epar pauci ſanguinis ⁊ gracilium venarum efficit corpus:⁊ frigidius ⁊ hypocundriū nuduz pilis:niſi ⁊ hic vincat cor.

Quarta ps libri ſcdi tegni dñi galieni q̃ eſt de teſticulis ſeqtur.

Teſticulorūz vero craſis calida quidem maxime venerea eſt ⁊ maſculorū generatrix ⁊ citiꝰ pubeſcūt eis ptes genitales. ij

Frigida vero craſis eſt contraria. iij

Humida qdez ⁊ multi ſeminis ⁊ humidi eſt:ſicca uero ⁊ pauci ſeminis ⁊ mediocriter ſpiſſi eſt. iiij

Calida uero ⁊ ſicca craſſis ⁊ ſpiſſi ſeminis eſt:⁊ maxime generatrix maſculorū:⁊ citiſſime ad collum excitat:a principio ergo ⁊ huiuſmodi citiſſime pubeſcunt in partibus genitalibus ⁊ in oibus in circuitu ſui:ſurſum qdem vſq; ad regionem circa vmbilicū:deorſum vo vſq; ad medium coxarum. Petulca igit̃ eſt huiuſmodi craſis ſatis ad ventrem:citiſſime vero ſatiat̃:ſi cogatur nocet. v

calida 3
ſicca na

calida et ſicca

COnuenīētib⁹ ſiq̄dē caliditate ⁊ humiditate piloſi q̄dem ꝯmiu⁹ huiuſmodi hiſ qui dicti ſunt:multi v̄o ſeminis magis.nō cōcupiſcunt v̄o magis alijs.Sufficiunt v̄o ſine leſione magis venereis plurimis.Si v̄o ſatis augeaꝛ vtraq₃ ⁊ calidū ⁊ humidū:nō ſine leſione abſtinēt a venereis. vi

frigidi et humidi

SI vero frigidi ⁊ humidi ſm craſes fiunt teſticuli:nuda ſūnt que ſunt in circuitu pilis:⁊ tarde coire incipiunt:neq₃ vehementes ſunt ad operationes:aquoſum vero ⁊ tenue ſemen eis ⁊ parum generās vel non generans:⁊ ſi generat feminas generans eſt. vij

ſicca frigida

Sicca q̄dē ⁊ frigida craſis ſilis q̄dē plurimu₃ ei que p̄dicta eſt craſi:ſpiſſus vero ſemen eis ⁊ oib⁹ magis exiguū. viij

TOtius v̄o corporis habitudines dicte q̄dē ſunt prius in his que aſſimilanꝛ cordi ⁊ epati:dominaꝛ vero ſimilitudo vehementiorem habētis membri q̄libet p̄marum qualitatum quas ⁊ opatiuas nominamus. ix

TOtius v̄o corpis habitudo in illis maxime diſcerniꝛ ptibus quecūq₃ videntib⁹ p̄mo ſubiacent:muſculi v̄o ſunt his oibus oſſibus circūuoluti ⁊ cōpoſite quedā carnes ſunt ex ſimplici ⁊ p̄ma carne ⁊ neruis q̄bus he circumuolute ſunt. Pro p̄ma eni muſculoꝝ ſubſtātia hec eſt vtraq₃ ad eos v̄o cōueniētia hec vaſoꝝ velut riui quedā ſunt nō cōplectētes eoꝝ ſubſtātiā:ſed ſeruiētes ad ꝯſeruationem. x

DIcenꝛ igiꝛ ⁊ eoꝝ craſeos cognitiones ſm bn̄ tempatā habitationē.pmutāt eni diſtēperātie regionū cutes ſm ſe formātes:⁊ corrūpūt q̄ſdā cognitiōes:ita v̄o ⁊ ſm bn̄ tēperatā regionē tp̄e meſſis ſeip̄m ſoli aliq̄s nudū exponat ⁊ pmutabit eaſ cognitiōes quecūq₃ ſ₃ colores ſunt:⁊ in mollicie ⁊ in duricia ſm cōſiſtētiā.Si v̄o vt bn̄ tempata eſt regio:ita ⁊ ipſe bn̄ tpata dieta vtaꝛ.neq₃ exut⁹ in ſole iaceat nudus vnaquaq₃ die plurimū:neq₃ vt q̄da₃ more v̄ginis in vmbra degens:pfecte craſeos demōſtrabūꝛ ſigna:quaſi in his igiꝛ in oīone futura intēdam⁹ iam intellectum eſt. xi

COmpetētis v̄o craſeos cognitiones ſm totā aīalis habitudinē ſunt:color q̄dē ex rubeo ⁊ albo cōmixtus:Capilli v̄o rubei ⁊ mediocriter mixti criſpi vt in plurib⁹: mediocritas v̄o carnoſitas in q̄titate ⁊ qualitate:medium enim pfecte eſt huiuſmodi corpus oīum ſupfluitatū vt hec dicaꝛ ⁊ intelligaꝛ ad hoc:neceſſe eſt enim ſpiſſu₃ corpus ad hoc diciꝛ ſpiſſu₃ ⁊ tenue ſimiliter adhuc ⁊ multam carnem habens ⁊ paucam

carnem ꝛ craſſum:ꝛ macrum:ꝛ molle:ꝛ durum:ꝛ piloſum:ꝛ nudum pilis.nihil igitur hoꝛum eſt mediocre:ſed quaſi po⸗ licleti regula ad ſummum venit mediocritatis vniuerſe: vt tangētibꝰ qdē neq̨ molle neq̨ durum appeat:neq̨ calidum neq̨ frigidū:vidētibꝰ vͦo neq̨ piloſum neq̨ nudū pilis: neq̨ groſſum:neq̨ craſſile:neq̨ aliq̄ aliā hn̄s intēperātiam. xij

Quecūq̨ vͦo tempato calidioꝛa qdem ſunt nō tn̄ humidi oꝛa aut ſicciora ſm carnē.de his eni pſens ratio eſt:ap⸗ parēt qdē ꝛ tāgētibꝰ calidioꝛa tāto q̄to ſcdm craſin ſunt cali⸗ dioꝛa:ꝛ pinguedinis minꝰ habētia:coloꝛe vͦo rubea ꝛ nigros capillos habentia. xiij

Frigidioꝛis craſeos coꝛpis ſigna nō piloſus ꝛ pingue fri gidū tāgētibꝰ. Coloꝛ vͦo eoꝝ cū capillis magis ruffus: mlta vͦo frigiditate exiſtēte liuida quodāmō ē caro.ſed voca re ꝯſuetudo qbuſdā medicoꝝ ē hos tales plūbei coloꝛis. xiiij

Sicca vͦo craſis gracilioꝛ eſt ꝛ durioꝛ bn̄ tēperata tāto q̄to ſic cioꝛ ꝛ alia vͦo ꝓxima ſigna ſunt his. xv

Et humida uero alia ſigna quidem ſimiliter magis car⸗ noſa vero ꝛ mollioꝛ. xvi

Et ſm cōpilationem pmarum q̄litatum qua fiunt diſtem perātie cōpoſitā cognitionū foꝛmā hn̄t:calida qdē ꝛ ſic ca craſis pilofioꝛ ꝛ durioꝛ ꝛ calidioꝛ ꝛ minus pinguis eſt ꝛ gra cillis ꝛ nigri capilli:ſi vͦo ad amplius caliditas veniat ꝛ nigri coloꝛis cutis. xvij

Humida vͦo ꝛ calida craſis mollioꝛ ꝛ calidioꝛ ꝛ multo ꝛ carnoſioꝛ optima craſi inq̄tu ʒ aucte fuerit vtreq̨ q̄lita⸗ tes. Ad plurimum vͦo aucte putridis conſumiť egritudinibꝰ ꝛ cacochimi cito fiunt. Sic vͦo parum quidem humidioꝛ ſit multo uero calidioꝛ mollioꝛes quidem parum temperato hi tales ꝛ magis carnoſi:piloſioꝛes non modicum ꝛ tangentibꝰ non parum calidioꝛes:nigri vero his ſunt capilli ꝛ caro non ſine pinguedine. ſi vero parum qdem ſit calidioꝛ:multo vero humidioꝛ:mollis eſt his caro ꝛ multa ꝛ coloꝛ cōmixtus ex al bo ꝛ rubeo et tangentibus paululum calidioꝛes: vniuerſali⸗ ter vero eſt dicere q̄ ſm copulatiuā craſeos ſemper dn̄antis qualitatis dn̄abunť ſigna. xviij

Frigida vͦo et humida craſis paululū qdem vtriſq̨ aug mētatis ſine pilis eſt:et alba et mollis et ſpiſſa et piguis ſi vero amplius alia q̄litas augmēteť conſiderantur ſigna qui dem ſm ꝓpoꝛtionem augmentationis q̄litatū. Coloꝛ vero eſt

capillis magis ruffus quemadmodum ⁊ plurimū vtriſq; augmentatis liuidus fit in eis cutis colo:ſi v̊o inequalis fit augmentatio qualitatum. dominabunt magis augmentate qualitatis ꝓpria ſigna. xix

SI vero frigidum cum ſicco equaliter augmentet:naturaliter durum ⁊ gracile habet corpus ⁊ non piloſum ⁊ tangentib⁹ frigidum:pinguedo uero ſimiliter eſt in eis ⁊ gracilibus exiſtentibus diſperſa eſt per carnem.capilli vero ⁊ colo ꝓportionaliter ſunt menſure frigiditatis. xx

DEcidēte v̊o calida ⁊ ſicca craſi tempore per augmaſtice etatis in frigidam ⁊ ſiccā habitudo v̊o taliū gracilis q̄d ſimul ⁊ dura ⁊ melācolica eſt ⁊ ꝓpterea nigra ſimul ⁊ piloſa: dn̄ante v̊o altera qualitate multū:altera v̊o parū a mediocri mutata dn̄abunt q̄dem dn̄antis ſigna:mediocres vero erunt alterius cognitionis. xxi

IN omnibus v̊o que p̄dicta ſunt ⁊ qua dicēda ſunt:cōis agnitio craſeos:ſiq̄dem facile frigeſcens fit pars:aut frigiditate:aut raritate fit:ſi v̊o difficile frigeſcēs:aut calore:aut ſpiſſitudine. Si vero ex deſiccantib⁹ fit aridum ⁊ ſiccum ⁊ difficile mobile fiat:ex ſiccitate fit quemadmodum ſe grauet humidus ab humiditate. xxij

COnſiderare v̊o opꝫ ⁊ ſi ſimilē ad inuicē oēs muſculi aut non ſimilem craſim habent ſimul. xxiij

SImiliter opꝫ conſiderare in omnibus quātitatem inuolutoꝝ oſſium.aliquando enim gracilio videt eſſe pars non exiſtens gracilio q̄tum ad muſculos:ſed ꝓpter anguſtiā oſſium talis videt eē apparens. Similiter autem ⁊ ſpiſſio videt eſſe multotiens non ꝓpter amplitudinem oſſium ſed ꝓpter carnis multitudinem. xxiiij

QVe aucta ⁊ diminuta ⁊ durio ⁊ mollio dum fit ſiccio ⁊ aut humidio appet parū ꝑs:ſiq̄dē pauca ⁊ dura:ſiccio ſi v̊o multa ⁊ mollis humidio. xxv

Similiter vero ⁊ medie regiones ſimiles partes habentium corporum aut ampliorem:aut minorem humiditatē in ſeipſis continentes:aut tenuiorem:aut humidiorem:aut ſicciorem:demonſtrant partem:humida q̄dem pars eſt vbi tenuio ⁊ amplius eſt humiditas ſicca v̊o vbi ſpiſſio ⁊ ſimul minor: ipſas tū corporis ſolidas partes vere ſolidas ⁊ p̄mas ſm nullum modum poſſibile eſt humidiores facere a ſed ſatis eſt ſi q̄s prohibeat eas ſiccari non cito:eas vero cōtinentes regiones:licet

nes:licet replere humiditate aut tali. Id vo ꝓpꝛium eſt nutri mētum ſiſes ꝑtes habentiū ex appoſitione nō per vaſa factū communis vo hec ratio eſt oīum ꝑtium:ꝛ de hoc dicet̃ poſtea in ſanarum ꝛ egrarum cauſarum doctrina:nunc vero que ſe quuntur dicamus.

Quinta ꝑs ſcḋi libꝛi tegni dn̄i galieni de vētris diſpōne ſeq̃t.

de Ventris diſpoſicioe

Entris cognitiones natu rā q̄dem ſicciozis: velocius ſitientes fiunt ꝛ par uus eis ſufficit potus ꝛ grauant̃ amplioꝛi:ꝛ flu ctuationes habēt ꝛ ſupnatat ſupfluū in eis:ci bisq; gaudēt ſiccioꝛibus. ij

Humidioꝛis vo vētris ſigna ſi neq; ſitiētes fiāt ꝛ amplioꝛē hu miditatē moleſte ferāt cibiſq; gaudēt humidioꝛib⁹. iij

Calidior vo natura venter digerit q̄dem melius q̄ appe tat ꝛ magis quecūq; dura ſunt natura ꝛ difficile mutabi lia:gaudet vo calidis cibis ꝛ potibus:neq; a frigidis nihil ledi tur ſm moderatum vſum iiij

Frigidus vo nā venter appetere q̄dem bonus,digerere vo non bonus maxime quecūq; difficile mutabiles ꝛ fri gidi ciboꝛum fiunt:aceſcunt enim cito in eo ꝓpterea ꝛ accide eructuās eſt huiuſmodi vēter:ꝛ gaudet q̄dem frigidis ledit̃ vo facilius immoderate vtēs:ita vo extrinſecus ei accidenti bus frigidis non fert eoꝝ diuturnam diſpoſitionē quēadmo dum neq; calidus calidoꝛum. v

Ex egritudinibus tn̄ in vētre diſtēperātie in hoc differūt a nālibus ſm quod contraria ꝯcupiſcunt ꝛ non ſimilia: quemadmodum ꝛ naturales. vi

Secūdū cōplexionē vo in vētre diſtēperātie cōpoſite per ſimpliciū cognoſcuntur compoſitiones. vij

Diligenter vero opoꝛtet adhibere intellectū his que di cta ſunt diſcernentes ea ab his que dicenda ſunt:nō ſo lum enim vēter ſitiētes ꝛ nō ſitientes operat̃:ꝛ frigidum ꝛ ca lidum potum deſiderantes:ſed etiam ea que circa thoꝛacē ꝛ epar ꝛ coꝛ ꝛ pulmonem. viij

Sed ꝓpter hoꝛum caliditatem ſitientes inſpirāt amplius ꝛ exſufflant longius:ꝛ ſentiunt ſm thoꝛacem cauma nō quemadmodum qui ꝓpter ventrē ſm hypocūdriū patiunt̃

calorem hi quidē bibentes non ſtatim quieſcunt:et frigidus potus ſiſtit magis eorum ſitim ꝙ multum calidus: refrigerat autem eos ⁊ frigidus aer inſpiratus:nihil alleuians ex ventre ſitientes:ita vͦ ⁊ econtrario habentes a frigida inſpiratione ſenſibiliter leduntur ⁊ maxime hec eſt cognitio in pulmonis frigiditate quemadmodum frigidum inſpirantes ſentiūt manifeſte leſionem ⁊ infrigidationem:ita calidum eſt eis amicum:ſed etiam flegmaticas ſuperfluitates loquentes ⁊ cū tuſſi expuunt. ix.

Siccitates vͦ pulmonis ſine ſuperfluitate ſunt ⁊ pure a flegmate:⁊ vocem habēt clarā:queādmodum ⁊ hūiditates obſcurā quidē ⁊ raucā operant̄ voceꝫ:incurrūt aūt eis ſuperfluitates magis ⁊ acutius loqui volentibus. x.

Non vͦ ipſa vocis magnitudo a caliditate fit quemadmodum neqꝫ puitas a frigiditate fit:ſed hoc quideꝫ ab amplitudine trachee arterie fit ⁊ ex exſufflatione vehementiori:paruitas vͦ contraria ſequitur. xj.

Itaqꝫ neqꝫ ſemper neqꝫ principaliter:ſed ſm accidens ⁊ ex ſolis naturalibus craſibus ſupuenientibus non ſequitur vocis magnitudo ⁊ paruitas. xij.

Quoniam vͦ huiuſmodi organa propter craſim facta ſūt talia ſcilicet ampla vel ſtricta:talis vox conſequitur:⁊ ꝓpterea ex voce eſt aliquid de naturali craſi colligere. Etenim vox leuis:leuitatem trachee arterie ſequitur ⁊ aſpera:aſperitatem:leuitas vero arterie contemperantiam craſeos ſequitur:aſperitas vͦ ſiccitatem. Aſperitas ſiquidem inequalitas quedam eſt ſecundum corpus durum:arteriam vero operatur duram omiomerum partium eius ſiccitas:inequalem vͦ eius diſperſe humiditatis indigentia:ad eundem vͦ moduꝫ neqꝫ acuta vox natura ſine anguſtia gutturis:neqꝫ grauis ſine latitudine fieri poteſt. Anguſtia eñ naturalis filia eſt frigiditatis:amplitudo vͦ caliditatis ꝓportionabiliter vͦ nālibus differentijs vocū que ſm paſſionē ꝑficiunt̄ cognitiones exiſtentes efficientium cauſaꝝ ſunt:de quibus oībus de his que de voce dicta ſunt ſufficienter determinatum eſt. xiij.

Alie vͦ animalis partes que intrinſecus ſunt non leues habent craſeos cognitiones tentandū eſt:tamē ea que adiuuatiua ⁊ nocētia cognoſcere:ampliꝰ ⁊ ſm nālium potētiarum operationes:dictū eſt aūt in tertio loco de cauſis ꝙ vniuſcuiuſqꝫ potentie v̄tutis ⁊ vitij dominatrix eſt craſis: craſeos

igitur cognitiones & species dicte ſunt. xiiii.

Que vero propter magnitudinem aut plaſmationem: aut numerum aut poſitionem labuntur: ita ſe habent. Que cunq; igitur cadunt ſub ſenſu coguoſci facilia ſunt. Eorum vero que non cadunt ſub ſenſu: hec quidem difficilia ſũt ad cogno ſcendum: hec vero ignota ſunt. xv.

Capitis igitur magnitudo & figura & cum eo cerebri manifeſta eſt vt prius dictum eſt: ſm hoc vero & thoracis: ita vero & quecunq; labuntur ſm homoplatas: aut humeros: aut brachia: aut cubitos: aut ſummas manus: aut hyſchion: aut ſuras: aut pedes: non eſt difficile cognoſcere: ſiue ſm plaſmationem lapſum ſit aliquid talium: ſiue ſm magnitudinẽ ſiue ſm numerum aut ordinationẽ cõponentium ea: manifeſte vero & operationum in vnoquoq; ſunt leſiones. xvj.

Ea vero que intra corpus ſunt: non omnia ſunt cognoſci poſſibilia. xvij.

Uentrem ſiquidem cuiuſdam ita paruũ & rotũdũ & ꝓpẽſum iuxta hypocõdriũ vidi: vt manifeſte apperet & ſm circũſpectionẽ ꝓpriã & vidẽtibus & tangẽtibus: ſimiliter: vidi & veſicam cuiuſdã extra poſitã & paruã: ita vt ſi aliquãdo tardaret ad egeſtionẽ vrinarum tumor circũſcriptus apparet: manifeſte: nõ tñ aliorum que intrinſecus ſunt manifeſtam dedit mihi cognitionẽ aliquãdo: temptare tamen oportet cognoſcere vt poſſibile eſt ꝑ virtutem & vitium eorum: & ſi nõ ſm diſciplinã certam ſed ſm cõiecturã quandã artificialem. xviij.

Uelut ſi ita accidat epati vidi quoſdam iam & multos graciles quidem venas habentes: ſicut colore vero vniuerſum corpus: & ſi paulo amplius cibi intulerint: vt magis ſi ſint inflantia & ſpiſſa & glutinoſa: hos quidem velut quodam ponderare ſm dextrum hypocũdriũ ſentiẽtes in ꝓfundo: hos vero cum extẽſione quadam dolentes: in his ergo cõueniens eſt ꝑuum eſſe epar & anguſtum in ſuis exitibus. xix.

Alterum autem vidi flegmaticum totum ſm habitudinem: vomentẽ vero quottidie coleram citrinam: agnoui ergo oportere me egeſtiones eius videre: & minime habuerũt fel lis. Cognoui ergo ex hoc ſigno felleũ humorẽ emittentem porum non paruam eius partem in pilleron ventris trãſmittere vt in quibuſdam apparet animalibus. xx.

Ex quibus manifeſtum eſt q in remotis a ſenſibus valde proficit ad cognitionẽ ex anathomijs apparentium mẽ

brorum noticia ⁊ opationum ⁊ vtilitatum inuētio. Quicūq̧ igitur cognitor eſſe vult ſicut dictum eſt nunc lapſoꝝ corpoꝝ in anathomijs ei exercendum eſt ⁊ operationum ⁊ vtilitatū inuentionibus. Scriptum eſt autem de omnibus his ſeparatim in alijs negocijs de quibus in fine totius orationis dicetur gratia cognoſcendi amantes diſcere. ſinguli quorum deſiderant ſcire ex quo maxīe negocio eligere op₃. xxj.

Sed de his ſufficienter dictum eſt. xxij.

Quecūq̧ v̇o in preſenti egra ſunt corpora cognoſcere op₃ ſed et quidem ſenſibus ſubiacentia immutatione eorū cognoſcuntur que ſm naturam eis inſunt in magnitudine et colore et figura et numero et poſitione et mollicia et duricia et caliditate et frigiditate differentia. xxiij.

Non apparētia v̇o et vniuerſaliter quidem diſcere ſit leſionibus opationū aut egeſtionibus aut dolorib⁹ aut tumoribus p̄ter naturā aut q̄buſdā hoꝝ aut oībus. xxiiij.

Secundum v̇o partem ſm cerebrum quidem egre diſpoſitiones aut deſipientie ſpeciebus aut ſenſibilium aut fantaſiaru₃ leſionibus: aut appetituum mouendi aut egeſtionibus per palatum ⁊ aures ⁊ nares ⁊ oculos: aut ſecundum illud doloru₃ differentijs. xxv.

Ea v̇o que ſm cor patiuntur ex diſnie ſpeciebus ⁊ motibus ſm ipſum ⁊ arterijs ⁊ animoſitatibus ⁊ puſillanimitatibus ⁊ febribus ⁊ infrigidatio ⁊ in colore differentijs ⁊ doloribus qui circa ipſum ⁊ circa arterias. xxvj.

Ea v̇o que ſm epar ex humoru₃ indigentia ⁊ abundantia ⁊ conuerſione coloris in nō naturales diſcolorationes: ⁊ adhuc ex his que ſunt ſm digeſtionem aut nutrimentum aut ſupfluorum ſm digeſtionem immutatis: ſed ponderibus ſm ipſum ⁊ tumoribus ⁊ doloribus non in regione epatis tantum ſed ſecundū compaſſiones quecunq̧ fiunt alicui membro vt ſunt diſnie ſpecies ⁊ tuſſis. xxvij.

Ea v̇o ⁊ ſm ventrem circa digeſtionem ⁊ orexim humide aut ſicce oblationis aut ſuperfluoꝝ egeſtionibus peccantibus: ſimiliter v̇o ⁊ nauſeis ⁊ ſingultibus ⁊ eructuationibus et vomitibus ⁊ ipſis eorum que vomuntur formis ⁊ doloribus ⁊ tumoribus ⁊ diſnijs. xxviij.

Ea v̇o que ſm pectus ex diſnijs ⁊ tuſſibus ⁊ doloribus adhuc ⁊ ex eorum que expuuntur differentijs oportet ognoſcere in preſenti egra. xxix.

Et ſm tracheam arteriam egritudines diſnia ⁊ tuſſis: ⁊ ſm locũ dolor: ⁊ ſputũ ⁊ vocis leſio innoteſcunt. xxx.

Proportionaliter vͦ his ⁊ in omnibus alijs partibus ex tumore ⁊ dolore ⁊ leſione opationuꝫ amplius ⁊ egeſtionum differentijs cognitiones erunt. xxxj.

Ex tumoribus quidem preter nãm vt in flegmonibus: ⁊ in ſchiroſi ⁊ heriſipilis inſpiciendum eſt. xxxij.

Dolores vͦ ſm quem incumbunt locum aut continuitatis ſolutionem: aut alterationes ſubitas oſtendũt. Soluitur igitur continuitas inciſione ⁊ comeſtione: id eſt corroſione ⁊ fractura ⁊ tentione: alteratur vͦ ſubſtantia caliditate: frigiditate: ſiccitate ⁊ humiditate. xxxiij.

Nocetur autem ⁊ operatio: aut leuiter aut mediocriter: aut omnino non fit. xxxiiij.

Quecunqꝫ vero egrediuntur: hec quideꝫ vt particule eorum que patiuntur: hec vero vt in ipſius contenta ſecundum naturam. xxxv.

Et oſtenſionem ꝓpriam vnũquodqꝫ faciet. xxxvj

Dictum eſt ãt de huiuſmodi omnibus amplius in patiẽtium locoꝝ negocio nullo hoc in artem prius redigente aut pfecte aſſignante: queãdmodum igitur aliud nihil eoꝝ que incipiunt perfecerunt veteres. xxxvij.

Egrotantium quidẽ corporum ex illo negocio diſcere oportet cognitiones: egrotatiuorum vͦ ⁊ ſanandorum ex preſenti ſunt facultate. xxxviij.

Ea quidem que ſunt ſigna egrotatiuorum in medio ſm formam eorum ſunt que ſanis ⁊ egrotantibus accidunt ſm naturam quidem omnia ſanis inſunt: preter naturam vͦ egrotantibus inquantum egrotant. xxxix.

In medio vͦ his ſunt declaratiua egritudinum: quedã ex genere exiſtẽtia eoꝝ que ſunt ſm nãm: ſed in q̃titatibus aut temporibus ꝑmutata: quedã vͦ ex his q̃ ſũt ꝑter nãꝫ quidem: ſed minora his que in egritudinibꝰ fiunt. xl.

Et propter hoc et diſpoſitiones he corporum quecũqꝫ egrotatiua eſſe videntur: neutrorum ſũt: ⁊ declaratiua vͦ ipſa ſunt ſigna. Primo quidem hec ſanitates deſignant. ſecundo vͦ egritudines: ⁊ fiunt eadem ſigna ſm primam habitudinem ⁊ ſana ⁊ egra ⁊ neutra. xlj.

In eo qdem quod iã exiſtenteꝫ diſpoſitionẽ demõſtrãt neutra: in eo vͦ quod futurã declarãt egra. xlij.

SEcundum vo eandem rationem quecunq3 apparent in egrotantibus ſigna ſanitatis: dicentur quidẽ ſana eo ꝙ futuram ſanitatem denuncient: dicentur vo ⁊ egra inquantũ egritudinem exiſtentem oſtendunt: ⁊ manifeſtum eſt quidem quod ſi vtroꝛũq3 ſunt declaratiua: dicuntur neutra ẜm vnũ aliquod ſignificatoꝛum neutroꝛum voce. xlij.

NIhil vero mirandum eſt eadem ſigna tres habere rationes in differentibus habitudinibus: ⁊ ſana ⁊ egra ⁊ neutra dici. xliij.

SEcundum vo alterum ſignificatum quecunq3 ex egritudinibus cõualeſcentibus inſunt ſigna dicimus neutra ẜm quod arbitroꝛ: ⁊ ea que ſunt in ſenectute: hac igitur rõne oĩa ſub plures cadunt intellectus ⁊ rationes. xlv.

QVecunq3 vo ſigna perfecte ſanis inſunt ſub ſola ſanoꝛũ cadunt cognitione. xlvj.

ET quecunq3 egrotãtibus nõ ſunt manifeſtantia futuram ſanitatẽ: ſub ſola ⁊ hec egroꝝ cadũt cognitiõe. xlvij.

De his quidem deinceps dicetur. xlviij.

FVture vo egritudinis ſigna pꝛnoſtica pcurramus: pꝛius duplici vo exiſtente eoꝝ differentia. xlix.

AGrediamur pꝛioꝛa quantitatibus aut qualitatibus aut tempoꝛibus non ipſis ꝓpꝛijs foꝛmis permutata ab his que ſunt ſecũdum naturam. L.

VElut oꝛexim ciboꝛum intenſam aut remiſſam aut que non ẜm tempus conſuetum fit. lj.

AVt non ẜm conſuetam ciboꝛũ egeſtionẽ ſupfluoꝛũ: ſed ẜm egeſtionem eſce paucoꝛum: aut plurimoꝛũ: aut humidoꝛum: aut durioꝛum. lij.

ITa vo ⁊ humidoꝛum ſuperfluoꝛũ indigentia: aut abũdantia pꝛeter naturam: aut coloꝛis: aut conſiſtentie permutatio: aut tempoꝛibus euacuationis. liij.

ET vigilie ⁊ multus ſomnus: aut ĩ tempoꝛe non conſueto ẜm hoc vo ⁊ ſuperfluitas: aut amplioꝛ: aut minoꝛ: aut calidi: aut frigidi cõcupiſcentia pter conſuetudinem: quẽadmodũ ⁊ circa venereoꝝ vſum in menſurata ⁊ nõ ẜm tẽpora cõcupiſcentia: ⁊ ſudoꝛes plures ꝙ opoꝛteat: aut paucioꝛes aut pigricia admonitionẽ: aut tentãtibus moueri aggrauatio aut diſſolutio maxima ⁊ valida: menſtruoꝛum etiam retẽtio: aut amplioꝛ: aut minoꝛ euacuatio. Sic vo ⁊ que p emoꝛroydas: ſed ⁊ ẜm eundẽ cibũ ⁊ potum nõ ſimilis ei que pꝛioꝛ fuit

delectatio: cognitio eſt future egritudinis. Similiter ⁊ intellectus hebetudo non ſm naturā: aut obliuio in non cōſuetis: aut fantaſtici ſomni magis ꝙ prius: ⁊ ſiquidem auditus: odoratus ⁊ viſus hebetiores ⁊ infirmiores. Et ſimpliciter dicere eſt quecunqȝ ſm naturā ſunt. Hec quidē aucta: hec vero diminuta: hec vō temporibus quibuſdam aut quantitatibus ꝑmutata ⁊ corporis tumor ⁊ minor ⁊ maior factus ⁊ rubicundior: aut albior aut liuidior aut nigrior. Et eructuationes ⁊ ſternutationes: ⁊ ventoſitates plures aut pauciores a naturalibus: ſigna ſunt future egritudinis. Ita vō ⁊ quecunqȝ per nares ⁊ aures ⁊ palatum quibus cerebrum expurgatur quantitatibus aut qualitatibus aut temporibus ꝑmutata: hec igit̃ omnia generis ſunt eoꝝ que ſunt ſm naturam. liiij.

Morſio vō in ventre aut ſm ſtomacū aut ſm aliquod inteſtinorum: aut in egeſtionibus: aut in his que euomuntur aut minguntur: aut alius aliquis mediocris dolor de genere eſt eorum que ſunt preter naturam: nondum vero egrotare ita ſe habentes dicuntur. lv.

Quemadmodum grauati caput: aut dolores caput: aut vigilantes: aut dormientes quando nondum ꝑpter hec a cōſuetis operationū impediunt: ⁊ terminus quidē iſte eſt egritudinis in talibus diſpoſitionibus diſcretiuis. lvj.

Et propterea ad aliquid eandem diſpoſitionē ⁊ egram ⁊ neutram dicimus: adhuc ⁊ ꝑpter vigorem enim ferētis facilius ꝙ iā victe virtutis: aut egra eſt: aut neutra diſpoſitio ſingularum eaꝝ que dicta ſunt. lvij.

Ita vō ⁊ alia nocumēta quecunqȝ fiunt ſm ſenſus nō in eo quod eſt ⁊ magis ⁊ minus differunt alterutrū: ſed toto genere preter nām ſunt: ⁊ hec ſunt egritudinū ſigna: ꝙdiu tamen fuerint parua ⁊ nōdū a conſuetis vnicuiqȝ actionibꝰ impedire ſufficientia dicimus neutra. lviij.

Alia vero ſunt ſecundū guſtū quidem quando ſalſe: aut amare: aut alicuius alterius qualitatis manifeſtatio eſt in comeſtis ⁊ bibitis omnibus: aut ſine acceptione cibi ſaliua eis videtur talis. lix.

Secundum odoratum vō quando aliquando ſentimus vnam qualitatē odoratui nullo preſente adorabili: aut afferentes plurima ⁊ diuerſa omnia vt ſimilia ſentimus: plerunqȝ vero omnino ſenſus nobis eſt nullius: aut fetoris alicuius licet nullo preſente fetore. lx.

Secundum auditum vo ſonitus et ſtrepitus generis eorum que preter naturam ſunt. lxj.

Quemadmodum et ſm viſum quecunq̧ apparere viden tur ante nigra et alba et rubea et ruffa hec quidem ro tunda: hec vo oblonga: hec quidem gracilia: hec vo groſſa et preteruolare omnia videntur. lxij.

Secundum tactum vo quando inequalitas quedam aut ſpiſ ſitudo aut grauitas aut tentio aut ſtupida aut dolens diſpoſi tio apparet ſm totam habitudinem. lxiij.

Itaq̧ vo et ſm qualibet partem tenſio aut tribulatio: aut punctio: aut grauitas quando parue quidem ſunt et non manētes: diſpoſitionem quidem neutram eſſe declarāt pronunciant vo egritudinem futuram. lxiiij

Quecunq̧ vo iam egrotantibus ſunt ſigna: hec quidem ſanitatem demonſtrant: hec vo mortem. Sana quidem priora: altera vo genere quidem egra: ſm ſpeciem vo pernicio ſa dicuntur: accipiuntur vo vniuerſaliter quidem differentie ex operationum virtute et vicio: ſm vo partem ex his que ſunt ſm partem operationibus. lxv.

Quorum genera prius dicta ſunt. primum quidem princi palium: ſecundum vo eorum que ab illis nata ſunt: et tertium quidem proprium habentium regimen: a principijs vo quedam ſupplementa recipientium: quartum vo genus eorum que dicta ſunt ex ſe quidem inutile eſt ad cognitiones: ſecundum accidens vo ex his erit: aliquādo prenotatio quē admodum et ex ſuperfluitatibus: et ex his quidem ratione cō paſſionis: et ex ſuperfluitatibus vo ſemper: quoniam digeſtio nis et indigeſtiōis in his erūt ſigna. Itaq̧ nō ꝯtingit nō demō ſtrare ea ſemper: aut naturam ſuperare materiam: aut materiā ſuperare naturam: aut neutrū: neutrū. Sana igitur dicentur ſigna ſuperante natura: egra vo ſuperata natura: neutra vo inequalibus pugnis. lxvj.

Manifeſte quidem digeſtionis ſigna ſanorū ſunt. lxvij.

Quemadmodū et indigeſtionis egrorum ſigna. lxviij.

Neq̧ digeſtionē vo neq̧ indigeſtionē manifeſte indican tia nature neutrorum: ſunt neutra vero et quecūq̧ nunc quidē hoc: nūc vo contrariū declarāt quēadmodū denigrati digiti: tales vo ſunt et cretice ſuperfluitates. lxix.

Dictum eſt autem de his omnibus in his que de cri ſibus quemadmodum et de vniuſcuiuſq̧ vtutis ope

ratione in libro de cauſis accidentiũ morbo℞ dictũ eſt. ex cis ergo op₃ ſm ptem oẽm naturá ſigno℞ colligere. lxx

Ergo aũt iam longitudini pcẽs hic qdẽ finio de ſignis orationem:tráſeo vo ad cá que de cauſis.

Libri ſcdi tegni dñi galieni finis de ſignis.

Incipit liber tertius tegni galieni de cauſis.

Quoniam vero ⁊ haru₃ cauſarũ qdá ſunt ſalubres:qdam egre:qdam neutre. Primũ de cauſis ſanis ſermo erit. ij

Quoniá vo ⁊ harũ ipſarum hec qdem conſeruátes ſunt:hec vo efficiẽtes ſanitatẽ: ſunt vo ⁊ dignitate ⁊ tpe priores ↄſeruátes faciẽtib⁹. iij

A ſeruátibus incipiendum eſt. iiij

Qm igit̃ ſit nõ vnũ ſanũ corpus ſed plura corpora quemadmodũ pus determinatũ eſt:ſm vnũqdq₃ eo℞ erit cõſeruatiua cá:quoniá ei oĩs cá eſt ad aliqd. v

Rurſus igit̃ pncipiũ hic ab optima cõpoſitione corpis faciẽdũ eſt:ↄſiderátes que ſunt ad hanc ſalubres. Inuẽtionem vo earum rei ipſius natura demonſtrat. vi

Si eni eſſe impaſſibile ⁊ immutabile corpus ⁊ ſemp maneret in optima cõpoſitiõe:tunc nihil indigeret arte ↄſtituente ipſum. Quoniam vero immutetur ⁊ corrumpitur ⁊ conuertit̃ non ſeruans quam habuit ex pncipio conſiſtentiam:ꝓcuratione ſm hoc indiget. Scdm hoc igit̃ quot modis alteratur corpus totidem ⁊ genera ꝓcurationu₃ habebit:hoc eſt cõſeruantium cauſarum. vij

Que manifeſta ſunt iam ex his que dicta ſunt vt corrigentia ex genera accidit exiſtere. In eo vero quod velociter faciunt correctiones priuſq̃ ſimul occurrat leſio non pſeruatiua a futuro malo appellata ſunt a medicis:ſed ſeruátia pſentem conſiſtentiam. viij

Alteratur igit̃ cõpus a quibuſdam ex neceſſitate:⁊ a quibuſdam non ex neceſſitate:dico autem ex neceſſitate qdem qbus impoſſibile eſt ipſum non approximare. Nõ ex neceſſitate vero vt ſunt reliqua. náq₃ ſemp incontinenti ſmorari ⁊ comedere ⁊ bibere ⁊ vigilare neceſſarium eſt ei. Gladijs

vero ⁊ beſtijs non neceſſarium eſt vti. Unde in priori quidem genere cauſarum circa corpus ars conficitur: circa ſecundum vero nequaꝗ̄. ix

Quot igiť ex neceſſitate alterãtia ſunt corpus diuidentes ſm ꝓprium vnũquodqꝫ eorum aliqđ genus cauſarum ſalubrium inueniamus. x

Eſt igiť vnum qdem ex ꝑtinente nos aere alterũ vo ex motione ⁊ quiete ⁊ totius corpis ⁊ ſm ptem: tertiuꝫ vo ex ſomno ⁊ vigilijs: ⁊ quartum ex his que egeruntᷣ ⁊ retinentᷣ ſextum ex aīe paſſionibus. xi

sex res
n̄nales

Sub his enim oībus neceſſe eſt corpus quodammodo diſponi: ſub cõtinẽte qdem: aut calefactum: aut infrigidatũ: aut humectatũ: aut ſiccatũ: aut ſm cõplexionẽ eorum aliqd patiens: aut ſm totã ſubſtantiã alteratum totum. xij

Ex motione vo ⁊ quiete immoderatis vtriſqꝫ exiſtentibꝰ: aut calefactũ: aut infrigidatum: aut ſiccatum aut humectatuꝫ: aut ſm copulationẽ eoꝝ aliqd patiens. xiij

Ita vo ex ſumno ⁊ vigilia neceſſe eſt pati ipſum ſecũdũ eandem rationem. xiiij

Et ex his que offeruntur. xv

Aut egeruntᷣ: aut retinentᷣ: ⁊ ex anime paſſionibꝰ. xvi

Omnia enim hec: hec qdem manifeſte: hec uero per medias cauſas alterant corpus. xvij

Et corrumpunt ſalutem. xviij

Et ſcriptũ eſt de his oībus ſeparatim per ſingula in ſalubrium cãrum negocio. xix

Hec igiť omnia nunc dicta genera ſalubrium cãrum materie quedam ſunt: ⁊ cum competenti vſu cauſe ſunt conſeruantes ⁊ ſalutem ꝑſtantes: peccãtes vo a contemperantia egre conſtituuntur. xx

Itaqꝫ vero ex hoc iam manifeſtũ eſt quod nõ alias qdeꝫ ſubſtãtias earũ que extra has reruꝫ ſanas nobis. Alias vo egras arbitrãdũ eſt: ſed eaſdem in aliqd aliqñ qdem ſanas: aliqñ vero egras factas. xxi

Quãdo ſiqdeꝫ motione indiget corpus gymnaſiuꝫ qdem ſanuꝫ: quies vo egra: qñ vo quiete quies qdẽ ſana: egrũ vero in cibis ⁊ in potibus ⁊ in alijs omnibus. Singulũ enim ſi corpi adducať ⁊ cum competẽti ꝗ̃titate ⁊ qualitate ſalubre fit: nihil vero indigẽti oīno oblatũ aut nõ in competẽti mẽſura ⁊ ꝗ̃titate egrum ꝯſtituit. xxij

AT hec ſunt due ꝯſiderationes circa ſalubre ⁊ egrū.ſ.q̄litas ⁊ q̄titas eius quod offert. xxiij

Et eni tēpus velut alterū aliqd ab his tertiū inducere in his que dicta ſunt ꝯtēptum:⁊ nō bn̄ dictum eſt. xxiiij

SI enim indiget corpus tāta ⁊ tali oblatione manifeſtum eſt qm̄ ⁊ ſm tempus opportunū offert. Et generatio idigentie tēporis eſt ex eo quod fluxum eſt ⁊ mutabile:⁊ mortale corpus indiget ſm mutationes alias alterātiū:⁊ alias adiuuantiū. Itaq; nō eſt qdem genere tertiū in his que dicta ſunt tempus: ad doctrinā vō plerumq; quaſi tertio vtimur ꝓpter eam que dicta eſt cauſam. xxv

QUoniā aūt in his ꝯſiderationibus duab⁹ ſunt alie ⁊ alie cārum ſalubriū:⁊ nūc nobis ꝓpoſitū eſt hoc genus earū rurſus repetamus eas. xxvi

PErfecte igit̄ cōpoſitiōis corpis qn̄ ſiqdem bn̄ tempatum fuerit ꝯtinēs ꝯuenit vt ſit tempantia ⁊ alioꝝ pfecta: de qbus modo diximus quietis.ſ.⁊ motionis:⁊ ſomni:⁊ vigilie:⁊ oblatoꝝ ⁊ egeſtorum. xxvij

Qn̄ vō diſtempatum fuerit cōtinens in tātū ⁊ cōtemperātias minui opʒ inq̄tū eucraſia corrupta fuerit. xxviij

COnſiderationes vō contemperantie in continente hec quidem ſunt: vt neq; rigere per frigus: neq; ſudare ꝓpter eſtum. xxix

IN gymnaſijs vō qn̄ p̄mum incipit dolere corpus: quieſcere ſtatim remediū eſt. xxx

IN cibis vō perfectio digeſtionis ⁊ egeſtionis mod⁹ ſm quātitatem ⁊ qualitatem. xxxi

EQuat vō quodāmō in his orexis digeſtioni: ita vt ꝑceptore nō indigeat q̄titatē in oblationib⁹ metiēte: optima eni nā tantū appetit q̄tum digerere pōt. xxxij

ITa vō ⁊ ſomni quantitatē metitur ipſa natura in his q ſunt in optima cōpoſitione ⁊ quieſcunt ſtatim dormientes cum non amplius indiget corpus. xxxiij.

Et ita eis dieta vtentibus in egeſtionib⁹ nihil derelinqtur circa ventrē ⁊ vrinas ⁊ totū corpus: has enim egeſtiones tēperātia metit̄ oblationum: ſcd̄m vero totum corpus gymnaſiorum mediocris ⁊ ſalubris efficit vſus. xxxiiij.

ABſtinere vero manifeſtum eſt quoniam ab intemperācie: oportet omnium anime paſſionum. ſcilicet ire: triſticie ⁊ gaudij:⁊ furoris ⁊ timoris:⁊ inuidie:⁊ ſollicitudinis. Ex

terminant enim hec ⁊ mutant corpora ab ea que eſt ſm naturam conſiſtentia. xxxv.

VEnereorū vº ſm epicurū nullus vſus ſalubris. ſm vº verum epicurum ex interuallis tantis vt in vſibus coitus neq; diſſolutionē ſentiat: ⁊ leuior ipſe ſeipſo videatur factus ⁊ melius dormiens. xxxvi

TEmpus vº vſus eſt quando perfecte medium fuerit earum que extrinſecus omniū circunſtantiarū: neq; ſuper repletum corpus: neq; indigēs: neq; ſup infrigidatū: neq; ſup calefactum: aut exſiccatū: aut humectatū imoderate. Si vº peccet aliquando corpus paruum eſto peccatū: melius vº eſt calefacto magis q̄ infrigidato ⁊ repleto magis q̄ euacuato: ⁊ humectato magis q̄ exſiccato corpore vti venereis xxxvij

QValitates vº ſingulorū eorū que dicta ſūt eligere in his que ſunt optime cōpoſitionis: oportet gymnaſiorum quidem in quibus omnes partes corporis proportionaliter moueantur; vt hoc membrum quidem non ſuper doleat: hoc vero minus doleat. xxxviij.

CIborum vº q̄ comeduntur: aut bibuntur maxie eucrata eligere: hec eni maxie ſūt ꝯueniētia eucratis naturis. xxxix

Similiter vero ⁊ in alijs. xl.

Si vº ſm aliquid ab optima compoſitione deficit corpus nō multum vero huic ⁊ conſeruantes ſanitatem cauſe ſm proportionem mutabuntur. xlj.

PLuribus vº talibus exiſtētibus corporibus ſm ſingulum genus ſeparatim dicendum eſt. xlij

CRaſi igitur permutatū corpus in organicarum vº partium cōuenientia nō ꝑmutatum duplicē habent formā ſalubrium cauſarū alteram quidem ſeruantium eius craſin: alteram vº earū que ad optimā ducunt. xliij.

Seruantes vº eius craſin tantum permutantur ab eucrata natura cauſe quantum ⁊ totius corporis craſis ab illa perfecta mutatur. xliiij.

Calidiora vº corpora calidioribus indigent adiutorijs: frigidiora frigidioribus: ⁊ ſicciora ſiccioribus: humidiora humidioribus: ⁊ ſecundum complexionem calidiora ⁊ ſicciora calidioribus ⁊ ſiccioribus: ⁊ his proportionaliter in reliquis tribus complexionibus. xlv.

VTetur vero ⁊ materijs cauſarum recte innatas virtutes earum ſciens. xlvj

Q Uoniã motio qdem ꝛ indigētia ꝛ vigilie ꝛ egeſtio ꝛ oēs anime paſſiones ſiccant corpus. xlvij

Contraria vero his humectant. xlviij

I Ta vō ꝛ in calefaciētibus ꝛ ifrigidantib⁹ ſtudijs vtetur et cibis et potibus. xlix

E T ſimpliciter eſt dicere omnibus his que ſm corp⁹ ſunt cognoſcens aliquas materias et virtutes: ſalubrib⁹ cauſis vtetur ſimilia ſimilibus offerens qñ ſeruare vult corporis craſim qualem accipit. l

S I vero pmutare vult et tranſire ad melius aliud eſt genus ſalubriũ cāruꝫ ꝯtrarũ qdem ſupradictis: equale vero diſtans ab altera craſi eucratarũ et mediarum quas optimis naturis conuenire dicebamus. li

C Alidiorē eni ꝛ ſicciorem craſim nō calide ꝛ ſicce diete faciũt eucratã pfecte ſed que tm̃ eucrata craſi frigidiora ꝛ humidiora q̃tũ nã eius erat calidior ꝛ ſiccior. lij

H Oc ſiqdem genus cārum corrigit innatas diſcraſias: alterum vō prius dictum cōſeruat. liij

U Tilitas vō vtrorumqꝫ eſt in parte medicis corrigere quidem ex multo ſtudio paulatim trāfferentes in melius: nō eni ſubſtinet nã repentinas immutationes ſeruare vō in eiſdem ſm neceſſarias occupationes. liiij

Q Uomodo igit ꝛ huiuſmodi ſpecierum cārum ꝯſeruātē nominamus: ꝯueniebat eni magis eã forſitan pmutāteꝫ ꝛ curantē ꝛ innata peccata corrigentē vocari. Quoniã vō ad totũ genus ſanitatis referētes: nō ad eas: que ſm ſpeciē ſunt in ea differentias. Quecunqꝫ qdem ſanos cuſtodiunt ſeruantes oēs vocabimus: ſiue ꝯſeruãdo ſalutē ad melius ducãt totam craſim: ſiue cōſeruēt exiſtētem a pncipio: quecũqꝫ vō deteriorem faciunt ꝯſiſtētiam egre. lv

Similē igit diſcraſiam habētibus oibus corpis ptibus ſimilis eſt pcuratio: diſſimilem vō diſſimilis. lvi

P Oteſt enim vēter alicui qdem frigidior q̃ oporteat eſſe: caput vō calidius: ꝛ indigere adiutorijs pprijs ſingulaꝝ ſm vō hoc ꝛ aliarũ vnaqueque ps aut humidior: aut ſiccior: aut frigidior: aut calidior: exiſtēs pter modũ pprijs diſtempcrantie idigent dietis. Nō igit exercebim⁹ eq̃litates oēs huiuſmodi corpis ptes: neqꝫ ſimiliter humectabim⁹: aut ſiccabim⁹: aut aliqd horum faciemus. Amplius vō dicet de his in negocio de ſalubribus cauſis. lvij

Organicorum vo cauſe ſalubres ſm lapſus: et hec ab optima compoſitione adinuicem differunt. Alie ſiquidē ſunt ſalubres circa plaſmationem lapſuum. Alie vero eorum que circa magnitudinē: aut numerū: aut poſitionem. lviij

In plaſmatione quoqz ſunt plures lapſus. et enim figure ptis et ſi alicubi in ea curuitas aliqua eſt aut cōcauitas eiuſqz ſm naturam: aut pori conſtrictio: aut orificium: aut aſperitas: aut leuitas quando eſt aliqd extra propriam contemperantiam: parum qdem hoc patiens corpus ſanorum corporum appellationem habebit. Amplius vo et neutrorum ſi vo ſit tātū vt noceat opationi: iā egrotare videt. lix

Secundum quātitatē vo ſupfluitas et defectus: ad eaſdem deducunt differentias. lx

In numero vo deficiens aut abundans velut omiomerum vnū aut plura huiuſmodi generis ſunt: et quecūqz pter nām in nobis ſubſtantie cōſiſtunt. lxi

Reliquum vo genus propter vniuſcuiuſqz poſitionē ſimplicium ptium in quo et ipſe quattuor ſunt omnes differentie. Prima qdem optima. Secunda vo parum pmutata et ppter hoc ſanum adhuc perficiens corpus. Tertia neutrum quando amplius extra naturam fit. Quarta vero iam egrotans qplurimum. lxij

Quecunqz igit peccauerunt ptes ſm figuram qdem quēadmodū quecūqz diſtorte intus vel extra et hec recēter nate qdem exiſtētes et molles plaſmatione et ſup ligatione ad id qd ſm nām eſt reuertunt: dure vo et ſi cōtingat ad augmentū puenire: ad correctionē nō pueniunt. lxiij

Et quecūqz qdem circa curuitatē peccauerūt et hec ſimiliter poſſunt corrigi qdez adhuc augmētādo pfecte vo nō pūt puas igit curuitates alligatio et quies: magnas vo opatio ptium et retentio ſpirit⁹ operat. Ita vo et quecunqz ſcdm poros aut orificia. lxiiij

Et quecūqz qdē maiora q̄ opz quies et alligatio apta nata eſt minora efficere maiores vo efficit ptes motio ſm nām cū fricatione moderata et alijs quecūqz nata ſunt ad ſupficiem ſanguinem trahere multum. lxv

Deficientiū vo ptium quecunqz qdem ex ſanguine habēt generationē nō impoſſibilis eſt eorum correctio: qcūqz vo ex ſemine pauco habēt generationē earuz impoſſibilis eſt correctio: eſt tamē pro his aliquando facere alia pxima his ha-

dentia vtilitatem. lxvi

Omnium autem horum natura qdem operatrix medicus vero miniſter. lxvij

Quecũqꝫ vͦo abundãt ſm numerũ ablatio eoꝝ cã ſalutis eſt:ꝯſiderãdũ vͦo in qbus poſſibile eſt:ſi vͦo impoſſibile appareat trãſponere temptare opꝫ. lxviij

Eadem vero ⁊ eorum que ſecundum poſitionem peccãt eſt correctio. lxix

Manifeſtũ eſt aũt qꝺ duo vel tria plerumqꝫ peccata ꝯſiſtere pñt circa eandem vnãquãqꝫ ꝑtem. lxx

Quemadmodũ in habẽte ventrem paruum ſimul ⁊ rotũdum ſecunduꝫ dyafragma poſitum:peccauit eni in eo ⁊ magnitudo ⁊ plaſmatio ⁊ poſitio:ſi uero ⁊ natura frigidior: hunc in id quod eſt ſecundum naturam ducere impoſſibile eſt:quando autem difficulter reſpirant repleto ventre paucיora ⁊ nutrientia ⁊ non tardius exeuntia offerantur bis vel ter in die. lxxi

Aliis vero euſraſim in epate habentibus propter anguſtiam vaſorum continue factam ſalubris cauſa inuenta eſt extenuatus dieta. lxxij

Reliquum igit̃ adhuc genus vnũ cõmune eſt omiomerõ ⁊ organicoꝝ ſolutio cõtinuitatis. lxxiij

Quam forſitan aliquis non concedet ꝑfecte ſanis ineſſe. alioquin enim eſſe ſemꝑ paſſionem diceret:neſciẽs ſimilem eẽ dubitationem pro omnibꝰ lapſum generibus futuraꝫ. ſi enim operationis ſenſibilis leſio non determinat egritudinem a ſanitate : ſed ſecundum qualitatem cuiuſqꝫ diſpoſitionis agnoſcitur tantum tunc neceſſarium eſt:ſempiterne paſſionis irrepere dogma nullo optimas habẽte operationes omnes.Sed hac quideꝫ ergo vt ſubtilior conſideratio ſm ſe tractatum habeat. lxxiiij

Ad manifeſtos vͦo egros:ſalubres cãruꝫ deinceps percurramus a diſcraſie incipientes genere.Determinandũ eſt igit̃ ꝑus hic qꝛ omnes fere medici pretermittũt:quod alie quidem ſunt ſalubres iaꝫ facte diſcraſie.Alie vͦo eius que adhuc ſit:quemadmodum ⁊ future. lxxv

Et huiuſmodi qdem vltime he qdem in ꝓſeruãte parte artis ſunt:hec vͦo in ſalubri. lxxvi

Prime vero oĩum in curãte parte ſola. lxxvij

Vtrarũ vͦo medie dicte in ꝓſeruãte ⁊ curãte. lxxviij

NAm ſiquidem factam ⁊ exiſtentem egritudinem: medi-
cari oportet. lxxix

NOndum vo exiſtẽtem: futurã vo ex diſpoſitione que eſt
ſm corpus, phibere fieri. lxxx

OIus vo que adhuc fit: ſanare quod iam factuʒ eſt: qđ fu
turum eſt phibere fieri. lxxxi

PRohibetur igitur diſpoſitione in qua nata eſt fieri ab-
lata: nominatur autem huiuſmodi diſpoſitio cauſa pre
cedens. lxxxij

FActa vero egritudo curabit diſpoſitione a qua pncipali
ter que ſm nãm operatio ledit ablata: quam ⁊ ipſam di
cimus eſſe egritudinis cauſam. lxxxiij

OPratio qdem vnum hẽt modũ: ⁊ maxime cõmunẽ intẽ
tionem. ſ. ei quod ſoluendum eſt contrariũ. huiuſmodi
enim generis ſunt oẽs pficiẽtes ſalutẽ cauſe. lxxxiiij.

Scdm vo ptem ſunt ex ſingulis cõtrariis. lxxxv

Calide igit diſpoſitioni frigida cauſa contraria eſt: frigide vo
calida ⁊ ſic in alijs pportionaliter. lxxxvi

SI eni imoderatũ eſt oẽ pter nãm moderatũ vo ſm nãm
neceſſe eſt omne immoderatum ab immoderato ſm cõ-
trarium ad moderatum adduci. lxxxvij

MAnifeſtum vo q ſm vtutem nõ ſm apparitionem cale-
faciens ⁊ infrigidans: ⁊ quecunqʒ huiuſmodi alia accipi
endũ eſt. Dico autem ſm vtutem quod eſſentialiter ⁊ pprie ⁊
vere eſt vt dicit: ſm vo apparitionem quod ſm preſenteʒ ſen
ſum huiuſmodi eſſe videt. eſſentialiter vo nõ exiſtens huiuſ-
modi: quomodo vero opʒ cognoſcere ea in negocio de ſim-
plicibus farmacijs dictum eſt. lxxxviij

AD inuentionem vo ſalubrium cãꝝ quecunqʒ qdem cau
ſe ad iam factam egritudinem ſunt ſalubres: illa ratiõe
vtendum eſt qua illud quod ſm apparitionem determinat
ab eo quod eſt ſm vtutem. lxxxix

QVecunqʒ vero cauſe ad eam que adhuc fit ipſa eadem
conſideratione vtendum: ⁊ adhuc ſm quam inueniunt
egritudinum cauſe. xc

HErunt enim ſi ita contingat in humoribus putrefactis
accẽdi febrem demonſtratio in talibus eſt euacuatio: ⁊
alteratio. Alteratio quidem eſt faciens ceſſare putredinẽ ma-
nente ſubſtantia. Euacuatio vero totam a corpore educens
ſubſtantiam. xci

SEd dicta quidem ſpecies alterationis digeſtio eſt quaꝫ a quibuſdam cauſis contingit facere ſcientes erim⁹ in illis ſi habeamus iã cognitionẽ ita cauſaꝝ ſalubꝛium. xcij.

EVacuationes vͦo ꝑ flebothomiaꝫ ⁊ per cliſtere ⁊ per vrinas ⁊ per reſpirationes ſm cutem fiunt: amplius vͦo per contrariam detractionem ⁊ deriuationẽ ad alia: huiuſmodi enim generis ſunt ⁊ menſtrua mouere ⁊ emoꝛroydas aperire ⁊ ꝑ nares ⁊ per palatum purgare. xciij.

SCientes igit͛ ⁊ hic materias ⁊ vͦtutes q̄bus in tẽpoꝛe ⁊ q̄litate ⁊ q̄ntitate ⁊ modo vſus oblatis euacuatio fit. xciiij

Secundum hanc parteꝫ artis inuenimus ſalubꝛia: ⁊ ſcripta ẽ omnium inuentio in terapentico negocio: ſm eundeꝫ vͦo modum ⁊ in alijs tribus diſcraſijs. xcv.

OMnium cõmune habentes pꝛeceptum efficienteꝫ vnamquãqꝫ earum cauſaꝝ opoꝛtet abſcindere pꝛius: deinde ſic venire ad eam diſcraſiam que facta eſt ab illa egritudine ſalubꝛium cauſaꝝ inuentioneꝫ facturos. xcvj.

Secundum vͦo compoſitas diſcraſias ex ſimplicibus compoſitio oſtenditur ſalubꝛia pꝛecepta: ⁊ hic habentibus nobis medicamen pꝛopoꝛtionale magnitudini diſcraſie ad illam conueniens inuenire. xcvij.

VElut ſi ita accidat: ſi deceꝫ quideꝫ numeris ſecundum calidius excedit aliquid ab eo quod ſm naturam: ſepteꝫ vero ſm ſiccius eſſe opoꝛtet ⁊ ſalubꝛem cauſam in talibus diſpoſitionibus: frigidioꝛem quidem decem numeris: ſepteꝫ vero humidioꝛem. xcviij.

Si igitur ipſi parti pacienti adducas huiuſmodi medicamẽtum intantum frigidius fit ⁊ humidius: inquantuꝫ partis pacientis manifeſtatio pꝛeceſſit. xcix.

IN pꝛofũdo vͦo poſita que patit͛ parte opꝫ conſiderare hmõi efficere ſalubꝛe vt nõ contingat exolui in via. c.

Si igitur calidius eſſe opꝫ moderato non in tanto ſit ſolum calidius quanto indiget paſſio: ſed ſupermoduꝫ apponat͛ ꝓpter poſitionem neceſſario aduenientẽ. cj.

Si vͦo frigidius ſit nõ ſimpliciter opꝫ tanto facere illud frigidius ſed materiam medicaminis conſiderare pꝛius: ſi enim parachimeres eſt non perueniet vſqꝫ ad pꝛofundum multuꝫ contrarium vero operatur aliquando ſpiſſam ſuperficieꝫ. Si vero leptoneres ſit: poſſibile eſt peruenire vſqꝫ ad plurimum pꝛofundum. cij.

Nam ſiquidem factam ⁊ exiſtentem egritudinem: medi/cari oportet. lxxix

Nondum vo exiſtētem: futurā vo ex diſpoſitione que eſt ſm corpus ꝓhibere fieri. lxxx

Eius vo que adhuc fit: ſanare quod iam factū eſt: qꝫ futurum eſt ꝓhibere fieri. lxxxi

Prohibetur igitur diſpoſitione in qua nata eſt fieri ab/lata: nominatur autem huiuſmodi diſpoſitio cauſa pre cedens. lxxxij

Facta vero egritudo curabit̄ diſpoſitione a qua ꝓncipali ter que ſm nām operatio ledit̄ ablata: quam ⁊ ipſam di cimus eſſe egritudinis cauſam. lxxxiij

Curatio qdem vnum hēt modū: ⁊ maxime cōmunē intē tionem. ſ. ei quod ſoluendum eſt contrariū. huiuſmodi enim generis ſunt oēs ꝑficiētes ſalutē cauſe. lxxxiiij.

Scdm vo ꝑtem ſunt ex ſingulis cōtrariis. lxxxv

Calide igit̄ diſpoſitioni frigida cauſa contraria eſt: frigide vo calida ⁊ ſic in alijs ꝓportionaliter. lxxxvi

Si eni īmoderatū eſt oē ꝑter nām moderatū vo ſm nām neceſſe eſt omne immoderatum ab immoderato ſm cō/trarium ad moderatum adduci. lxxxvij

Manifeſtum vo ꝙ ſm vtutem nō ſm apparitionem cale/faciens ⁊ infrigidans: ⁊ quecunqꝫ huiuſmodi alia accipi endū eſt. Dico autem ſm vtutem quod eſſentialiter ⁊ ꝓprie ⁊ vere eſt vt dicit̄: ſm vo apparitionem quod ſm preſentē ſen ſum huiuſmodi eſſe videt̄. eſſentialiter vo nō exiſtens huiuſ/modi: quomodo vero opꝫ cognoſcere ea in negocio de ſim/plicibus farmacijs dictum eſt. lxxxviij

Ad inuentionem vo ſalubrium cāꝝ quecunqꝫ qdem cau ſe ad iam factam egritudinem ſunt ſalubres: illa ratiōe vtendum eſt qua illud quod ſm apparitionem determinat ab eo quod eſt ſm vtutem. lxxxix

Quecunqꝫ vero cauſe ad eam que adhuc fit ipſa eadem conſideratione vtendum: ⁊ adhuc ſm quam inueniunt egritudinum cauſe. xc

Erunt enim ſi ita contingat in humoribus putrefactio accēdi febrem demonſtratio in talibus eſt euacuatio: ⁊ alteratio. Alteratio quidem eſt faciens ceſſare putredinē ma/nente ſubſtantia. Euacuatio vero totam a corpore educens ſubſtantiam. xci

Sed

Sed dicta quidem ſpecies alterationis digeſtio eſt quaꝫ a quibuſdam cauſis contingit facere ſcientes erim⁹ in illis ſi habeamus iã cognitionẽ ita cauſaꝝ ſalubꝛium. xcij.

Euacuationes vͦo ꝑ flebothomiaꝫ ⁊ per cliſtere ⁊ per vri nas ⁊ per reſpirationes ſm cutem fiunt: amplius vͦo per contrariam detractionem ⁊ deriuationẽ ad alia: huiuſmodi enim generis ſunt ⁊ menſtrua mouere ⁊ emoꝛroydas aperire ⁊ ꝑ nares ⁊ per palatum purgare. xciij.

Scientes igiť ⁊ hic materias ⁊ vͦtutes qbus in tẽpoꝛe ⁊ q̃li tate ⁊ q̃ntitate ⁊ modo vſus oblatis euacuatio fit. xciiij

Secundum hanc parteꝫ artis inuenimus ſalubꝛia: ⁊ ſcripta ẽ omnium inuentio in terapentico negocio: ſm eundeꝫ vͦo modum ⁊ in alijs tribus diſcraſijs. xcv.

Illum cõmune habentes preceptum efficienteꝫ vnam quãqꝫ earum cauſaꝝ opoꝛtet abſcindere pꝛius: deinde ſic venire ad eam diſcraſiam que facta eſt ab illa egritudine ſalubꝛium cauſaꝝ inuentioneꝫ facturos. xcvj.

Secundum vͦo compoſitas diſcraſias ex ſimplicibus compoſitio oſtenditur ſalubꝛia pꝛecepta: ⁊ hic habentibus nobis medicamen pꝛopoꝛtionale magnitudini diſcraſie ad illam conueniens inuenire. xcvij.

Velut ſi ita accidat: ſi deceꝫ quideꝫ numeris ſecundum calidius excedit aliquid ab eo quod ſm naturam: ſepteꝫ vero ſm ſiccius eſſe opoꝛtet ⁊ ſalubꝛem cauſam in talibus diſpoſitionibus: frigidioꝛem quidem decem numeris: ſepteꝫ vero humidioꝛem. xcviij.

Si igitur ipſi parti pacienti adducas huiuſmodi medicamẽtum intantum frigidius ſit ⁊ humidius: inquantuꝫ partis pacientis manifeſtatio pꝛeceſſit. xcix.

In pꝛofũdo vͦo poſita que patiť parte opꝫ conſiderare hmõi efficere ſalubꝛe vt nõ contingat exolui in via. c.

Si igitur calidius eſſe opꝫ moderato non in tanto ſit ſolum calidius quanto indiget paſſio: ſed ſupermoduꝫ apponať ꝓpter poſitionem neceſſario aduenientẽ. cj.

Si vͦo frigidius ſit nõ ſimpliciter opꝫ tanto facere illud frigidius ſed materiam medicaminis conſiderare pꝛius: ſi enim parachimeres eſt non perueniet vſqꝫ ad pꝛofundum multuꝫ, contrarium vero operatur aliquando ſpiſſam ſuperficieꝫ. Si vero leptoneres ſit: poſſibile eſt peruenire vſqꝫ ad plurimum pꝛofundum. cij.

hoc tale: ſed alterꝫ quoddã genus egritudinis totius in quo ſubſtãtie ipſius eſt ꝑditio: ⁊ igiẗ curatio ipſius in duplici paſſione duplici indiget intẽtione: cõtinuitatis enĩ ſolutio vnione: ſubſtãtie vero perditio generatione indiget. cxxiij.
Dicte vero ſunt paulo prius generatiõis intẽtiones. cxxiiij.

OPortet quidem oportet curare primuꝫ hanc diſpoſitioneꝫ: deinde aggredi vnire ſicut ipſa natura reꝝ iudicat quãdo igitur repletuꝫ fuerit: quod concauum ⁊ equale vlcus extiterit: tunc alteram intentioneꝫ afferri oportet. Media enĩ noua carne exiſtente labiorum vlceris vniri quideꝫ impoſſibile eſt diſtantiam. cxxv.

INtentionẽ ergo curationis aliaꝫ inuenire oportet. Inuentionem vero ex eo quod ſm naturam habebimus qḋ circũfacere parti cõuenit Secunduꝫ naturaꝫ vero erat eaꝫ cooperire cute: hoc igitur nobis eſt faciendum aut ſi impoſſibilis eſt intentio: aliquid ſimile cuti carneꝫ. ſcilicet caloſam faciendum eſt. Erit aũt huiuſmodi caro ſicca ſimilis priori cuti ⁊ caloſa: ſiccantibus igitur ⁊ ſtipticis ſine mordicatõe erit opus pharmacijs ad cicatriſationes. cxxvj.

ITa vero ⁊ ſi vlcus in putredinẽ vertaẗ intentio quidem eſt purgare: pharmacũ vero ſalubre ripticũ. cxxvij.

DIcta eſt autem horum in his que de pharmacijs materia. cxxviij

OPortet quidem ſi flegmon ⁊ caſſatio ⁊ ſclirofis: aut tumor cum vlcere fuerit curanduꝫ illa prius per eas que dicte ſunt rationes. Ita vero ⁊ ſi influat aliquid vlceri: curandum eſt ſecundum influentium curationeꝫ. Similiter vero ⁊ ſi diſcraſia aliqua fiat ſm vlceratum locum ad diſcraſie prius ire oportet adiutoria. cxxix.
Et de his quideꝫ ſufficienter dictuꝫ eſt. cxxx.

AD id vero quod propter plaſmationeꝫ veniendũ iaꝫ genus eſt in plures differentias diuiſum: ſed a manifeſtiſſimo principiuꝫ orationi ponenduꝫ eſt quod ſecũdum figure permutationem fit. cxxxj.

OMnium igiẗ q̃ adhuc creſcũt poſſibile ẽ figurã plurimaꝝ ptiũ corrigẽ: hoꝝ vero q̃ excreuerũt nequaꝗ̃. cxxxij.

INtentio vero vt ſi poſſibile eſt curari ad contrarium adducere diſtortiones. cxxxiij.
Si vero fractura non recte plaſmata peccauerit alicuiꝰ mẽbri figura ſi adhuc recens porus exiſtat frãgere oꝫ iteꝝ: ⁊ hoc plaſ

mare cōfeſtim recte: deinde potuȝ fieri. cxxxiiij.
Eſt aūt ⁊ emphraſis ex hoc genere egritudinuȝ. cxxxv.

Ec quideȝ a glutinoſis ⁊ pinguibus humoribus fit: vnā quidē ⁊ eandeȝ intentionem habens contrariam paſſioni emphraſis. Cauſe vero ſalubres riptica ⁊ inciſiua pharmacha. cxxxvj.

De vo ex ſtercore duro quod adheſit inteſtino priorē q̄dem hēbit in duricie correctionē ex hūidis ⁊ pinguibus diſteribus: deinde vo euacuationē ex acribus. cxxxvij.

De vo ex lapide circa veſicam eſt preſenti quidem tranſpoſitione indiget. Curationis vero perfecte gratia per inciſionem cura eſt. cxxxviij.

Ius vo que preter naturaȝ in parte continetur humiditas eſt curatio in perfecta euacuatione: quemadmoduȝ in putredinibus. cxxxix.

Mmoderata vo repletio idiget imoderata euacuatiōne: quēadmodū eſt in ſanguine circa. cxl.

Vibuſcūq; vo circa ventrē venas ⁊ iteſtinū ⁊ tracheā arteriā ⁊ pulmonē putredo aut ſanguis continetur: perfecta euacuatione indigent. cxlj.

Mplioris vo cibi ⁊ potus recentis adhuc ſm euacuationem correptio eſt. cxlij.

Decūq; igitur in pulmone ⁊ thorace cōtinent: cuȝ tuſſibus qdē euacuatio eſt ⁊ pharmacijs extenuātib⁹. cxliij

Decūq; vo ſm epar aut venas aut arterias: aut lōbos: aut per vrinas aut per vētrem debent euacuari: ſȝ p vrinas quidem ab extenuantibus vehementer: per ventreȝ vo attrahentibus ⁊ aperientibus. cxliiij.

Decūq; igitur ſm ſupiorem ventrem per vomitū: quecunq; vo ſm inferiorem per ſubductioneȝ. cxlv.

Decunq; vo ſub cute per inciſionem aut per cauteriuȝ aut pharmaca cauſtica. cxlvj.

Ta vero ⁊ quecunq; ſecūdum cōcauitatem naturalem: vt in thorace. cxlvij.

Mo vo capitulo breuiter me expediā hoꝝ quidē q̄ a toto genere ſunt preter nām in quibuſdā partib⁹ cōtētoꝝ intētio curationis ablatio eſt. Si vo ipoſſibile eſt ita fieri: trāſpoſitio fiat ad minus periculoſū locum. cxlviij.

Decunq; vero non ſunt toto genere preter naturaȝ: ſed ſecundum quantitatem: intentio horum ſanandorum

tantum ſuperflui euacuatio eſt. cxlix

INtentio vero ſanandorum ſm partem quidem aliquā ex ipſa accipitur diſpoſitione. Plurima vero eſt patientibus particulis. cl.

QVecunq; vero aſpera facta ſunt preter naturam eā que ſecundum naturam eis adducendum eſt leuitatem: ſm os quidem radētes: ſm tracheā arteriaʒ aut linguā lenienteʒ per hūmida ſine mordacitate & p glutinoſa. clj.

QVecunq; vero lenitatem preter naturam habent ad eaʒ que ſecunduʒ naturaʒ eſt eis adducendum aſperitatem per pharmaca ſufficienter ruptica & per breuem facientia raſuram. clij.

QVecunq; vero emphaxes & anguſtationes egritudines alia ſequuntur curandum eſt prius illas per eas que dicte ſunt rationes. cliij.

OStenſum eſt autem in tractatu de egritudinum differentia quod de flegmonibus & ſchliroſi & inflationibus & ſiccationibus immoderatis adhuc & ineptis figuris ipſorum cōtinentium corporuʒ conſequuntur plerūq; ea que dicta ſunt quemadmoduʒ & in timoribus quibuſdaʒ eoruʒ que ſunt in circuitu corporum. cliiij.

SI vo adinuicem eoꝝ que dicta ſunt amplectunt: aliqua oſtenſiones habebunt varias. clv.

SVfficiet autē manifeſte vt in vno exemplo faciamus orationem: amplius enim de his omnibus in terapenticis dicitur litteris. Subiaceat igitur in exemplo alicui influere p/ti multitudinē ſanguinis vt diſtendantur que ſm pteʒ ſūt vaſa non magna ſolum: ſed etiā parua prius effugienti viſionē: ex plenitudine vo nunc apparētia quēadmodū in oculis videtur manifeſtuʒ: ꝓpter albedinē tunice oculoꝝ: conueniens vo eſt alia vaſa minora his que dicta ſunt vaſis diſtēdi repleta: nondū vo ea apparere ꝓpter puitatē: & periculū eſt effundi aliqd magnū refudās ex vaſis i eas que in medio ſūt regiones vacuas aut effuſuʒ iaʒ eſſe aliquid paruū. clvj

HVuiuſmodi vero paſſionis curatio habebit quidem cōſiderationem per euacuationem: aut vo dicamus manifeſtius ex parte euacuationē: quoniā paſſio erat in eo quod repleta eſſet pars īmoderate. clvij.

NEceſſarium autē eſt aut per recurrens euacuari ſupfluum aut p ipſam paciēteʒ ptem: rurſus igitur recurret:

aut per pulſum: aut ꝑ tractum: aut ꝑ tranſmiſſum: aut ſm aliquod horum: aut ſm omnia. clviij.

PEr ipſam autem que patitur ptem euacuabitur: hoc quidem manifeſte ⁊ ſenſibiliter: hoc vero per euaporatiōnes extenuatum. clix.

SI igitur fuerit totū corpus plectoricum non oportet ꝑ ipſam partem pacientem euacuare: ſi enim carraxationibus ⁊ inciſionibus ſenſibiliter euacuauerimus partes dolentes: attrahemus propter dolorē amplius: ſi vero calefacientibus dyaforeſin aggreſſi facere fuerimus: trahemus ꝑ calorē amplius in partem pacientē quā dyaforeſin faciamus: ſi vero velimus recurrere cogere quod influxū eſt: non recipiet plenum corpus exiſtens: ab vtraque igitur hec oportet euacuare totū corpus: aut econtrario trahere omnino ad alias regiones quod eſt influxum pacienti parti. Hoc enim paciente repellere a parte prius: deinde dyaforeſin facere aggredi: paratior enim euacuatio quanto ꝑ maiora. clx.

REpellemus autē a pacienti parte ſi infrigidemus ⁊ ſtiptica apponamus: ſed euacuata ipſa vaſa quod repellitur ad ſeipſa attrahent. Oſtenſum eſt enim: ⁊ hoc per phiſicarum virtutum orationem. ⁊ tranſmittunt vaſa confortata ſtipticis pharmacijs: ſi igitur omne ita recurret rurſus bene ſe habebit pars. clxj.

RElicto vero aliquo ſuperfluo in parte: oportet quidem ſignificari hoc conglutinoſum eſſe aut ſpiſſum. Et propter hoc compactum eſſe indiſſolubiliter: poteſt igitur ⁊ non tale exiſtens in eas que in medio ſunt regiones effundi: tunc igitur iam eſt tempus venire ad euacuandū illud ꝑ partem pacientem ſupponentibus ſupra iacentibus partibus apocruſticas influentium virtutes. clxij.

EUacuatio vero fit maxime ſi ſm medias regiones ſignificetur contineri aliquid per carraxationes ſimul ⁊ per pharmaca dyaphoretica. clxiij.

SEd quoniam dyaforetica omnia calidis ſunt virtutibus eius vero craſeos eſt opus mordere quando immoderatius fuerunt calida. obſeruandum igitur in eis ne omnia ſint nimis calida ⁊ maxime ſi in ſupficie corporis fuerit mēbrū qḋ patitur: dolebit enī nō par ſimul patitur ⁊ mordetur. Et oīs dolor prouocat reuma: mediocriter igitur calido anodino: in his vtendum eſt: ⁊ magis ſi humidum ſit. clxiiij.

Et tamen ſufficiens eſt dyaforeſin facere in ſuperficie ſi non vehemens ſit dyaphoreticum pharmacum: ſi vero ea que in in ſuperficie ſunt ſine paſſione omnino exiſtant: in profundo vero ſit pars euacuatione indigens: intendere et augere oportet dyaforetici pharmaci virtutem et caliditatem: euaneſcet enim deficiens prius quam ad profundum veniat: neque tamen ledet aliquid ea que in ſuperficie ſunt que attinget: quoniam non paſſa ſunt: itaque enim in idipſum vtraque accidunt ad calidorum ſimul et acriorum vſum medicaminum: et qui in ſuperficie conſiſtentia ſunt: et que in profundo indigentia: hanc igitur ex poſitione partis accipiamus oſtenſionem. clxv.

Dehinc vero intendamus ſi deeſt aliquid ad curationem. clxvj.

Videtur autem deeſſe non parum: ipſorum enim membrorum in quibus que patiuntur eſt ſuperfluitas reumatis: quedam rara et laxa et mollia ſecundum naturam ſunt: quedam vero ſpiſſa et ſtricta et dura. clxvij.

Priora igitur facile euacuantur: altera vero acrioribus indigent euacuatorijs et medicaminibus euacuantibus ea et eis que ſunt leptomera: ſi vero et ſecundum multam poſita ſunt profunditatem: amplius autem et magis indigent his: hec igitur rurſus oſtenſio altera eſt et ſubſtantia pacientis partis. clxviij.

Alia vero a plaſmatione et poſitione. clxix.

Supponatur enim ſi ita accidat in epate predictam eſſe diſpoſitionem in anguſtis finibus vaſorum conſtrictis humoribus aut conglutinoſis aut ſpiſſis: aut multis: igitur promptum eſt vti cibis et potibus extenuantibus: ſpiſſitudinem quidem primum glutinoſitatem tenuem efficere. ſecundo vero non per inuiſibiles vias et anguſtas ſolum vt in alijs partibus: ſed per poros et per venas amplas euacuare: ampliſſime vero ſunt ſecundum epar vene: quemadmodum et plurime finiuntur: hee quidem in gilbis ad kilim: hee vero in chimis ad pilam. Itaque iam tibi facillimum in quibuſcunque fuerint conſtrictiones euacuare prompte eas trahenti quidem in ventrem per trahentia medicamina quicunque humorum conſtricti erant ſecundum eas que in chimis ſunt venarum: ad vrinas vero conuertenti per kilin venam quecunque ſecundum eas que in eas ſunt venas. clxx.

Altera vero conſideratio in his que predicte ſunt oſtenſionibus ab epate quaſi a principio venarum: quoniam vero non ſeipſum ſolum quemadmodum plurime animalis partes regere natum eſt: ſed immittit ſuam virtutem venis opicu-

lum enim eſt ſi diſſoluamus eius virtutem eubrocis ⁊ capta plaſmatibus caluſticis:⁊ ipſum principium debilitare circa operationem ⁊ imbecilles omnes venas efficere. vnde admi⁄ ſceri oportet ſtipticorum aliquid pharmacorum in curationi bus eius. clxxi

Sed quoniã eſt in ꝓfundo periculum eſt diſſolui ſtiptici vtu tem ſi non reducat̃ ab aliqua ſubſtantia leptoneri qua⁄ le aromatum eſt:melius vero ſi ipſum ſtipticum pharmacum ſtatim ſit ⁊ aromaticũ:incitas enim duas habẽs qualitates ⁊ vtutes fortius opabitur. clxxij

IGitur euacuet̃ quod quidẽ pter naturam in partẽ illa⁄ tum eſt vt habeat contẽpantiam humorum:ſecundum naturam:conſiderandũ igitur nobis in hoc ne aliquid a reu matis qualitate immutatum ſit ſcḋm craſin ꝛ ſi igitur magis erit flegmaticum infrigidatum eſt:ſi vo eſt magis colericum calefactum eſt:vt ⁊ hanc eius diſtemperantiam ſanantes per⁄ fecte ſanum relinquamus illud:ſanabimus vo contrariaꝫ ad ducẽtes qualitatum:queadmodum in diſtempantiarum di⁄ ctum eſt curationibus. clxxiij

IN quãtum vo vnũquodqꝫ factum eſt calidius intãtum infrigidãtes itaqꝫ hic rurſus neceſſarium eſt ſcire eam que ſm nãm eucraſiam eius. quomodo enim ſciemus q̃tum ab eo qḋ ſm nãm eſt frigidius:aut calidius:aut quãdo infrigi dantes ceſſabimus:non cognoſcẽtes modum eius que ſcḋm nãm caliditatis:ita vo:⁊ ſi frigidius factum eſt calefaciamꝰ nõ cognoſcẽtes modum eius que ſm nãm frigiditatis impoſſibi le eſt nobis neqꝫ calefaciẽdi inuenire medicamẽ ꝯueniẽter:ne qꝫ calefaciẽtes ceſſare. clxxiiij

QVoniam vero ⁊ de his ſufficiẽter dictuꝫ eſt tranſire iam tempus eſt ad ea que ſm numerum non ſcḋm naturam ſe habent. clxxv

DVplici vo exiſtẽte eorum differẽtia qbuſcunqꝫ qdẽ defi⁄ cit pticula opari hãc intẽtio eſt ſeruiẽtes videlicet natu re ſm modum quẽ pauloante diximꝰ. clxxvi

QVibus vo ſupabundat particula intẽtio eſt hanc abſcin dere ipſam aut per nouaculam:aut per ignẽ aut p phar macum cauſticum. clxxvij

Hac igit̃ rõne poſſibile eſt fere oĩa curare:gignẽ vo omnia nõ eſt poſſibile:vt in ea que de ſemine oſtẽſum eſt orõne. clxxviij

Quedam vo ⁊ ſi ea nõ poſſibile eſt gignẽ poſſibile eſt tñ aliqḋ

facere pro eis: vt in oſſe pfecte ablato alteram ſubſtantiã ſm eundem locum differentẽ ab oſſe ⁊ carne: eſt eni ſubſtantia que fit ſm locum eius vt quedam caro pooidis aut potius ſarcoidis ⁊ tpe pcedente in durius trãſmutat ſm pncipium vo ſarcoidos magis exiſtens. clxxix

Secũdũ vo quãcũqz ptez pdictã nec eandẽ ſubſtãtiã ſm ſpẽm neqz ſimilẽ opari poſſumus: tertia nobis intẽtio eſt inuenire aliq̃ cõpoſitionem vt in decorationibus. clxxx

Epichenon vo manifeſtũ eſt qm genus eſt totũ hoc eoꝝ que ſm q̃tũ. Quãtũ enim eius circa hoc quod ſcd̃m naturã eſt appropinquat illi: hoc vo quod in genere pter naturam ſeparatum eſt tantum. clxxxi

In quo qdẽ pma intẽtio eſt ablatio: ſi vo impoſſibilis eſt iſta: trãſpoſitio eſt ſcd̃a intẽtio vt in infuſionibus. clxxxij

Quecũqz vo nõ in totis ptib⁹: ſed in ptib⁹ ptiũ deficiũt: ⁊ ſupabũdãt ab eo qd̃ ſm nãm nutrimẽtũ qdẽ ⁊ gñatio in deficiẽtibus: ablatio vo ⁊ purgatio in ſupabundãtib⁹. clxxxiij

Unde nec intẽtio in eis altera nec forma medicaminum altera ſm genus. clxxxiiij

Sed ad reliquum adhuc genus veniendũ ſalubrium cauſarum qdem quod eſt correctiuum eorum que propter poſitionem lapſa ſunt corporum vt ex archimetra: ⁊ qñ labuntur inteſtina in oxeum. clxxxv

Fit aũt hoc qdem in cõtrariũ ex violentia tenſione aut ex impulſiõe: hoc vo ex raritate: aut ex ruptura cõtinẽtis. clxxxvi

Itaqz curatio qdẽ huic ex ꝯtraria tẽſione ⁊ in ꝯtrariũ ipulſione huic vo ſi fiat ſolidũ ex eo cõtinẽs. clxxxvij

Ex qb⁹ vo facultatib⁹ aliqs ea que ſunt ſm ptem inueniat per terapentice facultatis declaratũ eſt negociũ. clxxxviij

Deinde vo dicẽdũ eſt de eis quecũqz ſm priorẽ orationẽ accipiebamus: vocãt aũt ea pſeruatiue. clxxxix

Triplex vo eſt ⁊ hoꝝ ſm gen⁹ differẽtia. pma qdẽ pfecte ſani hois: ſcd̃a impfecte. Tertia vo egrotãtis. Primũ igit gen⁹ ex ſa ſalubri negocio duplex exiſtẽs vt pus dictũ: ſm vo ex pſeruatiuo: tertiũ vo ex terapentico. cxc

In humorib⁹ vo maxime hẽt ꝯſiſtẽtiã oẽ hoc genus. cxci

Quos neqz glutinoſos opz eẽ neqz ſpiſſos nec aquoſos: neqz multos: neqz calidos ãpli⁹ neqz frigidos: neqz mordaces: neqz putridos: neqz venenoſos. cxcij

Augmẽtati vo mali humores cauſe ꝯſiſtũt egritudinũ. cxciij

Augmētant̄:vo aliquādo qdē ab eadē cauſa que eos genuit:pmum eſt aūt q̄ſ ſunt nō cōmutātes eos ſibi qui ſz corpus ſunt humores. cxciiij

Intentio vero in his curationibus duplex eſt:alteratio ꝛ euacuatio. cxcv

Alterant̄ igit̄ aut digeſti ab ipſo corpore aut a quibuſdā pharmaticis virtutibus in quibus ſunt ꝛ quedaȝ virtutes que virtus venatorum animalium curāt ad hoc delynria pharmaca recipientes. cxcvi

Euacuant̄ vo ſufficiēter a calidis pharmacijs ꝛ purgationibus ꝛ cliſteribus ſudoribuſqȝ ꝛ vomitibus:hec igitur horum ſunt communes euacuationes. cxcvij

Proprie vo ex loco in quo congregati fuerint accipiunt̄ qnēadmodū in ſalubribus declaratū eſt ſm tertiū ꝛ q̄rtū:maxime nobis de laboribus tractātibꝰ ꝛ quecūqȝ adiacent alijs laboriosis diſpoſitionibus. cxcviij

Euacuant̄ enim promptius qui qdem in p̄mis venis per ventrē:qui vo in his que ſm epar per vrinas:qui vero ſunt ſm totam habitudinē per ſudorē quēadmodū ꝛ qui ſm caput aut per palatū aut per nares aut per vtraqȝ qui vo in thoracis latitudinibus purgant̄ per guttur cū tuſſibꝰ qui vo ſm renes ꝛ veſicā per vrinas. cxcix

Antipaſeos vo communis omniuȝ partium oſtenſio ad ea que longiſſima ſunt. cc

Deriuatio vo ad proxima loca. cci

Omnia igit̄ quecunqȝ curant huiuſmodi diſpoſitiones ſalubres vocant̄ cauſe. ccij

Quemadmodum ex acuentia egre. cciij

Neutre vo neqȝ ledentia neqȝ adiuuantia. cciiij

Poteſt aūt aliqs eas neqȝ cauſas appellare omnino quales ſunt multi ſophiſtarum negligentes qdem ipſarum rerum inuenire differentiam:in nominibus vo plurimū tem poris conſumētes. ccv

Dictū eſt aūt ampliꝰ in alijs negocijs aduerſus eos: p̄ſeruatiua qdem ſpecies artis talis eſt. ccvi

Reſumptiua vo ꝛ enutriēs in cōualeſcētibꝰ ex egritudinibus ꝛ ſenibus qualis vo eſt ꝛ eoꝝ diſpoſitio ꝛ a qbus cauſis maxime ad id quo ſm nām eſt reuertunt̄. ccvij

Perfecte qdem in terapentice facultatis litteris demōſtratuȝ eſt:per capitula vo dicat̄ ꝛ nunc. ccviij

SI igit̃ diſpoſitio eſt talis bonus qdem eſt ſed paucus ſanguis: ꝛ cũ eo vitalis qui appellat̃ ſpũs ꝛ aïalis: ipe vo ſoli di ptes ſicciores: ꝛ ꝑpterea vtutes earũ debiliores ꝛ infirmiores ꝛ ꝑpter has totum corpus frigidus. ccix

OCauſe vo ſalubres eã que dicta eſt corrigẽtes diſpoſitionẽ vno qdẽ capitulo vt apphẽdat̃ quecũqꝫ ꝑfectã ꝛ velocem digeſtionem operantur. Secundum partem vero immoderatis motionibus ꝛ cibis ꝛ potibus ꝛ ſomnis ſunt materie qdem motionum: ſunt ſuſpenſiones ꝛ deambulationes ꝛ fricationes ꝛ lauacra. ccx

ET ſi multum meliores adhuc fiant: ad cõſueta opa paulatim attingat. ccxi

OCibo℞ vo in ꝑncipio qdeꝫ humidi ꝛ bñ digeſtibiles ꝛ nõ frigidi: poſtea vo magis nutrientes. ccxij

POtus vo aptus vinũ eſt: etate qdem medium: forma vero purũ lucidum: in colore vo aut albũ aut ſub rubeũ ꝛ odore vero ſuaue. in guſtu vero nec aquoſuꝫ omnino nec aliquam vehementem qualitatem oſtendens: nec ſtipticam: nec amaram nec dulcem. ccxiij

DIctum eſt autem vt modo dixi in terapentica facultate amplius ſuper his.

Finis

Incipiunt aphoriſmi Joannis damaſceni.

LIberet te deus fili amãtiſſime a deuio erroris: ꝛ in via cõſeruet ꝓſperitatis atqꝫ meũ velle de te mihi digneẽ poſſe cõcedere: teqꝫ in eodẽ agilem facere: ſic deſideriũ tuum iunctũ meo cõpleat in te. Nouerit dilectio tua fili mi q: petitionẽ tuã de aphoriſmis medicine ſcribẽdis ꝑpter nihil aliud ꝓlongaui: niſi q: verebar ne aliqñ faſtidires tui deſiderij meã longanimitatẽ velle tentare. ꝛ ꝯſiderãdo cognoſcere: iã nũc vo q̃tũ inde cognouerim ſufficere videat̃. Q: cũ maiores nr̃os peritiſſimos viros quẽqꝫ faſtidioſuꝫ noueris ſepe arguiſſe nõ egre tibi ferẽdũ eſt. Cete℞ ipſe preſens iſſe potes me ſemꝑ vtilitatẽ tuã q̃ſiuiſſe: ꝛ nũq̃ te deſſerẽdo plus aliuꝫ coluiſſe. De⁹ oĩpotẽs dirigat mẽtẽ tuã in bñplacito ſuo ad vtilitatẽ ſeruo℞ tuo℞. Ecce iã aphoriſmos quos me ſcribere

rogaſti tue dilectiōi mādo. Certe in medicina imenſa pfunditas eſt. Operari autem ſm libros abſq; pfecta rōne ⁊ ſolerti ingenio moleſtum eſt.

Ingeniū aūt nāle adiuuat artē ⁊ nām regētē ꝑriū aūt cōtrariū. Abundanter aūt libros peritoꝝ veterū relegere: ⁊ ſecreta eoꝝ diligēter diſcutere iuuat oēm ſapiētē ⁊c.

Vita breuis eſt ad cognoſcēdū vires oīum terre naſcētiū. Tu aūt ea que palā ſunt: ⁊ in qb⁹ oēs ꝯueniūt ⁊ maxīe que pbaſti tene. Que vō in dubio ſunt ⁊ in qb⁹ diſſētiūt omitte. Illud vō nō debet nos cōmouere qđ in ſapiētū dictis habet.

Quedā ſunt que nō videt nobis ad plenū rō atteſtari: ſed poti⁹ credulos hēre. Illud quippe quo medicamur ſubtilis ſubſtātia eſt: neq; eni hūana nā erroris periculū icurrere nō pōt: ꝓſertim in ſubtilibus.

Qui deditus oīno ſecularibus negocijs. al's. delitijs: negligit fundamētū medicīe philoſophie: ⁊ artiū doctrinā/ nō ei fides adhibēda eſt: ⁊ maxime in ea vbi Gal'. ⁊ Ariſt. cōcordāt: vbi diſcordāt difficile verum inuenit.

Aial ſm frigidū ⁊ hūidū nutrit: ſ; calidū ⁊ humidū viuit. Vt⁹ ſiue vtutes nāles vel ſpūales varia noīa habētes vna eadem que eſt. ſ. vtus. Sed ſm diuerſa in ſubiectis mēbris officia diuerſis vocabulis nuncupat. Complexio nālis ſm vicinitatē qdē eſt ſepabilis: actu tn̄ eſt iſeparabilis. Queadmodū tam vicia animi q̄ figure corporis ab auis ⁊ a parentibus cadit; ⁊ hereditatur: ita quoq; morbus diuturnus: ⁊ maxime ſi fuerit in principali mēbro.

Medicina que tēpamēto vicina eſt/ ⁊ eſt odorifera/ ſi cibus quoq; fieri poſſit/ optimū eſt. Colligatio corpis ⁊ aīe ſm ordinis nālis ꝯſonantiā facta eſt vt ſubſiſtat. Vn̄ cauēdū eſt ne des ei fortē medicinā que fortiter mutet eā: vt ea que eſt in tertia pte. Cōplexio corpis aīati/ ad figurā nerui ꝯſona eſt. Nō igit temerari⁹ ſis in medicina forti que eā diſſoluat: ⁊ aperiēdo corpus in aliam complexionē mutet.

Medicina ſtiptica ⁊ odorifera. ⁊ tēpamēto ꝓpinqua cuſtodit ⁊ ꝯfortat pricipalia mēbra: ⁊ vtuē nālē hmōi tibi ſit ſemp vtēdū vt ꝯfortes nām. Si enim nām cōfortaueris morbū medicādo iuuat curari. Si vō eam neglexeris: ⁊ neglectam deficere pmiſeris: nihil pdeſt.

Epar ⁊ ſtomacus ſunt poſita iter efficatia nāe vt nutriāt ſicut inſtrumēta; q̄ ſi accidenti aliquo amiſerint cōplexionē ⁊ mi-

nuũt curſuꝫ nãe. Calidi morbi plus frigidis ſunt mortiferi ꝓpter ignei mot⁹ velocitatẽ. Qñ corpi aliqd acciderit: nõ ei dãdũ eſt qđ noceat pncipalibus mẽbris qđ ſi feceris inde nociu⁹ eris: magnũ iuuare nõ videris. Vitiũ aĩ ſequit̃ cõplexionẽ corporis: cũ igit̃ corp⁹ patit̃: ⁊ maxime pncipalia mẽbra. medicinã maxime aĩe exhibere mĩme negligas. vñ vꝫ gaudeat vt odoratu viſu: auditu: qđ nõnulla medicine ps eſt.

Medicinarũ qdã ⁊ maxĩe que faciunt in ſummo capitis poſt cenã: ⁊ qñ itur dormitũ dãde ſunt / vt nã ad iferiora intẽta ab altiſſimis mẽbris attrahẽdo ſenſus alleuiet. Silr̃ ãt vbi morb⁹ iã pualuerit ⁊ maxĩe in pncipalib⁹ mẽbris. Nulli medicine mẽbrũ cõmittẽdũ eſt aliqđ niſi ei que ad cõplexionẽ ei⁹ aut ex pte aut ex toto ptineat ad ſilitudinẽ medicĩne nutriẽtis mẽbrũ que mediĩcina ſi nutribilis quoqꝫ fuerit vtilis eſt.

Medicina ɔ̃ria ad cõtrariũ depoñẽdum eſt: ⁊ nõ ſm cõplexionem eãdẽ. Infirmis defectis nulla medicina aut cibaria dãda ſunt niſi ea que facile poſſit nã pati: ⁊ ppue tẽperamẽtum in ɋ̃titate ⁊ qualitate ſit.

Medicamĩa pauca tibi tenẽda ſũt niſi quoꝝ iuuamẽto ſepi⁹ exptus ɔfidere poſſis: totius eni multitudis nõticia icõprehẽſibilis eſt. Ne cũ per ſingula volueris ingrẽdo diſcurrere multiplici diuerſitate ſenſuũ diſtract⁹ in nullo poteris fidẽ hẽre. Rerũ pprietas dubia eſt. Eã nãqꝫ multi olim expiẽtes arbitrati ſunt facere a pprietate qđ pleriqꝫ faciebãt natura.

Vñ vidẽdũ eſt in pprietatis purgatõe negligat nãm que notior eſt. Humores in hieme nã plus diſpgit ⁊ vere itus: eſtate aũt ⁊ autũno min⁹: tũc itaqꝫ opꝫ vt medicemur qñ potior ẽ. Frequẽtatio morbi in pncipali mẽbro diſſolutionẽ corpis ꝓnũciat hũores calefaciẽdo: ⁊ diſſoluẽdo: ⁊ nãꝫ ɔfortãdo ſalubrius purgãt ɋ̃ per katarticũ aut per vomitũ: quoꝝ neutrũ ſine detrĩmẽto ſit nãe. Si tñ eos calefaciẽdo diſſolutos ad pncipalia mẽbra defluere nõ ptimet: ꝗ ſi timet ad qđlibet aliud ingeniũ recurrẽdũ eſt. Cauẽdũ eſt ne ab egritudine ɔualeſcẽtib⁹ innatũ apa ad iteriora medicamẽto redire cogat̃ ppt̃ pncipaliũ mẽbroꝝ defectionẽ. Sed aliter diſſolutũ expellat qđ leuius fieri põt ɋ̃ tãtũ addi: nec qđ ſibi ſufficiat ad diſtributionẽ minuẽdoꝝ pncipaliũ mẽbrorũ. Habitãtes in qnto aut ſexto climate plus minuere ſanguinẽ expedit ɋ̃ in ſeptimo: aut in pmo: aut in ſecundo: aut in tertio.

Apoſtema in mẽbro pncipali ſine dolore nãm in regimẽ dimi

riſſe ſignificat: maxie ſi ex co.ru.aut ex ſanguie eſt qđ raru eſt. Corpa nãliter frida ⁊ hũida parũ in vẽtre recipiũt:min⁹ vo reddũt: vẽtres quoqʒ eoꝝ plurimũ liqdi ſunt:⁊ ĩfirmitas diuturna. Calidis eni ⁊ ſiccis ꝯriũ cõuenit.

Ab infirmitate ſurgẽtib⁹ cibaria ſibi nociua petẽtib⁹ nõ negãda ſunt ſed igeniãdũ in ꝗ̃litatẽ ſibi vtilẽ mutãdo.

Opʒ aũt te ĩfirmo ſalutẽ ꝑmittere ſemꝑ:nec vnq̃ illũ a ſpe deponere:⁊ ſi ipſe deſperes. Cõplexio eni corpis animi affectui ſemper inheret.

Ingeniũ nãle medici cũ ꝓuo artis fundamẽto adiuuat nãm: ſnaturale ꝯriũ. Medicorũ illitteratoꝝ ſimpliciũ:adoleſcẽtiũ: : luxui ſubiacẽtiũ vt pluim homicide.

Opʒ ẽt egrotũ de oĩbus. vñ egritudo naſci ſolet tã exteriorib⁹ q̃ iteriorib⁹ ingri:⁊ ſm potiorẽ ptẽ iudicare.

Glorioſoꝝ ſupbiã ⁊ adnaturale multiloquiũ ſi ſapias ꝯtẽnas nec te egrũ interrogare per oĩa pudeat. vrina enim vbi morb⁹ itra venas exiſtit fallax eſt.

Si interrogat⁹ ſemꝑ velociter reſpõdeas:dubitãdus es.

Circa ĩfirmũ ꝯſtitut⁹ ſui ſani qualitatẽ ⁊ ai affectionẽ ꝯuenit cogñoſcas. ea vo q̃ ille illũ nouerit amaſſe p̄ceteris aut cõcupiſcere ad memoriã reuocãdo laudare. Et ſi licitũ ſit ante oculos p̄ſentare:aut ſe mox facile habiturũ conſtãter ꝑmittere:⁊ ſic in eoꝝ ſpe illũ aĩare non deſinas.

Multũ iuuat paliticos ad eoꝝ latera nãlẽ calorẽ apponẽ:nõ tñ igneũ:ſed adoleſcẽtis puelle. Vna mediciarũ in iuuamẽto equaliũ:⁊ ſapore odorifero ⁊ leuior eligẽda.

Mutare ꝯſuetudinẽ nociuũ ⁊ peſſimum ẽ ⁊ maxime veterẽ

Quõ nulla ꝯueniẽtia ſit inẽ aquã ⁊ calorẽ nãlẽ. Ita nõ eſt purgãdũ niſi medicina q̃ nõ ſit lõge a tẽpamẽto. Timẽdũ eſt.n.ne horrẽs eã natura reijciat:⁊ nõ miſceať humorib⁹ nec corroborata nociuũ expellẽ poſſit. Opʒ ergo vt ad purgãdũ intercluſos humores in ſilitudinẽ ſibi ꝯuertať medicina:ꝑ ingenium vt natura eã recipiat apte ⁊ receptã p venas deportet:⁊ ſic cõfortata facile inimicũ ſuũ excludat. Nã ſi in qualitate fortior fuerit deficit nã. nam contrariať ei.

Ante purgationẽ vo p aliquos dies hũores cõmouendi ſunt ⁊ diſſoluẽdi cũ medicina cibali/⁊ cibo medicinali/⁊ ſic cũ p̄ſentis diei abſtinẽtia ſunt purgãdi.

Balnea non ſunt neceſſaria nobis ad refrigerandum calidum: aut calefaciendum frigidum. Sed vt diſſoluant ⁊ ſu-

dare faciant deſiccent: ⁊ humectent. Tyriaca magna neceſſaria eſt vt diſſoluat: ⁊ diſpergat ⁊ mundet. Sed pueris adoleſcentibus ⁊ ſenibus ⁊ defectis parum dandum eſt inde.
Morbi exteriores vere ⁊ eſtate magis ſunt curandi. Interiores vo per cõtrarium. Morbi ex penuria quãtitatis vel qualitatis non minus ꝙ de plenitudine nimia naſcunť. vñ medici multi in temeraria purgatione delinquẽt plerumqꝫ.
Medicina data ſi victa natura non eos quos querimus expulerit humores: remanet in corpe: ⁊ in humoꝝ mutata qualitate morbos inde intendit generare. Corpa frigida ⁊ humida oſſa: ⁊ neruos inualidos habent: vñ ſana egritudini ⁊ egra ſanitati habiliora ſunt. Apoſtema in pueris cum ſumma diligentia ⁊ cautela curandũ eſt. neqꝫ eni introrſum violenta medicina redigẽdũ ne natura in modũ valida ex humoris queꝫ hẽt adhuc a[illegible]atrice copia repſſa ſuccũbat. Morbido corpori nõ forte ꝯtrariũ vel eadem die poſt nimiũ aeris caľ dandũ eſt ⁊ in econtrario.
Acute egritudines plus in ſenibus ꝙ iuuenibus timẽde ſunt. citius enim in bonũ malũue firmanť. cibaria qppe que recipiunt mutat nã eoꝝ in ſilitudineꝫ frigiditatis. vñ celerius ad ſanitatem reuocanť. Timende vo ſunt: qꝛ defectꝰ caloris nãlis acumẽ egritudinis ſuſtinere nõ põt. Frigidi morbi in ſemoribus difficilius in iuniorıbꝰ facıliꝰ curanť. Balnea ⁊ temperata potio iuuat cauſam ⁊ ꝯtrarium cauſe.
In nimio exercitio poſitos ante cibum parũ qeſcere/ocioſos aũt parũ exerceri opꝫ. Labor ⁊ exercitiũ qdam dolor eſt. vñ in eo poſiti non dolent de pluribus morbis illaborioſi. etenim ſunt ad cõparationem illius laboris niſi cũ dolor morbi laborem exceſſerit. Iuuenibus ſpmatis emiſſio raro ex frigiditate accidit. Iuuenibus epilepſia ⁊ ſpaſmus in primo ⁊ ſecundo ⁊ tertio ⁊ quarto climate ex naturalis caloris inopia ⁊ temperamenti defectione eſt. vñ ſanitas eorum ex calore ⁊ temperamento conſtare debet: magis euenit raro ex nimia frigiditate ſub qualitate vel quantitate multiplici temperamẽti. Unde purgando preuidenda eſt medicina calidiſſima non ad vltimam ſubtilitatem perducenda.
Cũ qs vult caput purgare: aut cerebrum: aut inſtrumenta ſenſuum pillulis maioribus. i. groſſioribus: ⁊ poſt cenã eunti dormitũm datis faciendum eſt. Ad nimiam humiditatem in ſtomaco ſubtilem puluerem damus. Si cui principalia membra

defecta

defecta habenti⁊ aut debilitata Katarticũ neceſſarium fuerit cliſtere faciam⁹. Abundantia ſtomachi pillulis paruis ⁊ recẽtibus humidis ieiuno ſtomaco datis purgãda eſt ⁊ his qui biberunt de ambulando cõmouendum eſt.

Pillule veteres ⁊ deſiccate ꝑus ꝙ denĩ humectande ſunt per noctẽ in aqua calida. Oẽ Katarticũ neceſſario co.ru.cõmouet Qui.lx.annoꝝ aut plurium ſunt in medicina eoꝝ nõ eſt inſiſtẽdũ ꝙ co.ru.purget. Quia ipſa per ſe facit ⁊ humectatio corporis fundamẽtũ eſt. Principalia membra nãliter defecta habẽtib⁹ cauẽdũ eſt ne acutã medicinã ſed ad vicinitatẽ tẽperamẽti redactã accipiãt. Due ſpẽs ſi ſil' mixte bibite ſint neceſſario tanꝙ ſi ſepatim: vtraqꝫ lacertos ⁊ carnẽ generando ſuum naturalẽ reddit effectũ. Cõualeſcẽtes ſm infirmitatẽ ſuã: debent qdẽ tractari: nõ tñ ex toto ꝑmittanſ haberi ꝓut ante cõſueuerũt ſani. Opꝫ medicinã fieri ad ſilitudinẽ operãtis nature: ⁊ ſi dura aut tarda fuerit: ⁊ nõ ſm qd videaſ iuuamentum abſqꝫ ratione. Abſqꝫ rõne qdem fallax eſt. Eger diu fideli medicorũ cõmittẽdus eſt: cui⁹ error a recti diſtãtia rarus eſt. Qs ſi plurimos ↄſulit in ſinguloꝝ errorẽ plerũqꝫ cadit. Apoſtema in ſedibus nõ retrorſum medicamine cogaſ. Videndum eſt eni ne nã deficiat ad diſpgẽdum illud. ⁊ qd expulſione totas vires ↄſumpſerit; extrahẽdũ qppe eſt. Sed nõ cũ forti medicina ne nã cũ eo exiens corpus exinaniat. Mediocriter igiſ eſt extrahẽdũ: eſt nempe qd deperdiſ in ſenib⁹ multum ad differentiã illi⁹ qd reſtauraſ. Silr ⁊ in pueris. vis nanqꝫ medicine fortior eſt natura eorum.

Infirm⁹ ad ſolitũ ſtatũ ex quo in egritudine ceciderit tãtũ reuocãdus eſt: nõ aũt ad tempamẽtũ in oi ſubſtãtia.

Cuius qualitatem cõplexionis nõ nouimus ſani eius infirmitatẽ an grauis ſit: nec ne non bñ ppendimus infirmi: vnde medicina incerta queqꝫ ſubſequitur. reddere enim ſanum ad cõplexionem temperamenti morbus eſt ad ſui ſani qualitatis opationem. Nam v̾tus eſt cauſa motionis.

Vñ in purgãdo corpore ſi forte ſit ipſum commouẽdũ eſt forti medicina ⁊ illi manifeſta.

Singulis infirmitatibus ꝓpria fieri medicamina ad ingeniũ: ⁊ ad arbitriũ medici ꝑfectioni ꝓpinquũ eſt.

Nulla res ſub lunari globo vel circulo poſita quocũqꝫ gradu muteſ circulus vltra reuocabiſ: in eternum ad illum qualitatis vel ꝗtitatis in quo fuerit in ipſo circuli motu.

Nulla medicina leuis eſt in contemplatione ꝛ operatione:eſt enim que leuis videt̃ grauem:que autem grauis leuem:ſi atten tius eam inſpexeris comphendens. Nõ igit̃ leuiter vel abſqꝫ rationis conſideratione determinandum eſt. Credere experi mento ſine ratione fallax eſt.

Nulla egritudo eſt que non habeat opus interrogari ĩfirmũ.

Omni fe.calor extra nãm eſt. Sed inter fortem ꝛ leuẽ differt ſm ſuã nãm:quapropter ei que ex co.ru.eſt fortiter:que võ ex co.nigra lente reſiſtamus opꝫ. Quãcunqꝫ mẽbrũ ſuſcepit de trimẽtũ aliqḋ ſeu nãli morbo ſeu quouis exteriori accidenti nõ vlteriꝰ priori ſtatui pfecte reddi põt.

Morbum diuturnum:ꝛ defectionem membrorũ hereditat quidem filius:ſed differenter aut minorem ſi alter pater pa rentum fuerit ſanus.

Nulli ẽt credendũ eſt ſtudioſo medico niſi etatis ꝛ pbato.

In morbo diuturno cuiꝰ vrina vrine ſani ſimilis fuerit.ꝛ in vna eadẽqꝫ q̃litate pmanſerit nõ euadet egritudinẽ.

Medicus mediocris qualitatis eſt:ꝛ ne nimis mundum ad miret̃:neqꝫ ex toto aſpernet̃ opꝫ.

In tẽpore veris ſi ex multa humectatione fiat mutatio aeriſ. eſtate naſcunt̃ variole apoſtemata freneſis ꝛ febres:nec ſolu tione purgatiua curant̃.

Mulier in dextera pte cõcipiẽs raro feminam pariet.

Katartico dato pgnanti:deficiunt principalia membra nati oĩ bus diebus vite ſue.

Quõ naſcunt̃ morbi ex humorum q̃titate vel qualitatis abũ dantia. Siĺr eſt ex defectione:ppterea võ medicum purgãdo ꝛ exinaniẽdo errare contingit.

Olfatus ꝛ maxime ſi ſaliat fumus in caput celerius q̃ bibit̃ ce rebrum iuuat.

Ex mutatione ſtellarum in longitudinem ꝛ latitudinem vitia ꝛ conſuetudines mutatur.

Ex diuerſitate ſpaciorũ regionũ:variant̃ quoqꝫ cõplexiones ꝛ vitia:nãe etiã:ꝛ cibaria atqꝫ medicĩe:adeo vt ea que fiũt in. ij.aſcẽdant in.iiij.ꝛ econuerſo:velut herba hortulana:ꝛ agre ſtia ſeu ſaluatica ꝛ domeſtica differunt.

Emplaſtra atqꝫ vnguẽta ſm vicinitatẽ qualitatis cõplexionis in ſiĺitudinẽ illius mẽbri cui apponunt̃.

Co.ru.in iuuenibꝰ forti medicina purgare noli. Eorꝫ nãqꝫ q̃ti tas pua : ꝛ eq̃litas defecta.neqꝫ eni corpi coherẽtia ſunt.

Si poterit medicus medicari cum dieta abſq; potiōe proſpera euenient. Si quis per multum tempus neq; vomitum neq; ſolutionem habuit: ⁊ eueniat illi ſubito impetu vidēdū eſt ne reſtringere feſtines.
Fumus in corpore aliud eſt q̄ ventoſitas: ⁊ pauci nouerunt diſcernere.
Vrina ſanitatē ſignificās in omni homine non eſt equalis: nec in q̄titate nec in qualitate: nec in liquore.
Cuius vrinā nō ꝑnoueris ſani: in eiꝰ medicina nō appropriabis virtutem egroti.
In conualeſcētibus apoſtema ſic medicare vt nō egrediat̄ intus ſed foras nō fortiter qdē: ſed leniter extrahat̄. Sil'r quoq; in pueris: ſed in ſenibus.
Si demētia ex frigiditate ⁊ ſiccitate ꝓcedens ad cerebrum incutiēs ſit. fumum odoriferum ca. ⁊ hu. tā intus q̄ foras ei adhibemus: ⁊ ad excitādum calorē. ad iras quoq; interdum patientem prouocamus.
Cōpoſitio cōplexionis ſanitatē ſignificās in omni hoīe nō eſt equalis: nec in q̄titate: nec in qualitate.
Quibꝰ in iuuētute quater in anno tātū flebotomari ꝯſuetudo fuerit huius. xl. annorū erūt ad ter in. l. aut. lx. ſemel ꝯferēdū eſt. Vlterius v̄o ex toto dimittēdum eſt.
Senes a. xl. anno cephalicā venam a. l. medianam poſt. lx. baſilicam incidere deſinant.
Qui in iuuētute ꝯſtituti multum: ⁊ frequēter ſanguine minuti fuerint poſt annos. lx. calor eoꝝ in frigidū ⁊ ſiccum conuertet̄: maxime ſi fuerit frigide nature.
Cuſtodia v̄tutis ꝑncipalia mēbra confortat: ⁊ a mēbris tuet̄.
Principalia v̄o mēbra ꝯfortata v̄tutes quoq; vices reddēdo ꝯfortāt: ⁊ a morbis defendunt.
Nati a iuuenibus ꝑtiatibus ꝑncipalia mēbra fortiora ⁊ ſana naturaliter habēt ⁊ econuerſo.
Sicut ignis ad ea que ſunt ca. ⁊. hu. ſemꝑ intēdit: ita ⁊ morbꝰ ad huiuſmodi complexionē.
Qui aromatū abhorrēt odorē: nec ſaporitam ſentiūt dietā: vicium eſt corrupte complexionis illorum.
In omni regione qbuſcunq; ex vētis nubes ꝓcreari vidētur ex illis habitantium capita fumo replētur ⁊ ſic corrize naſcūtur: ⁊ ſenſus aggrauant̄.
In quacunq; ꝓuincia quocunq; anno muſcule ſuperabunda

uerunt: putredines quoq3 morborum ſupabundabunt in corporibus habitorum.

Jeiunare in eſtate corpus deſiccat: colorē citrinat: melancoliā pcreat: necnō viſum ad defectū pturbat.

Sanguinē mox vt exierit in aerē cōgelare: terre abūdātiā deſignat ⁊ q̄to magis ꝯtrariat̄ tāto magis ꝯtrariū ꝯtingit.

Omnis puincia que longius eſt a mari remota nō in meridiē ptenſa: habitantium cor. ſunt ſicciora.

Non eſt eadē nā tēporis in oī regione qñ ſol eſt in q̄drangulo circulo qppe extat hic eſtas. ⁊ hyems alibi: ver quoq3 in alio loco: ⁊ autūnus in alio: ad quar diuerſitatū ſimilitudinē differūt: ⁊ cōplexiones: ⁊ vitia: ꝯſuetudines habitatorū. qñ enim ver eſt in egypto ⁊ eſtas: in india vo ⁊ habitantes: ſub equali die ſunt due hyemes ⁊ due eſtates: ⁊ duo vera: ⁊ duo autūni in anno ſunt. vñ illis fructus abundantes procreant arbores memoria eſt ſubtilis: ⁊ alia huiuſmodi multa.

Deficiēte virtute deficiunt pncipalia membra ⁊ morbis afficiunt: neq3 illam defendere poſſunt.

Vbi plurimi concordant: ⁊ rō atteſtat̄: ⁊ expimētū cōprobat illud ante oculos pone: ꝯrio vo ꝯtrarium.

Medicinarum q̄dam ⁊ maxime que faciunt in ſummo capitis poſt cenam: ⁊ quando itur dormitum dande ſunt: vt natura ſic intenta circa interiora ab altiſſimis mēbris attrahendo ſenſus alleuiet. ⁊ ſic vbi morbus pualuerit hoc eſt obſeruādū maxime in pncipalibus membris.

In nullum medicine aliqd cōmittendum eſt morbum que ad complexionem eius aut ex toto: aut ex parte non ptineat: vel ad ſimilitudinem cibi membra nutrientis que medicina ſi ſic fuerit nutribilis quoq3 vtilis eſt.

Accipe nunc fili cariſſime poſtulatos a te aphoriſmos quibus ſemper fidus permanens ſm eorum auctoritatem operare confidenter. Ad quos prout potui ſudans ob tuam diſcretionem ſollicite laboraui.

Nam te diligētem ſapientiam noui pre oīa.

Preterea valde ceptū opꝰ nō negligere hortor p qd me nimis letificaſti. Et qr librū Galieni glorioſſimi tranſtuliſti: cuius titulū ei placuit vocari metategni: qui liber eſt vbi maxima eſt ꝓprietas medicorum. Nunc autem deo gratias ago: qr te huiuſmodi pmum tranſlatorem inueni.

Expliciūt Aphoriſmi Joannes damaſceni.

Floſculi medicinales extracti ex libro Cornelij Celſi medicorum omnium ornatiſſimi: ex primo libro.

Vt alimēta ſanis corporibus agricultura: ſic ſanitate egris medicina promittit.

Morbi non eloquentia ſed remedijs curantur.

Cuius rei non eſt certa cognitio: eius opio certum remedium habere non poteſt. Verum eſt ꝙ ipſam curandi rationem nihil plus confert ꝙ̄ experientia.

Intereſt enim an fatigatio morbum: an ſitis an frigus an calor: an vigilia: an fames fecerit: an cibi viniqꝫ abundantia: an intēperantia libidinis.

Neqꝫ ignorare medicum oportet que ſit egri natura humidum magis: an magis ſiccum corpus eius ſit: validi nerui an infirmi: frequens valitudo: an rara: eaqꝫ quum eſt vehemēs eſſe ſoleat: an leuis breuis: an longa.

Quam par ſcientia ſit: tamen vtiliorem medicum eſſe ſcias amicum: ꝙ̄ extraneum.

Ignauia quidem corpus hebetat: labor autem firmat: illa maturam ſeneſcentem: hic longam adoleſcentiam facit.

Bis in die potius: ꝙ̄ ſemel cibum capiet homo poteſt.

Concubitus neqꝫ nimis concupiſcendus: neqꝫ nimis pertimeſcendus eſt: rarus excitat corpus: frequens ſoluit: ſcire licet eum non inutilem eſſe quem corporis neqꝫ langor: neqꝫ dolor ſequitur idem interdiu peior eſt: noctu tutior: ita tamen ſi neqꝫ eum cibus neqꝫ hunc cum vigilia labor ſequitur.

Imbecillis ſtomacho: quo in numero magna pars vrbanorum eſt: omneſqꝫ pene litterarum cupidi: obſeruatio maior eſt neceſſaria: vt quod vel corporis: vel ſtudij: vel loci ratio detrahit: cura reſtituat.

Ex hominibus qui nocte bene concoxit mane tuto ſurget: qui parum: quieſcere debet: qui non concoxit ex toto quieſcere dꝫ: ac neqꝫ labori: neqꝫ exercitatiōi: neqꝫ negocio ſe credere.

Si lucubrandum eſt: non poſt cibum id facere: ſed poſt concoctionem facere oportet.

Quem interdiu vel domeſtica: vel ciuilia officia tenuerunt huic tēpus aliquod ſeruandū eſt curationi corporis ſui. prima corporis curatio eſt exercitatio. que ſemper antecedere debet cibum: exercitationis autem plerūqꝫ debet finis eſſe ſu

dor:aut certe laſſitudo:que citra laſſitudinem ſit.
Nunq̃ vtilis eſt nimia ſacietas. Sepe inutilis nimia abſtinentia. Sepe ſi qua intemperantia eſt durior in potione: quam in eſca eſt.
Secunda menſa bono ſtomacho nihil nocet: in imbecillo acceſſit.
Poſt ſacietatem nihil eſt agendum.
Vbi quis eſt expletus facilius concoquit ſi quicquid aſſūpſit potione aque frigide includit: tum pauliſper inuigilat: deinde bene dormit.
Neq̃ ex ſalubri loco in grauem: neq̃ ex graui in ſalubrem tranſitus ſatis tutus eſt: ex ſalubri in grauem prima hyeme: ex graui in eum qui ſalubris eſt prima eſtate tranſire melius eſt.
Neq̃ vero ex multa fame nimia ſacietas: neq̃ ex nimia ſacietate fames idonea eſt.
Periclitatur et qui ſemel: et qui bis die cibum inconuenienter aſſumit contra conſuetudinem.
Neq̃ ex nimio labore ſubitum ocium: neq̃ ex nimio ocio ſubitus labor ſine graui noxa eſt: ergo cum quis mutare conſuetudinem volet paulatim debebit aſſueſcere.
Omnibus fatigatis aptum eſt cibum ſummere: eoq̃ humido vti aqua: vel certa diluta potione eſſe contentos.
Illud quoq̃ noſſe oportet: q̄ ex labore ſudanti frigida potio perniciosiſſima eſt: atq̃ etiam cum ſudor ſe remiſerit itinere fatigatis inutilis.
Quod eſt contra conſuetudinem nocet.
Qui vomere bis in menſe vult: melius conſulet ſi biduo euomuerit: q̄ ſi poſt quintumdecimum diem vomuerit.
Purgationes vt interdum neceſſarie ſunt: ſic vbi frequentes ſunt periculum afferunt: aſſueſcit enim nonali corpus: et ob hoc infirmum erit.
Vinum dilutius pueris: ſenibus meratius conuenit.
In autumno propter celi varietatem periculum eſt maximū.
Hyeme venus non pernicioſa: Vere tutiſſima: eſtate et autūno non vtilis: tollerabilior tamen per autūnum: eſtate in totum ſi fieri poteſt abſtinendum.

¶ Ex ſecundo libro.

S Aluberrimum ver eſt: deinde ab hoc hyems/ periculoſior eſtas. Autumnus longe periculoſiſſimus.

Ex tempeſtatibus peſſime ſunt que variant maxime: quo fit vt autumnus plurimos opprimat: nam fere meridianis temporibus calor: nocturnis: atq3 matutinis: ſimul etiam veſpertinis frigus eſt: corpus ergo eſtate: & ſubinde meridianis caloribus relaxatum ſubito frigore excipitur: ſed vt eo tempore id maxime fit: ſic quandocunq3 euenit noxium eſt.

Saluberrimi ſunt ſereni dies: meliores pluuij: quaz tantum nebuloſi.

Nam fere ventus vbiq3 a mediteraneis regionibus veniẽs ſalubris/ a mari grauis eſt: neq3 ſolum in bono tempeſtatũ habitu certior valitudo eſt: ſed priores morbi quoq3: ſi qui inciderunt: leuiores ſunt: & promptius finiuntur: peſſimum ergo celum eſt quod egrum fecit adeo vt in id quoq3 genus quod natura peius eſt: in hoc ſtatu ſalubris mutatio ſit.

Longis morbis ſenectus: acutis adoleſcẽtia magis patet.

Longa ſtatura vt in iuuenta decora eſt: ſic matura ſenectute conficitur.

Gracile corpus infirmũ: obeſũ3 hebes eſt.

Si plenior aliquis & ſpecioſior & coloratior factus eſt bona ſua ſuſpecta habere deb3: que quia in eodem habitu ſubſiſtere: neq3 vltra progredi poſſunt/ fere retro quaſi ruina quadaz reuoluuntur: peius tamẽ ſignũ3 eſt vbi quis contra conſuetudinem emacuit & colorẽ decoremq3 amiſit: quoniaz in his q̃ ſuperant eſt quod morbus demat. in his que deſũt nõ ẽ quod ipſum morbu3 ferat.

Facile ſecurus eſt aliquis in his: que ſepe ſine periculo euaſit Ille ſollicitari deb3 cui hec noua ſunt: aut qui iſta ſine cuſtodia ſui tuta habuit.

Neq3 terrere deb3 ea fe. que eodem die finita eſt: ac nec ea quidem que q̃uis longiore tempore euanuit: tamen ante alteraz acceſſionem quieuit.

Peſſimum eſt ſi ſomnus neq3 noctu: neq3 interdiu accedit: id enim ſine cõtinuo dolore eẽ non poteſt: eque vo ſignum malum eſt: ſõno vltra debitũ vrgeri/ peiuſq3 quo magis ſe ſopo

interdiu:noctuq; continuat.

Mali etiam morbi teſtimonium eſt vehementer ⁊ crebro ſpirare.

Sanguinem inciſa vena mitti nouum non eſt:ſed nullum pene morbum eſſe in quo non mittatur nouum eſt. Intereſt nō que etas ſit eius a quo ſanguis mittendus:neq; quid in corpore intus geratur:ſed que vires ſint.ergo ſi iuuenis imbecillus eſt:aut ſi mulier que grauida non eſt: parum valet : male ſanguis emittitur : emoritur enim vis ſi que ſupererat hoc modo erepta eſt.At firmus puer ⁊ robuſtus ſenex ⁊ grauida mulier valens tuto curantur.

Tenuioribus magis ſanguis:plenioribus magis caro abundat:facilius itaq; illi detractionem ſanguinis ſuſtinent: celeriuſq; ea ſi nimium eſt pinguis affligitur.

Satius eſt anceps experiri auxiliumq; nullum.

Si morbi ratio patitur:ſanguinis detractioni tempus aptiſſimum eſt dies aduerſe valitudinis ſecūdus aut tertius:ſed aliquando ⁊ primo die ſanguinez mittere eſt neceſſe.ſi vehemēs febris vrget in ipſo impetu eius ſanguinem mittere hominē iugulare eſt:ergo remiſſio expectāda:⁊ ſanguinis detractio fere diuidenda in biduum.

Satius enim eſt primo leuare egrū:deinde ꝓpurgare:q̄ ſimul omni vi effuſa fortaſſe precipitare.

Cum ex vena inciſa ſanguis erumpit colorem eius:habitumque oportet attendere:nam ſi is craſſus : ⁊ niger eſt vicioſus extat:ideoque vtiliter effunditur: ſi rubet integer eſt: eaque miſſio alto non prodeſt: vt etiam non noceat:protinuſque is ſupprimendus eſt. In acutis quibuſdam cucurbitula ſanguinem extrahimus cum ex vena vires non patiuntur:idq; auxilium vt minus vehemens:ita magis tutum:neq; vnq̄ periculoſum eſt:etiam ſi in medio febris impetu:etiam ſi in cruditate adhibeatur:ideoq; vbi ſanguinez mitti opus eſt inciſa vena preceps periculū eſt huc potius confugendum cum eo tamen vt ſciamus vt hic nullum periculum:ita lene pſidiū eſſe neq; poſſe vehementi malo: niſi eque vehemens auxilium ſuccurrere.

Initia morborū primū famē:ſitimq; deſiderant:neq; vlla res magis adiuuat laborantem:q̄ tempeſtiua abſtinentia.

Plus alimenti eſt in carne q̄ in vllo alio cibo.

Braſſica ſubcruda aluum mouet:biſcocta ſtringit.

Ex tertio libro.

n Atura repugnante nihil medicina proficit.

Magis ignoſcendum medico parū proficienti in acutis morbis q̄ in longis: hic enim breue ſpacium eſt intra quod ſi quod auxilium nō profuit eger extinguitur: ibi ⁊ deliberationi: ⁊ remediorum mutatiōi tēpus patet: adeo vt raro ſi inter initia medicus acceſſit obſequens eger ſine illius vitio pereat: longus tamen morbus cū penitus inſedit quod ad difficultatē ptinet acuto par eſt: ⁊ acutus quo vetuſtior: lōgus autē quo recentior facilius curatur.

Ignorari non oportet q̄ non omnibus egris eadem auxilia conueniunt.

In acutis morbis ſerius eger alendus ē/neq̄ niſi iam īclinatis vt primo dempta materia impetū frangat: in lōgis maturius vt ſuſtinere ſpacium mali affecturi poſſit.

Multum intereſt ab initio quis recte curatus ſit: an pperam.

Sola abſtinentia ſine vllo periculo medetur.

Aſclepiades ait officium eſſe medici vt tuto: vt celeriter vt iocunde curet.

Id votum eſt: ſ3 fere periculoſa eē nimium ⁊ feſtinatio ⁊ voluptas ſolet.

Medicamentorum potiones: ⁊ aluum duci non niſi raro debere concedi.

Ex egri imbecillitate ſummū periculum eſt.

Infirmus neq̄ nimium petet: neq̄ nimium ſiti crucietur.

Optimum medicamentum eſt opportune cibus datus.

Vbiq̄ ſeruandum vt egri vires medicus inſpiciat.

Ab vno medico plures curari non poſſunt.

Scire oportet optimum cibo tempus eē febre finita.

Semper egros ſecuros agere conuenit/vt corpore tantum nō etiam animo laborent.

Periti medici eſt non protinus vt venit apprehendere manu egri brachium: ſed primum reſidere hilari vultu: percontariq̄ quemadmodum ſe habeat: ⁊ ſi quis eius metus eſt eum probabili ſermone lenire: tum deinde eius corpori manum admonere.

Medicus neq̄ in tenebris neq̄ a capite egri reſidere debet ⁊

ſed in loco illuſtri aduerſus eũ vt oẽs notas ex vultu pſpiciat
Cum in ſũmo incremẽto morbus eſt: vtiq̃ȝ non ante diẽ quin-
tam magna ſiti antecedẽte frigida aqua copioſe preſtanda eſt:
vt bibat etiam vltra ſacietatem: ⁊ cum iaȝ venter: ⁊ precordia
vltra moduȝ repleta: ſatiſq̃ȝ refigerata ſunt vomere debȝ: qui
dem ne vomitum quidẽ exigunt: ſed ipſa aqua frigida tantũ
ad ſacietatẽ data pro medicamento vtuntur vbi vtrũlibet fa
ctum eſt multa veſte cooperiẽdus eſt: ⁊ collocãdus vt dormi
at: fereq̃ȝ poſt longaȝ ſitiȝ ⁊ vigiliaȝ: poſt multã ſacietatẽ: poſt
infractum calorẽ plenus ſomnus venit: per quẽ ingẽs ſudor
effũdit: idq̃ȝ pſtãtiſſimuȝ auxiliũ eſt: ſed in his tamẽ in quibus
preter ardorẽ nulli dolores: nullus pcordiorum tumor: ni-
hil phibẽs vel in thorace: vel in pulmone: vel in faucibus: nõ
vlcus: non deiectio: non alui profluuiũ fuit.

Sepe pertinacia iuuantis: corporis malum vincit.

Quarta fe. neminẽ iugulat. Det⁹ q̃rtana raro niſi vere ſoluit.

Facilius in ſeruis: q̃ in liberis tollitur hydropiſis: quia cum
deſideret famẽ: ſitim: mille alia tedia. longamq̃ȝ paciẽtiaȝ p̃ro
ptius his ſuccurritur qui facile coguntur: q̃ quibus inutilis
libertas eſt: ſed ne hi quidem qui ſub alio ſunt: ſi ex toto ſibi
tẽperare non poſſunt ad ſalutem pducuntur.

Et iõ nõ ignobilis medic⁹ criſippi diſcipulus apud antigonũ
regẽ: amicum quẽdam note intẽpantie mediocriter hydropi
co morbo implicitum negauit poſſe ſanari. Cum alter medi-
cus epirotes philippus ſe ſanaturuȝ polliceretur: reſpondit
illum ad morbũ reſpicere: ſe ad egri animuȝ: neq̃ȝ enim res fe
fellit: ille. n. cũ ſũma diligẽtia non medici tantũmodo: ſed etiã
regis cuſtodiretur: tamẽ malignitat⁊ ſua deuorãdo: bibẽdoq̃ȝ
ſuam vrinam ſe precipitauit.

Ex quarto libro.

Vno die fluere aluũ ſepe pro valitudine eſt: atq̃ȝ ẽt pluribus: dũ fe. abſit: ⁊ itra ſeptimũ diẽ id cõquieſcat: purgat̃. n. corpus: ⁊ qđ intus leſuꝫ erat vtiliter effundit̃. Deꝫ ſpaciũ piculoſuȝ ẽ. iter dum. n. tormina: ac febriculas excitat: vireſq̃ȝ cõſumit. interdũ euenit vt fluxus diu neglectus curari difficilius ſit.

Medicamẽtis vti niſi in vehemẽtibus malis ſupuacuũ eſt.

Ex quinto libro.

Quibus articuloꝛum doloꝛ certis tēpoꝛibus reuertitur: hos ante: ⁊ curioſo victu cauere opoꝛtet: ne inutilis mā coꝛpoꝛi ſuperſit: ⁊ crebꝛiore vomitu.

Cum omnia fere medicamēta ſtomachū ledāt: non ſine cauſa aſclepiades ad ipſius victus rōnem potius omnē curam tranſtulit. Uerum vt illud in pleriſq; moꝛbis utiliꝰ eſt: ſic multa admodum coꝛpoꝛibus noſtris incidere conſueuerunt que ſine medicamētis ad ſanitatē ꝑuenire nō pn̄t.

Uti ſomniferis niſi nimia neceſſitas vrget alienum eſt: ſunt. n. ex vehemētibus medicamētis ⁊ ſtomacho alienis.

Eſt enim pꝛudētis hominis ꝑmum eum qui ſeruari non pōt non attingere. nec ſubire ſpeciem eius vt occiſi: quem ſoꝛs ipſius peremit. deinde vbi grauis metus eſt ſine certa tn̄ deſpatiōe idicare neceſſarijs piclitātis in difficili rem eſſe. vt ſi victa ars malo fuerit: vel ignoꝛaſſe: vel fefelliſſe ſe videat̄. Sed vt hec pꝛudēti viro conuenitnt: ſic rurſus hiſtrionis eſt paruā rem attollere quo plus ꝑſtitiſſe uideatur.

Dubia ſpes certa deſperatione eſt potioꝛ.

Expliciunt floſcula Coꝛnelij.

Incipit iuſiurãdū hypocratis.

Teſtor apolinem ⁊ eſculapium virgineq; ⁊ pannaciem eſculapij filias: ⁊ deos ⁊ deas omnes: me ꝙ in me erit ⁊ ꝙ ingenium meũ valebit: hec omnia obſeruaturū: que hoc iureiurãdo atq; his tabulis continent: tributurũ me ꝓceptori meo a quo hanc artẽ ſum edoct⁹ nõ minus ꝙ parẽti a quo ſum genitus: vitam cum eo communicaturum: res omnes: quas illi neceſſarias eſſe intelligã pro viribus meis subminiſtraturum. progeniem eius fratrū loco habiturum: hãc artem ſine mercede ⁊ ſine pactionibus edoctuꝝ ꝓcepta omnia libenter ⁊ fideliter tradıturum meis ⁊ ꝓceptoris mei liberis: ceteriſq; diſcipulis: qui ſe legib⁹ medicine aſtrixerint: atq; iurati fuerint: alij ꝓterea nemini. In curãdis egrotis pro viribus: ⁊ pro ingenio meo neceſſarijs rebus vſurū: nemini egritudinem dilataturum nihil per iniuriam factuꝝ: rogatum nemini daturum. neq; id cuiq; conſulturum: neq; ꝓgnanti mulieri ad interficiẽdum conceptum fetum potionem porrecturum vitam meam atq; artem meam puram atq; integram ſeruaturum: laboranti lapilo haud quenq; exciſurum: ſed expertis eius artis hoc negocium ꝓmiſſurum: quẽcunq; domum ingreſſus fuero dum taxat liberandis egrotis operam daturum: omnem iniuriam omnem corruptelã omne genus turpitudinis. res etiam venereas ſponte mea euitaturum: ſiue muliebria corpora curauero ſiue virilia ſiue hominis liberi ſiue ſerui: que inter curandum vel videro vel audiero vel etiam extra curã in vita hominum cognouero que reticenda eſſe intelligam nemini apperturum: ſed intemeratam taciturnitatem ſeruaturum. Preſens igit̃ iuſiurandum integre atq; corrupte ſeruãti mihi omnia tã in vita ꝙ in arte mea ꝓſpera feliciaq; ſuccedant ⁊ gloria in eternũ ꝑata ſit trãſgrediẽti vo atq; periuro ꝯtraria omnia eueniãt.

Iuſiurandũ dñi hypocratis finis Deo grãs.

Impreſſum venetijs per Ioannem ⁊ Gregoriũ de gregorijs fratres Anno Dñi. M.D.ij. Die.xxi. Iunij.

30

Quod natura negat nemo feliciter audz

Mag die Lune magist

40 –

Andreas fine incem

lupinaria wolffkraut gesotten in wein und auf geschwollen glider gelegt vertreibt die giftgebüsse, Stadler doctor

laspis lazzuli al(?) nom /